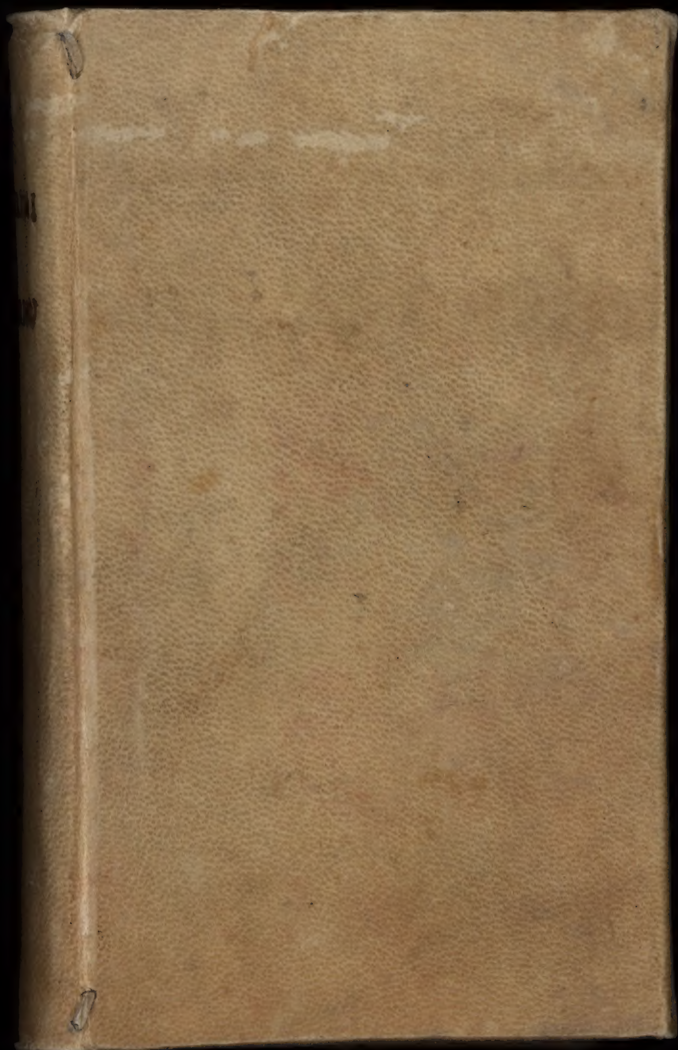

TH. BARTHOLINI
DE
UNICORNU
OBSERVATIONES.
R. de Hooge fecit

THOMÆ BARTHOLINI
DE
UNICORNU
OBSERVATIONES NOVÆ.

Secunda editione Auctiores & emendatiores editæ à Filio

CASPARO BARTHOLINO.

AMSTELÆDAMI,
Apud HENR. WETSTENIUM,

cIɔ Iɔc LXXVIII.

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO
HEROI
D^N. FRIDERICO
COMITI AB AHLEFELDT,
LANGELAND ET RIXINGEN
BARONI IN MOERSBURG
GRAVENSTEINII UTRIUSQUE
SEEGARDIÆ BALGARDIÆ
ET WILTNUSSI DOMINO
ORDINIS ELEPHANTIS EQUITI
SACR. REG. MAJEST.
DAN. ET NORW.
CANCELLARIO MAGNO
CONSILIARIO INTIMO
STATUS ET PROVINCIALI;
PRÆSIDI IN COLLEGIO
STATUS ET CANCELLARIÆ
IN DUCATIBUS SLESVICI
ET HOLSATIÆ
REGIO VICARIO
STEINBURGI ET IN
DITHMARSIA
GUBERNATORI ET PRÆFECTO
ACADEMIÆ REGIÆ
HAFNIENSIS
PATRONO BENIGNISSIMO

ILLUSTRE HOC MARIS
BOREALIS SPOLIUM
DECANTATUM TOT
ELOGIIS AMULETUM
NATURÆ ARCANUM
VENENORUM OPPROBRIUM
FORTITUDINIS SYMBOLUM
SECULORUM LUSUM
A PARENTE OLIM ILLUSTRATUM

UNICORNU

ET QUICQUID PRÆTEREA
DE SOLO CORNU
VEL DEPRÆDICANT
ANNALES GENTIUM
VEL ÆSTIMANT NOSTRI
A SE VERO AUCTUM ET
EXPOSITUM
IN DEBITÆ VENERATIONIS
SIGNUM
NOVI ANNI EXORDIO
QUOD FORTUNATUM ILLUSTRISSIMÆ
ILLIUS FAMILIÆ VOVET
L. M. Q. D.
ROMÆ CAL. JAN. cIↃ IↃC LXXVII.
CASP. BARTHOLINUS THOM. FIL.

PRÆFATIO AUTORIS
EDITIONIS PATAVINÆ
Anno cIↃ IↃc XLV.

TH. BARTHOLINUS
LECTORI SUO.

Iraturum Te, mi Lector, animo vates præsagio temeritatem in ætate, & audaciam serioribus alioquin annis servandam, quia cornua ostendo & largiorem frontem. Sed severius judicium tantisper differ, donec speciem meam detectâ larvâ pressius intuearis. Apertam enim frontem gero, nec erubesco: at cornua & aliena sunt, &, ut experieris, innoxia. Hæc sine fastu ullo, publicique amans ea sinceritate explico, quâ apud innoxium nata; illam verò debita ætati mihique verecundia subducam, si bilem cuiquam moverit. Sed frustra publicum fugiunt, quum nec frons servilibus notis, picti Gelonis instar, sit signata, nec cornua fenum

 gerant

gerant ſimplicitate innocentiam nacta, quia ſolitaria in alios potius, quam ſe, ſalutarem vim vertant. Animus tamen dictat cornua noſtra, quanquam aliena & ſine offenſa, Parentem petitura, frontemque ſpatioſam eruditis inviſam fore, quibus ex ætate & genii benignioris ductu pares huic labores exſurgunt. Cornibus ſanè ea naturæ obvenit conditio, ut decidant ſubinde & renaſcantur, colorem mutent & obtundantur, variaſque ætatum flexu vices agant. Ego curioſo impetu decidua collegi & reliquias, cornuumque fruſtula ad novum germen inſtruxi, iis quam ſimilimus, qui inveteratos fractoſque ramos vel nova adornant inſertione, vel in domeſticum precium convertunt. Rem omnem ſine verborum ambage expediam. Paucas de Unicornu pagellas gravioribus impeditus negotiis in publicum fugiente calamo emiſerat Parens, *eo applauſu, ut in hoc argumenti genere palmam meruerit & benevolas univerſi orbis voces, quod primus velut arbiter de Cornuum veritate inter diſſi-*

dentes

dentes Andream Baccium *&* Marinum *certo experimento conjiituerit, quibus ita adhæſerit, ut neutri tamen aſtipularetur. Neque enim quæ de ſolo cornu ferebat fama ſæculumque prius omnia cum* Baccio *credebat, neque ſummâ veterum injuriâ cum* Marino *ad extremum alterum prolapſus cuncta σκεπτικῶς in dubium vocabat, ſed medio uſus temperamento Cornu animalque probavit, virtutem autem plenis olim buccis decantatam juſtis de cauſis habuit ſuſpectam. Scilicet hinc ingeniorum æſtimamus felicitatem omnia æqua lance expendere, & de ipſis recte judicare, quod interioris animæ opus ſenſuum dexteritate fultum, quo quicunque caret fruſtra in accurato rerum ſeriarum examine locum exſpectat.* Baccium Marinumque *ſequuti* Geſnerus *&* Aldrovandus *utriuſque ævi* Plinij, *quum univerſam Naturæ hiſtoriam ſuis operibus meditarentur complecti, ſingula accuratiori judicio ſcrutari non potuerunt. Unde hic* Marinum *reddidit, cujus videbatur partes ſequi;*

 &

& Latio donavit quem sibi adoptaverat. Idem saxum volvens Jo. Bapt. Sylvaticus, *inter suos princeps, Bacciana argumenta & ingenue refert & refellit ingeniosè, in cæteris perfectus, si ad alias Monocerotum species divertisset. Ex eo extitere nulli qui in hac palæstra nomen suum profiterentur, quod confectum negocium crederent tantorum hominum concursu. Nec tamen palma sublata aliquid conaturis. Unde nobis renatus quoque animus, crescentibus ad novum spectaculum cornubus nunquam in Amphitheatro visis, quæ urgens Syrij æstus nuper, quum alia vehementius liquescerent, & nos alioquin communi torpore subsideremus, prima protrusit, sparsimque ad* Parentis *Opusculum nobis in itinere notata, ad certas Observationum classes reduxit: quæ ut vides tædiosi fuerunt otii potius quam debitæ diligentiæ,* novæque *facili tua venia dici merentur, quod nihil fere à Parente antea notatum ingloriâ repetitione transcripserim, nec quidquam quod ad perfectam Monocerotum omnium*

ideam

ideam faciat, omiserim, aliis plurà non debens quam sine ære nomen. Marinum *puto,* Baccium *&* Aldrovandum *aliosque hujus commatis, quibus placidam* ἐπίκρισιν *ea modestia mutuor, quæ* ἀκέρατον *decuit, quum neque Actæon sim, neque Ammonius, quorum hic naturæ, ille fortunæ debuit ornatum. Utrique profectò ego ex ratione temperarem, si vel Deus essem, vel Deam contemplarer. Ex qua animi constantia aliquid nobis promittimus, qui opus damus cornutum sine cornubus & offensa, cornua sed sola & insititia, frontem demum eo sinceritatis colore, quem à tua facilitate exspecto.*

HENR.

HENR. WETSTENIUS LECTORI S.

TErtius jam labitur annus ex quo Clariss. D.D. CASPARUS BARTHOLINUS TH. F. hasce oras derelicturus tractatum hunc de *Unicornu* à se emendatum & auctum ANDREÆ FRISIO Bibliopolæ accuratissimo nec perfunctoriè docto, excudendum tradidit. Susceperat hic namque id negotii, nil aliud animo volvens nisi absolutis ab eodem Clariss. Auctore partim exaratis, partim emendatis Tractatibus tribus de *Armillis*, *Puerperio*, *& Inauribus Veterum*, & hunc prælo committere. Verùm alia jubebant fata! Paulo pòst enim calculo laborare cœpit; cumque per quinque sexve menses cum gravissimo hoc morbo magnisque cruciatibus colluctatus esset, tandem morti cessit. Exiit, inquam, hic noster à nobis, quibus magnum sui desiderium, sibique æternam

ex

ex doctiſſimis nitidiſſimiſque editis libellis comparatam reliquit famam. Diu fluctuabant Hæredes antequam de diſtrahendo Bibliopolio ageretur, nec plus ſesquiannum agimus, quum id maxima ex parte juri noſtro ceſſit. Inter reliqua & *Cornua* hæc, de quibus edendis jam tum cogitabamus. Sed deërant varia operi perficiendo, nec ferebat occaſio unde tam citò peterentur. Degebat nimirum tunc temporis Celeberr. D. AUCTOR Romæ, reliquas quoque Italiæ partes aditurus: unde paucos ante menſes redux ſuppeditavit quæ abſolvendo tractatui neceſſaria erant. Prodit ergò en! ſeſeque tuo uſui ſiſtit, non ingratus ut ſpero hoſpes, quem proxime, faventibus ſuperis, Tractatus de *Tibiis Veterum eorumque antiquo uſu* ejusdem Auctoris Noſtri ſequetur. Tu LECTOR ERUDITE, labore noſtro fruere, ac conatibus, quibus publico prodeſſe ſtudemus, fave.

Εἰς

ΘΩΜΑ͂Ν ΒΑΡΘΟΛΙ͂ΝΟΝ,

τὸν πάνυ, περὶ μονοκέρωτος γραφέντα.

Πρὸς Μῶμον.

Μῶμε, περὶ Βαρθλῖνον ἀεῖραι φεῦγε κέρατα,
Ὥς μὴ τῷδε κέρα, μωρέ, σε τυψάμεναι.
Ἔστ᾽ εὐποίητον, στιλπνόν τε, καὶ ἔξοχον ὀξὺ,
Ὥστ᾽, εἴπερ βλάψῃ ἔγκατα, Μῶμε, τεὰ,
Λήψῃς γαῖαν ὀδὰξ, καὶ οἱ μετόπισθε γένωνται
Οὐ βλέψωσ᾽ ἀγαθῶν βιβλία σ᾽ ἰψάμεναι·
Εἴθ᾽ ἦμαρ καλοὶ κ᾽ ἀγαθοὶ τοῖον δὴ βιῶσι,
Φήμην καὶ δόξην, Μοῦσ᾽, ἂν ἔχοις σφετέρην.

Idem (sed paullo liberius) Latinè.

Mome, cave contra Barthlinum cornua tollas,
Ne læsus cornu te male jam feriat.
Nam factum affabre est, tersum est, & acumine pollet,
Ut, si contingat viscera, Mome, tua,
Sis moriens morsurus humum, nec secla videbunt
Postera te egregiûm rodere scripta virûm.
O utinam docti tam tempora læta viderent,
Constaret Musis fama decusque suum.

M. SLADUS M.D.

IN-

INDEX
CAPITUM.

XXVIII. Mo-

THO-

THOMÆ BARTHOLINI
CASP. F.

DE UNICORNU
OBSERVATIONES NOVÆ.

CAP. I.

Hominum Monocerotum exempla. Cornua frontis Albucasis. Heliodorus explicatus. Dionysisci. Cornicularii apud ICtos. Facies Didonis. Aliarum partium Cornua. Verrucæ.

Cornutorum animantium, quæ solo cornu eminent, auspicaturo historiam, ab humano genere nobilitatis quodam jure ordiendum, in quo cornuum tuberibus nonnunquam lusit Na-

A tura,

tura, ut variis exemplis obſervarunt *Amatus Luſitanus* in Centuriis, *Jacobus Dalechampius* ad Plinium, *Lycoſthenes*, *Weinrichius*, *Paræus*, aliique quorum catalogum in Opuſculo ſuo *Parens* texuit. Horum autem ſeriem auget princeps Gallicæ hiſtoriæ conditor *Jac. Aug. Thuanus* lib. 123. ubi Franciſci Troviluvii Anno circiter 1599. per Galliam oberrantis cornu arietino è frontis media parte enato hiſtoriam interſperſit, qui multorum oculos ſimul meruit, & nummos. De quo ad *G. Fabricium Hildanum* quoque Obſ. 25. Cent. 2. *Emanuelis Urſtiſii* extat Epiſtola, qui eundem Pariſiis 1598. præſentibus *D. Jacobo Feſchio*, & *Io. Echenſtenio* diſcipulo ſuo & vidit & contrectavit. Planè eundem hunc Franciſcum fuiſſe arbitror quem deſcribit *Jo. Renodeus* lib. 3. M.M. c. 21. *Pro monſtro habitus eſt ruſticus quidam Cænomanus, cujus fronti cornu adnatum craſſiſſimum duos palmos longum, ad occiput incurvum Lutetiæ A. D. 1600. vidimus.* Parvo enim differt temporis intervallo

vallo utriusque sæculi terminus. Neque memoriæ nostræ Monocerotes in utroque sexu defuerunt. A nativitate prima infanti productum lib.3.Prax.Adm. Obs. 93. refert *Zacutus Lusitanus*, quod ex fronte primum duri nodi specie emersum paulatim in justam cornu magnitudinem crevit, palmi dimidii longitudine, juxta radicem amplum, in cuspide pollicis magni crassitie. Simile corniculum in frontis angulo parvum Carolo Sartori Neapolitano ad D. Dominicum habitanti quoque observatum cervæ vel vitulæ junioris specie, de quo *Marcus Aurelius Severinus* magnus Campaniæ Doctor cap. 25. de Nov. Abscess. retulit, qui quidem me præsente adhuc superstes, lucem tamen fugit, nec à nobis videri voluit. Et pauci abhinc effluxerunt anni, quum in valetudinario Mediolanensi justæ ætatis puella in fronte cornu gestaret semipalmare, & una parte striatum, quod à *Matthæo Bergomate* Chirurgo ejus loci fuit detractum. De alia puella Cornuta scriptum

promiſerat *Paulus Lentulus* à *Fabricio Hildano* Cent. 4. Obſ. 81. deſideratum. Propinquius verò in eodem ſexu ſequiore nobis eſt exemplum Patavinæ cujuſdam ſacræ Virginis, à me eo nomine viſæ, annorum 60. in Cœnobio S. Sophiæ, cui, precibus ejuſdem victus, corniculatam epiphyſin exſcidit Vir ſummus *Joannes Veſlingius*, quæ in frontis elatiore parte ſiniſtrorſum enata fuerat, eadem cum vaccino cornu ſubſtantia, ſimilique duritie, lentore & colore, ex ampliore baſi paulatim in acumen ſurſum extollebatur extremo nonnihil inflexo, longitudine & latitudine digiti articulum adæquans. Purmerenti in ſeptentrionali Hollandia, paupercula mulier *Margaretha Mainers* ſeptuagenaria vixit, quæ viginti retrò annis, ex mœrore prodigi filii tumorem primò in dextrà capitis parte ſupra muſculum temporalem obſervaverat, qui in cornu tandem excreverat digitos duodecim longum, caprini cornu craſſitie, duritie & ſimilitudine. Ex tem-

porum

porum ferè regione seu sincipite emergens reflectebatur, incurvabaturque, sursumque summum caput petebat, cui se mobile applicabat, ut commodè vittà tegi posset & occultari. Ad radicem rubebat cutis & pruriebat sique rudiùs tractabatur, sanguinem proliciebat. Inter caput & cornu primùm vix digitus inserebatur, posteà totam manum admisit, quia continuò crescebat. Invisi ipsam 1646. & studiosè lustravi, hancque fœminæ grandævæ imaginem per pictorem expressi. Quæ exempla præter miraculum dixeris, siquidem ipsas frontis eminentias angulares cornua appellarit antiquitas; cujus testis Chirurgorum Arabum princeps *Albucasis* sive ejus *Interpres*, qui part. 1. Chir. c. 3. de modo cauteria applicandi in totius capitis dolore, disertè id explicavit: *Deinde cauteria ipsum* (scilicet caput) *super omne cornu capitis sui cauterio, donec pertranseat cutis.* In qua nomenclatura persistens ad calcem addit: *Oportet quod sit cauterium, quo cauterizantur*

zantur cornua capitis, & occiput ejus subtilius cauterio. Quæ loca de prominenti cranii frontis tubere benigna Doctorum venia interpretor. In aliis partibus *Exostosin* nominat *Galenus* lib. de Tum. c. 5. quanquam hæc ad morbum, illa ad naturam potius retulerim. Illas autem eminentias osseas seu ὀςώδεις ὑπεροχὰς *Dionysiscos* proprio vocabulo nuncupat *Auctor* Definitionum, *Galeni* putatus, monetque cornua quoque vocari ἀπὸ τῶν κέρατα φορούντων ζώων κεκλιμένα. Quod & insinuat *Heliodorus* in Opere Chirurgico MS, in Bibliotheca Medicæa Florentiæ à me exscriptus. Ita enim ille in Capite περὶ ὀςώδους ἐπιφύσεως· ὅταν δὲ δύο ἐπιφύσεις γλώνται πλησιάζουσι τοῖς κροτάφοις, κέρατα ταῦτά τινες εἰώθασιν ὀνομάζειν, ἔνιοι δὲ Διονυσιακοὺς τοὺς οὕτω πεπονθότας ἀνθρώπους προσηγόρευσαν. In quam sententiam pauca notavit in margine *Interpres* aliàs à nobis explicanda. Quod si altera duntaxat parte obortus sit osseus hic tumor, singulo numero *Dionysiscum* appellari posse concedit *Io.*

Phil. Ingrassias p. 372. At Dionysiaci nomen meruerunt, non ut arbitratur *idem*, & cum eo *Viri* non infimæ classis, à Satyris, quorum speciem referant, sed à Baccho Dionysiaco, cui cornua tota Paganorum secta appinxit. Quid enim cum Satyris Dionysio? nihil sanè magis quam cum Actæone, quibus cornua fuere communia. Atestæ prope fanum S. Mariæ Minoris in antiquo saxo insculpta visitur mulier binis cornibus mediæ Lunæ excavatum orbem referentibus. Quam & inducit in Antiq. Atest. *M S. Hippolitus Angelerius.* Sed jam temporis edacitate obscuriora omnia aliis non comparentibus literis præter has:

V..... S....

L..... M....

Id est, voto suscepto vel vivens sibi locavit monumentum. Arbitrer Junonem hic expressam fuisse, quam aliàs Romæ sic fronte lunata conspeximus.

Ibidem loci in eximio marmore [cujus

jus partem ediderat *Pignorius*] corniculum galeæ elegans obſervavi, cujus extremitatem aquilæ caput efformat. Caſſis verò ita compactilis eſt, ut totum involvat caput ſolis oculorum orbitis oriſque patulis foraminibus. Ut mirari ſubeat *Lipſium* qui lib. III. de Milit. Roman. Dial. 5. veteres clauſas, ut nos, & vultui appreſſas galeas undique habuiſſe negavit. Reliquam marmoris partem exactè adeò delineavit *Herodotus* lib. VII. ut idem vidiſſe diceres. Quod à doctiſſimo calamo *Io. Bapt. Zoiæ* brevi exſpectamus clarius explicatum: in cujus ædes ingens hoc antiquitatis monumentum, non ſine inſigni lætitiæ ſenſu tranſlatum vidi.

Cornutorum familiam, ut alios taceam, auget *Annæus Cornutus*, quo uſum familiariter *Perſium* veteres *Gloſſæ* referunt. Hunc verò à Nerone exilio mulctatum, teſte *Dione*, feliciſſima ſua Muſa ita *Pagaginus Gaudentius* Vir infinitæ doctrinæ *cap.59. de Phil. orig. apud Roman.* perſequitur:

Nam Nero Cornutum cultorem Palladis urbe
Ejicit, & Gyaris consenuisse jubet.

Sed quare cornutus ? sectæ id suæ debuit. Stoicus enim erat, & firmioris animi.

Hujus generis cornutos apud alios legisse non memini. Monoceros quidem dictus Crater apud *Plinium* lib. 10. c. 43. eo quod deveheret in silvas corvos corniculis humerisque insidentes. Cornicula autem galeæ sunt cornua, quæ ad unitatis numerum reduxit orbis miraculum *Claudius Salmasius* ad Solinum. Idque jure meritissimo, quia ab unico illo galeæ cornu Monoceros dictus Crater, quod in galea *Livius* lib. 27. de Philippo Macedone confirmavit: *In arborem illatus impetu equi alterum cornu galeæ ad eminentem ramum perfregit.* Unde corniculo mereri apud *Tranquillum* de Orbilio Grammatico, & Cornicularius miles *Valerio Maximo* lib. 6. c. 1. de quo *Turnebus* l. 5. Adv. c. 10. Hincque Corniculariorum frequens apud

apud *ICtos* mentio, quos *Glossa* vetus *Accursii* jam adjutores Principis custodiæ dicit, vel officiales seu accensos attributosque Decurionibus, jam in bello militaribus Decurionibus accedentes. De prioribus Cornicularis extat *Leonis* privilegium *Cod.* 12.§.53.l.1. *post transactos corniculos nostram adorare purpuram volumus; quo honore perfunctis, cum jam missionem tenuerint, liberum otium damus.* Ubi quid sint Corniculi me doceant Juris Interpretes. Cornicularii alioquin apud eosdem sunt, qui vel cornu in acie gestabant, vel vota in aures judicum inflabant; sed eos hoc Codicis loco accipiendos negat *Antonius Nebrissensis.*

Umbram ficti Unicornis in crinibus expressit in Didone antiquitas, quæ Venetis forsan virginibus imitandi quondam exemplum dedit, Patavinisque Græcorum, & Trojanorum reliquiis, ut in cornua crines torquerent, servato adhuc in novis nuptis Venetiis more. Ejus vetustatis indicium præbet Dido-

nis cornutæ facies in numiſmate veteri apud *Angelicum Aproſium Vintimiglam* ſacrorum profanorumque peritiſſimum, quanquam in alio argenteo nummo Romæ à me viſo, crines cornua non monſtrent, ſed faſciolæ incluſi ſculptorum arbitrio cernantur. Hoc crinium artificium frequentius imitabantur Romanorum altioris ſortis feminæ, modò cornuum figura, modo virilium cirrorum, ut in nummis Æliæ Petinæ, Antoniæ, Statiliæ Meſſalinæ, Criſpinæ, Didiæ, Helenæ Gallieni, Fauſtæ, Valeriæ, Conſtantiæ, Theodoræ, Sophiæ, Martinæ, aliarumque delinearunt Antiquarii, & inter eos *Jac. de Strada* Mantuanus, è cujus Theſauro quas è regione vides nummorum delineationes deprompſimus.

Non tamen Caput ſolum Unicornium ſedes habenda. Nam Romano cuidam ſuperioribus annis è naſo cornu excreviſſe accepi. Ex dorſo quoque emerſiſſe cornu *Scaliger* Pater Excerc. 199. ſect. 5. retulit, & de alio ſcribit

Aben-

STATILIA MESSALLINA NERONIS

AELIA PETINA CL. IMP.

HELENA AVG. GALLI. IMP. AVG.

DIDIA CLARA DID. IVL. IMP. F.

D.N. MARTINA FEL. AVGVSTA.

FAVSTA AVGVSTA

Abenzoar lib. 1. Theis. Tr. 6. l. 2. c. 5. cujus dorſo concretum os inſtar cornu, non ita durum ut os naturale. Forſan cartilago prævia oſſium materia. Quid? quod de ſeipſo *Abenzoar* eodem loco narret, natum ſibi ſuper dorſum os graviter moleſtum. In quodam presbytero prodidit *Robertus Flud* l.4. Anat. c. 8. lienem præter naturam auctum, in ſuperficie convexa plura cornua exturgeſcentia protuliſſe, quorum ſubſtantia tantâ fuerat duritie, ut vix ſcalpello ſcabi potuerint. In pedibus & manibus ſola quoque cornua eriguntur, præſertim ex Verrucis continuato tractu ob materiæ affinitatem induratis, ſicut id fratris ſui minimo digito quondam contigiſſe narravit *Ludovicus Pouchius* Civis noſter, in ſpem patriæ feliciter ſurgens. Nec mirum quandoquidem ex Verrucarum genere Cornu ponat *Ingraſſias* in Avic. tr. 1. c. 1. de Tum. p. n. Articulorum cornua *Abenſina* deſcribit l.4.tr.3. c. 14. *Cornua ſunt additiones ſpiſſæ, recurvæ, naſcentes ſuper juncturas, in extremi-*

mitatibus. In calcaneo denique cuidam enatum cornu *Zacutus* lib. 2. Obſ. 178. fidem facit, palmi longitudine, durum, ſolidum, denſum, aculeis veſtitum. Hæc prælo exceſſerant, quum de Viro quodam famam ad me perferret R. P. M. Franciſcus Abrianus, cui cornu, non ita parvum ſerrâ nuper Vicentiæ ſecundo eventu diſſectum fuerat. Ex maxilla viri in Helvetia enatum cornu arietino ſimile vidit *Io. Caſp. Bauhinus* Baſilienſium Archiater, qui iconem ejuſdem mihi transmiſit ſed jam deperditam.

CAP. II.

Bicornorum ſylloge. Alexander cornutus. Harpocratis ſtatua. Attilæ cornua unde? Ejuſdem ferini mores, & de eo fabulæ. Cornua potentiæ ſymbolum, ſuperbiæ, & maledicentiæ. Barthius laudatus.

BIcorni facie alios eluxiſſe monumenta veterum ſive ex ingenio ficta, ſive veritate fulta, teſtantur. *Val. Max.* de Piet. in Patriam, Genitio Prætori

tori Cornua in capite emersisse refert. Atque bicornem Monachum Benedictinum olim Patavii visum amicus noster *Io. Rhodius*, Patriæ decus, mihi testis est, nec bicornem tantum, sed ruminantem quoque non ob duplicem ventriculum, ut putaverat *D. Thomas Minadous*, sed ob œsophagum musculi instar carnosum à dissectore cadaveris *Francisco Plazzono* observatum. De quo ruminatore latè *Fabricius ab Aquapendente* lib. de Ventr. disputavit, cujus quoque fratrem cornu habuisse vestigia *Io. Prævotius* quondam monuerat, ut & Nobilem Patavinum. Plures quod per ordinem Naturæ non habuerunt, in certum Divinitatis argumentum sibi affinxerunt. In horum censu Alexandrum reperimus, Magnum à rerum gestarum gloria dictum, qui ut Jovis Ammonis crederetur filius, hujus cornua arietina vel assumpsit ipse, vel ab aliis data non repudiavit. Ad Ammonium enim Jovem Aries spectabat, quem umbilico tenus, autore *Q. Curtio*, referebat, qualem

lem & Venetiis, & apud majorem ætate & ingenio fratrem *Bartolum Bartholinum* in æneo toreumate pridem vidi. Unde Ammonius idem Corniger *Silio Italico* lib. 3.

— *nemorosaque regna*
Cornigeri Iovis.

Et ante:

Exin Cornigeri veneratus numinis aras
Captivis onerat donis.

Ita namque legendum, pro *Clavigeri*, optimè conjecit *Fr. Modius* in Nov. Lect. Epist. 34. Cornuficia apud Romanos familia à nummo Jovis Ammonis nomen meruit. De quo vide sis *Fulvium Ursinum*. Cornua Alexandri arietina duplici reposita loco animadverti, vel pone aures reflexa, vel à fronte summa ad aurium pinnam seu alam incedentia: illud frequentius in nummis occurrit & in marmore quodam vidisse me memini, hoc verò in numismate meo veteri invenias, quod hic ductu artificis depingendum curavi.

Non

Non absimile est alterum Cl. V. *Io. Rhodii* modo laudati argenteum, nisi quod adversa parte veterum Laserpitium accuratè monstret. E fronte seu potius capite medio, recto tractu extenduntur in denario ejusdem argenteo supra cassidem erecta caput ambientem, quod Alexandri esse suspicor ex signato Philippi nomine. Quanquam enim Romani sit sæculi, ex Provinciis tamen nomina subinde & Inscriptiones desumptas novum non fuit. Nisi ad cassidem hæc cornua referenda alibi in Nabide decantata à *Silio* l. 25.

Casside cornigera dependens insula.

A quibus & Crater monoceros apud *Pli-*

nium dictus, ut antea notavimus. Sed quod in ſtatua Harpocratis dextro latere cornu ſpecie ex galea dependens Melitæ apud *Io. Fr. Habelam* Virum humaniſſimum oſtenſum fuit, non tam galeæ corniculum, quam capillorum referre texturam judicavi. At in nummo Philippi cornua facilè capiti accommodarim, quum eâ formâ in effigie Attilæ fatalis Italiæ hoſtis producantur, quam *Paulus Iovius* in Elogiis exhibuit, bis à me in nummo viſam, cujus exemplar diligentiùs delineatum cum Alexandri verſâ paginâ exhibeo.

Attilæ ſimilis eſt ille qui in lucerna Antiqua Ateſtæ nuper effoſſa cornibus binis & eminentibus auribus conſpicitur, quam ad me *I. B. Zoja* Muſarum gemma miſit.

Sed cur Attilæ cornua? Factum id ejus forſan veneratione. Venerationi erat potentia, quam, ut res ſecundas, per cornua veteribus adumbratam ex *Plautino* Pſeudolo notum Act. 4. ſc. 3. ubi querela de Simia:

Ni-

LIPPV

Nimis ego illum hominem metuo, & formido male,
Ne malum item erga me ſit, ut erga illum ſuit,
Ne in re ſecunda nunc mihi obvertat cornua.

Cenſuit id *Horatius* l. 3. Od. 21. de vini effectibus:

Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque & addis cornua pauperi.

Potentiam notavit & ferum animum in Giganteæ molis Petronio *Alexander Taſſonus* elegantiſſimus Poëta Cant. 6. della Secc. n. 22.

Mà gli huomini mangiava, e diſtruggea
Co' denti il ferro, e un corno in teſta havea.

Quo reſpexerat *idem* Cant. 3. n. 13. de Comite de la Roccha.

In teſta un gran cimier di piume, e corna.

Quia, ut advertit in Notis *Gaſp. Salvianus* Vir Eruditus, cornu olim coronæ ſeu imperii ſignum fuit, quod in nobilitatis ſuæ argumentum in gentilitiis ſignis adhuc Germani præferunt.

Nec

Nec in Dania infrequens, ut notavit vir ſemper laudandus *Olaus Worm.* Unde Oneirocriticum apud *Achmeten* c. 238. exſtat ſignum, ex bovinorum cornuum numero imperium Principis alieni totidem annis determinare. Et c. 239. quicunque boves maſculos vidit, de principibus eos intelligat, propter cornu. Fortaſſe tamen ad contumeliam magis hæc verterunt, quàm gloriam, ob pravam animi corporiſque indolem, qua feritatem ſuperbiamque præ ſe tulit, ut de eo *Iornandes*, *Priſcus* Hiſtoricus & *Iuvencus Celius Callanus*, in Hiſtoria Attilæ MS olim *L. Pignorii*, nunc *Io. Rhodii*, certa fide narrant. Superbiæ autem hieroglyphicum eſt Cornu, apud labentis ſæculi Chriſtianos, quo rebus humanis Attila interfuit. *Martinus Lemovicenus* Epiſt. ad Tholoſanos c.4. *Nolite extollere cornu veſtrum adverſus veritatem Majeſtatis illius, quam ſemel per me cognoviſtis.* Conſentit *Daniel Monachus* in Vita Io. Climaci: *Modice omnino edebat, ut ex hoc faſtum atque elationis*

tionis cornu ſapientiſſimè dejiceret. Cujus notionis origo à priori, ut videtur, dependet, quum plerumque rerum ſecundarum felicitatem elatus animus ſequatur. Denique Attilæ feritatem ferino vultu ingeniosè adumbrarunt, quem notant laudati *Iornandes* & *Iuvencus*, ut quia cætera cum belluis habuerit communia, in capite cornuto eum noluerint deficere. Ferinam capitis conformationem hoc contextu aperit *Iuvencus* MS: *Corpore fuit brevis, ſtaturâ tamen juſta. Lato pectore, capite grandi, oculis minutis, longis acutiſque auribus hirſutis & hiſpidis ut ferè ab omnibus* Canrac *diceretur, rara barba, ſed more ſuo demiſſa, canis quidem aſperis; ſimus naſo, colore ſubrufus, moribus ferus, audaciæ pronus, & verè originis ſuæ barbaræ ſigna vel lineamenta demonſtrans, ore parvo, latis tamen labiis, uno dentium qui foris eminebat plus juſto faciem dehoneſtante quantillum.* Fidem videtur exceſſiſſe auctor, ut apud poſteros patriæ ſuæ hoſti invidiam conciliaret. Quo errore quoque tenetur
in

in cantilenis *Roccus Arminensis* Patavinus, qui cane patre natum fingit, quem cum matre Virgine pulcherrima solum ad pudicitiæ custodiam turri incluserat Osdrubaldus Rex, sive, ut in historia *Jornandis & Juvenci* vocatur, Mandulchus vel Mundzuccus. Quanquam enim de Perusianis & Sianitis Indiæ idem referat *Mart. Delrio*, monstrum tamen ex hac seminum diversorum mixtura productum iri ex *Volaterrano* lib. 24. *Io. Langio* 2. Epist. c. 9. *Polydoro Virgilio* lib. 3. de Prod. & *Fortunio Liceto* Philosophorum Coryphæo lib. 2. de Monst. c. 68. statuendum. Sed cornua in sinistræ famæ signum gestet Atila apud eos quos pari factorum ignominia signavit. Nam eo maledicentiæ significatu alibi id vocis cepit *Apulejus* in Apologia: *superest ea pars Epistolæ, quæ similiter pro me scripta in memetipsum vertit cornua.* Quo modo & *Flaccus* in Epod. 6. loqui amat ad Cassium Severum, quem canis nomine indigitat, ob maledicentiam:

Nam-

— *Namque in malos asperrimus*
Parata tollo cornua.

Cui consonat *Ennodius Ticinensis* Ep. 61.

Ambitiosa fames lassato prodiga censu,
Cornibus insultat si taceat Dominus.

De fatuo verò homine loquitur, qui lingua sordidus horret, & pro epulis garrulitatem offert. Pro *Dominus* reponit *Domino* Vir infinitæ lectionis *Casp. Barthius* lib. 51. Adv. c.17. licet nec vulgatam lectionem ineptam judicet.

CAP. III.

Moyses cornutus vindicatur. Nummus ejusdem. Cornua capillis qua ratione assignent. Melitensis statua. Cornu pro splendore. Rabbini & Interpretes ea de re excutiuntur.

AD Cornutorum seriem spectat & Divinus Legislator, quem à monte Sinai reducem cornutam secum tulisse faciem narrat Sacer *Exodi* textus, c. 34. si vulgatæ versioni credimus. Exinde pictorum ortus error, qui Moysis faciem binis cornibus exornant. Quo

לאיהיהלך
אלהים א
חרים ע
לפני

vultu in nummo meo visitur exsculptus, in quem Romæ incidi, arietino cornu utrimque reflexo, quod in *Rhodiano* in rectum anterius protenditur, habetque adversa parte Decalogi præceptum quo sculptilia damnantur. Idque in opprobrium Christianorum à Judæis factum arbitror: quos eo nomine male habere *Steuchus* auctor est, quòd cum cornibus Moysen Christiani depingant.

Et revera cornua capiti ejus hæsisse firmiter aliquibus persuasum, ut legi per eum latæ major accederet auctoritas, quod apud *Hen. Salmuth* Not. ad *Panciroli* Deperdita reperias.

Alii de concinnis Moysis capillis hæc cornua explicant. Crinium quippe artificium cornu appellat *Juvenalis*:

Cærula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem, & madido torquentis cornua cirro?

Et alibi — *cornua crinum*
Plexus in acutum intorti.

non dissentiente *Cælio Rhodigino* l. 30.

Lect. Ant. cap. 1. *scribunt nonnulli ex Grammaticis Græcis cornua item pro capillis posita inveniri, quia utraque eodem enascantur modo.* Tale crinium artificium novæ nuptæ Venetæ gestant, & de omnibus Arabiæ felicis incolis refert *Ludovicus Varthema* in Urbis Reami descriptione, cornua ex capillis more solenni portare. Quam conceptam de Moyse opinionem in ærea ejusdem statua magnifico opere Melitæ in templo Cathedrali D. Joannis 1550. erecta Galli sequuti sunt inflexis crinibus egregie cornua æmulantes, ut testes mecum esse possunt itineris comites D. *Joannes van Horn*, & *Theodorus Fuiren* consobrinus. Sed has de Moyse conjecturas sacer textus pressius inspectus, & meliores interpretes de facili difflant. Sine cornibus enim fuit Legislator, quæ si authoritatis gratia accepisset, frustra velamine abscondidisset illis, quibus monstranda fuerant, parumque modestè Jehovæ remoto velo ostentasset. Crinium autem forma quæ fuerit, cum Scriptu-

ra

ra & nos tacere convenit. Profectò Cornua Moysi assignata, nihil præter splendidiores radios, denotabant. Quippe apud Hebræorum gentem Cornu & Radius pari passu ambulant, quod Interpretes seduxit. Nam קרן per זהר *splenduit* exponunt, & *Rabbi Kimchi* idem verbi קרן à cornu derivat, R. *Salomon* verò per radios explicans vocat קרני ההוד cornua magnificentiæ. Quos forsan imitaturi Latini modò cornutis luminosa, modo luminibus cornuta denotarunt. Lunam enim cornibus finxerunt, & versa vice. *Claudianus* l. 1. de Rapt. de Vitula:

— pedibus quæ nondum proterit arva,
Nec nova lunata curvavit germina frontis.

Unde splendoris vocem cornubus applicat cervinis *Calphurnius* Ecl. 6.

— micat acre caput.

R. *Salomoni* concors est *Chaldæa* versio, quæ gloriam vocat faciei; ad aliorum Scripturæ locorum exemplum. Alibi enim קרן gloriam notat & decus quod ex luce elucescit. Ita Job XVI, 16. dicitur:

citur: ועללתי בעפר קרני *Saccum consui super cutem meam, & operui cinere gloriam meam* Ubi *Andræas Osiander* cornu transtulit, & B. *Hieronymus* carnem, qua mente equidem ignoro, qui alioquin quaternis *Psalmographi* locis rectè קרן cornu reddiderat. Explicant verò hanc lucem cornutam Rabbini, inprimis idem *Salomon*, quòd radii in cornu modum reflexi ex facie legiferi micuerint, sicut & solares radii cornua videntur vibrare. De qua splendentis faciei luce quum data industria pluribus *Lib.* 1. de Luce Animantium cap. 14. egerimus, temporis parci illuc Lectorem remittimus: inprimis ad secundam editionem Hafniæ procuratam, uti & ad Miscellanea Medica de *Morbis Biblicis*, ubi varia ad hanc rem spectantia attulimus.

CAP. IV.

CAP. IV.

Cornua an monſtra, vel ægritudines. Vitium ex Digeſtis. Præſagium ex cornubus. Cornutorum curatio triplex. Cur homini denegata cornua. Minadoo ſuccurritur in materia dentium, & de eiſdem verus Ariſtotelis ſenſus.

AD vera humani generis cornua gradum referens, an ea variantis naturæ luſibus monſtrisve annumeranda ſint, an in numero morborum habenda, brevibus diſquiram. *Scaliger* Pater Excerc. 199. ſect. 5. in homine non monſtrum, ſed ægritudinem appellat. *Theodoricus* & *Lanfrancus* inter capitis affectus quoque adnumerant cum Teſtudine ſive Talpa. Cum *Theodorico* & *Lanfranco* facit & *Caſp. Hoſmannus*, magnum Germaniæ lumen, qui cap. 6. §. 1. Pathol. parvæ, morbis in Numero eadem cum verrucis, clavis & poris ſerie cornua quibuſdam adnata recenſet. *Ingraſſias* denique p. 15. ſecundæ ſatyriſmi ſpeciei accenſet. Ego & monſtrum eſſe, & morbum indubiè credo.

Monſtrum quidem : quia cornua quadrupedum generi tantum propria ſunt apud *Plinium* Lib. 11. c. 37. Actæonem enim & Cippum is etiam in Latina hiſtoria fabuloſos retur. Adhæc ordinaria naturæ lege carent, quæ ad omnes pari jure extenditur. Inter morboſas affectiones eo nomine collocanda, quod & numero naturales excedant partes, & ſubinde à conſueto cornuum loco devient, medentiſque curationem ad ſe trahant. Quia tamen non admodum actiones lædunt, nec mortis neceſſitatem inducunt, ſed deformitatem potius elegantiſſimo hoſpitio conciliant & impedimentum, ſymptomata libentius formæ dicerem, eoque loco haberem, quo Verrucas aliaque externi corporis dedecora. Vel ſanè Vitium appellarem, quod ex *Tit.* 16. *ff. de Verb. ſign. l.* 101. §. 2. perpetuum corporis dicitur impedimentum.

Præſagium ad fatorum eventum potius & mores ſpectat. Ferini enim ſunt, & ſi

& si credimus divinanti *Artemidoro* l. 1. Oneir. c. 41. cornua in somniis habere adnata animalis violenti, ἐπάγει βιαίους θανάτους, ut plurimum decollationem, quæ his animantibus solet evenire. Unde forsan Boves in somno videre malum portendit apud *Astrampsychum* in Jambicis. Quamquam ex arietis cornubus in capite per quietem enatis dignitatem & pugnam adversus hostes auguretur c. 242. *Achmetes F. Setrim* ex Bibliotheca Regia à *Rigaltio* editus. Adeò hæc nihil nisi somnia.

In Cornuum Curatione omninò ad insertionis modum attendendum. Nam si ex cute interiori tantum connexione emergant, faciliorem manum experiuntur; sin cranio arcta connexione jungantur, majoris negocii res erit; si denique ex cranio & medullari cerebri substantia componantur, curationis pœnam morte luunt, ut *Amatus* Cent. 1. Cur. 51. advertit. Respicienda quoque cornuum diversitas. Leviora enim mite auxilium, duriora gravem medentis

manum postulant, si eam partis læsæ conditio admittit.

In levioribus ex cute adimendis consilio *Abenzoaris* insistas, qui cornu in dorso enatum crassa vacuantibus pharmacis & emplastris dissolventibus ipse sibi ademit. Superficiem cranii quæ tangunt, manu partim, partim ferro demetantur. *Matthæus Bergomas* puellæ Mediolanensis corniculum quum serra frustra sæpius resecasset, recrescente alio, vi manu radicitus avulsit, fœminamque pristino decori restituit. Ferri usum quivis viderit, quem ignis sequitur necessitas. Quippe apud *Caprolum*, ex radice abscisso cornu sanguis tam copiosè effluxit, ut cauterium actuale applicare necessum fuerit. Quod quum apud *Zacutum* lib. 2. Obs. 179. neglexerit quidam, mirum non sit elapsis sex mensibus durius cornu, crassius & aculeis acutissimis septum denuò surrexisse. Id artificii solita prudentia in moniali post sectionem adhibuit *Veslingius*, quumque chalcanthi spiritu pro-

prohibere non posset quin denuo radiculæ pullularent, admoto igne subito & dolorem compescuit & reliquias penitus eradicavit, ut præter cicatricem amplius advertamus nihil. Quòd si duplex hoc remedii genus subterfugiant delicatiores, ignitam serram levi manu per partem eminentem inducerem, vel sine ferri horrendo aspectu ignem per somitem filorum accenderem, quo gummata, verrucas, & scirrhosos tumores persanatos apud *Severinum* conspexi. Continuata demum cranio cornua palliare præstat, quàm audaciori conatu ferro vitam resecare. Et hæc de morbis.

Cæterum quare cornuum eminentias perfectissimo homini provida natura inviderit, non una ratio occurrit. Primò enim & ingenio & arte ad occurrentium injuriarum vim depellendam instructus cornubus in tutelam non indiguit. Tantoque minus humanæ speciei conveniunt, quanto majori & impedimento & deformitate turparent.

Pressius tamen ex materiæ defectu pro homine pugnabimus. Cornuum enim terrena materia, & corpulenta ab *Aristotele* l. 3. de Part. c. 2. inducitur, qua grandiora abundant animala. Homo autem divinioris originis subtili spirituum mixtura corporis crassitiem vel vincit vel temperat, & copiam, si qua sit, in dentes absumit, quorum cum cornibus, ex *Aristotelis* placito l. 3. de Hist. c. 9. eadem materia. Hunc optimo jure duplici ratione impugnat *Minadous* l. 1. Exter. Turpit. c. 12. quia diversa utriusque sit substantiæ conditio nec dentium defectus in cornibus compensetur. Promoveo *Minadoi* inceptum, quia cornua nec partes sint, ut dentes, nec vero nutritionis modo augentur. Unde quod ex dentibus desumpsi argumentum, pilis verius applicatur. Tandem cornuum concretionem & cranii densitas impedit, & venarum capitis exilitas. Illa quidem fuligines transmittit, sed nec crassiores nec in cumulum glomeratos, hæc verò ob angu-

angustos ductus copiosius effundi materiam crassam non sinit. Ex quibus cornutorum hominum exsurgit differentia & cornuum ratio. Vel enim fæculenta materia abundant & frigidiori, vel cranium tenuius deductum vel rarior dentium compages crassioris excrementi plusculum ad caput transmittit. Enimverò quod tradit *Philosophus* l. 3. Part. c. 2. Cornigerorum nullum utrinque dentatum esse, non de dentium ordine qui etiam cornigeris duplex, sed dę ordinis utriusque raritate intelligendum existimo, quam in cornutis illis supradictis inde imaginor, quod vitam brevi filo terminarint.

CAP. V.

De causa Cornuum ab Aristotele & Æliano dissensus. Nova auctoris de cornuum materia opinio. Deseritur Ingrassias. Cornuum ex imaginatione origo, & generationis modus.

HUmanorum jam cornuum, quæ pro veris haberi possunt, origi-

nem propius contemplabimur. Materiam ex alimenti reliquiis pilis unguibusque communem *Aristoteles*. l. 2. de generat. animal. cap. 6. sanguinem autem copiosum venarum turgentium *Ælianus* 12. de Animal. c. 20. invexit. Quorum uterque in remota subsistit materia, nec humoris sive alimentaris sive superflui speciem determinat. Gravius verò errat *Ælianus* quod alimentarium sanguinem excrementitiorum cornuum materiam statuerit, & quænam sanguinis sit pars, quæve species non explicarit. Rectius superfluitatem melancholicam in Exostosi nominat *Galenus* de Tumoribus: idque eo argumento, quod elephantiasi laborantibus ad tempora eveniant. Idem sentit & *Ingrassias* ex atrabilario succo originem repetens, nonnunquam & ab exsiccata pituita, quod vel ideo applausum meretur, quia utplurimum circa caput pituitæ sedem appareant, in fœminis quoque & ætate extrema. Idem ab utroque humore commixto postea

cla-

clarius deducit. Nos vero quamquam pituitoſum glutinoſumque ſuccum primas hic partes agere credamus, omnium tamen humorum vices eſſe, glutinoſæque pituitæ modo bilem miſceri, modo ſuccum atrum ex diverſo cornuum colore concludimus: non quidem humores ipſos, ſed humorum recrementa, ſive ex vaſis ſive alendis partibus ejecta. Efficientem cauſam triplicem concipio, Calorem, Formam propriam, & Imaginationem, ſive disjuncta hæc ſint, ſive conſequentia. Imaginationem prægnantis etiam operari exemplo mulieris in Villa amœna docemur, quæ apud *Zacutum Luſitanum* referebat, ſe inter amplexus intenta mente picturam Unicornu, quæ prope erat, fuiſſe contemplatam. Cyppi quoque Regis Italiæ cornua à matris imaginatione orta judicat *Hieronymus Montuus* de adm. facult. Cent. 1. §. 6. Non enim *Petrus Meſſius* hic audiendus, qui part. 2. c. 8. Sylv. Var. Lect. à propria Cippi imaginatione à viſo bonum

cer-

certamine hæc produxit. Cornutos autem parentes eadem facie Dionysiaca filios procreare non dubium, idque forma singulari, quam cornificam placet appellare. Calorem inter primaria agentia advocant alii: ego pro causa sine qua cornua non producuntur, expono. Hunc propter vehementiam operationis in juncturis cornua educere ex *Avicenna Ingrassias* scripsit, ob motum nempe, cujus ratione calefactæ juncturæ humorem attrahunt crassiorem, in corpore forte abundantem; & ex attracto tenuiores partes discutientes in eam solidioris substantiæ densitatem compingunt. Quod opus formæ arbitror à prævio calore ex parte quam cornu texerat eductæ. Rationem generationis cornuum optimè explicavit *Ingrassias*, cui licet de juncturis solum sit sermo, inde tamen de reliquis cornibus fiet judicium. Hæc autem ejus sunt verba Lib. de Tum. mihi pag. 336. *Sunt instar cornuum in summo acutiores, quia tenuiores seu minus crassæ partes ad superiora magis*

gis elevantur, nec ea pars adeo multum nutritur, in basi verò latiores, quia crassiores partes subsident, & nutritur viciniori. Summa verò extremitas deficiente eousque humoris penetratione gracilescit, magisque tamen interea durescit, ac ferè in lapidem convertitur, ob siccitatem quoque quasi convulsionem quandam passa recurvatur.

CAP. VI.

Impropria Unicornua. Cornuum durities. Cornus. Cornorum. Unicornuorum.

QUod Capitis quasdam prominentias Insecta & Volatilia à majoribus, nominis similitudine, pro cornibus sibi apud Autores adaptarint, magna factum ingeniorum libertate arbitror. Cornuum enim proprietas in duritie certa consistit, quam in inferioribus viventium generibus frustra exspectamus. Dura quippe cornu assimularunt vett. quanquam obscena mente, ut apud *Ovid.*

Et tumidum cornu durius inguen erat.

Et

Et *Cæl. Aurel.* lib. 5. c. 9. Chron. tentionem autem fuisse veretri nimiam ut cornu putaretur. Ut inde etiam cornu fortitudinem compararint antiqui sapientes. Et sicca quæcue eodem nomine insigniverunt. Apud *Catullum* Car. 23.

At qui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis.

Deest ipsis quoque finis cujus gratia protruduntur, quem ob imperfectam cornuum structuram non assequuntur. Gerunt enim, teste *Aristotele* lib. 3. de Part. Anim. cap. 2. quæ animal pariunt, còrnua ad vim aut inferendam aut depellendam: quod nulli ex cæteris, quæ cornua habere dicuntur, contingit: nullum enim utitur cornibus, vel ad convincendum vel ad defendendum, quæ virium sunt officia. Additur ex *eodem* Lib. 2. de Hist. An. cap. 1. alia ratio, quod bisulca magna ex parte per naturam esse debeant quæ cornua gerunt, qualia nec volatilia sunt nec reptilia. Quid quod soli quadrupedum generi

generi cornua arctet Magnus Naturæ auctor *Plinius* Lib. 11. cap. 37. cujus hoc oraculum: *Cornua quidem multis & aquatilium & marinorum & serpentium variis data sunt modis: sed quæ jure cornua intelligantur quadrupedum tantum generi.* Unde omnino ad institutum hoc *Aristoteles* Lib. 2. de Historia: *Quæ cornuta sunt, eadem omnino quadrupeda esse certum est; nisi quod per translationem cornu habere dicatur: quemadmodum Ægyptii de colubris Thebanis perhibent, quasi aliquid illis veluti vestigium cornus extuberet.* Placuit hic Interpreti *Theodoro Gazæ* masculo genere & significatu cornu efferre ex antiquo more, quem notavit *Priscianus* Lib. 6. Grammatices, sequunturque melioris notæ Scriptores, *Lucanus* Lib. 7. Pharsal. *Plinius* Major l. 20. c. 9. & 11. *Solinus* Polyhistor cap. 27: circa extimum Syrtium cornum Berenicen civitatem alluit Lethon. *Plinius* denique Medicus, Valerianus eruditis dictus, Lib. 2. c. 21: *Cornus cervinus potui datus adversus lumbricos & tineas ma-*

magnum auxilium præſtat. Unde *Scribonio* forſan Compoſ. 60. generis plurium caſus natus, Cornorum, pro quo alii cornuum dicerent. Nec multum abludit antiqua Bibliorum *Verſio* in *Vaticana* Bibliotheca *Breviariis* hac in parte conſona, quæ Unicornuorum vocem inflectit. Cæterum ne quid operis perfectioni deſit, minutas illas Unicornium ſpecies perſequar.

CAP. VII.

Diverſæ Avium Monocerotum ſpecies. Aldrovandus non ſine Wormii elogio corrigitur.

AVes ordine primo collocantur, quas in Æthiopia Unicornes inveniri prodidit *Ælianus* Lib. 17. de Hiſt. Anim. cap 10. Cui contrarius videtur Ariſtoteles Lib. 3. Hiſt. cap. 9. quum ungues, ungulas, cornua & roſtrum ejuſdem materiæ aſſerit, adeoque nullum in uno animalium junctim reperiri. Aves autem roſtratæ cornu ab-

absumpserunt causas, & sine cornu rostro se tuentur. Sed vocem cornu ampliori notione circumscripsit *Ælianus* pro quavis eminentia cornu æmula, quo significatu & nos capimus in præsenti negotio, qui avium propria cornua esse nulla, sed apophyses mox ostendemus. Cum *Æliano* facit *Andreas Marinus* in Libell. Ital. de Unicornu: sed quænam illæ sint, quarum meminit Ælianus juxta mecum ignorat. Gallinas eas esse initio arbitrabar, de quibus *Scaliger* Excerc. 231. num. 5. *Insula Catigan, quæ est in mari Sur, aves fert gallinæ magnitudine cornutas.* Rerum autem naturalium ævo nostro parens D. D. *Olaus Wormius*, Patriæ nostræ lumen, de illa Ave interpretatur, quam Indi Topau vocant, alii Rhinoceroten, cujus ideam ex transmissis picturis expressit *Ulysses Aldrovandus* Lib. 12. Ornithol. cap. 20. Sed malè. Accuratius hic lectoribus sisto, ut id ad vivum ex ipso cranio quod in musæo suo servat, delinea-

lineatum mihi misit idem *Wormius*, cui à mercatoribus Danicis ex India Orientali reversis hoc cranium oblatum fuit. Apparere autem monet illud quod Cornu vocamus, propriè cornu non esse, sed molliorem apophysin quandam in cornu formam à natura effictam. In museo Academiæ Hafniensis publico similia rostra suspensa monstrantur.

Rostrum singularis est elegantiæ & coloribus variegatum, luteo, albicante, purpureo & nigro spectabile, magnitudine insigne, utpote quod pedem Romanum longitudine attingit, latitudine Uncias quinque. Cujus fusiorem descriptionem ex Historia *Wormiani Musæi* instructissimi ipse hauriat Lector. An hæc illa avis Rhinoceros sit quæ in ipso volatu occisa dicitur, quum Turcam navali prælio superabant Christiani, divinandi libertas cuivis sit. Eam verò his coloribus depingit *Joannes Jonstonus* Thaumat. Clafs. sexta cap. 25. *Caput duorum propemodum dodrantum cir-*

ris

ris ornatum nigris, altis, deorsum spectantibus. Rostrum propemodum dodrantes longum, recurvum, instar arcus cujuspiam. Cornu è fronte enascitur, & supinæ rostri parti adhæret magnæ molis, tam prope frontem palmum unum latum est.

Cornutarum avium exempla vix alia leguntur, nisi quæ gallorum castratorum ætas suppeditat in capite subinde cornu, vel huic quid simillimum protrudens. Gallos Unicornes & bicornes Patavii vidimus & Venetiis, etiam ut ferebatur cornutis parentibus editos, à quibus tamen fallaciæ non aberat suspicio. Solent enim frequenter mulierculæ nostrates & veteratores alii calcaria gallorum radicitus evulsa in radices cristarum scarificatas ligatura inserere, donec cornu instar coalescant. Quæ imago quædam villicæ insitionis & curtorum reparationis dici potest. Genus hoc spectaculi splendida *D. Tiberii Caraffæ* Bisidiani Principis, nobilitate generis & Rerum naturalium amore commendatissimi, aula Neapoli exhibet.

Sed

Sed longius ab arte aberat gallina *Michaëlis Mercati*, quam in horto Pontificis Belvedere Romæ aluit, colore nigro, magnitudine gallinæ Æthiopicæ, cornu unico vice cristæ in capite duritiei osseæ conspicuam, ut *αὐτόπτης Ardens Etereus* in thes. gemm. c. 53. tradit. Quam cornu ideam pendula gallinarum Indicarum proboscis imitatur, Constantinopoli non ita pridem advectarum, quas falsò Meleagrides veterum censent nonnulli, quum veras Meleagrides apud *Marium Schipanum* redivivum Campaniæ Hippocratem Parthenope videre licuerit.

Cornu autem appellationem non mereri Caponum cornu persuadet *Aristoteles*, qui l. 9. hist. c. 50. cervis castratis negat cornua germinare. Sine dubio ob caloris masculi defectum, quo crassior frigidiorque materia destituta, nec extrema petit, nec in solidiorem formam compingitur. Quin tamen in caponibus ætatis progressu simile quid pullulet, nihil vetat, partim aucta seminali

C ma-

materia craſſiori, partim excitato calore antea ſuppreſſo, qui etiam ad pedes ungulata cornua calcariaque condenſat, quò per naturæ ſuæ pondus vergunt. Si vera de Baſiliſco fama ex ovo galli ſenioris excluſo, poterat indurata longiori ætate materia ad ſubſtantiam corneam à patre transferri, & in caput Baſiliſci exſurgere, quod galli calcaneo hæſerat. Ea metamorphoſis quanquam minus uſitata ſit, Baſiliſcum tamen unico in fronte cornu conſpicuum Roma gentium naturæque Mater non ita pridem ea ſpecie tulit, quam mihi pictor exhibuit.

Volantem Draconem ſuis coloribus depingit *Petr. Bellonius* l. 2. c. 70. ex Arabia in Ægyptum beneficio alarum delatum, ſed caput nullo cornu aſperum apparuit, niſi in ſceleto quod Cardinali Eminentiſſimo *Franciſco Barberino* donavit *Ludovicus* XIII. Galliarum *Rex*, cujus iconem ex Muſæo *Thobiæ Aldini*, hanc damus.

Illi parum abſimilis eſt alter minor ex India

India Orientali à Patre quodam Societatis Jesu ad *Fr. Corvinum* Canonicum Romanum planè curiosum allatus, nisi quod ambiguæ naturæ terras mareque pro lubitu legat, licet in aquis sæpius versetur umbilicato ventre & aptis pedibus adjutus. Hujus æmulam figuram non rarò impostores arte effingunt. Pro vero Monspelii ejus generis alius mihi fratrique amantissimo *Casp. Bartholino* monstrabatur.

CAP. VIII.

Scarabæi Monocerotis Historia, ejusque ex Mexicano Autore usus novus.

INferioris classis Unicornu speciem Insectum constituit volatile, quod Scarabæum appellare ausim. Cornutos Scarabæos duplici eminentia Cervos volantes vocant Galli, ac Belgæ, Germani *Schroter*, quorum cornua chelas potius dicendas arbitratur subtilis *Scaliger* Exerc. 194. numero 2. quia harum usus, ut Cancris, sit brachiorum, contra

tra ac id volebat *Plinius* l. 11. cap. 28. de Scarabæis: His negatus aculeus. Sed in quodam genere eorum grandi cornua prælonga, bisulcis dentata forcipibus in cacumine cum libuit ad morsum coeuntibus. Unicornis verò tanto censetur rarior, quanto apud Auctores nostros magis ignoratur. Frequens tamen in Illyricis volat,& A. C. 1643. me præsente, in Italia, superiorique in hortis Patriæ nostræ quotidianum monuit me nunquam satis laudandus *Wormius*, ut ob rei visæ memoriam aliquot in selectissima Technicotheca sua reposuerit. In Campania Salernum inter & Neapolim peregrinantibus nobis occurrit ea facie, qua depinximus. Unicornem vocavi præter Doctissimorum *Aldrovandi* & *Imperati* sententiam, quibus nomine Rhinocerotis rectius fortasse venit depictus, licet insectis nares minus propriè assignentur, & huic Scarabæo Cornu à toto capite ortum videatur, quod radicis amplitudinem superat. Iconem accuratè expressit *Ferran-*

tes Imperatus in calce Musæi Neapolitani, nos verò quam hic ob oculos sistimus, Consobrino fraternis nominibus amando *Thomæ Fuirenio* referimus acceptum.

Magnitudine, ut videtur, amygdalam excedit, exiguo capite & acuto. Cornu recta inflexum, cui parvi subjaceat oculi, pro corpusculi tamen exilitate magnum, radice arctius caput complectitur, à quo in acumen, latius quam crassum, exsurgit. Binæ in dorso eminentiæ reliquo corpore communi radice super-

perſtantes, à quibus ad cornu veluti equitantis ſella glabro ductu & proclivi exporrigitur. Has alæ totidem excipiunt, reliquum dorſi & caudæ accurato flexu claudentes, ſed ad volandum, ut teſtatur *Imperatus*, pigriores. Interiori parte triplicem utrimque pedum ordinem monſtrat duabus articulationibus diſtinctum, & pilis ſubtilibus refertum, continuantur à ſecundo pedum pari ad extremam partem juncturæ octo per transverſum excurrentes, quarum primæ duæ & extrema latiores, pilis verò omnes hirſutæ præter ultimam. Color caſtaneum imitatur, in alis clarior & juncturis, obſcurior in dorſo, capite & ex eo profluente Cornu, tota vero corporis compages naturæ ſingulare artificium æmulatur.

Quis hujus Unicornis ſit uſus, à nullo adhuc memoriæ proditum. Colligere tamen aliquid licet ex Hiſtoria Mexicana, quam ex Autographo Auctoris in Bibliotheca Eſcuriali deſcribendam curavit Eques genere, & Virtute maxi-

 mus

mus *Cassianus à Puteo*, *Joannis Eusebii Nierenbergii* Scholiis postea illustratam. In ea quippe historia cap. 21. Insect. Veneri prodesse cornua Scarabæi dicuntur: *Reperiuntur*, ait, *apud Novam Hispaniam plura Scarabæorum genera, quorum derasa devorataque ex Aqua Cornua Venerem dicuntur mirum in modum excitare.* Alios tamen in usus cornua Cervi volantis trahuntur, ad spasmum nempe, teste *Baccio.* Rhinocerotis insecti aliud genus, depictum ex Galliis, Magno Viro *Olao Wormio* transmisit Nobiliss. *Petr. Charisius*, cornu ostendens in extremitate bifidum & in dorso gibberum valdè eminentem bifidum quoque. A nemine depictum videtur animal, magnitudine & reliquis lineamentis cum eo convenire certum est quod proposuimus.

CAP. IX.

Cornutum Cardani insectum. Bucampe depingitur. Bs augendi particula. Cur ea in cauda cornu gerat, in capite alia. Monocerotes Viperæ & Rhinocerotes.

TAndem Unicornua reptilia inter ignobiliora reponuntur laxa vocis notione. In censu horum sunt Serpentes & vermes alii. Serpentium cornutorum historiam accuratè inter reliqua pertexuerunt *Albertus Magnus* & *Ulysses Aldrovandus*: ad quos Lectorem, ne actum agam, remitto. Unicornuum insectorum quædam genera ab illis omissa stricto stylo afferam. Ex Subtilitatibus nota *Cardani* observatio, è solani foliis vermem viridem & croceo colore distinctum prodire, cornu in fronte gerentem digiti longitudine croceum, sive is à putredine oriatur, ut *Cardanus* credidit, sive ex rore & Sole, ut *Scaliger*, sive denique ex latente unicornis vermis seminio generetur, ut ex principiis ejusdem & *Danielis Sennerti*

arbitramur, hujus loci non eſt, nec inſtituti. Singularis huc ſpectat Erucæ ſpecies, quam Βουκάμπην κεραςίτην, Bucampen Cornutam appellat Naturæ Conſultus *Fabius Columna* cap. 20. Obſervationum Aquat. & Terreſtr. Mihi Unicornem eſſe eique optimè annumerari poſſe, non abſque conjectura viſum; quanquam neque cornuta dici mereatur, ſi rem cum Ariſtotele ex æquo penſemus. Κάμπη autem Latina conſuetudine *Eruca* dicitur, olera herbaſque uſuales depaſcens, quam duobus cornibus inſignem horti noſtri ſæpius ſuo malo experiuntur. Reliquas autem magnitudine exſuperat hæc Columniana, unde & Βουκάμπην vocavit *Auctor*, addito Βου, ſolita augendi particula, ex Græco mutilata. Qua mente βουφάγος edax in *Græcis Epigrammatis* vocatur, & ab *Heſychio* in Lexico per Βούβοσιν voracitas notatur, unde Bulimum excedentem edendi appetitum à Βου augendi particula & λιμὸς derivavit Serapion poſt S. Feſtum, ſimilique licentia cele-

lebri Junonem epitheto Poëtarum primus *Homerus* prosequitur, ut βοῶπις seu bovinis oculis magnisve sit, quos in pulchritudinis argumentum trahebant antiqui formarum spectatores. Harum Unicornium Erucarum numerum prope Cirinolam Septembri mense per inculta loca & semitas ubique maximum repsisse suo tempore testatur laudatus *Columna*, qui in describendo colore illarum & structura operosus pariter est & accuratus. Nos cum tantùm de Cornu isto audiamus, quod ab antiquiorum nullo descriptum fuit: *Crassius est corpus in posterioribus decrescens paulatim ad caput usque, ut circa illud dimidia sit proportione, quod durum, læve, conchulæ convexam partem effigie atque nigris lineis, quibus veluti striis depingitur, repræsentans. Cornu supra anum semiunciali longitudine, recurvum, nigrum, durum, cornea substantia, læve atque acutum, sed innocuum: molestiam cum attulissemus animali, atque etiam ligno cornu elato, nihil illo ad defensam utebatur, nec movebat, sed corpore*

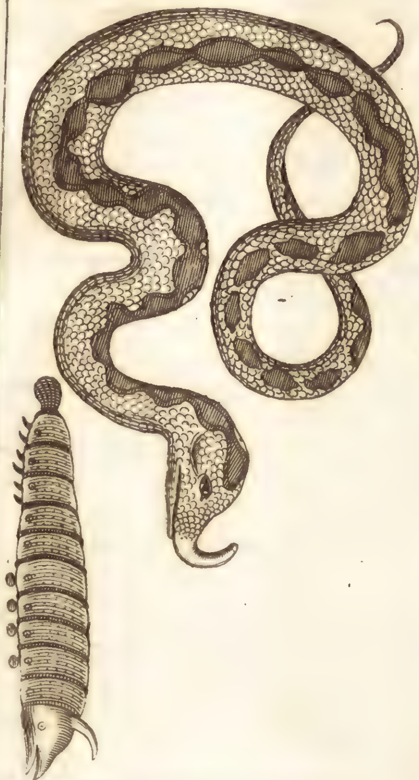
toto à capite nunc dextra, nunc sinistra repente torquebatur, atque ore quod durum est, mordere, atque rodere Asphodeli caulem siccum quo infestabamus, videbatur, &c. In qua Cornu delineatione, & situs & durities peculiaris observationem merentur. Hac enim à reliquis repentibus distinguitur cornu molle ad reliqui corpusculi flacciditatem gerentibus, illo verò ab universa Cornutorum familia discrepat, quæ in fronte inimicitias has gerit, ut in erecto quovis probat *Ennius*. Rectè enim Natura in aliis per cornu capita distinxit, quia imbecillima pars hac qualicumque tutela indiget, quod perspicacior ingenio *Aristoteles* advertit lib. 3. de Part. cap. 2. Rectè capiti cornua mandavit, nec, ut Æsopi Momus vitio dat, quod taurus non in armis cornua gerat, unde ferire vehementius possit, sed capite corporis parte imbecillima, non enim ingenio perspicaci ille Momus hæc deprehendit. Ut enim si in alia quavis parte cornua haberentur, frustra ponderi essent, nulla
in

in re utilia, multa etiam officia impedirent. Addit ex commoditate aliud argumentum Philoſophus: quum careant manibus, & nec pedibus imis affixa gerere poſſint neque genibus (flexus enim impediretur) capite gerant neceſſe eſt, quemadmodum à Natura conſtitutum eſt, quin etiam ad cæteras corporis motiones, ita maximè geri ſine ullo impedimento poſſunt. Quæcunque autem de pedibus & genubus dicuntur, de cauda debent quoque explicari, quæ ad cornu gerendum minus apta cenſetur, quia à capite remotior certos ictus non vibrat. De Inſectis tamen flexile quaqua verſum corpus pro arbitrio totum moventibus imbecillior fortaſſis foret Ariſtotelis ratio. Figuram Unicornis Erucæ infra exhibebo, in qua omiſit *Columna* variam ordinatamque macularum diverſarum ſeriem per internodia conſpicuam, ut harum Erucarum frequentior in horto ſuo ſpectator *Carolus Avantius Rhodiginus* Medicæ rei & Naturæ Doctiſſimus monuit, quam

ideo poſt Columnam auctius expreſſi.

Cornu ad anum in Inſecto relegatum à Natura ea potiſſimum de cauſa imaginor, quod caput aliis munimentis tectum & tutum cornuum ope non indigeat, ſuique defenſionem ore duro tentet, unde excrementi craſſioris ſuperfluam vim non pro auxilio ad caput, ſed pro expurgatione corpuſculi ad ani extremas partes amandavit, quæ recipiendo cornu ſua magnitudine, ut in icone apparet, donatæ, pondus hoc facilius ſuſtinent. Oneri quidem videntur eſſe, & animalis motum impedire, ſed id data operâ molita eſt Natura, ut velocitatis modum hoc pacto temperaret iis, quibus motus celeritas minus neceſſaria, quadrupedibus contra ad anteriora congeſſit duriorem cornuum ſubſtantiam, ut neceſſarium curſum velut inclinato pondere promoveret.

Monocerotes verò Viperas & aſpides pauci attigerunt quod vix oculos curioſorum ſubierint. Viperarum tamen Unicornium duplex genus inveſtigavi, Rhi-

Rhinocerotis pariter & Monocerotis. Rhinocerotes noctis colore formidandas, quas Mamelikias sive regias vulgus Ægyptium nuncupat, teterrimo veneno præditas apud circumforaneos Cahiri aliquoties conspexit *Joan. Veslingius*, quibus Cleopatram usam fuisse memorabant. Earum unam argenteis purpureisque maculis insignem inter icones rariorum plantarum Illustrissimi *Nicolai Contareni* Senatoris Veneti & Mœcenatis Literatorum summi expressam vidi, in quo evidenti sensu ex naribus cornu, Rhinocerotis in speciem, exit. Ejus & Bucampis typus paginâ præcedenti videre est.

In media fronte quæ cornu gerunt unicum, ad Monocerotes reduxi. Quales in montibus Istriæ copiosiores serpunt, exindeque nuperis annis Patavium ad *Carolum Avantium* miserat ipsius Frater, qui ut genus hoc rarum latius disseminaret Euganeis collibus plurimas velut in campum cognati generis explicavit ab illo temporis momento amplius non visas, aut observatas.

Per-

Pertinent ad hanc classem locustæ volatiles, *Cavaletti* dictæ Italis, quæ A. 1542. Patavinos agros inundarunt eo numero, ut solem meridianum obnubilarint. Frons duobus cornibus hirsutis prominebat, ex rostro verò aliud in cochleas flexum, caudæ Chamæleontis instar, protendebatur. Harum ducem in amplissimo S. Justinæ cœnobio ad triclinium propè hortos Patavii effigiatum lustravimus.

CAP. X.

Orygis Etymon: qui Unicornis Aristoteli. Non esse Gazellam, nec Cervum, sed Capram contra magnos Viros probatur. Subulonum Plinii varia interpretatio. Tibicen subulo, & alia.

NOmen Orygis Græcorum debetur origini, ut infinita alia quæ Arabicis juncta scientiarum nostrarum terminos conficiunt, & vel à fodiendo traxit appellationem, vel ab instrumento fossorio, cui simile sit Orygis cornu. A fodiendo quidem ὄρυξ dictus,

quia

quia ſive ad requiem, ſive nequitiam, ſæpius ſuum inſtar eruit terram, non capite, aut ore, nec cornu, ſed pedibus, oculos, ne orientem Lunam vel Solem intueatur, nigricri facie obruturus.

Cujus teſtis & enarrator *Horus Apollo* in Hieroglyphico τῆς Ἀκαθαρσίας· ποσὶ δὲ ἐμπροσθίοις αὐτοῦ σκέλεσιν ἀνορύσσων τὴν γῆν, ζωγραφεῖ ἑαυτοῦ τὰς κόρας· *Cruribus anterioribus effodiens terram pingit ſeu commaculat ſibi ipſi pupillas.* Ab inſtrumento foſſorio potius ita nuncupari exiſtimat Vir undiquaque Doctiſſimus idque propter acumen cornu & illi commune. *Heſychius* enim ὄρυγα exponit λαοξοικὸν σκεῦος ἢ σκαφίου εἶδος, inſtrumentum ſcilicet ferreum acutum, quo lapides primo rudimento punguntur priuſquam poliantur. A fodiendo communis videtur ortus, quo à reliquis unum cornu habentibus differt. Acumine enim reliqua ex æquo participant, quanquam Orygis cornu præ aliis ab eo tantopere apud auctores non commende-

detur. Major de Animalis hujus genere est controversia conjectantium diversitate. In Unicornuum classem reponendum sic satis constat ex *Aristotelis* locis geminis, uno 2. de Hist. Animal. cap. 1. *Unicornis verò, idemque δύχηλον bisulcum Oryx est.* Altero l. 3. de Part. cap. 2. *Sed etiam sunt quæ cornu singulari armentur, ut Oryx, & quem Asinum Indicum appellari diximus. Oryx bisulcum, Asinus ille solipes est.* At cui animantium quadrupedum speciei debeat associari non addit. *Plinius* lib. 2. c. 40. feram sine alterius speciei accessione vocavit. Alibi tamen capris annumerat lib. 8. c. 53. quarum, teste *Hesychio*, colorem imitatur. Gazellam aliqui pro Oryge exponunt, inter quos *Petrus Bellonius* in Observationibus, à *Gesnero* & *Scaligero* benè refutati. Orygum enim cornua singula, Gazellæ verò plura, eaque majora, modo minora, modo recta, modo leviter inflexa, qualis erat Gazella in Galliam pridem missa Christianissimo Regi, cujus ideam inter

ter naturæ arcana Equitis omnium calculis maximi *Cassiani à Puteo* Romæ lustravimus. Melita Insula hoc genus animalis alit, sed nobis ibi præsentibus invisum. In horto tamen amœnissimo Summi Pontificis cursitantes vidi Gazellas, sed cornibus, ob ætatem, vacuas. Ea cornua Venetiis tempore Saturnaliorum in Taurorum spectaculis frequentius producuntur. Et Casellas quanquam appellent, pro Orygis tamen cornibus ad majus precium venditant. Aliis ingenio & doctrina facilè principibus ad Cervorum sortem quamvis non ipsos cervos referri visum ex *Plinio* lib. 11. c. 37. & *Columella* lib. 9. c. 1. quorum *ille* cornuum descripturus varietatem: *Nec alibi major naturæ lascivia. Lusit animalium armis. Sparsit hæc in ramos, ut Cervorum, aliis simplicia tribuit, ut in eodem genere subulonibus ex argumento dictis. Hic* verò cum Cervos recenset: *non minus Orygum Cervorumque genera, & aprorum.* Per Subulone autem apud *Plinium* Orygem designari

au-

auctor eſt *Gloſſarium* vetus, quod id vocis pro Oryge accepit, quum ſcriberet: Sublones, ὄρυγες, θηλεία. Et confirmant ejuſdem poteſtatis voces, quia Oryx dictus, quod ſubulæ inſtar unicum cornu gerat acutum, & verſa nominum ſignificatione ὄρυξ & ſubula, pro foſſorio uſurpantur inſtrumento. Nec aliud ex deſcriptione *Pliniana* videntur intelligere, quæ ſubulonibus, ut Orygi, ſimplicia tribuit cornua. Verum enimverò valdè ab ea opinione ingenioſiſſima retrahit Naturæ promus condus *Plinius*, qui conſtanti doctrina ad capram potius quam Cervum ſupra retulit, nec alibi niſi in loco hoc controverſo contrarium ſcripſiſſe obſervatur. Hunc firmant diligentius inter ſe collati *Horus Apollo* & *Plutarchus* de ſolertia Animalium, quorum alter Orygi, alter capræ ex mente diverſorum populorum eandem naturæ conferunt proprietatem, ut non tam videantur Libyæ gentes irriſiſſe diverſum Ægyptiorum animal, quam horum oſtentationem, qui ſibi

ſibi ſolis id generis animalis à Natura datum gloriabantur, quod etiam in Libya vulgatum eſſet. *Columella* certè non eo animi propoſito Orygem cum Cervis recenſuit, ut ejuſdem demonſtraret eſſe generis, niſi & apros quos cum illis eodem contextu proximè clauſit, dicamus cum Cervis convenire; ſed ut eadem ſerie animalium vel quæſtui vel voluptati hominum dicatorum ſyllabum texeret. Unde quum ex Cervorum non ſit genere Oryx, per Subulonem à *Plinio* non fuit expreſſus, qui cornuum Cervinorum inſtituit tractationem, adeóque plurimum in ſingulis. Oryges autem vel hoc nomine ſolo à ſubulonibus differunt, quod Unicornes ſint. At nonne Subulonibus ſimplicia tribuuntur cornua, ut Orygibus? ſimplicia fateor, quia bimulorum; non ſingula. Simplicia enim ſunt illa quæ per ætatis defectum nondum in ramos ſolitos divaricantur in δικεράταις demum efflореſcentes, quod ex tota Plinianæ orationis textura manifeſtum.

ſtum. Ætates enim perſequitur & incrementa cornuum, quæ in κεράςαις in ramos ſparguntur, in bimulis verò ſeu πατταλίαις ſimplicia recto ductu exſurgunt, quanquam non ſingula, ſed bina utrimque caput ornantia. Nec ex etymologia acutæ ſubulæ, Orygis perhibetur ſimilitudo. Sint licet Subulones Orygibus ſimiles forma cornuum, non inde tamen nec ad numerum nec acumen idem, par argumentum. Subulo certe de tibicine quoque uſurpatur, cui animal non tibiæ acumine, ſed forma cornuum ſimplici ſine eminentiis aſpera comparatur: de quo ſubulone tibicine velut bimulo ad fluvium modulante *Ennius* apud Feſtum cecinit:

Subulo quondam marinas propter adſtabat aquas.

Tibias enim in extremum deſiiſſe acumen nunquam ſcriptum legimus, niſi de Phrygio cornu tale aliquid ſit cogitandum, aliiſque incurvis, quæ ampliori parte extrema tandem quidem circa

circa os acuminabantur, dissimili ab animalium cornuum acumine & positu.

Omnia vero tibiarum genera sive rudi avena, sive metallo, sive denique osse, vel cornu conflata fuerint, externam corporis æqualitatem ostenderunt. Ut jam subulonibus cornuum acumen addere præter debitum videatur, modò simplicia sint bimulorum ex more, pariterque apertius constet Plinianos Subulones non Orygas esse, sed Cervos bimulos. Cui clausulæ firmandæ ipsum *Plinium* in scenam producam verborum suorum interpretem clariorem. *Is* siquidem in Cervorum familia apertè Subulones locat Lib. 28. cap. 17. *Sunt & qui fimi suum cinerem profuisse scripserint in passo: & cervi pulmonem, maximè Subulonis, siccatum in fumo tritumque in vino.* Postea paucis interjectis de hydrope laudat remedium fimi cervini maximè subulonis. Subulones autem ob ætatem dicti à sobole qui antiquis suboles, quoniam, teste *Isidoro*, substitutio fit

ſit generis, unde vetus in Umbria lapidis mutilati *Inſcriptio*:

I: NERVAE. F. NERVAE
ↄ. PONTIFICI. MA
MP. VI. COS. V.
NIFICENTIAM SVAM
SVBOLEMQ. ITALIAE

His viſus mihi eſt accedere *Iul. Cæſ. Scaliger* Comm. in lib. 2. hiſt. animal. t. 130: *Plinius* Subulones cervos vocat, nec ſatis explicat, ætatiſne ſit an generis diverſi nomen; *Theodorus* ætatis putat rectè.

Ad quam verò caprarum claſſem referendus ex jure ſit Oryx, ſiquidem capræ ſimilior, juxta cum ignariſsimis ignoro, niſi ſui ſit generis antiquis potiùs, quàm nobis notus.

Non poſſum quin hic loci mentionem faciam ovis cui cornu ad latus adhærebat in ſtabulo Ser. Reg. Daniæ *Frederici* III. quod pelli adnatum adhuc in Muſæo Regio conſpicitur.

CAP. XI.

Orygis Natale solum; magnitudo, color, pilus, cornu. Usus in Citharis. Caro in deliciis. Quare sitim facile ferat. Emendatus Plinius errorque Niphi. Orygis pigritia.

NAtalis locus ampliori circulo circumscribitur, partim Africæ finibus, teste *Plinio* lib. 10. cap. 73. ejusque parte mediterraneâ Getuliâ, unde Getulus dictus Oryx *B. Hieronymo* & *Juvenali*; partim Ægypti, auctore eodem & *Horo Appolline*; partim Syriæ & Palæstinæ vicinæ, ut ex *Deuteronomio* conjicio, ubi populo Dei ad comedendum conceditur, partim denique Libycis populis debetur ex *Plutarcho*. Magnitudine corporis inter alias capras eminet, ut cum bove eam *Herodotus* expendat, & *Interpres Juvenalis*: Oryx, animal minus quam bubalus: unde Bubalus per Unicornem venit in sacris teste *Emanuele Sà*, & Orygem *Is.* 51. per bovem Doctissimus interpretatur

Io.

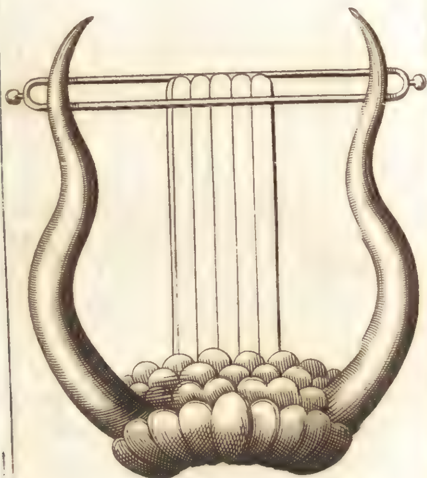
Io. Deod. quæ, niſi in ſolius magnitudinis argumentum, trahi aliorſum nequeunt. Corporis ſanè menſuram ſupra vulgares aſcendere cornu ejus monſtrat, ſi verum ſit, quod Venetiis habetur, quatuor ſpithamas longum juſtâ craſſitie. Color Orygis caprino ſimilis, ita narrante *Heſychio*, δορκάδι κατὰ τὴν χροιὰν παραπλήσιον, quod de villis quoque intelligendum ſub mento pendulis, reliqui enim ad caput contrario à Capris ſitu vertuntur. *Plinius* l. 1. c. 53. *Sunt & Oryges ſoli à quibuſdam dicti, contrario pilo veſtiti & ad caput verſo.* Quod ex eodem retulit *Georgius Alexandrinus* in Voc. Priſcis Columellæ, & *Philippus Beroaldus* Annot. ad Columell. Cornu unicum in medio frontis prominet, loco, ut in aliis, commodiori, ex conjectura *Ariſtotelis* 3. de Part. c. 2: *Gerunt ſanè medio ſui capitis cornu fixum ea, quæ unum habent. Sic enim utraque maximè pars cornu obtinebit, cùm medium commune pariter utrique extremo ſit. Colore cornu nigriori eſt, totum excavatum,*

cujus gyri circulares à radice ad medium protenduntur, cætera glabra & æqualia, siquidem cum Gazella cornu coincidit.

Usum cornuum Orygis ad tutelam comparatorum, ad alia transtulerunt ingeniosi. *Herodotus* enim l. 2. memoriæ posterorum reliquit iis cornibus cubitos citharæ confici solitos; ἢ ὄρυγες τῶν τὰ κέρεα τοῖσι φοίνιξιν οἱ πήχεες ποιεῦνται. *Oryges sunt ex quorum cornibus citharis cubiti fiunt.* Quo pacto ex mente Illustris & mortalium Doctissimi *Claudii Salmasii* in Solinum Commentatoris accurati locus Herodoti accipiendus contra receptam, sed incertam aliorum expositionem, quum non de Phœnicissæ populis loquatur, sed instrumento musico, cui πήχεις h. e. ἀγκῶναι seu cubiti ex Oryge fiebant. De cujus usus veritate silentibus aliis aliud non constat, nisi quod nec ratione nec aliorum exemplo careat. Ratio enim ex necessitate subinde est, quam sequitur, & ad similes usus cornuum firmitudo omninò desideratur, ubi

ubi largiorem eorum proventum largita est Natura. Aliàs quoque in tibiis aliorum cornua adhibita, præsertim Phrygiis, & in Citharis antiquorum vel ipsum Cornu vel Cornu quid simillimum pro brachiis humerisque ostendunt eorum monumenta. An autem Orygum fuerit, vel Boum, penes Lectores dijudicetur. Oryges Romanorum orbi rariores, ut de ijs nihil ego promittam. Figura Citharæ Cornutæ, quam ad exemplum vetustatis in Commentariis suis de Servis & de Diis Antiquis induxit *Laurentius Pignorius*, ea est, quam seq. paginâ conspicere licet; cujus de affini materia legatur Dissertatio, ut & quæ in Re simili de Instrumentis veterum commentati sunt Viri summi *Erycius Puteanus* in Pallade modulata, *Fabius Columna* in Sambuca Lyncea, & nuperrimè *Io. Baptista Donus.*

Cætero corpore animal salubre & nutriendis hominibus aptum, inter pura Israelitico populo à Jehova commendatur pro familiari victu *Deuteron.* 14:

Ne comedatis quæ immunda sunt: hoc est animal, quod comedere debetis, bovem, & ovem, & capram, cervum, capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygem, camelopardalum. Ex quo repetiisse videtur *D. Hieronymus* in cap. 51. Isaiæ: *Getulus Oryx genus est feræ nascentis in eremo inter munda animalia.* Delicatâ fuisse carne vel inde concludas, quod pro deliciis Romanorum in mensas importata sit, ut id Satyrica sua penna nobis concinnavit *Juvenalis*:

Et Scythicæ volucres, & phænicopterus ingens,
Et Getulus Oryx.

Non dissentiente *L. Columella* lib. 9. c. 1. de R. R: *Feræ, pecudes, ut capreoli, damæque, non minus Orygum, cervorumque genera & aprorum: modò lautitiis, & voluptatibus Dominorum serviunt: modò quæstui ac reditibus.* Unde fortunam suam deplorantem Orygem inducit *Martialis* lib. 13. Epig. 95.

Matutinarum non ultima præda ferarum
Sævus Oryx, constat quot mihi morte canum.

Ita quippe cum *Theodoro Pulmanno* legendum, ut infortunium suum morte persequentium soletur ad mensam destinatus & gulam. Oleoso enim abundasse humore & pinguedinem gratam carni interspersam duplici conjectura assequor. Fertur quippe sitis tolerantissimus. *Plinius* Lib. 10. c. 73: *Orygem perpetuò sitientem Africa generat ex natura loci, potu carentem cum mirabili modo ad remedia. Namque Getuli latrones eo durant auxilio, repertis in corpore eorum saluberrimi liquoris haustu vesicis.* Ex longo situ locus, ut videtur, in mendo cubat. Ex fide manuscripti Veneti *Paullus Manutius* ita edidit: *Orygen perpetuo sitientia Africæ generant, & natura loci potu carentem, & mirabili modo ad remedia sitientium. Haustu* verò in fine additum explodit. Quæ lectio priori & verior & clarior. Africæ enim loca ob pluviarum infrequentiam rectè sitire dicuntur, non Oryges, qui naturæ singulari conditione à siti non vexantur, quod desumtum ex iis contra sitim medica-

dicamen docet, distinguitque eodem contextu *Plinius* Africam quæ hyeme quidem irrigatur, æstate verò sine pluviis torpescit, ab altera ejus parte quæ perpetua siccitate laborat, ubi sitis patientissima animalia ex soli natura gignuntur. Unde hoc ordine textus *Plinianus* disponendus: *Orygen perpetuò sitientia Africæ generant, ex natura loci potu carentem cum mirabili modo ad remedia sitientium.* Vel ita, si placuerit: *natura loci potum caventem*, si Africæ confuderimus partes, quarum aquâ, ut insalubri, haustâ mures interierant, à qua propter naturæ ingenitam proprietatem sine siti de facili Oryges abstinent. Quam Naturæ Artificis mentem non assequutus videtur *Niphus* in Exposit. lib. 2. Arist. Historiæ, quum ob Africæ siccitatem perpetim siti ardescere Orygem scriberet. Non enim à siti affligitur, quam per naturæ suæ principia facilè tolerat. Hinc in principiorum deveniemus cognitionem, quæ in humidiori, oleosa tamen, substantia subsistunt,

à ſiccitate, ſitis cauſa, difficilius extergenda. Magnum ſanè naturæ privilegium, quo Camelis præferuntur ſitim quatriduo tantum tolerantibus, auctore *Plinio* Lib. 8. c. 18. & Iulio Viatori Equiti Romano, quem idem refert lib. 7. c. 18. à longa aquæ inter cutem conſuetudine in ſenecta potu caruiſſe. Pinguedinis argumentum ex Orygis pigritia depromo, cui Orientem Solem nec Lunam aſpicere eſt volupe, fortaſſis quod in vertice Sol copioſius fundat liquorem, & ſolvat ingenitam humoris benigni pinguedinem ad ſitim perferendam inprimis neceſſariam, vel quod diſcuſſis vaporibus ſomnum interrumpat adeò corpulentioribus familiarem, & ſiti temperandæ utilem, ut inter Oracula *Hippocratis* Sect. 5. Aph. 27. admodum ſitientibus obdormiſcere pro bono ſit. Non quidem quòd per ſomnum ſitis cauſa deſcendat, ut explicat in Commento *Galenus*, humorum nempe acrimoniâ & ſeroſitate excitatâ, ſed quod os ventriculi ſive morbi.

bi calidioris exceſſu, ſive naturali conſtitutione exſiccatum grato humidorum appulſu irrigetur & temperetur. A metu inſoliti ſplendoris rem hanc deducit *F. Licetus* Lib. de Anul. c. 48. qui oculos ad terram dejicit. Sed nec metum Orygis ſcriptorum ullus decantat, nec inſolitum Solis Lunæque lumen, huic cum aliis commune & quotidianum. Itaque quæ de Oryge conjunxit *Horus Apollo*, ſeparatim ſunt interpretanda, non enim idem Solis Lunæque in animantibus eſt effectus, nec eadem virtutis irradiatio.

CAP. XII.

Horus defenditur. Oryx pro equo. Lunam quare averſetur. Καθάρσια *duplex. Oryx non ſignatus. Iſis. Orygis & caprarum maligna indoles.*

EX datæ materiæ occaſione de Solis ortu ab Oryge exoſo orditur *Horus* in Hieroglyphico ἀκαθαρσίας: *Eadem verò facit & in Divini Solis ortu. Idcóque Re-*

 ges

ges antiqui, horoscopo significante illis orientem, insidebant huic animali (ἐπικαθίσαντες τούτῳ τῷ ζώῳ) *in medio ejus quasi signis quibusdam orientis certitudinem seu punctum agnoscentes.* Sententia huc redit, propter accuratum illum Orygis oriente Sole sensum vice horologii Ægyptis Regibus fuisse ad investigandum justum Solis surgentis momentum. Quod ut assequerentur felicius, ob viciniam in Oryge equitasse. In qua quidem lectione, etiam *MS. meo* firmata, errorem & lapsum scribentis corrigit Eruditissimus *Salmasius.* Mavult enim his verbis τούτῳ τῷ ζώῳ affinia hæc substituere τοῦτο τὸ ζῶον, quia non sit probabile insedisse Oryges veluti equos ad deprehendendum Solis ortum, ob animalis exilitatem viro ferendo minimè parem, constitutum autem adversum Solem Orientem sine Equite multo videri verisimilius. Καθίζειν enim constituere notat, non sedere. Vel eadem manente notione legi posse ingeniosissimè judicat ἀντικαθίζαντες τούτῳ τὸ ζῶον, ut particula τούτῳ So-

Solem, cui obvertebatur, intellexerit. Quorum quidem ex vi vocis ſua conſtat veritas, non tamen quod ferendo oneri huic impar extiterit Oryx. De capris enim Regionis ejuſdem, Oryge longè minoribus, fide dignus narrat *Petrus Bellonius* Lib. 2. Obſ. c. 52. de Cairi Arabibus: *Varias geſticulationes multa animalia docent magna facilitate. Atque inter reliqua capras ipſas ephippium geſtare, ſubſultareque & calcibus ferire equorum inſtar docent, quibus deinde ſimias ſeſſores imponunt.* Deque alia ejuſdem doctrinæ capra, ut docet *Ianus Rutgerſius* Lib. 3. Var. Lect. c. 15., loquutus eſt *Juvenalis* Sat. 5.

Tu ſcabie frueris mali quod in aggere rodit
Qui tegitur parma & galea, metuenſque flagelli
Diſcit ab hirſuta jaculum torquere capella.

Cui non abſimilem ephippiatum in Helvetia vidiſſe ſe teſtatur *Caſp. Barthius* Lib. 11. Adv. cap. 5. & nos in Italia

paſſim apud circulatores frequenti adſtantium coronà conſpeximus. *Artemidorus* l.2.Oneir.c.12. Bonum in ſomniis judicat ſibi videri ſuper arietes vehi ſecurè & per planos locos, præſertim Philologis, & his qui ad divitias parandas animum adjecerunt. Nam & velox eſt animal, & Mercurii figuram referre creditur. Neſcio tamen quare id bonum Philologis pronunciet, quum paucis interjectis cornua cuidam à puella deſponſata ſoìmniorum Interpres prædixerit, qui ſibi ſuper ariete deſidere viſus fuerat. *Achmetes* item c. 242. Virum magnâ poteſtate præditum in ſervitutem ab his redigi credit. Ut citra miraculum fuerit Orygem magnitudine inſignem ſeſſores ſuſtinuiſſe. Cæterùm quodnam inde immunditiei argumentum depromat Horus, obeſior nare ſum, quàm ut olfaciam. Ex data opportunitate extra ſuſceptum propoſitum τῇ ἀκαθαρσίᾳ addidiſſe omninò ſuſpicor, quam in Lunæ ſurgentis contemptum ferè in Oryge notat Idem : Ἀκαθαρ-

σίαν

σίαν δὲ γράφοντες, ὄρυγα ζωγραφοῦσιν· ἐπειδὴ ἐπ᾽ ἀνατολὴν ἐρχομένης τῆς σελήνης, ἀτενίζων εἰς τὴν θεὸν, κραυγὴν ποιεῖται, οὐκ εὐλογῶν αὐτὴν οὐδὲ εὐφημῶν. i e. *Immunditiem verò describentes Ægyptii, Orygem depingunt, quia in Ortum surgente Luna, fixis oculis Deam adspiciens clamorem facit, eamque nec voto nec laude prosequitur.* Signum autem hujus manifestissimum. Anterioribus enim pedibus effodiens terram depingit ipse sibi pupillas. Quæ sanè in puro animali impuritas in desidiam & Orygis stultitiam verti poterat, qui ejus Deæ aspectum fugit, cujus semper & grata & fausta fuit præsentia, pleno lumine ex orbe suo diffusa. Hujus enim lustratam faciem blando puellæ visui comparabat *Petronius*: *Delectata illa risit tam blandum, ut videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre.* Et Gratiam Lunæ lucem vocavit *Iuvencus* Poëta Bucolicus L. 4.

Amittet cursum Lunaris Gratia lucis
Ignicomaque ruent stellæ.

Nec

Nec ea præter rem Orygis effulſit, quæ in animantium humoribus proprium exercet imperium. Ratio tamen, meo judicio, Ægyptios fugit, quod Orygis hanc qualemcunque ignaviam & ſtoliditatem pro Ἀκαθαρσίας ſymbolo expreſſerint, niſi aliud ſubſit facto myſterium. Τὰ Καθάρσια ævo Græcorum duo notabant, vel animalia quibus Athenis conciones, theatra, & populi cœtus luſtrabantur: vel ipſa luſtrationis pocula. Priorem ſignificationem tangit *Suidas* in voce Καθάρσιον, ἔθος ἦν Ἀθήνησιν, καθαίρειν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὰ θέατρα, καὶ ὅλως, τὰς τοῦ δήμου συνόδους, μικροῖς πάνυ χοιριδίοις, ἅπερ ὠνόμαζον καθάρσια, parvis porcellis, quos καθάρσια, i. e. luſtrales vocabant. Alteram *Thomas Magiſter* (cujus Codicem habeo MS.) in συλλογῇ Ἀττικῶν ὀνομάτων in ſyllabo literæ K inducit: Καθάρσια πόματα τὰ καθάρσεως ἕνεκα πινόμενα, i. e. Καθάρσια *dicuntur potiones luſtrationis gratiæ bibitæ.* Privativa verò his præpoſita contrarium inducit ſignifica-

ficatum, ut oryx inter ἀκαθάρσια (ita enim forsan apud *Horum* legendum,) h. e. animalia quibus lustrare non poterant Ægyptii numeretur. Sed quare ἀκαθάρσιον? An propter immunditiem? Non ausim id affirmare credidisse Ægyptios, quum purus etiam ex lege Moysis, quam in plurimis sequebantur, Oryx habitus sit, & aliàs in sacrificiis adhibitum inde puto, quòd Orygem sacerdotes non signatum comederint, auctoribus *Horo Apolline* & *Herodoto*, signum autem annulo impressum à sigillatoribus mystis ante sacrificium, ut posteris tradidit *Plutarchus* l. de Is. & Osirid. *Pierius*. l. 1. Hierogl. Ego id Orygis maligno animo & in Deos odio adscripserim, præsertim Solis Lunæque spretæ: quæ tamen ut majorum gentium Numina inter prima venerabantur accolæ Nili. Ea enim nomine Osidiris & Isidis veniebant mysticâ ratione & occultâ, aliisque symbolicis figuris, quas in mensa utriusque explicavit *Laurentius Pignorius*.

rius. Unde ſuper Iſidis frontem planam rotunditatem Lunæ obſervavit *Apulejus* Lib. 2. De quibus poſt Horum *Pignorius* in Menſa, *Cauſſinus* in Hier. Hori, *Gerardus Voſſius* in Orig. Idol. & *Thomas Bangius* in Antiq. Liter. Viri omnes Eruditi, conſulantur. Quanquam in ea genealogia dubium agnoſcat *Euſebius* Lib. 2. de præp. Evan. c. 1. originem ſuperſtitionis inquiſiturus: *Solem ajunt primum omnium apud Ægyptios regnaſſe. Deinde Saturnum, qui, ſorore Cybele in uxorem ductâ Oſirim & Iſim genuit, aut ut plurimi dicunt Jovem & Junonem. Iſis Junoni ſeu Lunæ ſimulachrum, ſed Oſiris Pater videtur Solis, non ipſe Sol, qui ante Saturnum Ægypti tenebat faſces. In luſtratione autem id imprimis obſervabant ſuperſtitioſi, & obſervare debebant, ut amico gratoque Diis Principibus animali litarent, Soli Lunæque, quibus Oryx offenſus ſtridore inimico & abdito vultu, eo maximè momento quo renata quaſi & ſurgentia numina orbis reliquus cum applauſu excipit.* Ut ita veram

Hori

Hori Ægyptiorumque mentem penitiorem ex conjectura videar mihi assequutus. Orygis ad mala compositam naturam alio prodit indicio laudatus Horus, quòd non solum Diis è cubili ad animantium salutem emergentibus irascatur, verùm & ipsa elementa viventibus invideat, præsertim aquam in locorum siccorum solitudine auro juxta æstimandam. Quod sequenti ordine increpat *Ægyptius*: Κατὰ τὴν ἐρημίαν οὗ ἂν λάβηται ὑδραγωγοῦ τόπου, πιὸν, τοῖς χείλεσιν ἀναταράξασα, καὶ μιγνύει τῷ ὕδατι τὴν ὕλην. τοῖς δὲ ποσὶν εἰς αὐτὸ ἐπιπέμπει κόνιν, πρὸς τὸ μηδενὶ ἑτέρῳ ζώῳ τοῦτο πότιμον ὑπάρξαι, οὕτω πονηρὰ καὶ ἀπεχθὴς ἡ τοῦ Ὄρυγος ἐνομίσθη φύσις. h. e. *Per loca deserta ubicunque aquæ scaturiginem deprehenderit, post potum labris conturbat, & aquæ miscet materias inutiles, pedibus verò injicit pediculos* (vel si versus posteriora relegetur accentus, *pulverem*,) *ne ulli alii animali potabilis hæc aqua amplius sit utilis, adeò prava & infesta putatur Orygis natura.* Caprarum sanè

ſanè indoles adeò antiquis exoſa, ut mala cuiquam ominaturi in Silveſtres Capras retulerint, cujus veſtigium ex *Suida* congerit *Adagiorum ſcriptor*, conſueviſſe Vett. ſcilicet ἐπὶ τὰς καταίγας, κατ' αἶγας ἀγρίας τρέπειν τὰ κακά. Quod mali canibus imprecantur *Itali*, eoque ſenſu in tabula naufragii antiqua *Cæſiorum* capram expreſſam ingenioſè judicat *Petrus la Sena* cap. 8. Cleombroti, ſeu de iis qui in aquis pereunt.

CAP. XIII.

Caniculæ exortum Oryx quomodo præſentiat. Caniculæ exortus ejuſdemque effectus. Æræ Variorum. Orygis ſternutamentum unde. Cur adorare dicatur?

UT magis occultam naturæ ſingularis proprietatem miremur, de Oryge tradunt communi conſenſu ſcriptores, vertentis anni ſtatas vices percipere, & ſignis quibuſdam, triſtitiâ nempe, clamore & ſternutamento, mortalibus prodere inſtantis Syrii ortum. *Plinius* Lib. 2. cap. 40. *Orygem appellat*

pellat Ægyptus feram, quam in ejus exortu (sc. caniculæ) *contra stare & contueri tradit, ac veluti adorare cum sternuerit.* Idem de suis capris seu Orygibus jactant Libyæ populi apud *Plutarchum* de Solertia Animal. *Libyes Ægyptios derident de Oryge fabulantes tanquam vocem emittente illâ die qua oritur astrum, quod illi σῶθιν, nos verò canem & syrium vocamus. Illorum enim capras omnes quando surgit cum Sole astrum, constanter illuc conversas adspicere Orientem versus, & signum hoc Periodi firmissimum esse maximeque Mathematicis regulis consentiens. Julius Solinus Polyhistor.* cap. 32. eandem divinandi temporis vim & aliis tribuit animantibus, docetque ordinem assequendi cœlorum recursum: *Ægyptium*, inquit, *limitem, quà ad Diacecaumenen tendit, incolunt populi, qui momentum quo reparari mundum ad motus ferunt annuos, hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer lucus, in quo conseptant animalia diversissimi generis. Ea, ubi ad statum modum cœlestis pervenit disciplina, sensus suos significationibus produnt* qui-

quibus possunt : alia ululant , alia mugiunt , quædam strident , quædam rudiunt, nonnulla simul confugiunt ad volutabra. Hoc argumentum illis est magistrum ad indicium temporis deprehendendi. Disciplinæ cœlestis status modus apud Ægyptios oriente syrio recurrebat , quo anni sui initium auspicabantur & ἔτȣς ἀρχὴν , teste *Porphyrio* , quam cum mundi exordio inchoaverant pari ævo. In quo ab Hebræis, Græcis, Romanisque singulari discrimine differebant, qui omnes ferè à Martio mense anni principium inchoant; Hebræi quidem in memoriam solutæ captivitatis Ægyptiacæ pro anni initio Nisan celebrabant, nostro Martio respondentem, sed à creationis principio differentem, quòd Mense Thisri vel Septembri olim solemniter pro recurrentis annuæ circumvolutionis exordio sacraverant , quos pressis vestigiis sequuti sunt Græci & Romani, (nostroque ævo Veneti,) donec in Jani favorem & Februi Martio mensi duo alii à Numa,

ma, *teste Livio* lib. 1. & *Aurelio Victore* præponerentur. Ægyptii autem quanquam ex Hebræis & anni initium & ejusdem mensuram ad numerum 365. dierum postea mutuati sint, quum in ultimo pertinaciter perstiterint, auctore *Dione Cassio* lib. 43. *Strabone* l. ult. Geo. c. ult. & præsertim Alexandrini & Thebani, quos deseruerant alii qui tricenum dierum omnes menses habebant, & trecentorum sexaginta tantum dierum anni circuitum, ut expendunt *Herodotus* in Euterpe, *Macrobius* lib. 1. in Somn. Scip. & *Censorinus* cap. 18. de Die Natali: prius tamen ex ingenii libertate prorogarunt ad Stellæ Sothis seu caniculæ nativitatem, quam sub Leone Augusto mense incidisse in cœlo quidem Romano ex *Plinio* discimus & *Martiano Capella*, quorum ille lib. 18. cap. 28. XVI. *Calend. Augusti Assyriæ procyon exoritur. Deinde postridie ferè ubique confessum inter omnes sidus indicans, quod canis ortum vocamus, Sole partem primam Leonis ingresso. Hoc fit post sol-*

ſolſtitium XXIII. *die.* Hic verò in eodem perſiſtit calculo lib. 8. de Aſtron. *Cùm autem Leo oritur, coronæ reliquiæ conteguntur. Auſtrinuſque piſcis & Ophiuchi ſerpentis Bootiſque partes. Oriuntur verò Hydri caput, Lepus, & Procyon, Caniculæque pars prima.* Eadem ſyrii ferè in Ægypto eſt nativitas, quum exiguo diſcrimine è Sphæra ſua Romam Alexandriamque Ægypti diſtinguat. Differentia enim utriuſque loci unius tantum eſt horulæ cum minutis 29. vel ſi ex Veronenſi ſitu, Patriâ, ut fertur *Plinii*, fiat computus, minutis augetur viginti, quorum certè in cœlis nullum momentum. Arabes pari vicinitatis jure annorum ſuorum caput paulò ante canis exortum conſtituunt, XV. nempe Julii, in memoriam fugæ Mahometis ex Mecca natali urbe quæ in Annum Chriſti 622. circiter incidebat, perpetuæ apud eos æræ terminus, quam Hegiram à fugiendo dicunt, primus, ut ex Aſtronomicis Libris Muhammedis *Alfergani*, & *Thomæ Erpenii* ad Joſephi

ſcphi hiſtoriam Notis, non obſcurè elicitur. Accuratum autem caniculæ hujus momentum, in anni renati certitudinem, prodidiſſe apud Ægyptios Oryx aliaque animalia divinandi aliquâ indole prædita, feruntur à *Plinio*, *Solino*, *Plutarcho*, non quòd ipſi ex neceſſario cœleſtis orbis ſtatu Syrii ortum ignorarint, quum Aſtrorum ſcientiâ ante alios ſemper emicuerint, ob genii fatalis ductum ad cœlos ex loci commoditate tractum, quum ſtellæ ſemper omnes clarè cernantur, ut notant Divinus *Plato* in Epinomid. *Diodorus Siculus* lib. 1. Biblioth. hiſtor. nec cœli adſpectum liberum ullæ nubeculæ aut pluviæ intercipiant, nec longis obſervationibus exſtructæ *Ptolomæi* Regis illorum Tabulæ quicquam Ægyptiis latere ſiverint. Verùm id artificii exiſtimo uſos fuiſſe plebejæ ſortis homines & agricolas quibus operoſior ſpeculatio non eſſet operæ, vel peritiores in juſti puncti certius teſtimonium, quod *Plutarchi* quoque judicio firmatur. Cæ-

terùm obſcurioribus tenebris involuta res, quo inſtinctu temporis novi varietatem aſſequutus ſit Oryx? Expedietur dubium ex Caniculæ Orientis vi manifeſta. Nam, ut *Plinius* auctor eſt lib. 2. cap. 40. *Caniculæ exortu accendi Solis vapores quis ignorat? cujus ſideris effectus ampliſſimi in terra ſentiuntur. Fervent maria exoriente eo, fluctuant in cellis vina, moventur ſtagna.* Et alibi lib. 9. cap. 16. *Fluviatilium ſilurus caniculæ exortu ſideratur, & alias fulgure ſopitur. Hoc & in mari Cyprino accidere putant: & alioquin totum mare ſentit exortum ejus ſideris, quod maximè in Boſphoro apparet. Algæ enim & piſces ſuperferuntur, ab imo verſa omnia. Manilius* lib. 5. Aſtronom.

Exoriturque canis, latratque canicula flammans,
Et rabit igne ſuo.

Unde inſana canicula apud *Interpretem Perſii*, quod ſub ortu ejus multi ægrotent. Quos Syrii effectus ſentiere & Oryges, corporis temperie ex calido & humido mixtà, facilè à levi caloris exceſſu

cessu mutabiles dissolutâ humorum copiâ & sanguine ebullitione fervefacto. Cujus quoque caloris soboles est sternutamentum Orygis, certum Syrii præsentis indicium à *Plinio* supra propositum, & laudatum *Photio* in Excerptis ex Vita *Isidori*: Ὁ ὄρυξ τὸ ζῶον, πταρνύμενος, ἀνατέλλειν διασημαίνει τὴν Σῶθιν: *Oryx fera sternutans, oriri significat caniculam.* Quod duplici accipiendum ratione, vel enim ortum Syrium ex causa demonstrasse vel ex certitudinis signo. Ex calidioris Syrii influxu humores cerebri liquefacti irritatæque ejusdem membranæ, auctâ quoque virtute expellente necessariò sternuit Oryx humidioris, ut dictum, temperamenti. Et si ex superstitione veterum addere aliquid libuerit, veritatem resurgentis caniculæ signis dictis, sternutamento novo, conciliare potuit; ita enim sternutamentum subinde interpretabantur antiqui, narrante *Alberto Magno* lib. 1. de An. cap. 8. De quibus amplius hic addam nihil, quia ea dili-

gentiori cura *Anatomiæ meæ Paganæ* dedicarim, nisi quod sub doctorum dubitatione versetur quare cùm sternuit Oryx adorare Orientem caniculam videatur apud *Plinium?* Ad morem respexisse veterum ingeniosi putant, quo salutati ipsis salutem sternuentibus precabantur, illud *ζεῦ σῶσον* sibi acclamantes. Simili enim joco salsè Proclum naso longiori dotatum irridet *Poëta Græcus*, quòd Deorum opem implorare non potuerit ob ejus longitudinem sonitum sternutantis excipientem:

Οὐ δύναται τῇ χειρὶ Πρόκλος τὴν ῥῖν' ἀπομύσσειν,
Τῆς ῥινὸς γὰρ ἔχει τὴν χέρα μικροτέρην.
Οὐδὲ λέγει, ζεῦ σῶσον, ἐὰν πταρῇ· οὐ γὰρ ἀκούει
Τῆς ῥινὸς, πολὺ γὰρ τῆς ἀκοῆς ἀπέχει.

Jurarem tamen nihil tale voluisse *Plinium*, quum non sibi sed Orienti Syrio assurgat Oryx. Adorare autem sternutans videbatur ob nutantis gestum, quo surgentem caniculam anni com-
munis

munis auſpicem quodam lætitiæ ſenſu veluti ſalutans excepit. Eo enim ſignificationis flexu hoc loci capienda adoratio, pro ſalutatione amica advenis fortè occurrentibus debita, quæ levi capitis corporiſque inflexione etiam nunc apud Orientales populos perſiſtit. Nec novum pro ſalutatione adorationem ſubſtitutam uſu apud alios frequenti, & ipſum *Plinium* lib. 28. cap. 2. ubi ſalutantium Romanorum ſingularem geſtum exponit: *In adorando dexteram ad oſculum referimus, totumque corpus circumagimus.* *Apulejus* l. 2. Met: *Aqua infuſa Populum ſic adorat*, ſive certa venerationis ſalutationiſque ſpecie alloquitur, ut de Turno *Virgilius* lib. x. Æneid.

— *Volens vos Turnus adoro.*

CAP. XIV.

Piscium cornua contra Aristotelem. Pisces Monocerotes, Mexicanus, Indicus, Clusii, Aldini, Imperati.

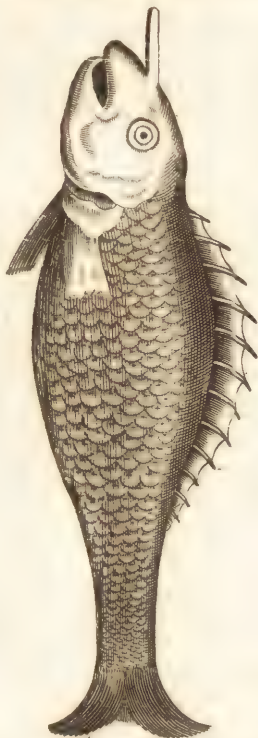
PIsces planè cornibus carere non defuerunt qui assererent, idque severo quidem vultu, à quibus non planè dissentit *Aristoteles*, quippe omnis cornuum materia per squamas exhausta, nec eam terrenæ substantiæ soliditatem adepta est, ut, abundante in piscibus humore, in cornu concrescat. Acriter tamen se opposuit huic suspicioni subtilis *Scaliger* Exerc. 226. n. 1. exemplo obvio infelices dubitationes solvens: *Ad Insulam Cimbuton*, inquit, *captus est piscis, suillo capite cum geminis cornibus.* Cui subsidiariam experientiam mittit *Plinius* lib. 9. cap. 27. de Lucerna pisce cornuta; *Attollit è mare sesquipedanea ferè cornua, quæ ab his nomen traxit. Olaus* quoque *Magnus* lib. 21. cap. 5. de Piscibus Norvagicis: *Horribilis*

bilis etenim formæ sunt, capitibus quadratis, undique spinosis, & acutis, ac longis cornibus circumdatis. Illa tamen non nisi abusivâ vocis licentiâ in cornuum classem referri præter supra dicta, auctor quoque est *Plinius* lib. 11. cap. 37: *Cornua multis quidem & aquatilium & marinorum, & serpentium variis data sunt modis: sed quæ jure cornua intelligantur quadrupedum generi tantùm.* De unicornibus nostri instituti ratio persequetur, quos Neptuni in regno ad specierum varietatem constitutos suadere videtur rerum ordo. De Pisce Tauri forma, qui à Chines Oceano delatus est, ita *Historiæ Mexicanæ Auctor* MS. cap. 55. de Aquatilibus: *Mirum est in hoc pisciculo duas prominere juxta frontem spinas acuminatas infractæ duritiei instar corniculorum, ac totidem alias eadem magnitudine & forma circa ventris postrema.* Illetif in Indico mari frequentissimum unico cornu spectabilem ex *Ludovico Romano* refert *Io. Renodæus* lib. 3. Mat. Med. cap. 24. quod tamen in illo non reperias. Nec

quis ſit Illetiſ ille Monoceros expiſcari licuit. Quod ſi ejus generis aliquis viſus Romano fuerit, à Septentrionalibus, qui circa Grœnlandiam, Sereniſſimo Danorum Regi ſubjectam ſtabulantur, parvo differre diſcrimine cenſuit judicio præſtans *Wormius*. Quid ſi Monoceros ille ſit, quem ex Indiis Orientalibus tanta precii ſama advexerunt Batavi ſæculi hujus initio, cujus deſcriptionem à *Carolo Cluſio* lib. 6. Exotic. cap. 27. deſumam: Piſcem alium Monocerotem Batavi ex Orientali India Anno 1601. reduces attulerunt, quem Mercator tanti æſtimavit, ut niſi ingenti precio redimi non poſſe putaret. Ab extimo ore uſque ad caudæ pinnas paulò longior erat tribus unciis, medio corpore paulò plus uncia latus, à ſummo capite, ubi ſuprà oculos cornu eminebat, ad infimam alvi partem, quæ etiam in parvum aculeum deſinebat, ſeſcunciam latus; corio fuſci coloris & ſcabro totum corpus tectum erat; os præterea habebat prominu-

minulum, anguſtum, ſemunciam longum, binis oſſeis denticulis munitum, qui in denos ſupernè ſecti videbantur, infernè verò in pauciores, niſi ii fuerint abrupti. Oculos, qui eruti fuerant, ſatis magnos habuiſſe videbatur; ſupra quos in capite corniculum gracile eminebat quadrangulare, penè unciam longum, decem ſpinulis inſtar hamuſculorum deorſum ſpectantibus, binis lateribus armatum, à quo ad pinnam, quæ à medio dorſo continua ad caudam uſque porrigebatur, interſtitium erat uncialis longitudinis, depreſſum inſtar ſulci cujuſdam, in quem corniculum, dum natat, inclinare videtur. Ex mari Erythræo alium noſtra memoria aperuit piſcem μονοκέρατον, quem inter alia cœlo Italo rara ex Ægypto paucis retrò annis attulit *Coſmus Nigronius* Vir bonæ fidei & curioſus, ut ex appicta figura agnoſcet mecum ingenuus cenſor.

Sceleton piſcis hujus ſed grandioris apud *Thobiam Aldinum* Romæ accura-

tius consideravi, magnitudine eximium sine squamis tamen, nisi quod propè caudam duo utrinque squamarum indices duriusculos & acutos habeat, capite exiguo, oculis grandioribus, ore angusto, dentes acutos præferente, anno superiori ex Oriente apportatum. Alium in Musæo *Ferrantis Imperati* Neapoli lustravimus, cui Monocerotis titulus inscriptus, quantitate priori imparem. Sed reverâ cornuti piscis non usque nomen meretur, quum spina sit in dorso evidenter inflexa, major quidem, sed cui aliæ minores sociantur.

Inter pisces cornutos referendos censet incomparabilis *Ol. Wormius* Centrinam, nobis *Hasmues* & canem marinum, *Haa* nostratibus dictum, qui unicum cornu, verè corneum & acutum in dorso gestant, quo ad dentes purgandos, etiam argento & auro ornato, utuntur nostrates, à doloribus & aliis incommodis se hoc pacto præservari posse credentes. Horum piscium

duos in Musæo suo habuit laudatus *Wormius*, marem & fœminam.

Piscis Unicornis cum squammis in insula Antille Americæ, describitur & depingitur cap. 18. *Histoire Naturelle de l'Isle Antille.* Monstris annumero piscem ingentem & veteranum Nestedii Selandorum pridem captum, cui cornu mediâ fronte firmissimè adhærebat, longitudine digiti, intus cavum, de quo ex relatione *Iusti Bertram*, egimus Centur. II. Epist. 11.

CAP. XV.

Unicornu Septentrionalis descriptio: & de eo Variorum error. Frons pro ore. Dentem esse non cornu. Wormii de eo Dissertatio. Calcinatio dentis. Cranium. Septentrionis majestas.

CElebrior ejus Unicornis marini fama est, quod ordine tertio descripsit prolixius *Parens noster*, cujus memoria nunc in benedictione: quibus addam quæ apertius sequens curiosorum observatio nos docuit. Animal

Mari-

Marinum circa Islandiam nostram, Groenlandiam, & reliquas Septentrioni viciniores Insulas frequens est & usitatum, nomine vulgari *Narhval* à cadaveribus quibus vesci solet appellatum Islandis, Balenæ specie & magnitudine, quod in sinistra parte maxillæ superioris unum solum per gomphosin insertum dentem effert eximiæ quantitatis & vulgatis cornubus longitudine crassitieque parem. In gyros volvitur & striatos flexus ex majori radice ad extremum obliteratos. Rarum enim fuit cornu illud sine striis gyrisque navi mercatoriæ impactum, [sine dubio Rosmari dens,] quod olim in patria viderat solidæ eruditionis Vir *Lucas Holstenius*. Hic autem ille dens est, quem pro Monocerote venditarunt plerique, in thesauris Principum reconditus ob singularem Unicornis veri opinionem, quam dentis illius raritas superioribus temporibus de facili ingessit, quum non nisi per naufragia ad exterorum littora adpelleret. Verùm nostro ævo

frequentioribus in Groenlandiam, præcipuè ad Fretum Davis Groenlandiam alluens, commerciis, & natura dentis & abundantia innotuit. Quippe illo cornu ficto totas naves onerarias implerunt nuperrimis annis mercatores nostri, atque in Europam pro vero Monocerote intulissent nisi detractâ larvâ à peritioribus pro marino agnitum fuisset, & detectum; ut mirum non sit patribus nostris & toti Orbi hactenus impositum cornu, quod similitudine Monocerotem æmulabatur, quum neutrum cornu exactius nec observarint nec observare potuerint. *Andreas Marinus* Libello de Unicornu: *Monoceros marinus habet similiter cornu unicum, sed quale sit, ignoratur.* En ingenuam ignorantiæ confessionem, quæ superiores tenuit, ex qua in errorem facile præcipitium. Temporibus autem *Marino* posterioribus suppostititium hoc cornu sæpius & visum, & quale sit, observatum. Sed quum omnibus ferè animal ignotum fuerit & cranium, quin

quin cornu esset extra frontem prominens dubitarunt pauci ob affinis rei similitudinem. Nos verò quibus & caput belluæ & ejus cornu naturali loco situm contemplari & contrectare pridem in Belgio & in patria nostra in Museo Augusti Danorum Regis *Dn. Frederici* III. & naturæ Promi-condi *Olai Wormii* licuit, verum dentem Balenæ, instar Elephantis ex ore prominentem, sed ductu rectiori, asseveramus, falsumque credimus *Olaum Magnum* lib. 1. cap. 14. Monocerotem monstrum appellantem marinum, habens in fronte cornu maximum, quo naves obvias penetrat, & *Iacobum Primerosium*, quando lib. 4. de Erroribus vulgi cap. 38. retulit, fuisse ante annos non ita multos in Urbem Angliæ Hullam allata ex Groenlandia animalium marinorum capita duo in littore reperta cum cornibus in fronte maximis; vel enim cornua in fronte non fuerunt, vel singulare, hactenus ignotum, Unicornis genus statuendum,

quod

quod ab ejus contextus mente abhorret, nisi pro ore frontem interpretetur ob commune eidem foramen ubi exseritur cornutus dens. Nam eam frontis nomenclaturam inducit *Isidorus* lib. 11. cap. 1. *Frons ab oculorum foraminibus nominata est*; quidni & ab oris foramine patentiori? Ex ossea quadam adhærente particula cranium frontemve divinavit, & cornu veritatem; sed illam mandibulæ inferiorisve cranii portionem fuisse omninò persuadeor, cui non cornu, sed dentes affiguntur. Dentem autem verum esse, non Cornu, qui ex Groenlandia locisque Borealibus in Europæ varias partes disseminatus fuit, Unicornis mentito nomine, plura sunt rationum invictarum momenta quæ evincant. Nulli tamen hactenus in mentem venerunt, nec ipsum animal dentatum ab ullo sub pennæ ductum memini vocatum. Solus ævo nostro fatorum benevolentiâ reservatus *D.D. Olaus Worm*, Regius Daniæ Professor, Naturæque omnis & Antiquitatum Bo-

rea-

realium instaurator, cui eo nomine & posterioris debebunt & præsentis sæculi erectiores mentes, & anteriorum temporum credula industria invidebit, quòd fictis Unicornu vultibus detractis, & dentem vario argumentorum apparatu demonstrarit, & primus belluæ aggressus sit Anatomiam. Cujus in hac Naturæ obscuritate Dissertationem, eruditionis plenam & clari luminis, hic duxi apponendam, quam *Corollarii* loco in solemni *Disputatione* Anno 1638. quo de Cornu illo Groenlandico inter mercatores Hafnienses orta erat controversia, velut æquissimus arbiter publicè interposuit.

An os illud quod vulgo pro cornu Monocerotis venditatur, verum sit Unicornu?

I*Lla intelligimus ossa quæ figura recta, oblonga, tereti, inferiori parte crassiora, paulatim in mucronem gracilescunt, levibus cana-*

canaliculis seu striis ab infima parte, qua capiti juncta fuere, cava, longitudine quandoque septem, quandoque plurium pedum, pro ratione magnitudinis, non admodum ponderosa sunt. Cujus generis illud quod Serenissimo Regi nostro ex Islandia, ut audio, allatum; item illa quæ ex Groenlandia nuper Mercatores nostri attulerunt. Tale ad fanum S. Dionysii, propè Lutetiam ostentatur. Talia in delubro D. Marci Venetiis asservantur. Talia in gazis Pontificum custodiri tradunt. Tale septem pedes longum Antverpiæ venale vidit Goropius, *quod ex Islandia allatum fuisse refert. Tale Argentorati, tale Metis, tale apud Regem Poloniæ. Tale quod,* Aldrovando *teste, Mercatores Germani Romam venale tulerunt precio nonaginta millium coronatorum. Tale fragmentum illud, quod Iulius Tertius, Pontifex Romanus, mercatus est duodecim millibus aureorum. Ex talibus segmenta passim apud Magnates invenies, titulo* UNICORNU *superbientia.*

Quæ tamen tantum abest veri Monocerotis cornua esse ut statuamus, ut ne quidem cornua dicenda rationibus & αὐτοψίᾳ freti exi-

existimemus. Cornuum enim naturam & substantiam si rimemur, constabit ea duûm esse generum. Sunt enim vel concava, quæ lineas quasdam quasi torno ductas, circa radices obtinent, de ætate attestantes, ut in bobus & capris videre licet; vel solida quidem, sed porosa, ramulis suis ornata, ut in cervis, & ejus generis animalibus. Sed hæc quæ pro Unicornu venditantur, nihil iis simile obtinent, utpote substantiâ solidâ & durâ constantia, dentibus Elephantis, Rosmari, aut Balenæ simillima. Et si rem accuratè æstimemus, videbimus nullum cornu ita cranio aptari, ut illud perforet ac penetret, sed superficiei ejus exteriori adhæret saltem, ac ex ea nutrimentum capit: at putatum Unicornu ita cranio insertum vidimus, ut ultra dimidiam ulnam ejus substantiæ sese insinuaverit. Quin imò per gomphosin mandibulæ superioris alveo ad id creato, ita insitum conspeximus, ut in aliis animalibus dentes suis cavitatibus infigi solent. Adde illorum quædam, quæ ex Groenlandia nostri attulere Mercatores, juxta basin sanguinolenta adhuc (utpote recenter ab animalibus avulsa)

avulsa) periostii & fibrarum membranearum reliquiis cincta fuisse, quibus maxillæ alveolis annectebantur; ut dubium nullum curioso spectatori esse potuerit, quin potius ad dentium quàm cornuum classem sint referenda.

Dicam ingenuè quid sentiam, quidque esse αὐτοψία *compererim. Dens est Balenæ, Islandis* Narhval, *à cadaveribus quibus vesci solet sic dictæ.* Naer *enim illis cadaver est. Hujus cranium non ita pridem videre mihi contigit integrum, cui dentis hujus portio sat magna adhuc adhæsit. Totum duas æquabat ulnas nostrates, circa basin foramine grandi præditum, per quod medulla cerebri in spinam excurrebat, in ejus fermè meditullio aliud apparebat, quod in palatum desinens in duo quasi divaricabatur, aquis haustis ejaculandis (ut in aliis cetacei generis) inserviens, sinistræ verò maxillæ superioris (quæ paulatim in acumen terminabatur) parti, alveus erat profundus per longitudinem capitis excurrens, cui radix dentis hujus inserta: non enim deorsum spectabat, ut in Rosmaro, nec sursum ut in Elephante, sed*

rectà juxta capitis longitudinem prominebat; de quo forsan accuratius alibi. Hunc autem dentem, si cum dentibus Elephantis, Rosmari, Balenæ, &c. conferas, licet figurâ externâ inter se differant, substantiâ tamen, insertionis modo, & reliquis proprietatibus planè convenire videbis. Hoc antè me indicavit Gerardus Mercator *in Atlante Minore, Islandiam descripturus, ubi inter reliqua hæc habet:* Inter quæ piscis *Narhval.* Hujus carnem si quis comedat, statim moritur, habetque dentem in interiori capitis parte prominentem ad septem cubitos; hunc quidam pro Monocerotis cornu vendiderunt, creditur venenis adversari. *Quadraginta ulnarum habet bellua. Qui versus polum arcticum & fretum Davis iter instituunt crebrò in ejusmodi incidunt beluas, ut videre licet in Itinerario* S. Purcassii *Tomo 3. lib. 3. cap. 1. Refert* Hugonem Willibuy *tale os ex Groenlandia reportasse, ubi incolæ mercaturam iis exercere solent, eodem libro cap. 22. Item lib. 4. cap. 19. circa Groenlandiam multos tales pisces reperiri ostendit.* Robertus Billeth

leth *in Navigatione versus Septentrionem Anno* MDCXVI. *institutâ, ad elevationem Poli 74. grad. 30. min. sæpe in ejusmodi dentatos incidit pisces: ut dubitare amplius nemo valeat, quin ossa dicta, dentes sint Ceti Septentrionalibus* Narhval *dicti, nisi tot dignis testibus & sensibus ipsis assensum denegare velit.*

Hactenus Vir ille supra invidiam Magnus & dentem probavit, & à cornuum notione pari felicitate exclusit, quod ut clariori luce pateret, res ad pressius ignis examen vocata, ut in principia sua resolutus dens certum naturæ suæ præberet documentum. Frustulum enim hujus cornu simulati, quum *Pharmacopœus Hafniensis*, Augusti Danorum Regis CHRISTIANI IV. jussu, calcinatione Philosophicâ, per liquoris calidi evaporationem præparasset, in tenuissimas laminas resolvebatur, certissimo argumento dentem esse, non Cornu verum. Cornua namque calcinata in laminas nunquam visa sunt reducta, quæ dentibus Rosmar

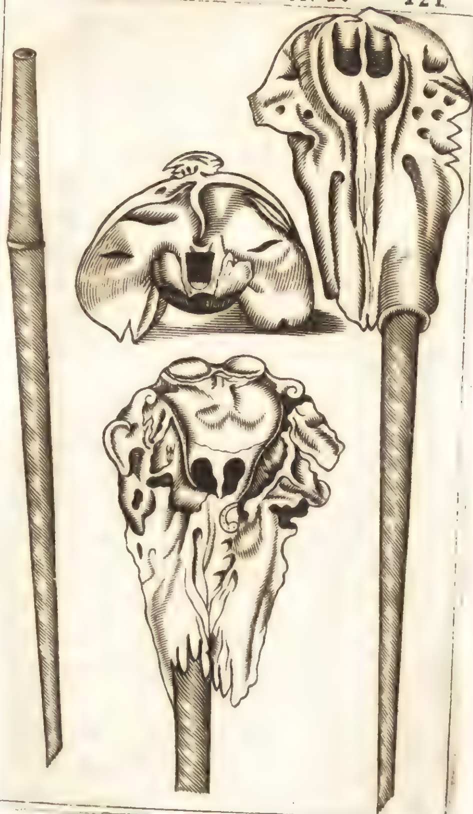
mari & Elephanti propriæ feruntur. Sed illa quum certam ab experientia & rationibus fidem jure suo meruerint, amplius nec probari debent, nec revocari. Si quis tamen potiùs cornu quam dentem appellare mallet, repugnantem non inveniet Magnum nostrum *Wormium*, modò impropriè ita dicatur, eo modo quo dentes Elephanti, etiam cornua, apud gravissimos Authores vocantur. Confirmat id laudatus *VVormius* in Exercit. Med. XVIII. Controv. 2. *Plinii*, *Varronis* & *Oppiani* authoritate. *Plinius* enim lib. VIII. cap. 3. *Prædam*, inquit, *ipsi in se expetendam sciunt, solam esse in armis suis, quæ Iuba cornua appellat.* Alibi *idem* lib. VIII. in Proœmio: *Atque cum ex arbore exacuant limentque cornua Elephanti.* In eadem opinione videtur fuisse *Varro* lib. VI. de L. L: *Quos dentes multi dicunt cornua sunt.* Hinc *Oppianus*:

Deinceps immensos Elephantos diva canamus,

Cor-

Cornibus armatos immanibus, ante reflexis,
Namque duo tollunt ingentia spicula malis
Ad cœlum exsertis, omnino dentibus æqua,
Quæ vulgus resecans dentes existimat esse.

Imò balenæ Unicornu ראם vocatur in sacris, quod ex Chaldaica versione *Genes.* 1. *vers.* 21. deducit *Buxtorfius* in Lexico Chald. & Rabbinico. Restat ut dentati piscis porrò historiæ insistamus, cujus antea specimen accepimus Summi *VVormii* beneficio, cui deinde animalis istius ad balænam propiùs accedentis figuram, sed rudiorem transmisit Episcopus Islandiæ Borealis D. *Thorlacus Scutonius*, qui eum cum glacie Groenlandica eo appulsum vidit. Nos verò ejus accuratiorem hic damus ideam, quæ dentem mandibulæ suæ insertum, eundemque extractum oculis subjicit eâ fide iisque lineis, quibus in *Musæo VVormiano* cranium conspicitur. Illam autem publico bono, sæculique gloriæ natus *Olaus VVormius*, non ita pridem è patria Urbe misit, pro-

proprioque ſtylo, quam ſubjungemus cranii duxit ſtructuram, & ſingulas Naturæ lineas. Iſtam verò figuram cranii & dentis in Muſæi ſui deſcriptione poſtea depoſuit Venerandus Senex *Ol. VVormius*, editâ à Filio prorſus Patri ſimili, *VVilh. VVormio.* Deſcriptio quam nobis communicavit Beatus *VVormius* hæc eſt: *Cranium ipſum mandibulâ inferiori deſtitutum, nulliſque præter magnum hunc præditum dentibus, colore erat griſeo nigricante, qualis oſſium eſſe ſolet aëri diu expoſitorum & ad putredinem tendentium, inæqualiter variis foraminibus & protuberantiis præditum, quibuſdam in locis æquale & læve, quibuſdam ſcabrum, ſubſtantia oſſis partim naturâ poroſiore exiſtens, partim à cutis particulis & fibris tenaciter ei adhærentibus talis reddita. Figurâ triangulari fermè in longitudinem protenſâ. A vertice ad extremitatem proboſcidis ſeu tenuioris ejus partis cui dens inſerebatur, duos exactè habebat pedes Romanos. Ab unius latioris proceſſus qui cilia firmabat & oculum dextrum muniebat extremo, ad ultimum pro-*

processus qui sinistrum tegebat, cranii latitudo erat pedis unius cum semisse. Eâ enim parte latissimum erat. Hinc paulatim gracilescere & imminui cœpit in extremum usque oris. Occipitium versùs etiam paululum extenuabatur, ibidemque à parte superiore ad inferiorem eandem tenebat latitudinem, quam occupat linea ab una oculorum orbita ad aliam tracta: Occipitium in diametro pedem paulum superabat. Sed extremitas oris parte sinistrâ, cui dens inserebatur, pollicum erat trium cum dimidio; dextro latere, ubi nullus erat alveus qui dentem caperet, crassa erat unciam cum dimidia, substantia fungosa. Dens ipse integer non erat, sed tertiâ fermè sui parte mutilatus, quinque interim pedes longus, duos pollices si exceperis, crassitie inæquali. Baseos quæ fundum cavitatis seu alvei occupabat diameter duorum erat pollicum, circumferentia sex cum dimidio. Hinc paulatim in ampliorem surgebat molem, usque dum cancellis alvei liberatus liberè vagari cœpit. Egressus alveum in diametro tres fermè habebat pollices, in circumferentia quinque. Ex quo quanta ejus desideretur

retur pars facilè colligere licet. Figuram eandem obtinebat, quam reliqui omnes hujus generis. Hæc marini dentis ſeu Monocerotis falſi deſcriptio *Wormiana* adeò exacta eſt, & omnibus numeris abſoluta, ut quod addi debeat, ſuperſit nihil. Ad eam verò juſto diligentius examinatis Magnatum Unicornibus, velut ad normam, evidentiùs patebit omnia quotquot uſquam ſint, minùs ab hoc differre quàm ab ovo ovum, unumque Septentrionem rigidiori frigore ſuperbum, præter ſacras nobilium metallorum venas, & ſplendidam unionum congeriem, ea inſuper inter quotidiana numerare, quibus aliquâ raritatis ſpecie precium terrarum omnium Domini non exile ſtatuunt. Re enim preſſiùs examinatâ, apparebit, non dari aliud Unicornu, præter hunc dentem Balenæ. Vidi omnia quæ paſſim pro vero Monocerote venditantur, ſed ex hoc fonte omnia profluxiſſe auſim dejerare, ſicut inferiùs demonſtrabimus, ubi ſingula ad examen vocaverimus, for-

formam & vires descripturi. Cur verò Groenlandi Unicornu vocent *Turaica*, ignorare cogor. Ita verò illis appellari ex Groenlandicis fœminis didicit Frater meus charissimus D. *Casp. Bartholinus* Jurisconsultus, quæ apud Socerum illius Nobiliss. *Henr. Mullerum* hospitabantur non ita pridem.

CAP. XVI.

Boum Unicornuorum natalis locus. Excusatur Solinus, Plinius verò examinatur. Tauri Unicornes. Bizontes qui. Plinii inconstantia notatur. De pilis Vaccarum. Talmudici taxantur.

INterpres Naturæ *Plinius* lib. 8. c. 21. varius est in natali Unicornis Bovis solo, modo Æthiopiam, modo Indiam agnoscens. Exordio enim capitis de Æthiopicis feris inducto sermone, etiam bovis Unicornis meminit: *Indicos boves Unicornes, tricornesque, Leocrocottam perniciosissimam feram.* Pro quo ex fide MSi Veneti *Paulus Manutius* ediderat, *Leocrocutam pernicissimam feram.*

At verò finitis Æthiopum animalibus ad Indica delapsus, in horum censu quoque eosdem numerat Boves: *In India & Boves solidis ungulis Unicornes, & feram nomine axin.* Ejusdem Indiæ incolas credit & *Solinus Polyhistor* cap. 52. *Sunt præterea boves Unicornes & tricornes, solidis ungulis nec bisulcis.* Ob quam mentis perversitatem à Doctissimo ejus Commentatore *Cl. Salmasio* egregiè vapulat, quòd Æthiopica illa omnia animalia in Indiam transtulerit. Mirum sanè non est vestigia illius sequutum, à quo pleraque in suos collectaneorum libros congessit, *Plinio* nempe, qui pro Indica fera hanc habuit & Æthiopica, quamquam hoc magis ex propria, ut videtur, sententia; quòd enim inter Indica progressu capitis retulerit, nescio an ex *Ctesiæ* sit factum mente, cujus testimonio antea interjectis paucis, tanquam horum auctoris hæc narrat. Quum verò id animo Doctorum Interpretum firmiter insederit, Indicum non esse Unicornu bubulum, sed ut primò

primò affirmaverat *Plinius*, Æthiopicum, in emendatione prioris loci de Indico ſatis ſudarunt. Aliquibus viſum non de bove Unicorne, ſed equo Indiæ familiari interpretandum *Plinium*, unde ita textum corrigunt: *Indi equos Unicornes*, pro eo quod legitur, *Indicos boves Unicornes*. Verùm fruſtrà binis locis interſperſiſſet *Plinius* equorum Indicorum hiſtoriam. niſi & his duplicem patriam aſſignaſſet, in Æthiopia & India eodem cum bobus dubio recurrente. Unde *Salmaſius ὁ πάνυ* verba illa, *Indicos boves Unicornes Tricorneſque*, ex adnotatione marginali cujuſdam ſtudioſi irrepſiſſe in contextum divinaſſet, niſi in ſuis codicibus eadem verba inveniſſet Solinus, quæ id notant ex *Plinii* ſententia, Æthiopiam boves etiam generare, quales Indici, Unicornes nempe tricorneſque. Nec ulla diverſorum locorum multitudo *Plinio* adverſatur, ſiquidem plurium terrarum proventus in ejuſdem ſubinde ſpeciei animali conſiſtit, ut domeſticis beſtia-

 rum

rum exemplis docemur. Non enim ſolâ Perſiâ aut Epiro clauduntur generoſiores equi, ſed eos profert & Iberia, Thracia, & Cimbria. Nec Tigrin Hircania ſola, ſed Media quoque gignit, neque arctis Æthiopiæ finibus terminantur Lupi Scandinaviæ ſylvis infeſtiſſimi. Ubique Natura eadem, quanquam ſubinde ad gentium regionumque varietatem partiatur operas. Nam & Monocerotem Æthiopia fert, fert quoque utraque India, nec Rhinocerotis ortum unica terra circumſcribit. Ut infra miraculum ſit, ſi Unicornes boves cum Æthiopia etiam India producat, aliorum taurorum Sylveſtrium majori feritate ſævientium ferax, teſte *Plinio*, *Solino* l. l. d. d. *Iſidoro* lib. 12. cap. 1. Quid, quòd & Aonia vicinior, Bœotia nempe, Helladis altera pars, à fonte quodam Apollini & Muſis conſecrato ſic dicta, taurorum Unicornium armenta paſcat, ut ſcriptum *Oppianus* reliquit. In Hercynia ſylva non abſimiles depingit *Iulius Cæſar* in libris Com-

Commentariorum belli Gallici, quæ malè *Iulii Celsi* cujusdam, exscriptoris forsan vel censoris ejusdem operis, nomine in MS. *Antoniano* Venetiis inscribuntur, quod ab imperito alio ex margine libri in textum successit. Inveniri etiam in Borussia Bizontes Unicornes circa calcem Lib. 1. Antiq. Boruss. refert *Erasmus Stella*. Bizontes verò à Tauris parvo separantur discrimine, quos Germani vocant *Uhroxen*. Ab Uris distinguuntur & Bubalis *Plinio* & *Solino*, illi lib. 8. cap. 15. huic cap. 20. de Mirabilibus mundi. Ex quorum utroque Bisontem penitiùs inspiciens, Unicornem Bisontem in Borussia frequentem, illum arbitror esse, quem in Hercynia describit *Cæsar*. Enimverò Bisontes jubatos Germaniæ proprios notat *Plinius*, & pressiùs ad rem *Solinus*. in tractu saltus Hercynii, & in omni Septentrionali plaga Bisontes frequentissimos narrat, qui bovis feri similes, setosi colla jubas horridi, ultra tauros pernicitate, capti assuescere manu

nesciunt. Cui similis parùm Juliana descriptio Monocerotis loci illius & regionis proprii, quæ eodem tractu Borussiam reliquasque Boreales plagas complectitur. De aliis Bobus apud *Ælianum* unius cornu legisse me memini, quod tres capiebat amphoras, ex Indis Ptolemæo advectis. Notanda tamen quàm hinc discedam antè erit *Plinii* quædam inconstantia in cornigerum solidipedibus, qui enim lib. 11. cap. 46. dixerat solum Indiæ Asinum inter solidipeda cornigerum atque Unicornem existere, *hic* (lib. 8. cap. 21.) Boves Unicornes quoque in solidarum ungularum societatem admittit. Contrarietatem circa idem animal aliam in *Cardano* notat *Scaliger* Excerc. 206. quòd Unicornis Vaccæ pilum cœruleum scripserit, quam tamen coloris mixturam in pilis animalium alio loco negaverit. Ruffum verò pilum Monoceroti huic consignat *Scaliger* loco laudato. *Aliis unicum è fronte media prodit cornu, pedali majus, curvitate supinâ. Ejus*

enim

enim cuspis retrorsum devexa est. Ipse pilo russo. In quo litigio nisi me fallit memoria injuriam, more suo, *Cardano* impingit *Scaliger.* Viridem quippe tincturam, non cœruleam, aliàs pilis denegavisse Cardanum, propter crassitiem lucidi coloris minùs capacem, ad *Parentis Anatomiam* lib 3. cap. I. olim observavimus. Vel certè viridem cœruleumque pilum in humano genere non observatum Cardanus indigitavit. A quo autem cœruleum Monoceroti huic pilum acceperit Vir subtilis, mihi quidem dubium, quum russum viderit *Ludovicus VVarthema* Zeilæ, urbe Æthiopiæ inter primas. Sed quis pilorum tincturam pro ætatis Individuique conditione semper ferè variare ignorat. Profectò Vacca altera, cornibus Cervinis ab eodem *Varthema* Zeilæ apud Sultanum visa, à Monocerote parvis passibus distabat, an speciei naturâ non ausim affirmare; huic tamen obscuro colore ad nigrorem proximo pili per naturam infecti fuerunt. Cor-

nu bovis Unicornis vidisse se testatur *Ardens Etereus* Academicus cap. 44. Thes. de gemmis, tres palmos longum, parùm à Rhinocerotis differens, foris politum, intus involutum, unâ extremarum parte candicans, alterâ nigricans, ut boum alioquin cornua esse solent. Vi autem in Petechiis eximiâ pollere, quod & de Rhinocerotis alii prodiderunt. De bobus Unicornibus ex suo addunt *Rabbini Talmudici*, primum iis sacrificasse Adamum Paradiso expulsum. Nam in primo *Avodazara* referunt in diluculo diei secundi à lapsu post præcedentis lucis planctum, Adamum sumpsisse Bovem Unicornem, ut offerret holocaustum Jehovæ, cujus cornua hoc charactere describunt; quòd fuerint ante ungulas, h. e. quòd à Deo exordio rerum creata sint. Probant sententiam auctoritate *Sacri Lyrici* Psal. 69. 32: *Et placebit Deo super Juvencum, cornua producentem, & ungulas.* Quem vertunt illi: *Et recepit Dominus magis quàm bovem taurum qui facit cornua.*

nua, *ungues*. Ut innuerit Pſaltes placuiſſe Domino magis preces, quàm Adami ſacrificium. Nuſquam enim Tauros boves ſtatim à nativitate cornibus inſtructos fuiſſe & ungulis, niſi mundi initio quum perfecta eſſent animalia. Idem reperit *R. Iuda* 2. Aphoriſm. de Sabad. & 3. de Cholin. Sed hæc authores ſuos ſapiunt, nec Unicornem magis bovem probant, quàm bicornem.

CAP. XVII.

Aſinus unico cornu ſolidipes. De ejus talo Ariſtotelis, & Plinii lapſus. Iſidorus tangitur. Talus ab ἀστραγάλῳ. Aſini adumbratio. Mutationum cauſæ: & alia.

TEſtimonio magnorum Auctorum celebratur inter interioris Indiæ feras Unicornu Aſininum, eo tamen diſcrimine quòd & ſolidipes ſit, & talos habeat. Solidipedem Aſinum deprædicant *Ariſtoteles*, ſimul & *Plinius* Naturalis hiſtoriæ anteſignani. *Ille* quidem

dem lib. 2. de hiſtoria Animal. cap. 1. *At ſolidipes, idemque Unicorne eſt, quanquam rarum, ut Aſinus Indicus: ille enim & Unicornis, & ſolidipes eſt.* Et lib. 3. de Partibus eorundem cap. 2: *Cornigerorum pars maxima biſulca eſt: ſed ſolidipes etiam traditur in eodem genere, quem Aſinum Indicum vocant.* Hic verò nihil diverſus eadem inculcat lib. 11. c. 37. ubi de Cornuum agit differentiis: *Tenuiora fœminis plerunque ſunt, ut in pecore: multis ovium nulla, nec cervarum, nec quibus multifidi pedes, nec ſolidipedum ulli excepto Aſino Indico, qui uno armatus eſt cornu.* De talis ſubnectit infra cap. 46. *Unicorne Aſinus tantùm Indicus. Talos Aſinus Indicus unus ſolidipedum habet.* Et in eandem ſententiam ſuprà *Ariſtoteles* l. 2. hiſtor. cap. 1. *Talem etiam Aſinus ille Indicus ſolus in ſolidipedum genere poſſidet.* Non diſſentit *Philes*, qui ſua de Animalibus ex Ariſtotele Ælianoque, judicio *Michaëlis Barthii* congeſſit:

Ἀστράγαλον αὖ οὗ καὶ χολῆς κύστιν φέρει,
Τῶν μωνύχων, βέλτιστε, τῶν ἄλλων μόνος.

Ta-

Talum verò & cyſtem fellis geſtat, ſolidipedum aliorum ſolus. Quod quo naturæ factum ſit inſtituto, horum nullus explicat. Forſan ad latius pedum munimentum in deſertis Indiæ neceſſarium. Cæterùm quo jure Ariſtoteles, & quem hic ferè exſcripſit *Plinius* talos cum digitis conjunctos neget, conjicere non poſſum. Certè in errorem communem ille hunc duxit è veſtigio ſequentem. Convictos illos affirmat *Plinius*, qui hominem talos habere exiſtimarunt, & pro certo *Ariſtoteles* credit ipſi non eſſe. In quo uterque ſtrenuè falluntur. Talos enim inter pedis humani oſſicula in ſectione ejuſdem quotidie numeramus, & ab Anatomiæ peritis, quotquot uſquam ſunt, iidem obſervantur quibus carere per naturam pedes non potuerunt, calcaneo ſiquidem in ſuſtinendo pede operas mutuas præſtant, & omninò in movendo eo primas tenent. Quod fuſius capite 7. & 8. lib. 3. de Uſu part. perſequitur *Galenus*, ubi extendere & flecte-

flectere pedem, supernæ astragali dearticulationis opus per partes demonstrat. Mira quoque est Tali descriptio *Pliniana* ab *Aristotele* aliena: Talum enim rectum dicit in articulo pedis ventre eminentem, concava in vertebra ligatum. Quid enim ad calcaneum vertebræ dorsi motores? Excusari tamen in eo meretur *Plinius*, & leni judicio explicari. Vertebram articulum vicinum nuncupavit, cui, vertendo ut inserviat, inseritur. Hoc significationis ambitu etiam vertibulas, quæ cum vertebris eædem sunt, ceperat *Lucillius*, ut monet *Abbreviator Festi Paulus*: *Vertibulas quum dixit Lucilius, articulos intelligi voluit*. Et ipse *Plinius* primo Libro XI. articulationes insectorum falsas, vertebras vocavit: aliquibus verò non tota incisura eas ambiente rugas, sed in alvo aut supernè tantùm, imbricatis flexilibus vertebris. Latum vocum usum effingere voluit in re simili, sed voce dissimili, *Isidorus* lib. XI. Orig. cap. I. quum Talum sub crure collocat,

cat, ſub talo calcaneos. Talus enim ſub crure magis non eſt quàm calcanei, ſi preſſiùs loquamur. Majoris tamen erroris tenetur allata ab eo Tali etymologia, quam à Tolo deducit, quia tolus eminens ſit rotunditas. Quippe rotunditatem minorem talus habet, quàm aliud quodvis oſſiculum, ut etiam Quatrio à totidem lateribus dictus ſit. A Græci nominis, ἀστράγαλος, terminatione ultima, γάλος, reciſa, Talum ab ore Romano formatum exiſtimo, quum inter ſe Γ & Τ ſæpiùs ſint permutata pari valore & pronunciationis ſono: unde natum Latinorum Turtur à Græco τρυγὼν ſive *Æolica Dialecto* τυργὼν, & à σφ γίον Spinturnix, cujus mutationis occaſionem dederunt ipſi Græci, qui eàdem licentià utrumque elementum confuderunt, ut ex Heſychio videre eſt, quum σγέον pro ἱστέον expreſſit. *Ariſtotelis* enunciatum ut defendat Commentator ejus *Auguſtinus Niphus*, in Expoſitione illius textus Tali duplicem proponit ſignificatum, pri-

primum pro osse illo super calcaneum protuberante, alterum pro ossis genere quod in articulo pedis parte posteriore ventre eminet. Quâ notione apud *Aristotelem* venit. Verùm enimverò ut processum illum Tibiæ grandiorem Talum dicendum probaret, majori opus erat auctoritate, quanquam utram velit significationem non magnopere intersit, quia in hominibus, quod negavit cum Aristotele *Plinius*, utrumque os invenitur. Quale porrò sit fueritve animalis genus, eò est obscuriùs, quò in eo describendo parciores sunt Auctores. Asinum Indicum fuisse, illùmque inter Monocerotes solum cognitum *Aristoteli* & *Plinio Jul. Scaliger* suspicatur, cujus verba ad has lineas merentur vocari ex lib. 2. de Histor. Animal. t. 130: Vartomannni *Monocerotem* Aristoteli *&* Plinio *incognitum fuisse puto, eósque tantùm de Asino Indico locutos: qui planè alius sit ab Unicorne, cui hoc peculiare nomen est, de qua* Vartomannum *vera loqui existimo. Asinus autem*

tem Indicus Indiæ deserta incolit, pugnat pro pullis calcibus, atque etiam morsu: mirum. Nam quibus cornua dura sunt, quod dentibus corripuere facilè solvunt, carnes ob amaritudinem inutiles. Silvestrem Monocerotem apud Indos errantem *Ctesias* apud *Herodotum* ab *H. Stephano* impressus indigitavit, quo nomine etiam *Æliano* venit lib. 4. de Anim. cap. 52. tametsi, quæcunque ab eo de Asino Monocerote referantur, ex aliorum sententia profluant, ut fatetur ipse, & probat *Io. Æmilianus Ferrariensis* Syntagm. 4. de Ruminantibus, *Andreas Marinus* lib. de Unicornu, qui hunc Asinum pro Chimæra habet, quòd à nullo sit observatus posteriorum nostri sæculi, qui Indos, vel Novas alias Terras, veteribus ignotas, frequentiùs adiverunt. Visos quidem Asinos in India magnitudinis eximiæ, celeritate pollentes & pulcros, sed sine cornibus omnes. Interiisse verò ab eo tempore species vel singulis tantùm centenariis instar Phœnicis conspici, rationi mini-

minimè esse conforme. Cui tamen non difficile foret occurrere, si litem hanc pro Asinis meam facerem. Enimverò mirum haud est, non cuivis pertranseunti Monocerotem occurrere, qui in desertis sola loca quærit, & ipsis Magnatibus terræ illius adeò ob raritatem æstimatus, ut cornua armillarum vicem præstent. Quòd si visi sint Asini ejusdem conditionis & naturæ ἀκέρατοι, pro cornutis magnum dabunt argumentum; eo enim ordine in creandis rebus versatur Natura, ut per gradus progressa in certam speciem congerat, quæ partitè in plures divisit: ut taceam à cornibus, in quibus pro Individuorum conditione ludit Natura, speciei nullam probari diversitatem, quod exemplum Cervorum docet. Quamobrem si observati ejusdem naturæ Asini ἀκέρατοι, quidni fuerint eodem angu'o terrarum Monocerotes? quum etiam ὄνοι τὰ κέρατα ἔχοντες in Africa & Scythia reperiantur, Libyaque teste *Herodoto* lib. 4. ad quem quidem

dem multitudinis gradum ſine intermedia unitate non tranſcenditur. Species an interire poſſint alterius eſt inſtituti & ordinis, præſertim quum extra objectionis illius telum jam ſimus. Aſinus enim ille ſylveſtris ſimplex à cornuto ſolis cornibus diſtinguitur, non ſpecie aut formà, ut hujus interitus ſpeciei totius Aſininæ occaſum ſecum non trahat. In omni certè ſpecie lapſu temporum aliquid remittit ſerior ætas, quod vel magnitudinem vel virtutem aliam ſpectat, ſine generis iſtius defectu, quo fortaſſe pacto homines ab immani monſtroſitate Gigantum cum ſæculo defecerunt, & ſublatâ Titanum ſpecie, ex *Juven.* Sat. 15.

Terra malos homines nunc educat, atque pusillos,

Qui olim in immenſum protendebantur, auctâ corporum mole, partim largiori victu, partim vaſorum amplitudine, partim membrorum ad extenſionem facilitate & mollitudine, quibus inde contractis & firmatis intra debitam

bitam menſuram conſtiterunt. Par in Aſinis ratio vel parùm diverſa, à capite cornuum materiam potuit repellere, vel generandam prohibere, ut non frequentiùs Monocerotes Bicorneſque appareant, quàm homines inſuetâ magnitudine, vel exilitate ſubinde per ſæcula etiam emergentes. Irridet autem à Mercatorum itinere deſumptum argumentum *H. Stephanus*, quos ἀναλφαβήτους quum vocat, judicio eo, quod doctrinâ quæritur, omninò carentes, nec obſervare poſſe, nec obſervata aliis viris doctis commemorare judicat, adeóque minus illiteratis fidei, quàm antiquis Scriptoribus adhibendum.

CAP. XVIII.

Aſinini Cornu Virtutes. Onager Plinii; deque eo Olai Magni error. Plinius emendatus. Lalla. Armillarum in poculis uſus. Cornu aureum Danicum. Aurata animantium cornua.

VIrtutes ab *Æliano* Cornu huic Aſinino aſſignatas hic intactas relinquam,

quam, quòd vocum ſimilitudine, per errorem narrantium, à Monocerote ità per excellentiam dicto, mutuatus ſit ipſe, in quarum multitudine tanquam impoſſibili, adeò triumphat *Andreas Marinus*, ut vel hoc ſolo nomine falſam Monocerotis hiſtoriam credat. Verùm illæ alii loco reſervari debent, in quo id agimus unicum. Quamquam verò in dignitate & excellentia Unicornis exceſſerint fidem ſcriptores peregrinis rebus fucum adornantes, famæ tamen longinquæ id adſcribendum, quæ certam & indubitatam rem propriis induit conditionibus. Nec enim ille fucus uni Aſino Monoceroti contigit. Omnia invaſit quæcunque veterum monumentis celebrantur.

In quorum fidem nolo aliena arceſſere, quum ex Aſino Indico, quem pro vero agnoſcunt alioquin diſſentientes, abundè ſuppetant. Onagrum à feritate inſita vocant, de quo tanta exſtant miracula. *Plinius* lib. 28. cap. 15. in calculo frangendo ejus præcipuas par-

partes admiratur: *Præcipuum remedium traditur in calculo Onagri: quem dicitur, cum interficitur, reddere urinam liquidiorem initio, sed in terra spissantem se. Hic adalligatus femini, omnes impetus discutit, omniq́ue suppuratione liberat.* Cap. verò X. omnia Onagris efficaciora probat iis, quæ ab Asino vulgari depromuntur. Reliqua quæ ab *Olao Magno* lib. 18. cap. 1. & 2. Onagro attribuuntur medicamenta, ut hic aliena, silentio prætermitto, quum Onagros ille lib. 11. cap. 36. Alces explicet, Septentrionalibus in quotidianum usum venientes, quo jure aut vetustatis indicio ipse viderit. Utramque enim feram multum inter se differre, & nominis origo, & natalis locus & forma diversa evincet. *Isidoro* teste lib. 12. Orig. cap. 1: *Onager interpretandus* (ita enim, non interpretatur, legendum fortè) *Asinus ferus. ὄνον quippe Græci Asinum vocant, ἄγριον ferum.* Onager autem *Olai*, seu Alce, ad Cervum accedit potiùs quàm Asinum, licet communi feritate conveniant.

niant. Quid verò inter Asinum Cervumque intersit, non credo ignorasse *Olaum*. Natale Alces solum Boreæ sunt partes, & quidem propriæ, eodem probante. At Onagros veterum montem qui Cappadociam à Lycia dividit non transisse fidem fecit *Plinius* lib. 8. cap. 58. imò Phrygiam & Lycaoniam præcipuam incoluisse testatur *Idem* cap. 44. & *Varro* lib. 2. de R. R. Et omninò remotiorem Africam, auctor *Solinus* cap. 27. *Isidorus* lib. 12. cap. 1. Indiam quoque *Philes*. Formam diversam ex naturæ venamur varietate. Onagri ex *Isidoro* indomiti sunt in desertis vagantes, Alces contra Septentrionalibus ita domiti, ut pro equis adhiberentur, nisi ob arcana Regni interdicto prohibiti essent. De famis ac sitis tolerantia tacent veteres, quam in Alce laudat *Olaus*, nec hic de Alcinæ carnis deliciis quidquam, quia caro Alcis dura & concoctu difficilis nobis visa Hafniæ, nullâ saporis gratiâ, quæ Onagro planè singularis, non obstante *Philete* qui

carnem ejus ἄβρωτον nuncupat, quem forsan *Iulius Scaliger* sequitur. *Plinius* namque lib. 8. cap. 44. de his: *Pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant*: Quorum usus & Romæ ante Mæcenatem frequens, *qui instituit primus in epulis Asinorum pullos*, ut *idem* auctor est cap. 43. *multum eo tempore Onagris prælatos: post eum interiit autoritas saporis. Asino moriente viso, celerrimè id genus deficit.* Quæ mendosa ut emendarentur manum medicam experta sunt θαυμασίε *Salmasii*; qui ita restituit: *sapori: Lalisionum oriente usu celerrimè id genus defecit.* Quia scilicet gustui gratior erat Lalisionum caro, quàm Asinorum pullorum, aut omninò Onagri.

Lalisiones pulli sunt Onagrorum nondum ablactati ab infantum Lalla dicti, sive sono sive articulatis partibus, de quo Lalla puerorum fusiùs in *Antiquitatibus nostris Natalitiis* datâ industriâ egimus. Inter cibos generis valentissimi, in quo plurimùm alimenti est,

Cel-

Celsus lib. 2. cap. 18. refert omnem grandem feram, quales sunt caprea, cervus, aper, onager; sic enim legendum, non ut in vulgatis *capra*, ex emendatione *Io. Rhodii*, qui unicus Celsianæ puritatis vindex, sic in optimis Italiæ Codicibus MSS. deprehendit, maximéque in Florentino, quem jure cæteris omnibus præfert. Nihil denique de libidinis æmulatione notavit in suis *Olaus*, quam cum exitio etiam prolis propriæ in Onagris carpunt *Solinus* & *Isidorus*.

Id verò de Asini Cornu notandum ex *Æliani* lib. 4. histor. Anim. cap. 52. Indis poculi vice fuisse principibus & potentioribus, quod, ut brachia, auro interstinguere solerent. Cui simile quid, in poculo Michaëlis Imperatoris Constantinopolitani, admiratur *Philes*, ex cornũ Onagri constructo, triplici orbe (ζωστῆρσιν vocat) distincto sicut venulis marmoreis.

Armillas aureas majoris sortis Viris reservatas vel hinc apparet, quanquam

florente Republica Romana non adeò fuerint infrequentes. Solus L. Siccius Dentatus Oratione ad populum apud *Dionysium Halicarnasseum* lib. 10. Antiq. Rom. jactat se ex acie reportasse torques aureos 83. armillas aureas 60. Et si credimus *Festo*, Armillæ ex auro ut plurimum, quas Viri militares ab Imperatoribus donati gerebant, in quo tamen dissentit historia *Liviana* L. Papirii Consulis, qui Equites omnes ob egregiam in bello operam armillis argenteis tantùm donasse fertur. Quod fecerat & Severus Imperator apud *Iulium Capitolinum* in Maximin. *Natali Getæ, filii minoris, Severus militares dabat ludos propositis præmiis argenteis, id est, armillis, torquibus, & balteolis.* De quibus in Schedio nostro *de Armillis* Veterum plura egimus.

At Indorum proceres ob uberiorem auri proventum ut aureis dextralibus brachia, ita cornua potoria ornabant circulo aureo, eum sine dubio in modum, quo aliis ejusdem metalli circulis,

AUREUM
Serenißimi Principis
CHRISTIANI QVINTI
CORNU.

lis, tam aureum Sereniſſimi Danorum Principis CHRISTIANI V. Anno Chriſti 1642. in Cimbria noſtra repertum cornu diſtinguitur, (cujus Iconem ex *VVormii* monumentis hic damus) quàm alterum coronis ex argento deauratis per intervalla decoratum, quod ex Muſæo Viri undequaque Maximi D. *Iacobi Matth. Arbuſii* Affinis noſtri, in Auream ſuam Diſſertationem advocavit ſæpiùs nominatus *VVormius.*

Hujus aurei Cornu occaſione cornua animantium memoriæ obverſantur, quæ auro ad ſacrificium ſignata veterum ſuperſtitio induxit. Græci quidem omnes, præter Lacedæmonios apud *Platonem* in Alcibiade. De quibus accipiendus *Homerus* Odyſ. γ.

— Χρυσὸν κέρασιν περιχεύας.

Nec aliter Romanorum ſacrificuli, ut teſtimoniis evincam, *Virgilii* lib. 10.

— *Aurata fronte juvencum.*

Martialis quoque lib. 9. Epig. 42.

Casurum tibi rusticas ad aras
Ducam cornibus aureis juvencum.

Nec non *Tibulli* Lib. 4. Eleg. 1.

— *Nec illis*
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.

Valerii Flacci lib. 1. Argonaut.

— *dabit auratis & cornibus igni*
Colla pater —

Planè ad rem *Seneca* in Oed. v. 135.

Aureo taurus rutilante cornu
Labitur.

Et alter lib. 1. de Ben. *Nec in victimis quidem, licet opimæ sint, auroque præfulgeant. Trebellius* quoque *Pollio* in Galieno: *Processerunt etiam altrinsecus centeni albi boves cornibus auro jugatis.* Quo fine apud *Varronem* lib. 6. LL. *cornutam umbram*, optimè ex antiquo libro emendat *Ausonius Popma*, *Cornuat aurum*, quòd cornu hostiæ auro induxerit. Nec boum tantùm, sed & caprarum cervorumque cornua auro ornarunt. *Pindarus* Olymp. Ε'ιδ. γ.

Χρυσόκερων ἔλαφον.

Seu

Seu Auricornem cervum. De priori *Euripides*:

Τάν τε χρυσοκέρωνον,
Δόρκαν ποικιλόνωτον.
Aureo quoque capiti decoram
Maculosam capream.

Et celebris alia aureis cornibus fertur, quam vivam adducere tertio Herculis labori datum, apud *Anonymum* de certam. Herculis cap. 3. *ab Allatio* ex *Vaticana* bono publico divulgatum.

Cap. XIX.

Equi Monocerotes diversorum locorum.

ANdreas *Marinus* juratus Cornutorum animantium hostis, equos Unicornes Novi orbis scrutatoribus visos negat, & quanquam visi sint, ignorari, si sint *Æliani* similes, quòd hic non descripserit nec Equum, nec ejus Cornu, sed solùm narrarit ab aliis audita. Ad hæc cornuum hanc virtutem ab incolis Regnorum Indiæ nusquam hodiè deprædicari. Rei veritas, ut

fatear, hic difficilior ob auctorum vel negligentiam vel ignorantiam. Eadem tamen *Marino* de Asinis responsa, pro Equis quoque militant, mutatis tantùm nominibus. Ab incolis Indiæ hodie cornuum equinorum virtutem sileri me non movet, quum res notæ plenas buccas non requirant, aut verborum ampullas. Quis enim usquam terrarum, omnium planè cornuum peculiarem adversus venena vim ignorat, ut deprædicando Equino cornu, nihil præ aliis cornibus sigulare promittente, supersedere possint. Nec pro vero accipimus equum talem visum nunquam. Narrat enim *Io. Eusebius Nierenbergius* lib. 7. histor. Natur. adm. cap. 2. se in aula Philippica equum quendam Cornutum vidisse. Ex Indis forsan allatus, cum quibus maximum exercent commercium. In stabulo Principis Stiliani equum vidit superioribus annis *Leo Allatius* Vir doctissimus; magnitudine exilem, sed ferocià summum, cui post aurem dextram incurvum cornu exstabat.

bat. Cui similem, nisi idem fuerit, se observasse Neapoli *Nicolaus Angelus Elisæus* Gymnasii Regii Professor subtilissimus nobis narravit. Ipsi vidimus in Equili Serenissimi Regis Daniæ *Friderici* III. equum generosum, cui ex auribus cornua nigra succrescebant, & ex deciduis nova semper generabantur, quæ clementissimè mihi Rex Augustus & monstravit & donavit. Equus, cujus icona nobis dedit *VVormius* talis est, qualem versâ paginâ damus. Taceo verò aliorum *Strabonis*, *Plinii*, & *Solini* auctoritates ab aliis pro cornutis equis propositas, quas verò Monoceroti applicandas ex inferiùs dicendis palam fiet.

CAP. XX.

Rhinoceros Bos. Bos Lucanus unde. Rhinocerotis nasus. Geographus MS. primo dilucidatus, mox castigatus. Æthiopum nomenclatura.

DE Rhinocerotis nostri nomenclatura diversa apud antiquos

feruntur judicia. *Festus* enim auctor est Rhinocerotem quosdam. Bovem dixisse Ægyptium, forsan quòd in spectaculis à Pompejo Magno primus sit exhibitus Romæ devicta Ægypto, ut narrat *Plinius* lib. 8. cap. 20. vel ab ipso postea Augusto apud *Dionem* lib. 54. & *Suetonium* cap. 39. Quòd verò Bovem dixerint, alia ex antiquitate ratio, apud quam, pro quovis animali justam magnitudinem excedente, Bovis nomen adhibebatur, ut vel ex solo Junonis epitheto apud Homerum clarescit. Unde quum majus Romanis illis sæculis animal longiori spiramento in urbe non comparuerit, bovis appellatione insigniverunt Rhinocerotem, quem maximum credebant; superioribus verò Reip. temporibus, Pyrrhi bello in Lucanis comparentibus Elephantis, primi hi Bovis nomen meruerunt, ob vastam corporis molem, quam in capite præsertim exprimunt nummi mei in Campania reperti, dictique sunt Lucæ Boves seu Lucanæ, auctore

Varrone de R. R. lib. 2. cap. 3. *Solino Polyh.* cap. 25. *Elephantes Italia Anno V. C. 472. in Lucanis primùm bello Epirotico vidit, & Boves Lucas inde dixit.* Quibus clarior accedit *Isidorus* lib. 12. Origin. cap. 2. *Hos boves Lucanos* (alii Lucas legunt) *vocabant antiqui Romani: boves, quia nullum animal grandius videbant: Lucanos quia in Lucania illos primus Pyrrhus in prælio objecit Romanis.* Diversam quidem vocis originem quærit *Baronius* in Annal. ad Anno Christi 58. Bovem nempe Lucam ab Italis eo tempore vocatam, allusione facta ad figuram bovis Evangelistæ Lucæ tributam; sed à Cl. *Salmasio* in suis ad Solinum Notis improbatur, quia id nominis Elephanti longius ante natum Salvatorem assignatum, eo scilicet tempore quo Lucaniam infestis signis & feris intraret Pyrrhus, nec bovem ad Evangelistæ exemplum, Lucam vocarunt Itali, sed Elephantem. Vulgatior tamen Rhinocerotis appellatio Græcis pariter & Latinis, à cornu

quod

quod circa nares eminet, unde nasuti & alios adunco naso suspendentes Rhinocerotis nasum habere dicuntur, apud festivissimum *Martialem* lib. 1. Epigr. 4.

Majores nusquam ronchi, juvenesque senesque
Et pueri nasum Rhinocerotis habent.

Indos, tamen & Æthiopes patrio aliquo, cæterisque gentibus ignoto nomine, domesticum animal indigitasse, elegantissimus *Q. Curtius* lib. 9. cap. 1. exponit in Indiæ, post Porum devictum, delineatione : *Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant.* Cæterùm hoc nomen belluis eis inditum à Græcis. Sermonis ejus ignari aliud linguâ suâ usurpant. Quod quum taceat, nostrum erit inquirere. Ab incolis Cambajæ & Patanæ *Gandas* vocari refert *Garcias ab Horto* lib. 1. cap. 14. Æthiopes ἄρε vel ἄρεισι appellarunt, quod ex *Geographia Christiana Medicæa* MS. eruo, ut ex verbis Auctoris ipsius elucescet : Καλοῦσι δὲ αὐ-

τὸ οἱ Αἰθίοπες τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἄρου ἢ ἄερ-σι, δασιώοντες τὸ δεύτερον ἄλφα, καὶ οὕτω προσθέντες τὸ ῥισί. ἵνα διὰ τοῦ μὲν ἄρου ἢ τὸ θηρίον. διὰ δὲ τοῦ ἄερσι, ἀροτεριᾶν. ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ περὶ τοὺς ῥώθωνας, ἅμα δὲ καὶ τοῦ δέρματος, τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῦ τεθεικότες. Quæ ita interpretor: *Appellant verò illud Æthiopes propria Dialecto ἄρου aut ἄερσι, aspirantes secundùm alpha, & ità apponentes τὸ ῥισὶ* seu *naribus: ut per τὸ ἄρου quidem sit animal, per τὸ ἄερσι verò arans, ex schemate circa nasum simul & cute cognomen ipsi ponentes.* Obscurior Anonymi Geographi mens explicatione omninò indiget. Nominum diversorum ratio ex duplici pendet principio, Naturâ & Arte Rhinocerotis. Naturali decore cornu in naribus prominens gerit, à quo ἄερσι dictus, à naribus quibus elementum illud primum cum suspirio prætexuerunt Æthiopes. Ars terram vertere instar arantis docuit, vel certè ex mortui corio aspero captarunt coloni, quam præcedentibus verbis insinuavit *Anonymus:*

mus : ἔχει δὲ καὶ τὸ πάχος τοῦ δέρματος αὐτοῦ ξηραινόμενον, δακτύλους τέσσαρας, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔνιοι βάλλουσιν, ἀντὶ σιδήρου, εἰς τὰ ἄροτρα, καὶ ἀροτριῶσι τὴν γῆν. h. e. *Habet verò & crassitiem cutis suæ exsiccatam, digitos quatuor, & ex illis aliqui ante vomerem in aratris projiciunt, & terram sulcant.* Unde ἄρου ipsi natum nomen ab *arando*, sicut à naturali nasi ornamento ἄρσι. Quam *Anonymi* obscuri mentem existimo, apud quem invertendus verborum ordo, ut sententiæ propriæ pondus subsistat. Legendum enim: διὰ τοῦ μὲν ἄρσι ἢ τὸ θηρίον. διὰ δὲ τοῦ ἄρου ἀροτριᾶν. *Nam ex naribus denominationem feræ Unicornis habuit; ab arando verò aratoris*; quò etiam sequentia videntur collineare, si Etymo *Anonymi* insistamus, qui vi quadam ad Græcam originem propria Æthiopum pertraxit: quo vitio inter Latinos Grammaticos *Festus*, *Isidorus*, aliique ex æquo tenentur, Græcorum origines ad Romanam progeniem reflectentes. Videntur sanè potiùs ad *Hebraismi* lan-

lancem examinanda, in qua *ἄρισι* cum קרש communi radicalium ductu æquum libramentum facient, si facili mutatione ק pro aspirato alpha substituatur, eodem quo *Germani Danique* modo aspiratam in *Horn* ex C Latinorum derivarunt, קרש autem *Rabbinorum Talmudicorum* libris nobilitatum, per Animal unicum cornu gerens ab iis exponitur: quam tamen vocem per רם exprimit *Scriptura*, unde illud קרש ex Orientalium lingua communi in Talmud *Bauli* irrepsisse, ut plura alia, suspicor, quum illud Talmudici scripti compendium, Babyloniæ ex Misna illa antiqua, à *Rabbi Juda*, sancto dicto, compositâ, contraheret, post destructionem Templi ultimam 470. circiter annis, par Rabbinorum *Raverà* & *Ravasìè*, ut in Rituum Historia Part. 2. cap. 2. explicat R. *Leo Mutinensis*. Sed nec opus esset huc confugere, apud Æthiopes enim vicina vox in usu, quam facilè pronunciando, ut hodie inter omnes obtinet vo-

cum

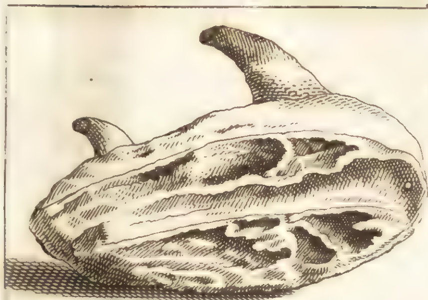
cum modulatores, corrumpebant. Occurrit ea *Pſal.* 21. commate 22. in verſione Æthiopica antiqua, quæ Romæ prodiit, & in qua egregiam operam poſuit R. P. *Jacobus Wemmers* Antverpianus, edito accurato vocum Æthiopicarum Syllabo, ubi ቀርን ፡ አሐዱ ፡ Ahadu Karnu, Monocerotem indicat communibus Orientalium radicibus.

CAP. XXI.

Rhinocerotis bina cornua. De iis in Geographo dubium. Cornua mobilia. Martialis approbatus. Rhinocerotis per partes deſcriptio, ubi corrigitur Geographus. Cornu Rhinocerotis Virtutes: ejuſdem dens, & cornu minus.

AD Rhinocerotis porrò delineationem greſſus referamus, quem cum *Dione* lib. 51. hiſtor. Rom. & *Plinio* lib. 8. cap. 20. conſentit *Ælianus* mellitiſſimus animalium deſcriptor, ut à *Barthio* vocabatur, Elephanti magnitudine par eſſe animal, unico in nare cornu modicè inflexo, ſed tanti acuminis,

minis, ut ferrum & saxa penetret. In cornu tamen falluntur omnes, qui sine pari Rhinoceroti tribuerunt. Bina enim gestat evidentiora, majus in naribus, in fronte minus, quanquam in naribus utrumque collocet *Anonymus Geographus M. S.* in descriptione τῶν ζώων Ἰνδικῶν: τοῦτο τὸ ζῶον καλεῖται ῥινοκέρως, διὰ τὸ ἐν μυκτῆρσι τὰ κέρατα ἔχειν: *Hoc animal appellatur Rhinoceros, quòd in naribus cornua habeat.* Nescio an forsan similia viderit illis, quæ nos in Technicotheca Magni Ducis Hetruriæ Florentiæ vidimus, cornu nempe Rhinocerotis exiguum, sed duabus eminentiis velut tumulis distinctum. Cornu in naso Rhinocerotis duplex ex Musæo *Swammerdammii* Senioris hic communicamus. De minori nihilo minùs intelligendum, quòd mox idem subnectit: Ὅτε δὲ περιπατεῖ, σαλεύονται τὰ κέρατα, ὅτε δὲ ὁρᾷ μετὰ θυμοῦ, ἀποτείνει αὐτὰ, καὶ ἀσάλευτα διαμένουσι: *Quum verò ambulaverit, quassantur moventurque cornua, quando verò*

rò cum ira oculorum aciem intendit, extendit illa & dura firmaque inveniuntur. Mirum enim, cornu ſolidum pro lubitu modò huc modò illuc moveri, pendulæ caudæ inſtar. De Phrygiis bobus quidem fidem facit *Ariſtoteles* lib. 3. hiſt. cap. 9. cornua, perinde ut auriculas, movere, idque quòd cuti potiùs quàm oſſi adhæreant. Et *Solinus* cap. 5. de Indicis tauris: *Hi quoque circumferunt cornua flexibilitate quà volunt.* Hæc tamen cornua ſolidam ubique ſervant ſubſtantiam, nec flacceſcunt, quanquam moveantur ad muſculi motum. Unde mea fert opinio, minus illud in fronte cornu his coloribus depinxiſſe Geometram Chriſtianum, quòd mollius eſſe poterat & fibroſum potiùs, ut receptâ per vehementiorem animi motum caloris & ſpirituum copiâ impleretur, & diſtentum dureſceret: cui ſimile quid Indicis noſtris gallinis & vermibus corniculatis uſu venit, in directum tenſis eminentiis, quæ cornua aliquâ ſimilitudine mentiuntur. Enimverò

verò quum de duris illis cornibus addidiſſet auctor *Incertus* : Ὥστε καὶ δένδρα δύνασθαι ἐκρίζοῦν ἐν αὐτοῖς, ferè ad eorum alterum ità reſtringit : μάλιστα τὸ ἔμπροσθεν, quia id validius altero. Utrumque junxit in Rhinocerote *Martialis* lib. de ſpectaculis Epig. 22.

Gravem gemino cornu ſic extulit urſum.

Ubi cornu geminum non ad Rhinocerota flectit *Hadrianus Iunius*, ſed Urum, quem loco Urſi cum *Iano Douſa* ſubſtituit, majori ſpectaculorum miraculo. Sed hæc ex duplici cornu Rhinocerotis ignorantia dependent, quod ætas poſterior fidelius detexit. Ut retineatur Urſus, ſuadet frequens ejus in arena veterum rotatio, ab *eodem* Epigrammatographo Ep. 11. deſcripta. Cutis conditio diverſa obſervatur à veterum deſcriptione. Quippe in tergore ferebatur ſcutulata, & quaſi clypeis munita apud *Plinium*, ſecùs quàm id viderunt αὐτόπται. Chriſtianus ille *Geographus*, Monachus forſan & bonæ fidei, in Æthiopia præſens aliquot ſuis oculis

lis contemplatus est, ut ad calcem capitis enarrat: Τεθέαμαι δὲ καὶ ζῶντα ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ ἀπὸ μακρὰν ἱστάμενος, καὶ νεκρὸν ἐκδαρὲν, καὶ καταγγισθὲν ἄχυρα, καὶ ἱστάμενον ἐν οἴκῳ βασιλικῷ, ὅθεν ἀκριβῶς κατέγραψα. h. e. Si in Latium transferas: *Vidi vero & vivum in Æthiopia è longinquo stans, & mortuum excoriatum* (ἄδορον enim, seu *pelle carentem*, puto reponendum,) *& propiùs astans parvum in aula Regia stantem, unde accuratè eum delineavi.* Vidit quoque non paucos tam caveæ inclusos, quàm in sylvis oberrantes nuperrimè *Iacobus Bontius* Indiæ Orientalis Archiater. Uterque tamen de scutulato tergore pisce magis mutus. Prior enim crassam fatetur cutem & exsiccatam, sed sine clypeis: Οἱ πόδες δὲ καὶ τὸ δέρμα παραπλήσιά εἰσι τῷ ἐλέφαντι. ἔχει δὲ καὶ τὸ πάχος τοῦ δέρματος αὐτοῦ ξηραινόμενον. Posterior clarius per partes cutis conditiones exhibuit Notis ad *Garziam* cap. 4: *Cutis è nigra est cinericia, instar Elephantinæ, rugosa admodum cum plicaturis profundis circà latera*

latera ac in dorso: crassam admodùm habet pellem, ut quæ ictu Iaponicæ machæræ facilè resistat. Neque hæc bestia scutis munita est, ut apud nos depingitur; sed hæ plicaturæ hos clypeos mentiuntur, neque una pars durior est alterâ. Colorem cutis è nigro cinericium vocat *Bontius*, quem alii buxeum dixerunt ex *Plinio* l. 8. c. 20. ut *Andream Marinum* mirer, id nominis apud veteres reperiri, fortiter negasse. Usum nec corii nec carnis Rhinocerotis magnopere deprædicatum memini. Illius tamen ex naufragio Ligustico servatas particulas, ob spectaculi novitatem, ad *Franciscum Regem* Galliarum accolæ attulere, cujus historiæ seriem narravit in Observationibus *Amatus Lusitanus*. Et coctum in spiritu vini febribus sanandis, ventriculi imbecillitate, Asthmate, depellendisque lumbricis impensè laudant experti. Hujus verò esu Mauri delectantur, necessitate fortean adducti, quum nervosa planè sit caro & dura, ferratosque *Plauti* dentes, judice *Bontio*, postulet. Nec id videtur à veri-

veritate abhorrens, quia mollissima alioquin animalium caro in delicata linguæ textura superatur, quæ in Rhinocerote adeò spinosa *Marco Paulo Veneto* & *Iacobo Bontio* fertur & aspera, ut si irritetur, hominem simul ac equum tanquam pulicem prostrata lambendo necet, dum asperitate linguæ suæ cute ac carne ad ossa usque animalia denudat. Ob eam linguæ asperitatem virgultis perquam spinosis vescitur, & herbis, ut inter herbatica animalia numeret *Solinus*, quòd crudivorum non sit, nec sanguinolentum, nisi stimulo injuriarum incitetur. In cujus veritatem pauca addit *MS. Geographicum*: Τὺς ἢ ὀφθαλμὺς κάτω περὶ τὰς γναθὺς ἔχει. φοβερώτατον δέ ἐστι πάνυ. μάλιστα καὶ τῷ ἐλέφαντι πῶς ἀντικείμενον. *Oculos infrà circa maxillas habet. Valdè autem est terribile, maximè Elephanti, quando ei opponitur.* Hinc nisi justâ interpositâ distantiâ Rhinocerotem intueri ausus non fuit Geometra; sed animo fortior juniori illi aulæ incluso propior adfuit & exco-

excoriato, in quam rem ipsa *Auctoris* verba suprà retuli, hic vel corrigenda vel explicanda. Parùm quippe cohærere videntur, καὶ καπηγιαθὲν ἄχυρα ἢ ἱπάμενον, ubi multitudinis numerus simplici sociatur. Ἄχυρα vel pro exiguis ætatis teneræ bestiis, quas plures viderat, capienda, à paleæ exilitate translatâ voce, vel pro ἄχυρα substituendum ἄχυμα, quòd forsan succo destituta fuerint & macilenta: ad quæ intrepidus sine noxæ metu accesserat. Prior lectio meo arbitrio huic præferenda, si in numero singulo propter sequentem Syntaxin ἄχυρον reposuerimus. Parvus enim Rhinoceros, cujus generis in Magnatum educantur caveis, propiùs accedentem ætatis facilitate promptè admisit. Sanguinis pretium ex vario effectu pensatur. Dysenteriam enim fertur sanasse, febrem, Asthma & morsus venenatos, vermesque depulisse pravis humoribus junctos. Restant cornua quæ in generis testimonium adferuntur, quorum ma-

jus usibus humanis accommodatum recurvum est, teste *Solino* cap. 43. cautibusque attritum in mucronem exacuitur, colore variat, modóque nigrum, modò album, ex observatione *Iacobi Bontii* cap. 14. ad Garciam. Magnitudine varium passim offertur. Sed inter omnia eminet unum in Pharmacopolio *Corvinorum* Romæ, cujus altitudinem spithamis tribus cum quatuor pollicibus, crassitiem duabus & semisse ibidem dimensus sum. Nec minus alterum inter rariora Magni Hetruriæ Ducis servatum, cui magnitudine dispar feminæ Rhinocerotis, ut ferunt, cornu sociatur. Eâ subinde est capacitate, ut in pocula Principum educendo vino apta tornetur, qualia inter Κειμήλια Mantuani Ducis olim ostendebantur, & in Lusitania pervulgata, ut testatur poculum Reverendissimo Æmoniæ Præsuli *Iacobo Philippo Thomasino* Ulyssiponâ (sive Olissiponâ, ut ut in Itinerario Provinciarum vocat *Antonius Augustinus*) à *Melchiore à Gra-*

tia

tia Protonotario Apoſtolico miſſum, cum aſſeveratione, minùs quidem quàm verum Unicornu pellendo veneno eſſe efficax, eoſdem tamen ſortiri effectus aquâ in ipſo infuſâ. Amplum ſanè id & capax, pollices duodecim cum ſemiſſe extenſum, politum & in poculi formam optimâ arte adaptatum. Altitudo intra tres ſubſiſtit digitos, colore gilvo, cornibus proprio, fuſcâ lineâ diſtinctum, & ſpithamam in diametro exporrectum. Ex qua deſcriptione beſtiæ magnitudinem quivis exputet, quæ eadem forſan eſt quæ Ulyſſiponæ Anno 1518. videbatur in *Relatione Ital.* MS. de occupatione Regni Luſitaniæ. Rhinocerotis figuram, qualem *Jonſtonus* adumbrat, verſâ pag. damus. Poculum ex cornu Rhinocetis in India eleganter elaboratum poſſidebat in Muſæo celeberrimus noſter *Wormius*, colore ſuccinum referens flavum, niſi quòd in fundo maculas quaſdam nigras oſtentet. Tantâ præterea virtute contra venena pollet, ut in lo-

cum Unicornu veri ſubſtituant *Garzias ab Horto*, *Monardes*, & V. Cl. *Franciſcus Pona* in novam Antidoti ſui compoſitionem Veronæ nuper adoptarit, ut cap. 15. de Venenis fatetur. Pilulæ quoque *Ferdinandi* Ducis Mantuani febribus malignis oppoſitæ idem inter alia admittunt. Quo titulo Alexipharmaci ſuum Rhinocerotis cornu in Muſæo ſuſpendit *Imperatus*.

Dentis virtutem non abſimilem mihi decantavit *P. Caſtellus*, quum dentem Rhinocerotis ex naturæ theſauro nobis Meſſanæ oſtenderet. Dentem ejuſdem molarem habuit inter rariora ſua ſæpe laudatus *Wormius*, quem ad dolorem dentium ſummè deprædicabat is, qui ex Indiis attulerat. De Pilulis Mantuanis, quæ Rhinocerotis cornu recipiunt, omninò legendum *Io. Baptiſtæ Spuntoni* Patavini Profeſſoris Eruditiſſimi de Viperino Pulvere Opuſculum, non ita pridem luci donatum. Nec minora promittunt ungulæ, ſi aliis credimus, ex iiſque confectus

annulus nervis insuper prodesse fertur. Quo modo si minùs placuerit, quintam ejus essentiam apud *Petrum Io. Fabrum* vide sis in Myrothecio. Ne autem solita impostorum fraus nobis imponat, signa juvabit annotasse quibus dignoscitur. Illa ex substantia ejus quasi porosa petuntur, & levi extremum versùs flexurâ, ubi scalpelli aciem utrinque acquirit, radicem verò tenùs, reliquo corpore æqualiter assurgente, duæ superstant eminentiæ. Quæ conditiones quum ætatis regionisque differentiâ sæpiùs eludantur, ex graveolenti exustæ materiæ odore certiori indicio *Parens* cap. 3. id probat.

Minus alterum cornu, ut formâ, ita præstantiâ, politum ferunt & nigrum, longum duos palmos, sensim in acumen desinens, quod tamen durioris compagis expers, pro Rhinocerotis nutu modò flaccescere credo, modò inflari. Duos in lata basi sinus efformat, parti, cui inhæret, impressos,

ſos, quos nutritioni ſpirituumque aſfluxui in animi paſſionibus deſtinavit Prometheus.

CAP. XXII.

Monocerotis veri ſynonyma. Arabum Al. Rabini error. Geographi locus. Unicornibus robur proprium. Quid Copktitis.

STrictâ vocis ſignificatione venit in præſenti titulo Monoceros, pro animali ſui generis, cui unicum cornu, ex fronte eminet. Adeò omni ævo, omniumque auctorum ore celebrata fuit hæc fera, ut in eam ſpes omnes contuliſſe Natura videatur, minúſque de excidio Trojæ ſuæ fabuloſi Poëtæ cantarint, quàm de Unicornu bonæ fidei Auctores. Nomen ſanè pluribus commune, ut hactenùs juſtâ ſerie perſequuti ſumus, ſed animalium nulli propriè competit præter hoc, quod per excellentiæ ſuæ conditionem ſolum in vocabuli hujus poſſeſſionem aſſeritur. Monocerotis tamen propria

nomenclatura tum animali toti, tum ejus cornu indita. Animal Monoceros ἀπὸ τοῦ μόνου κέρατος, *à ſolo cornu* dictum. *Iſidorus* lib. 12. Orig. cap. 2. *Monoceros, id eſt, Unicornis, eò quod unum cornu in media fronte habeat.* Ubi malè inſcitus ſcriba in *MS. Veneto* Canonicorum Regularium lib. 11. cap. 6. de diſciplina (ita enim & diviſit libros Originum & inſcripſit) ex litteraturæ Græcæ ignorantia illi ſæculo propriâ, ſubſtituit: Monoceron, i. e. Unicornus. Indorum Brachmanorum Dialecto Καρτάζωνον *Cartazonum* vocari audivit *Ælianus.* Gallis *Licornia.* Luſitanis Hiſpaniſve *Bara*, quod nomen Rhinoceroti preſſiùs applicant. Itali aliis nominibus ſignant, inter quæ *A. Baccius* mavult ad evitandam ambiguitatem eligere pronunciationem Arabicam *Alicorno.* Nam ال ferè nominibus præponunt Arabes, ad augendam ſignificationem, ſimulq́ue quaſi determinandam, & reſpondere puto Græcorum τοῦ, aliquâ uſus frequentiâ. *Iehovæ* no-

nomini ferè ſemper anteponunt, quod ita ſcribunt الله aliiſque ſignificantiùs exprimendis, ut nonnunquam ter continuè repetant, quod ſolemnis illa inſcriptio omnibus ferè Arabum ſcriptis ante operis initium poſita demonſtrat: بسم الله الرحمن الرحيم. *In nomine Domini Miſeratoris Miſericordis.* Aliud in voce Itala *Alicorno* non eſt, quod ſapiat Arabiam. *Corno* enim à Latino *Cornu* deductum, quod huic Unicornu peculiariter aſſignatur, quanquam & Latinum illud Cornu radicales, ut vocant, literas, ſeu conſonantes, cum Arabico قرن communes habeat, unde Unicornu illis *BarKaran.* Abenſinæ الكر كدن *Alchercheden*, quod *A. Bellunenſis* de animali interpretatur, quòd unicum in fronte cornu gerat, veneno contrarium. *Hebræis* ראם *Reem*, Chaldæis parùm diſſimile רים *Riim* nuncupatur, quibus nominibus ex ſacro Codice interpretandis crucem eruditis poſuit notionis ambiguitas. Nam modò Rhinocerotem transferunt, mo-

dò Monocerotem, dubiâ ſententiâ. Quod illis condonari poſſit; quibus eandem utriuſque animantis ſpeciem diverſo tantum nomine diſtingui animo ſedet. At reliquorum aliter ſentientium major culpa, ex utriuſque naturæ ignorantia. Craſſus omninò error *Rabbini* cujuſdam in Libro *Than Chuma* ראם *Reem* apud Moyſen in benedictione Balaam *Num.* 23, 22. 24, 8. per Dæmonem explicantis, fortitudinem autem per Angelos à volando ita dictos. De ſuperbia Rhinocerotis cum auctoribus tacet experientia: quippe innoxium fertur & ſedatum animal, hominumque imperio ſubjectum. Notior contra Monocerotis ſuperbiæ & ſævitiæ fama ex *Pſal.* 22. *Salva me ex ore Leonis, & à cornibus Unicornium humilitatem meam.* Ubi utraque *Gloſſa* Unicornu retinet pro certa ſuperbiæ nota. Neque Rhinoceros ſenſu omnium & viſu vulgatiſſimus tantoperè ob infrequentiam commendatur, quanquam *Garcias ab Horto* lib. 1. de hiſt. Arom.

cap.

cap. 14. ſibi viſum neget. Adeò autem rara Monocerotis ſpectacula, ut pro dilecto Filio in deliciis Patris & orbis habito, capiatur apud *Lyricum Regium Pſal. 29: Et dilectus quemadmodum filius Unicornuum.* Quod magna veri ſpecie ita exponit B. *Auguſtinus: Unicus Patris exinanivit ſe nobilitate ſua, & factus eſt homo ſicut filius Unicornis, id eſt, Iudæorum jactantium ſuam ſingularem juſtitiam.* Quæ nihilo minùs Moiſi, ut intrepido, accommodat in Paraphraſi *Lyra: Et Sarion, id eſt, filius, per quem intelligitur Moyſes à Deo prædilectus, ſicut filius, quaſi filius Rhinocerotis, id eſt, ita impavidus, ſicut Rhinoceros, quod idem ſignificat, quod Unicornis.* Ex ferarum non excuſanda mixtura, mutavit *Lyranus*, ut videtur, receptam Auguſtino Unicornis vocem, veſtigia B. *Hieronymi* dubio procul ſequutus, qui Rhinocerotis in Verſione vulgata meminit: *Et Sarion quaſi filius Rhinocerotis.* Rectiùs omninò *Auctor Geographiæ Chriſtianæ*, quiſquis ille ſit, in deſcriptione Animalium Indicorum,

quem manu exaratum ex Bibliotheca Medicæa pervolutavi, cum *Augustino* tribus Scripturæ locis Monocerotem servavit, quamvis ea de fortitudine & impetu exponat. Sic enim ille: Τοιαῦτα δὲ καὶ ἡ γραφὴ διηγεῖται περὶ αὐτοῦ λέγουσα. σῶσόν με ἐκ στόματος λεόντων, καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερώτων τὴν ταπείνωσίν μου. καὶ πάλιν, καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, καὶ πάλιν ἐν ταῖς εὐλογίαις τοῦ Βαλαὰμ αἷς εὐλόγησε τὸν Ἰσραὴλ, φησὶν ἐκ δευτέρου. οὕτως ὁ Θεὸς ὡδήγησεν αὐτὸν ἐξ Αἰγύπτου ὡς δόξαν μονοκέρωτος, αὐτῷ διὰ πάντων ἰσχὺν καὶ πεποίθησιν καὶ δόξαν μαρτυροῦσα τῷ ζώῳ. Quibus hunc Latinæ consuetudinis usum dedi: *Hæc etiam scriptura enarrat de ipso dicens: Serva me ex rictu Leonum, & à cornibus Monocerotum humilitatem meam; Et rursum: & dilectus sicut filius Monocerotum; & iterum in Canticis Balaam, quibus benedixit Israëli, iteratò dicit: Sic Deus eduxit ipsum ex Ægypto sicut gloriam Monocerotis, ipsi animali supra omnia robur, & confidentiam & gloriam testatura.* Omnium sanè ore excellens

cellens Unicornium robur, pari ferocia junctum decantatur, quanquam nec desint Rhinoceroti cornua, si, ut loquitur *Martialis* lib. spect. Ep. 22.

Seque diu magnæ colligat ira feræ.

Hoc est, si irritetur, ut nuperrima in Indis historia amici cujusdam sui ab offenso Rhinocerote ferè occisi probavit *Iacobus Bontius* in Med. Indorum. Rhinoceroti Elephantum in publico spectaculo à Rege *Emanuele* Anno 1515. Ulyssiponæ exhibitum succubuisse ipse suis oculis vidit *Damianus à Goes*, Eques Lusitanus, ut editâ pro Hispania contra *Munsterum* defensione prodidit. De Octavio Augusto notum ex *Suetonio* cap. 43. apud septa Rhinocerotem publicasse. Monoceroti tamen per naturæ excellentiam & perpetuas vires id adscripserunt notæ melioris *Interpretes*, non dissentiente *Iobo* cap. 39, 14. *Nunquid volet Unicornis servire tibi?* Sic enim *Sanctes Pagninus* verterat, ante quem per Rhinoceroten plurimi exposuerunt. Quo cum & *Eucherius* facit,

licet confusis nominum proprietatibus, hoc fortis & robusti Viri hieroglyphicum ex eodem annotet. Simili antiquæ consuetudinis licentiâ, de Unicornis gloria scriptum extat *Deut.* 33, 17. *Sicut primogeniti tauri, decor ejus, & ut cornua Unicornis cornua ejus.* Quod B. *Hieronymus* ad Rhinocerotem flectit, approbante *Baccio* lib. 2. de Unicornu, quia Unicornis cornu, numero plurium non veniat, qui à tota contextus serie exprimendus erat. Sed hæc conjectura ingeniosa magis, quam necessaria. Cæterùm de voce ראם litigia sacri idiomatis inopiæ debentur. Commodiùs diversa nomenclatura antiqui Cophtæ utrumque Unicornis genus signarunt. Rhinocerotem vocant ⲡⲓϫⲁⲣⲕⲓⲛⲟⲥ. Monocerotem verò ⲫⲁⲛⲓⲧⲁⲡⲏⲛⲟⲩⲁⲓⲧ nam ⲡⲓⲧⲁⲡ cornu denotat, ut ex scala magna seu Nomenclatore Ægyptiaco-Arabico nuper *Athanasius Kircherus* primus harum literarum instaurator exposuit, ductum Cophtarum, quos Romæ

mæ in operam communem adhibuit, ſequutus. Ut non leve pro Monocerote argumentum ex ſcala illa antiqua & Cophtarum recentium confeſſione producere valeamus. Sed de voce Ebræa ראם videndæ *Bootii* Exercitationes Biblicæ, qui fuſiùs de hoc animali in ſacris occurrente diſſerit. Nam *Bocharti* ſtudium omnes ſuperabit.

CAP. XXIII.

Unicornu in Cruce Chriſti. Stare Deorum. Ἐξέχον πῆγμα. *Crucis partes. De ſuppedaneo conciliatio auctoris. Antennis cornua. Tertullianus tentatus. Librariorum in ſcribendo errores.*

COmmodè laudati ex Deuteronomio loci occaſione eruditæ antiquitatis veſtigium ex *Tertulliano* Patrum diſſertiſſimo eruam, qui Cornua & Unicornua illa Deuteronomii Chriſto ejuſque Cruci ſingulari ingenio & doctrinâ applicat. Libri enim contra Judæos cap. 11: *Chriſtus in illo ſignificabatur,*

tur, taurus ob utramque dispositionem, aliis ferus ut judex, aliis mansuetus ut Salvator, cujus cornua essent crucis extima. Nam & in antenna navis, quæ crucis pars est, extremitates cornua vocantur. Unicornis autem, media stipitis palus. Quorum sensum ut penitiùs intueamur, quadruplici ligno crucem Christi, ut aliorum, compositam, auctoritate antiquorum ostendendum, recto uno, altero transverso, tum suppedaneo, & medio ligno incurvo. Quibus duo addunt *Patres* plerique, titulum nempe & truncum suppositum, de quibus nullum exstat dubium. Sed suppedanei necessitas erat ad fulciendos pedes crucifigendi, ne pondere corporis solis brachiis innixus dilaberetur; forma hujus suppedanei tabellæ erat largioribus pedum plantis accommodata, quæ stipite medio ferè eminens sustinebat reum. Et quamquam hujus vices funes supplere potuisse crediderit *Iustus Lipsius* lib. 2. de Cruce cap. 50. tamen quum in picturis sculpturisque priscis vestigium tabellæ

hujus

hujus extare ſando accepiſſet, quod & in Roma ſubterranea viſum poſt eum aliis, neque Cruci Chriſti illam auſus eſt denegare. Japonenſium cruces eâ ornatas 26. Franciſcanorum Monachorum crucibus ibi affixorum hiſtoria ad *Euſebium* notavit *Ioſephus Scaliger*, illiuſque alii plures meminerunt, inprimis *Nazianzenus* Tragœdia Χριστοῦ πάσχοντος, ſi ejus eſt auctoris,

— Ἥλωσαν χέρας,
Πόδας τε καθήλωσαν ἐν πηκτῷ ξύλῳ.

Graphicè id lignum depingit *Gregorius Turonenſis* de Glòria Martyr. cap. 6. *In ſtipite erecto foramen factum, pes quoque parvæ tabulæ in hoc foramen inſertus eſt: ſuper hanc verò tabulam, tanquam ſtantis hominis ſacræ affixæ ſunt plantæ.* Stantis hominis memoriam repetit, ut venerationem erga Deum etiam ad vitæ ſpiramentum perduraſſe oſtendat. Enimverò in Oriente erecta corporis figura ad majorem cultum ſpectabat, ut ſervato etiamnum more ſacra ferè ſtantes ſua peragant Hebræi, & Chriſtianorum

non-

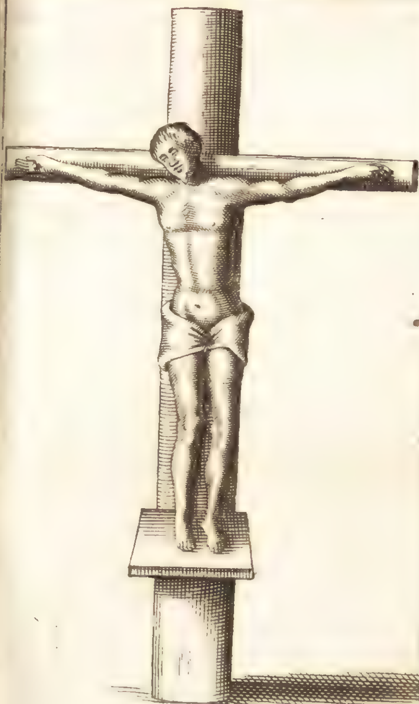
nonnulli. Unde ortum puto Ægyptiorum inſtitutum in cadaveribus ſepeliendis, quæ ad majorem quandam religionem in pedes recto poſitu adhuc in Pyramidibus viſuntur, quod & annotarunt *Herodotus* in Euterpe, *Silius Italicus* lib. 13.

—— Ægyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora ——

Cæterùm idem ſuppedaneum πῆγμα agnovit & *Iulius Firmicus* cap. 29. *Petrus* quoque *Molinæus* cap. 2. de Peregrinationibus ad *Gregor. Nyſſeni* Epiſtolam; quo indice tabellam hanc tetigiſſe *Plautus* in Muſtell. A. 2. Sc. 1. creditur.

Et dabo ei argentum, qui primus in cruce
excucurrerit.

Nam quomodo potuit in crucem ſons inſilire aut excurrere, niſi eſſet lignum, cui rectus inſiſteret? Suppedaneam tabellam cruciario ſuppoſitam in Templo Hageſtedano habemus, cujus figuram è regione damus. Quartum demum lignum è medio ſtipite exſurgens, veri Uni-

Unicornis nomen meruit, ob curvatam ad ſuperiora figuram, quæ medium damnati corpus ſedilis inſtar, in cruce ſuſtinebat. ἐξέχον πῆγμα *à Iuſtino Martyre* & *Ioſepho Scaligero* vocatur, cui etiam in Japonum crucibus inſidet crucifigendus. Partem tamen fuiſſe ſuppedanei à medio deorſum vergentem contra Scaligerum urget *Petrus Lanſſelius* Societ. Jeſu Cap. 2. Diſpunctionum Calumniarum *Caſauboni* contra Baronium in locis ad Juſtinum, quem interpretatur, attinentibus. Verùm enimverò aliud ſuadent Collega ejus *Iacobus Gretzerus* lib. de Cruce, *Iuſtinus Martyr*, & *Irenæus*, ex quorum verbis partem ſuppedanei non eſſe, ſed ab hoc & uſu, & formâ, & ſitu differre, videor mihi colligere. Uſus Πήγματος ἐξέχοντος non eſt pedes ſuffulcire, ſed loco vehiculi eſſe, ſeu ὀχεῖν, & quietis, unde ad hos uſus forma rotunda, vel inſtar cornuum reflexa, non in tabellas latas aptabatur, quo velut rheda aut curru, diſtentis quantùm oportebat cru-

cruribus, veheretur, vel cui inequitaret reus. Quibus præmissis, alium à suppedaneo *pegma* in cruce situm occupabat. Hoc enim pedibus, illud abdomini substratum, longiori ab illo distantiâ remotis. Sed nostrarum erit partium ex *Iustini* & *Irenæi* sermonibus rem totam ob oculos ponere. *Ille* quidem Dialogo contra Tryphonem Judæum accuratè hac verborum formulâ Unicornu adumbrat: Μονοκέρωτος κέρατα οὐδενὸς ἄλλου πράγματος ἢ σχήματος ἔχοι ἄν τις εἰπεῖν, καὶ ἀποδεῖξαι εἰ μὴ τοῦ τύπου, ὃς τὸν σταυρὸν δείκνυσιν. ὄρθιον γὰρ τὸ ἓν ἐστι ξύλον, ἀφ' οὗ ἐστι τὸ ἀνώτατον μέρος εἰς κέρας ὑπερηγμένον, ὅταν τὸ ἄλλο ξύλον προσαρμοσθῇ, καὶ ἑκατέρωθεν ὡς κέρατα τῷ ἑνὶ κέρατι παρεζευγμένα τὰ ἄκρα φαίνηται. καὶ τὸ ἐν τῷ πηγνύμενον ὡς κέρας καὶ αὐτὸ ἐξέχον ἐστὶν, ἐφ' ᾧ ἐποχοῦνται οἱ σταυρούμενοι. καὶ βλέπεται ὡς κέρας καὶ αὐτὸ σὺν τοῖς ἄλλοις κέρασι συνεσχηματισμένον, καὶ πεπηγμένον. Quorum hæc est Interpretatio: *Unicornis cornua nemo alterius cujusquam rei aut figuræ dixerit,*

vel

vel ostenderit esse similia, quàm typi crucem designantis. Rectum enim unum est lignum, unde summa pars in cornu attollitur, quum ei aliud lignum aptatur, & utrinque extremitates, tanquam cornua uni isti cornu adjuncta apparent, & quod in medio impactum est lignum, ipsum etiam instar cornu eminet, in quo vehuntur qui crucis supplicium subeunt, & cum aliis cornibus junctum, & conformatum ipsum quoque ut cornu conspicitur. Cornua vocat singulas Crucis extremitates, quemadmodum plerique Veterum Patrum, qui locum illum *Habac.* cap. 3. *Splendor ejus ut lux erit; cornua in manu ejus*; de cruce Christi interpretantur ut *B. Augustinus* lib. 18. cap. 32. *Cornua in manibus ejus quid est nisi tropaeum Crucis?* Idem firmat *Iulius Firmicus*, & in Oratione quadam de passione Christi expendit *Casp. Barlaeus* Heliconis amor. *Irenaeus* verò lib. 2. cap. 42. brevibus eandem rem complectitur: *Ipse habitus crucis fines & summitates habet quinque, duas in longitudine, & duas in latitudine, & unum in medio, ubi requi-*

requiescit qui clavis affigitur. Certè requiescere non dicitur in pedes erectus, sed qui majorem corporis solidi molem aliquo fulcro sublevat. Aliqua tamen huic Unicornu contraria præconcipere videor ex antea laudatis pro me auctoribus, quæ facili negotio ex ingenio expediam. A suppedaneo enim diversum situm non obtinere utriusque in medio stipitis locus comprobat, quem ferè utrique assignant, nec usquam quatuor lignorum distinctorum junctim extant documenta. Sanè ubicunque medii stipitis locus affertur, pro Unicornu nostro posset explicari, si diligentiori auctorum inspectioni vacaremus. Quòd si suppedaneum quoque alibi in medio impactum reperiatur, jam duplici termino crucem dimetiemur, ut duplex medium inveniatur; vel enim in erecto secundùm longitudinem ligno medium distinguemus pro Unicornu illo medio; vel à prima ligni transversalis seu antennæ divisione medium suppedaneum circa pedes investi-

vestigabimus, idque ut amicâ concordiâ differentes loci componantur, quum facilè medium etiam prope pedes terminetur in cruce altissima, qualem ex antiquitate operosiùs in *Dissertatione nostra de latere Christi aperto* demonstravimus. Sed quòd quarti ligni seu suppedanei mentionem neglexerint, alia ratio, me judice, fuit: quanquam subinde neutrius meminerint, utpote minorum crucis partium, ut in Carmine *B. Cæcilii Cypriani* de ligno crucis:

Arboris hæc species uno de stipite surgit,
Et mox in geminos extendit brachia ramos,
Sicut plena graves antennæ carbasa tendunt,
Vel cùm disjunctis juga sunt ad aratra juvencis.

Et apud *Iulium Firmicum*, de error. prof. relig. *Cornua nihil aliud nisi venerandum signum crucis monstrant. Hujus signi uno extenso ac directo cornu mundus sustentatur, terra constringitur. Et è duorum quæ per latus vadunt compagine oriens tangi-*

tangitur, occidens ſublevatur. Innocentius quoque Papa ſerm. 1. de uno Martyrio, utrumque omittit lignum, & in horum locum truncum ſupponit, & titulum ſuperpoſitum, quod ante eum *S. Bernardus* lib. de Paſſ. cap. 46. fecerat. Nempe nec cornu erat ſuppedaneum, nec ejus nomine dignum, quod per myſticum ſenſum ex cruce eruebant Sancti Patres. Non cornu; quia neque inflexum, neque acutiori formâ, ſed erectum in tabellam latam pedibus ſuſtinendis aptam exſtabat. Extremitates autem reliquæ appellatione cornuum fuerunt inſignitæ, quia acutæ forſan & in ſummo eminentes, non aliâ ratione ac antennis ſupremis cornu applicant *Tertullianus* l. d. *Iſidorus* lib. 19. Orig. cap. 2. *Cornua extremæ partes antennarum ſunt, dicta per tropum ab animali ad inanimale. Virgilius* lib. 3. Æneid.

Cornua velatarum obvertimus antennarum.

Lucanus l. 8. Pharſ. v. 193.

Iusto vela modo pendentia cornibus æquis
Torsit. ———

Nec non *Artemidorus* lib. 2. Oneir. cap. 12. de Tauro: *Similis est malo navis, & toti ipsius structuræ,* διὰ τὰς βύρσους καὶ τὰ κέρατα, quæ cornua postea cap. 23. per τοὺς τοιχάρχας in somno interpretatur, hoc est, ut vertit *Cornarius, lateribus præfectos.* Et *Valerius Flaccus* Argonaut. lib. 1.

— *Antennaque lævo*
Prona dehiscentem cornu cum sustulit undam.

Eâdem curvitatis ratione cornua *Celsus* lib. 7. cap. 26. nominat plagas lunatas in calculi scissione; quæ lib. 8. c. 4. etiam de lunato sinu profert. Unicornu autem utroque nomine medium lignum notat, partim quòd incurvum emineat, & acutum, quale vide in annexa figura Crucis optimè expressisse nuper *Ioh Mich. Dilherrum* in Notis pereruditis ad Crucifixionem; (sive acutum fuerit eâ parte qua Christum sustinebat, quod contra *Dilherrum* pernegat Nic.

Nic. Fontanus in Epist. ad *Bartholdum Nibusium*; sive eo loco quo extra eminebat & conspicuum se præbebat, quod verò propius existimarem ego, quanquam acutam crucem apud Auctores quosdam inveniam fuisse in erecto stipite Christi dorso applicitam) partim quòd sine pari in medio stipite, velut in media animalis fronte exstet; ita enim ultima *Tertulliani* verba, obscura satis, interpretor, in quibus emendandis sudarunt Viri acutissimi, *Beatus Rhenanus*, qui exponit: *Unicornis secundùm media, i.e. mediam stipitis partem palus*; & nuperrimè *Georgius Calixtus* Germanorum doctissimus in Notis ad Lipsium de Cruce, legere mavult: *medio stipitis*. Ego eâdem manente sententiâ, *medius stipitis*, scriptum fuisse puto, solito Librariorum errore, qui elementum primum *a* pro *us* substituerunt ob formæ affinitatem, *us* enim compendii studiosi modò ternarii numeri nota 3. in fine scribebant, modò semicirculo ɔ puro, modò in superiori cornu ocu-

lato caudâ productâ 9, ut ex libris meis antiquis manu exaratis, item quos Bibliothecæ Italicæ passim suppeditarunt, expertus didici; quas notas pro elemento simili ab imperitis scribis in codicibus inductas non falsus credo.

CAP. XXIV.

Variorum de Unicornu testimonia. Rarum animal, ut Phœnix. Balsami infrequentiâ adjuvatur. Tribus Josephi insigne. In nummo Alexandri expressum itemque in Columnis Æthiopiæ. Columnarum genera varia. Veraque Monocerotis imago: & alia.

AD rem ipsam devoluto auctorum testimoniis, experientiâ & ratione, Monocerotis animal vel esse vel fuisse, probare opera non tralatitia incumbet, in gratiam venerandæ antiquitatis, quum nihil sit de quo magis dubitant oculatæ manus. Agmen auctorum ducat *Strabo* Geographus, qui ex Onesicrito equorum Unicornium in India nascentium, seu Monocerotum ad

ad equos toto ferè corpore accedentium, meminit lib. 15. ἵππους τε λέγει μονοκέρωτας, ἐλαφοκράνους, seu Cervino capite. Quod in vero Monocerote agnoverunt *Plinius*, *Solinus*, *Varthemanus*, & *Cardanus*. Singularis hic est *Philes* in capite Monocerotis, quod Leoninum describit his Iambis:

Οὐρὰν συὸς δὲ, καὶ λεόντειον στόμα,
Καὶ θεῖν μὲν ἐξεῖς, ἀλλ' ἀνάρθρους, τοὺς πόδας.
Ἀσπάζεται δὲ τοὺς ἀπανθρώπους τόπους,
Καὶ ζῇ παροικῶν, καὶ πλανώμενος μόνος.

Hoc est, ex versione *Bersmanni*:

Caudaque aprum, rictu Leonem præferat.
Ideoneosque cursibus licet rudes
Gestat pedes, amatque solitudines,
Saltusque solus pervagatur devios.

Plinius diligentiori colore adumbrat lib. 8. cap. 21. *Asperrimam autem feram Monocerotem reliquo corpore equo similem, capite cervo, pedibus elephanto, cauda apro, mugitu gravi, uno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente.* Hunc sequutus, ut in omnibus, pressis vestigiis *Solinus*

linus lib. Polyhiſtor. cap. 51. de India refert: *Atrociſſimum eſt Monoceros, monſtrum mugitu horrido, equino corpore, elephanti pedibus, caudâ ſuillâ, capite cervino: cornu è media fronte ejus protenditur, ſplendore mirifico ad longitudinem pedum quatuor, ita tamen, ut quidquid impetat, facilè ictu ejus perforetur. Vivus non venit in hominum poteſtatem: & interimi quidem poteſt, capi non poteſt.* Condonandum *Polyhiſtoris* arbitror impetui, quòd ordinariâ Naturæ lege productum animal, ſine conformatione partium principalium vitioſa, monſtris annumerarit raró neque ex parentum ſemine efficientiſve dominio enatis. Utriuſque verò tam *Plinii* quàm *Solini* fidelis aſſecla *Iſidorus Iunior* lib. 12. cap. 2. ab illa ſæculorum fama non receſſit, licet cum Rhinocerote imprudentiùs confuderit Monocerotem, eodem cornuum numero deceptus. Ità verò ille: *Idem & Monoceros, id eſt, Unicornis, eo quòd unum cornu in media fronte habeat pedum quatuor: ita acutum & validum, ut quicquid impe-*

impetierit, aut ventilet, aut perforet. Tanta autem est fortitudinis, ut nulla venantium virtute capiatur. Quod de inimicitia Elephantum interſerit optimo conſilio expungo, ut alienum ex falſo ejuſdem feræ utriuſque naturæ principio ortum. *Marcus Paulus Venetus* Magno Can Tartariæ à ſervitiis in Regno Baſma vidiſſe ſe ſcribit Monoceroten lib. 3. cap. 15. de Orient. Reg. ſed ex ea quam edidit delineatione Rhinoceros ſine dubio fuit ab eo pro Unicornu viſus. Id quod intelligendum quoque venit de iis quos in Regno Lambri conſpici affirmat. Elephante enim minores, depreſſum caput gerentes aprino ſimile, ſpinoſa lingua, qua obvia petunt, nigricantibuſque oculis, Rhinocerotis formam ad unguem æmulantur. Idem de Monocerote ſit judicium, quem verſus extrema Aſiæ deſcripſit cap. 10. *Æneas Sylvius Picolomineus*, poſtea *Papa Pius ſecundus*. Majoris fidei hic erit teſtimonium *Ludovici de Varthema* Bononienſis, qui ſæculis ab hoc duobus to-

tum Orientem curiosè lustravit, Ægyptum, Arabiam utramque, Æthiopiam, & Indiam, quâ terrarum amplitudine patet, ut Itineris totius ostendit series, quam Ethrusco sermone conscriptam *Agnesinæ Feltriæ Colonnæ* Albaniæ & Taliacotii Dominæ delicaverat. Is verò *Varthema* quum Mecham splendidam Arabiæ desertæ urbem cum sociis Mamaluccis itineris ordine pervenisset, lustrato prius celebri Mahomethi templo, ad aliud latus fani conversus Monocerotes binos claustris inclusos vidit simul & consideravit, ut testabuntur verba lib. 1. de Arab. cap. 18. pag. 20. quibus brevi textu Romanum calamum mutuabor: *Ex altera templi nominati parte claustra sunt quibus bini Monocerotes vivi includuntur, qui pro re singulari, ut sunt, monstrantur. Eorum hæc forma erat. Major equinum pullum* 30. *mensium imitatur, unumque in fronte cornu præfert trium circiter ulnarum. Alter Monoceros equuleo unius anni similis, cornu quatuor palmarum habet.*

bet. Color feræ, ut equi sagmati obscurior, capite cervino, collo brevi rarisque circa illud pilis & brevis juba ab altero tantum latere dependente. Crus subtile habet, gracile hinnuli instar: Pes anteriori parte parùm fissus, ungula verò caprina, pedisque dextrum latus pilosum. Enimverò feritatem præ se fert & naturam solitudinis amantem. Uterque autem Sultano Mechæ Domino oblatus fertur pro re pretiosissima & thesauro aliis præferendo, à Rege quodam Æthiopum seu Mauro, ut cum eo arctiorem affinitatem iniret. Propiora si velimus exempla, ætates excutiemus viciniores eorum qui Eoum diligenter lustrarunt. *Bernardus Breitenbach* Itineris Orientalis Illustris Johannis Comitis de Solm Ann. Christi 1483. instituti fidus Interpres, non procul à monte Sinai & Ramathpin 20. Septembris vidisse se testatur Animal, Camelo majus, quod Unicornu esse itineris ductor asseveravit, Arabs nempe & locorum illorum peritissimus, ut in ampliorem rei visæ fidem eodem itinere testatur *Felix Faber*. Pari veri-

tate *Leonardus Rauchwolff* Augustanus Medicus, in Oriente audivisse se narrat à Persa, Sophum Persarum Regem Unicornua aliquot Samarcandi alere, cui ideò majorem judicavit adhibendam fidem, quòd alia plura ex Persia secum attulerit de quibus *Theophrastus* scripserat. Iter verò illud cum sociis Anno reparatæ salutis 1573. absolvit. Ab illis sequentia proximè tempora non abhorrent, si auctores nostros ad partes vocemus; inter quos eminet in India versatissimus *Garzias ab Horto*, Proregis eo loci Medicus, qui quanquam oculis propriis non usurparit Monocerotem, utpote rarissimum, attamen quæ de eo à Viris fide dignis accepit, nec nos nec posteritatem voluit ignorare, ut ejus perhibet dissertatio Lib. 1. Histor. Arom. cap. 14. his verbis concepta: *Inter promontorium Bonæ spei, & aliud Promontorium vulgò* de Currentes *nuncupatum, vidisse se affirmabant terrestre quoddam animalis genus, licet mari etiam delectaretur, quod caput & jubam*

equi haberet (minimè tamen marinum equum esse) cornu præditum duos palmos oblongo, mobili, quodque nunc in dextram, nunc in sinistram obverteret; modò illud attolleret, modò demitteret. Sanè si novum Monocerotis genus non constituat, quod tamen cum *Parente* cap. 2. num. 2. existimo, vel ad Rhinocerotem vel Monocerotem referendum. Rhinocerotem esse persuadent cum Elephante perpetua pugna, & cornu mobilitas; ferociter enim cum Elephante præliari tradit idem *Garcias*, & extendi cornua contrahique pro diverso animi impetu in Rhinocerote suprà notavit *Geographus Christianus MS.* In censum Monocerotum vocat tam juba equi & corporis ad equum similitudo, quàm singularis adversus venena vis in cornu ejus laudata; eam enim, quanquam recentiores agnoverint in Rhinocerote marinisque, antiquiores ignorabant. Sed quicquid de dubia sit virtute, forma ad Monocerotem accedit propius, si sui generis amphibion non sit, ut

principio Libri ſtabilivit *Parens. Ludovicus de Urreta* Ord. Prædicatorum in Hiſtoria Æthiopiæ Hiſpanica 1610. Valentiæ divulgata lib. 1. pag. 247. teſtatur Unicornu in Goyame & montibus Lunæ reperiri, ſed quia montes illi inacceſſibiles, paucos ideò videri. Cornua tamen in ſylvis ibidem inveniri, quæ ut cervi quotannis mutant. Hæc ab anteactis ſæculis de Monocerote fide digna traduntur monumenta eorum, quibus animal ipſum videre præſentibus contigit. Parcior noſtrorum temporum hujus obſervatio peregrinantium culpâ & feræ raritate. Enimverò per loca illa deſerta Indiæ Monocerotum habitacula vel pauci itinere feruntur, vel delati illuc citiùs pertranſeunt quàm canis Nilum; unde noſtro ævo de Unicornu incertior fama, non culpa Naturæ deficientis, ſed locorum & pertranſeuntium. Teſtantur id ex Regno Chinæ reliquiſque Indiæ locis in Europam noſtram ſubinde reverſi nautæ Mercatoreſque, quos,
quum

quum furtivo pede itinerum vastitatem emetirentur per deserta Arabiæ, & incultas aliis solitudines ob fugæ metum, in sylvis biviisque feram hanc Monocerotem, ut vulgò depingitur, non sine terroris sensu vidisse accepi, sed tantà esse pedum velocitate, ut ex oculis derepentè subducta accuratiorem spectantibus sui contemplationem præripuerit. Neque Unicornis historiam rectè negaremus, eò quòd à paucis observetur animal. Rarum quippe est & mortalium experientiæ infrequens, partim quòd sylvas petat & penitiora deserti loca quò pauci pertingunt, partim quòd in hujus generatione parcior sit Natura in pretiosis rebus paucitate contenta. Scilicet ex harum rariori effectu desiderium in hominum mentibus excitat, & majestatis quandam speciem affectat in iis quæ paucis sine tamen reliquorum vitæ periculo, communia voluit. Paria aliàs præstitit, ne exemplis careamus. Phœnicem patrem simul & sui prolem, qui, ut

ſuaviſſimus Poëtarum canit *Claudianus*:

Membris trivit redeuntibus ævum,

in ſe generis ſui multitudinem complectitur & fœcundâ morte ſeneſcens in novos ortus reſurgit. Eo ſubinde apparente, miraculi loco habuerunt, ut hodierni Monocerotem. *Tacitus* lib. 6. Annal. *Paulo Fabio, L. Vitellio Coſſ. poſt longum ſæculorum ambitum, avis Phœnix in Ægyptum venit; præbuitque materiam doctiſſimis indigenarum, & Græcorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi.* Unionum rarior captura, reliquorumque quibus ex raritate precium majus ſtatuimus, ad quæ deſcendere in præſens non vacat. Balſami veri rarus fuit omni ævo & ſuccus & ſtipes. Fruticoſa enim hæc planta alibi quàm in Judæa naſci faſtidiebat, teſte *Plinio* lib. 16. cap. 32. ſed nec Judæam Balſamum occupavit præter Callirrhoën Hieroſolymis proximam. *In hac terra*, inquit *Solinus* Polyh. cap. 35. *balſamum naſcitur, quæ ſylva intra terminos viginti jugerum uſque ad*

victo-

victoriam nostram fuit. Meliùs in rem nostram alii *Codices* legebant: *In hac terra tantùm balsamum nascitur.* Et quànquam idem affirmet balsami lucos inde adeò propagatos quum Judæa potiti essent, ut ejus ævo latissimi colles balsama sudarint; hodie tamen vix exiles ramos fert Arabia: unde *Tacito* lib. 5. Histor. in Ægypto modica arbor Balsamum, & *Strabo* in παραλίαις tantùm nasci prodidit, non naturæ forsan culpâ, sed excolentium, ut rarior apud nos ejus usus sit fueritque, & succi balsamici in usu medentium per fissuram exstillantis inopia, per naturam verò exsudantis tantus defectus, ut in Theriacæ mixtione pro Opobalsamo vero nucis muscatæ succum substituant seplasiarii, quanquam ex Ægypto per mercatores superioribus annis Venetias & Romam Opobalsami justa ejus copia delata, quam legitimam, incisioneque elicitam agnoverunt controversiæ inter plurimos de ea exortæ arbitri *Baldus, Castellus, Veslingius, Perla, Donzellus,*

zellus, *Campii*, aliique quorum nucleum *Io. Georgius Volcamerus* Floræ genius edidit. Alia in dictorum testimonium addere supersedebo, quum Naturæ sæpiùs excessum, sæpiùs quoque defectum in animalium numero & plantarum quivis animadvertat, ut parciorem esse in Monocerotum genere citra magnum sit miraculum. Imò adeò in terris insolens describunt *Hebræorum Magistri*, ut quum Monocerotis pelle tegendum esset Tabernaculum à Deo adductum sit animal ad Mosen, nec ab eo ampliùs in deserto comparuisse. Per animal enim Unicornu explicant *Talmudici* 2. *Aphor. de Sabad* illud שׁח Tasso, quod *Exod.* 25, 5. 26, 14. arieti junctum per Janthinas reddidit *B. Hieronymus*: de quo dubitant an domesticum fuerit, an peregrinum: mundum tamen credunt ex sacro usu. De Cophthis jam ante monui evidens desumi Monocerotis documentum, ut labori huic supersedere possim.

Ex-

Experientiam excipiant varia veterum monumenta in Monocerotis fidem erecta. Inter quæ primum locum teneat gentilitium tribûs Josephi apud Hebræos signum, quod in Labari una parte Unicornu, adversa Bovem monstrasse consentiunt Rabbini in *Medras Raba*, sequutusque est in Dipluranologiæ titulo *Emmanuel Portus* in Josuæ scuto, quem ex tribu Josephi fuisse constat. Origo Emblematis postremo *Iacobi* voto debetur, quo filio natu ferè minimo sed fortunis maximo & pulchritudinem & potentiam augurabatur *Genes.* 49. *vers.* 22. 24. Unicornu autem pro fortitudine & singulari robore in Scripturis aliàs frequenter adhibitum, pulchritudinemque & gratiam alio denotavit oraculo *Psal.* 28. Forsan & Josephi altiores fortunas eminentesque dignitates Monocerotis signo ad posterorum memoriam transmiserunt auctores fratribus ad exemplum oppofituri Quod per Labarum firmarunt *Rabbini*, *Alexander* Macedo,

num-

nummo fæculo illi & fequentibus familiari, adumbravit, quem devicta in Indiis Niza Unicornis effigie uno latere fignavit, caput inclinantis & cornu in cantharum Bacchi pofito quiefcentis, adverfæ parti Infcriptione additâ ex urbe capta, ΝΤΣΑΕΩΝ. Quippe Libero Patri facrata fertur Nifa apud *Plinium* lib. 5. cap. 18. Et lib. 6. c. 21. Nummum iftum Alexandri nondum videre licuit, ut dubius fim an fculptum fuerit potius ΝΙΚΑΙΕΩΝ, in memoriam Niceæ urbis Bithyniæ ab Alexandro eodem conditæ, atteftante *Iuftino* lib. 12. *Duas urbes condidit, unam Nicæam, alteram ex nomine Equi Bucephalam.* Cujus populi eâdem Infcriptione exftat numifma apud *Sebaftianum Erizzum* L. Commodi Cæfaris honori confecratum. Quid verò ad pateram Unicornu? Nempe hoc Emblemate fingularem erga Niceos amorem fignavit Alexander, qui Unicornis ob animi fortitudinem, hic tamen placidâ populi fui dulcedine frui velut victus defide-

ſiderat. Alii Æthiopum per columnas Monocerotum & nomen & figuram conſervarunt, opere, ut credo, magnifico & pro gentis conditione ſuperbo. Cujus columnæ obſervo veſtigium apud *Geographum Chriſtianum MS.* Bibliothecæ Mediceæ de Animalibus Indicis, quod operæ precium erit hic à ſitu vindicare ;· ΜΟΝΟΚΕΡΩΣ.
Τοῦτο τὸ ζῶον καλεῖται μονόκερως. Οὐκ
ἐθεασάμην δὲ αὐτό. στήλας δὲ αὐτοῦ χαλκᾶς
ἀνατεθειμένας ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ ἐν οἴκῳ τε-
τραπύργῳ βασιλικῷ τέσσαρας ἑώρακα,
διὸ καὶ οὕτως κατέγραψα. Φασὶ δὲ περὶ
αὐτοῦ ὅτι φοβερόν ἐστι καὶ ἀκαταμάχητον,
ἐν τῷ κέρατι ἔχον τὴν ὅλην ἰσχὺν καὶ ἡνίκα
δόξῃ παρὰ πολλῶν διώκεσθαι, καὶ κατα-
ληφθῇ, εἰς κρημνὸν ἐφάλλεται, καὶ ῥίπτει
ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ὕψους, καὶ κατερχόμενον ἀντι-
στρέφεται, καὶ τὸ κέρας δέχεται τὴν ὅλην
ὁρμὴν, καὶ ἀβλαβὲς διαμένει. Quæ verſa ita ſonant: *Hoc animal Unicornu vocatur. Non quidem illud vidi, ſed ejus columnas æreas quatuor, in Æthiopia poſitas in domo Regia quatuor turribus ſuperbá obſervavi, unde*

unde & ita delineavi. Ferunt verò de illo quòd terribile ſit & inſuperabile, in cornu ipſo omne robur habens: & quia ſe à multis perſequutum novit viribuſque deficere, in ſcopulum præruptum ſaltans ſeipſum præcipitem ex alto dat, & inſequenti in faciem vertitur, cornuque totum impetum excipit, illæſum tamen permanens. Columnarum frequentem apud antiquos uſum ne ultimis quidem temporibus defeciſſe conſtat, quoties memoriâ dignæ res ad æternitatem conſecrabantur. Notæ Herculis virtuti dedicatæ columnæ vario metallorum genere. Tyri ex auro & ſmaragdo binæ erectæ, quas vidit *Herodotus* & deſcripſit lib. 2. *Templum Herculis, quod vidi opulentè exornatum, cum aliis multis donariis; tum verò duobus Cippis, altero ex auro cocto, altero ex lapide ſmaragdo, majorem in modum ſplendente per noctem.* In Gadibus columnas, laborum terminos, poſuiſſe fertur Hercules in duraturam poſterorum memoriam, quas decantat *Pindarus* Olymp. Od. 3. Epod. θ.

Νῦν γε πρὸς ἐσχατιὰν Θή-
ρων ἀρεταῖσιν ἱκάνων, ἅπτεται
οἴκοθεν Ἡρακλέος στηλᾶν.

Eas per Idolum explicat *Averroës* statuamque quam adorandam gentiles posuerunt. Cujus effati pœnas à *Paganino Gaudentio* Polyhistore luit cap. 121. lib. de Orig. Phil. Rom. quia non ab hominibus, sed ipso Hercule memoriæ causâ erectæ fuerint columnæ. Hercules tamen ut Alexander divinos honores etiam superstes non aspernatus, quia ab indigenis columnas sumpsisse dicitur apud *Suidam* in Voce Γάδειρα: *Hactenus progressus Hercules, cum ob sonitum, & tenebras ulteriùs tendere non posset; columnas ab indigenis sumptas erexit, quibus significaret eò-usque perviam esse terram & mare.* Tempore suo adhuc superfuisse in Cosmographia asserit *Æthicus*, qui judice *Iosia Simlero* Constantini ævo floruit. Corruptas verò in prælio, quod crevit inter Barbaros & homines illius Insulæ Anno I ɔ xxx. à Muhametis ortu, refert *Averroës* in Com. 2. de Cœlo, qui

qui se elevatum Idolum affirmat vidisse. Vixit autem millesimo centesimo Anno à Nato Christo. Hinc adeò est, quod earum aliter non meminit *Ioan. Baptista Suarez* in Antiquitatibus Insulæ & Civitatis Gaditanæ Hispanico idiomate editis, nisi quòd olim fuerint. Id quia ad nostrum institutum spectat, considerationem meretur, quòd columnis varia insculpserint quæ posteritatis scire interfuit. *Strabo* enim lib. 3. Geogr. templi sumptus inscriptos narrat, dubio procul quòd modum vulgarium superassent: *At quidam alii columnas dici illas ajunt, quæ intra Herculis ædem Gadibus exstant. Sunt autem ex ære cubitorum octo, in quibus construendi templi sumptus inscriptus est.* Aliæ Herculis labores præferebant, auctore *Philostrato*: *Hydria insuper, & Diomedis equi, & duodecim Herculis labores in lapidem incisa conspiciuntur.* Eodem arbitror instituto Æthiopum gentem columnas æreas erexisse Monoceroti ibi locorum aliquando viso, ut & de animalis veritate

& pa-

& patriæ ſuæ excellentia publico ſigno teſtarentur: unde ejus quoque corporis formam exactam expreſſerunt ab *Auctore Geographiæ* incerto annotatam. Quod memoriæ frequens apud Romanos genus ex ſtupendis illis Trajani & Antonini columnis in Urbe viſitur, & reliquis minoris operæ ex navali ære ſurgentibus, quas roſtratas vocant in Capitolio inſertas ob devictos navali prælio Latinos priſcos, Carthaginenſes, Pœnoſque, teſtibus *Plinio* lib. 34. c. 5. *Quintiliano* lib. 1. cap. 7. *Servio* ad *Virgilium* 3. Georg. quibus columnis intercedendum putarunt gloriæ & famæ invictorum pectorum, additis tam Inſcriptionibus quàm Hieroglyphicis à *Petro Ciaconio* Hiſpanorum doctiſſimo diligentius explicatis. Et, quod ad rem erit, roſtra navium triremeſque devictas in opere ipſo expreſſerunt adhuc Romæ ſuperſtite, cujus Inſcriptionem poſt *Ciaconium Petrus Servius* Romanorum Med. literatiſſimus cap. 4. Miſcell. & figuras exſculptas *Gauges de Gozze* dili-

diligenter & ad unguem explicarunt. Non aliter Æthiopum Reges cornu animalis cum ipſo Monoçerote in columnis vivâ imagine effinxerunt. Monuit me tamen ingenuè *Lucas Holſtenius* literaturæ Græcæ & Veteris Philoſophiæ facilè princeps, στήλην hic alibique non pro columnis, ſed ſtatuis accipiendam ad Unicornis figuram expreſſis; cui eò faciliùs aſſentior, partim quòd frequentiorem ſtatuarum memoriam omni ævo reperiamus & veſtigia adhuc clariora, partim quòd majus ad Unicornis rationem pondus afferat. Quod de impetuoſo Monocerotis ſaltu refert Geographus noſter, in alio parùm diſſimili, ſi non eodem, in Oriente ſibi obſervatum mihi expoſuit *Abrahamus Ecchellenſis* de Monte Libano, Maronita, Arabicæ linguæ in Gymnaſio Romano Interpres meritiſſimus. Monocerotis autem ex ſtatuis ſive columnis Æthiopicis expreſſa imago juſtâ diligentiâ à me in Medicæa Bibliotheca fuit conſiderata. Toto corpore

pore Cervum refert ſive magnitudinem ſpectes, ſive membrorum conformationem. In ſolo capite aliquo diſcrimine ſeparatur. Cornu enim in fronte recto ductu protenditur ſtriatum, curtæ aures, barba hircina ſub mento & vellus anteriori facie inter frontem cornutam & naſum. Frons tuberoſa, cui ſolum cornu infixum viſitur.

De Monocerote, animali terreſtri, novum non ita pridem argumentum ſuppeditavit Hafniæ Afri cujuſdam Reguli Nepos, cujus de eo relationem juſſu Regis mei clementiſſimi à me exceptam in Hiſtoriis Rarioribus conſignavi, ex quibus *Deuſingius* in ſuum de Monocerote tractatum tranſtulit, & hic relegi eadem Hiſtoria meretur iiſdem verbis quibus ipſe conceperam: *Franciſcus* Marchio de Magellanes, Africanus, nomine Regis ſui Guinenſis ad Curlandiæ Ducem Legatus, Hafniæ 1652. menſe Octobri ſubſtitit, viſiſque rarioribus in Technicotheca Regia inprimis Unicornu, Boreali

K nuper

nuper ex Groenlandia advecto, undecim ſpithamas longo, mirabatur cornu hujus longitudinem, monuitque diverſum in patria ſua Unicornu reperiri, ex genere quadrupedum, ſæpe à ſe viſum, nec de eo in Africa dubitari. Quia verbis pondus ineſſe videbatur hominis non Barbari ſed Chriſtiani, generi Regis ut ferebat & Nepotis, de animali iſto, ejuſque cornu diligentiùs inquiſivi, Sereniſſimo Rege meo clementer jubente, hæcque ex ejus relatione comperi:

Unicornu quadrupes Africanis illis *Tirè bina* vocatur, hoc eſt, cornutum animal. Velociſſimum animal & ferum in deſerto magno *Cano* Africæ oberrat, unde vivum capi facilè nequit, ſed ſagittis figitur. Cadaver tamen in deſerto reperitur, & in uſum venit incolis, quod cum Veterum Monocerote non multùm abludit. Ipſe Magellanicus vivum viderat nunquam. Rogavi tamen ut Regis ſui opera ſagittarii conferto agmine emitterentur, quò vel

vel vivum capiatur, vel ossa, pellis, cranium & cornu ipsum nobis transmittantur.

Magnitudine & formâ equum mediocrem exprimit, capite, cruribus & pedibus pilosis, jubâ brevi vixque spithamam prolixâ, caudâ equinâ, sed non valdè pilosâ. Cutis universa glabra, pilis brevissimis.

Color in dorso cinereus, lineâ nigrâ per medium dorsi excurrente, à maxillâ verò inferiori ad abdomen candidissimus.

In fronte crinium fasciculus visitur, ex cujus medio excrescit cornu unicum, cui fasciculus ille pilorum semper adhæret, quanquam cornu à fronte animalis sit separatum.

Cornu ipsum vix tres spithamas superat, octo vel novem circiter pollices crassum in basi. In apice hujus cornu fasciculus pilorum rubrorum est appensus, pugni amplitudine, quod hactenus nulli Unicornuum speciei proprium audivi vel legi.

 Cor-

Cornu neque in gyros contortum instar Unicornu borealis, sed exiguas eminentias habet & incisuras, quæ à fronte ad apicem rectâ lineâ producuntur. Color flavescens. Cavum circa radicem. Mas solus cornu isto solo visitur, fœmina in reliquis mari simillima sine cornu.

Africani magnum huic cornu statuunt pretium ob virtutes decantatas. Contra venena omnia illud exhibent, tam intùs sumptum quàm extrà. Fera antequam bibat, semper cornu aquis mergit, quæ exinde planè turbantur; unde incolæ cornu adhibituri, apicem cum fasciculo pilorum aquis mergunt, ex quo deinde aquam salutis gratiâ exsugunt. Aqua fasciculo immerso ebullit, sicut id omnibus siccis usu venit, unicornu fossili, calcinatis cornibus, & de Veterum Monocerote fama fert.

Caro Monocerotis Africani non ingrati saporis; recenter cocta & comesta lepram curat. Pili caudæ in pulverem

verem cremati, & in vino Hiſpanico aſſumpti, dyſentericis prodeſt.

Monocerotis hoc genus nunquam deſcriptum aut depictum fuit. Veterum Monoceros cum Leone & equo communia habebat multa, nigro cornu; Africanum equo vix diſſimile. Nec Aſinus Monoceros eſt, quem in Africa reperiri *Herodotus* & *Solinus* ſcribunt. Quanquam enim & ibi inveniri Aſinos ſylveſtres & domeſticos bicornes conſentiat Magellanicus noſter, diſparem tamen ab hoc Unicornu faciem demonſtrat. Nec Amphibion eſt Africanum deſcriptum *Garciæ ab Orto* lib. I. Hiſt. Arom. cap. 14. quia pedes poſteriores ſimiles ſunt anterioribus, nec cornu illi eſt mobile. Monſtravi Magellanico ſingulas Unicornuum ex *Aldrovando* & *Jonſtono* figuras, ſed nullam propiùs accedere affirmavit, quàm equum Monocerotem tab. 10. *Ionſtoni* depictum, niſi quòd ungulis ſit ſolidis ſolidipes.

Monſtrum credidi, ſed fidem fecit

 Afer,

Afer, omnia unicornua hac facie comparere, ſibi ſimillima. Navis præfectus *Petrus Schultzius* noſtras confirmavit, in Africa idem ſibi narratum ſæpiùs ab incolis. Ita Africa ſemper aliquid novi. Relationi novæ fidem plenam ſpondemus, quando ex condicto Unicornu ipſum ad Sereniſſimum Regem noſtrum Marchio Magellanicus transmiſerit.

CAP. XX.

Monoceros à fabulis vindicatur. Cteſiæ defenſio. Laus Famæ. Contradictiones de Unicornu tolluntur. An in ſpectaculis productum, ex Nummis dijudicatur.

IPſam invictam rei fidem exauget firma Ratio, quæ Monoceroten neceſſariò invehit, ad univerſi complementum & gratam viventium varietatem, de qua plura non eſſent addenda, ne experientiæ tantum decedat, quantum hæc augmenti cepit, præſertim quum apud bonos judices ſatis ha-

habeant firmitatis vel testimonia sine argumentis, vel argumenta sine testimoniis, ut lacteum illud *Lactantii* os lib. 4 de vera Sap. cap. 22. loqui amat. Prodeat tamen, ut utrique suus sit locus; cui diversa sententium argumenta tanquam ex facili cedent, si eam, ex eâ parte quâ homo sum, in medium opposuero. Quis enim vel mica rationis instructus non viderit falsos eos qui Monoceroten eodem habuerunt loco quo Asinum Aureum *Apuleji*, Sirenes *Homeri*, *Virgilii* Harpyias, Chimæram, Minotaurum vel denique Hippogryphum. Ingeniorum enim hæc sunt lusus vel ad informandos hominum mores vel corrigendos ficti veteribus sapientibus familiares, qui per fabulas fictasque historias occulta insinuarunt, non Æsopi solùm ævo, sed & *Pythagoræ Platonisque* quos primam puerorum institutionem à fabulis incepisse ex lib. 1 de Legibus habemus. Romæ quoque usitatum doctrinæ genus innuit *Quintilianus* Dialect. de Oratorib.

M. Apri & Julii Secundi etiam fabulas & disputationes, & arcana semotæ dictionis penitus in juventute excepisse fatetur. Quò spectant quidquid de Diis finxit vetustas Asino Aureo similibus, quos tamen ad Moralem scientiam perduxerunt posteri, & eam quæ ad Naturam refertur, de quibus pleni sunt passim Libri, *Natalis Comitis* Mythologici, *Francisci Baconis de Verulamio* novo de Sapientia veterum Tractatu; quanquam parvam illam fabularum utilitatem credat *Eusebius* lib. 2. præp. Evang. cap. ult. nec multis utilem, nisi qui causas rerum curiosiùs investigarunt; nihil tamen animos magis movisse & in rectum flexisse omnium sæculorum gentiumque testantur annales. His in Unicornu fingendo excidissent fabulæ Auctores, quia neque ad mores hominum neque naturæ secreta ficto vultu conformetur, nisi quemadmodum alii omnia, spontè ejus naturâ monstrante viam aliò trahatur animal, sicut ad designandam pru-

prudentiam serpentes, ad simplicitatem columbæ, ad astutiam vulpes, & ad sagacitatem Rhinoceros, ita ad fortitudinem ferociamque aptentur Monocerotes. Sed enim fictam Monocerotis historiam ab Auctorum genio concludunt, & solemni more fingendi ea quæ alibi nec scripta nec picta exstant. Primum enim animalis auctorem *Ctesiam* dici *Plinio* lib. 8. cap. 55. quem fide dignum negarat *Aristoteles* lib. 8. cap. 28. Hunc sequutum *Plinium* in pari errore hæsisse: *Philostratum* verò novis & miraculosis delectari potiùs quàm veris, & *Ælianum* alienâ voce contentum scripsisse quæ incertâ acceperat famâ. Verùm frustra bono *Ctesiæ* occentant, quem, ut videtur, ex otiosorum ingenio æstimant. Equidem omninò existimo, si de Monocerote ignoto illis sæculis animali præter veritatem quidquam chartis consignasset, ab *Herodoto* ejus æquali vapulasse & falsi dicam retulisse, *Aristotelem* verò vicenis minimùm Olympiadibus *Ctesia Hero-*

rodotoque posteriorem quis credat sincerius de præterito tempore judicare potuisse, quàm de præsenti *Herodotum*? Neque eò pervenisse scio audaciæ *Aristotelem*, ut ex levicula culpa circa suem, quem nec ferum nec mansuetum in India haberi negarat, omnia *Ctesiæ* damnaret quæcunque seu de Monocerote seu aliis in India observarat, quamvis sine teste eo nomine solo fidem *Ctesiæ* derogaverit. Quid enim absurdi, nisi alia afferret, ex India suillum genus eliminare, quod neque in Arabia agnoscit *Plinius* lib. 8. cap. 51. Sed argumenti pondus elevat, quisquis in veterum scriptis versatus, malè ex unico errore totius operis auctorisque dignitatem fidemque pensari novit. Jam certè de utroque foret conclamatum, maléque audirent *Aristotelis* omnia, quòd hic loci in Gallia Asinos falsò neget. Actum etiam eâdem sententiâ de *Homero* antiquissimo Polyhistore esset, si quæ de obsidione expugnationeque Trojana finxerat, reliquis verè dictis falsi.

falſi maculam communicarent. Fictum autem eſſe Trojanum excidium ex ſignatis plurimorum *Auctorum* verbis liquet, quæ qui velit, adeat *Ioh. Chryſoſtomi* Orationem, *Ciceronem* lib. 2. de Divin. *Lucanum* lib. 2. Pharſ. *Iuvenal.* Satyr. 10. *Trebel. Pollionem* in D. Claud. *Tacitum* lib. 12. Annal. *B. Auguſtinum* lib. 1. de Civit. Dei, cap. 4. *Lucianum* Philopſeud. & *Quintilianum* de Oratoribus. Ipſamque aurei velleris hiſtoriam non procul fabulis aliorſum traxerunt *Majerus* Ænig. 223. *Sennertus* de Conſenſu, *Hier. Hœlzlin* Prol. ad Apollonium, aliique numero non pauci.

Ut hinc nec Ulyſſem crederemus, quòd longo illo & fabuloſo errore, ut iter vocat *Tacitus* de Moribus German. hiſtoriam ejus in majus auxerit *Homerus*. *Cteſiam* tamen apud *Lucianum* quoque ſuſpectum in Philopſeudolo p. m. 463. adverti, in quo Homeri fabuloſo Catalogo accenſetur: Veteres illi, *Herodotus*, *Cteſiaſque* Cnidius, & ante hos Poëtæ, & ipſe *Homerus* Viri celebres,

mendaciis ſcriptis uſi ſunt. Quod Satyrico condonandum ſtylo, quo omnes, ne Chriſto excepto, pari inſolentia perſodit. Rectè pro Cteſia pugnat *H. Stephanus* in Diſquiſitione operi præfixa: Si mentiri voluit Cteſias aſſentationis ſtudio, & ſpe lucri id factum, at neque Artaxerxi neque matri Paryſatidi ſupplantavit vera laudis, ſed potius detractum ivit. Cæterùm gratis Monocerotum mentionem primam ad *Cteſiam* referunt, qui conſerto pede nobiſcum pugnant, quum de Unicornu multis anteactis ætatibus ad ravim uſque clament *Divinæ* paginæ. *Andreas Baccius* libro de Unicornu vim oppoſitæ auctoritatis *Cteſiæ* aliorumque effugere aliâ viâ tentans concedit exactam Monocerotis notitiam veteribus *Cteſiæ*, *Plinio*, *Ælianoque* latuiſſe ſolenni rerum obſcuritate, quæ donec invaleſcant prima exordia & notitiæ incunabula facilè confundunt. Quò confugere ſine neceſſitate coactus eſt, partim quia nullo non tempore Monocerotis

rotis animal infrequens necessariò confusam omnibus scientiam gignit, nobis pariter & antiquis; partim quòd accuratam Unicornis descriptionem sequenti ætate consonam assequuti sint *Ctesias* & *Plinius*. Nec vitio *Philostrato* verti debet novarum rerum studium, quo seriem Illustrium historiarum velut gemmis per intervalla distinxit, ut torpentem forsan lectorem excitaret. Hominum quippe ingenia novitatis ac peregrinationis avida, externa quæcunque quæ à patriis finibus Natura removit, amplectitur ut nummos novos pueri, non quòd vel nummi novi falsi sint, aut externa nihili, sed quia præter vulgarem sortem novâ specie adornantur. *Æliano* id debet posteritas quòd ab aliis de Unicornu relata fideliter annotaverit, quum nec ipsi nec aliis forsan præsentibus intueri locorum distantia concesserit & feræ agilitas. Veritatem rerum fama sequitur, ut umbra, quæ, ut magnus *Tacitus* loquitur, non semper errat, in-

terdum & seligit. Famam illam de Unicornu sparsam à Barbaris Indis, qui aliud præter nomen nesciverunt, *Æliani*, reliquorumque ævo introductam aliqui dum urgent, adeóque infra fidem esse & veritatem, multarum rerum notitiam nobis adimunt in quibus, utpote exoticis, barbarorum stamus relatione, meliorum patriæ suæ interpretum. *Mercurialis* Tom. 2. Consult. 63. eo nomine Monocerotis historiam suspectam reddit, quia ab *Aristotele* neglecta. Cui responsum velim, *Aristotelem* de vermiculis apibusque scripsisse fusiùs quàm de Deo, quod olim ipsi objectum fuit, ut taceam multa ab eo de Animalibus notata, quæ nec vidit ipse, nec satis perpendit, adeò de ignotis silentio se magis excusavit quàm dubia relatione. Addo Monocerotum multitudine deceptum singulorum involvisse tractationem.

Fortiùs ex Auctorum inter se dissidio in nos jaculantur. Illos nempe tam de fera, quàm feræ Cornu diversas contra-

trariasque alere sententias. Sed ea scriptorum dissensio sine veritatis sit discrimine. De animali modò constet, in conditionibus liberè dissentiant, quæ narrantium multitudine & feræ ipsius secundùm ætatem, pabula & regiones varietate, diversæ sæpiùs sunt & variæ. Ætatis quippe ambitu adeò subinde mutantur viventia, ut si Herculem olim in cunis, videas deinde in Augiæ stabulo, eundem esse sanctè neges, & in cervorum genere si anniculos subulones, hinnuleos, dicrotosque inter se conferas, profectò diversa esse Jovem lapidem jurabis: unde in illam Doctorum quidam devenerunt opinionem, eundem non esse Socratem v. g. senem, qui juvenis fuerat. Dependere hæc à ciborum regionisque mutatione docet *Aristoteles* lib. 8. Hist. cap. 28. ubi per plurima animalium secundùm loca diversorum genera decurrens exemplis inducit aliqua à cibo vel largiori vel parciori, alia à locis, cœli situsque conditione majora gigni vel.

vel minora, caudam nullam vel largiorem ferre, cornibus excedere vel planè carere. Hinc ſanè mirum non eſt diverſam deſcriptionem Monoceroti accommodaſſe Auctores juveni quàm provectiori ætate, Indico quàm Æthiopico, quamvis ſi ex æquo rem æſtimemus, minus ſit in auctoribus contrarietatis quà vulgo jactatur, ut brevi manifeſtiùs fiet. Cornua Monocerotis in theſauris Principum ſparſim aſſervata quamvis variam faciem oſtentent, veris tamen nihil detrahunt, quæ dari poſſunt. Varia illa ſunt vel ab arte artificum & ingenio, vel temporum injuria, vel quòd alteriùs Monocerotis ſint pro vero Unicornu ſuppoſita, quo numero pleraque quibus nomen apud magnates precium hactenus dedit, recenſeo. Obvertent præterea nobis miracula quæ dubiâ nec æſtimandâ fide à Cornu vero promittuntur ab antiquis, ut eadem ſit animalis quæ miraculorum ſuſpecta veritas. Equidem miraculorum pondus non excipiam, quod

quod minus huic inesse cum *Patre* cap. 6. concesserim, solam argumentationis debilitatem ostendam ex mala diversorum miscella. Nam accidentibus, ut bonâ Criticorum veniâ à Philosophis verba mutuer, substantiam miscet, & ex illorum conditione hanc metitur, cui inhærent nullâ proprietatum necessitate. Illa sine hac abesse possunt & pro falsis traduci superstite substantiæ dignitate, quam necessariò non sequuntur: unde & in majus fallacis famæ cursu augeri possunt rerum virtutes, hominum gesta, animantium effectus, quanquam & hoc & illi & istæ reapse existant. Tandem qui contradicendi partes susceperunt, ad Romanorum spectacula provocant & sæculares ludos, in quos ex universo orbe perdomito rariora inducta animalia, Monocerotes omnium ore eo ævo celebratos, nunquam Annales attestantur. Quibus *Andreas Baccius* defendendi Monocerotis patrocinium felici conatu exercens, facili ex natura feræ re-

spon-

ſponſione occurrit. Nam raram beſtiam, & feram, nec donari poſſe nec vivam capi prodiderunt *Philes*, *Ælianus*, & *Plinius*. Longiori quoque itineri Romam perducenda ſuccubuiſſent ob cœli pabulique diverſitatem, quod uſu veniſſe Elephantis ex *Æliano* lib. 10. cap. 18. & *Petro Gyllio* credimus. Ut taceam ſuo judicio quaſi ſorices perire Antagoniſtas. Romani enim ad Indiæ penetralia pervenerunt nunquam, ne Parthis quidem niſi à limine ſalutatis, nec ad Gangem infeſtas Aquilas circumtulerunt. Alexander autem præſente ubique fortuna qui Nyzam Indiæ ſuo imperio addixit, æterno nummorum monumento, Unicornu, victoriæ teſtem, impreſſit. Unde quid ad Romanorum ſpectacula Monoceros nec ſatis ipſi ſciunt nec explicant ſatis. *Senex* quidam *Antiquarius* mihi Neapoli perſuadere auſus eſt, vidiſſe ſe in numiſmate Marci Aurelii Imperatoris Unicornu impreſſum, ſed pro Unicor-

cornu vero Rhinocerotem accepit silicernium, qui in Domitiano nummo exhibitus est ab antiquariis, unico cornu depictus quidem, sed apud *D. Ioannem de Lazara* Equitem, Nobilitatis Patavinæ florem, & paternæ virtutis æmulum, duobus cornibus apertius conspicitur. Cæterùm quum spectacula fervidè adeò urgeant adversarii, mirari subit non vidisse *Philippi* Junioris sæculares ludos rariori animalis Persici specie nobilitatos, in quibus inter alia cœlo Romano invisa, & fera producebatur cornuta, equo cætero corpore similis, sed barbâ prominente, eum ferè in morem quo Monoceros in Geographo Medicæo depingitur, nisi quòd sculptorum licentiâ caudam justo longiùs produxerit. Numisma hujus Philippi exprimit *Seb. Ericius* pag. 542. quod & nos hîc Lectorum oculis subjicere commodum duximus; sed hirco similem malè judicat, cui nec cauda protenditur, nec ungulæ solidæ, nec denique caput equino proprium exsurgit:

IMP·M·IVL·PHILIPPVS·AVG.

SAECVLARES·AVGG.
S·C.

git: frustraque ex Persia vulgatum animal theatro Romano exhibuisset Imperator. Monocerotem equum veriùs diceres si dissentire velles. Hinc Regem Prasi solitum ad publica spectacula in roboris sui documentum Unicornis filiolos instruere fama tulit apud *Ælianum*, certa forsan, nec exemplo carens. Si vera Doctorum quorundam Monocerotis descriptio, capite leonem, corpore equum, & pedibus, cervum referre, videtur is sanè in nummo æreo signatus quem mihi cum aliis in Sicilia *Petrus Carrera* Patriæ Antiquitatis fidus interpres donavit. Caput enim leoninum erecto posteriora versùs cornu, nodulis quibusdam interstincto aliquam Monocerotis umbram præ se fert. De quo certiora non addo, siquidem anceps ipse doctiorum præstolabor censuram.

CAP.

CAP. XXVI.

Unicornis magnitudo. De ungulis Aristoteles excutitur. Cauda Monocerotis. Cornuum color & longitudo varia. Cubitorum mensura. In Cornu varietatis ratio.

IN Monocerotis conformatione primas sibi partes vindicat Cornu ipsum, quod & nomen animali dedit & precium, cujus ideò hæc erit pagina. Expendendæ tamen priùs contrariæ quædam in speciem auctorum voces circa pedes Monocerotis, quibus non parùm dubiam reddere conati sunt veterum historiam. De magnitudine, colore, forma levis dissensio, ab ætate, cœli statu, regionisque, & alimentorum natura, facilè expedienda. Magnitudinem quidem justo majorem tam cornu quàm feræ commenti sunt *Hebræorum Magistri* more suo vel fabulas vel ænigmata sonantes. Ridiculum quippe est quod prodidit *R. Iuda* in libro

bro *Rabbà* tantæ fuiſſe molis conditos Monocerotes, ut arcæ ſuæ includere Noah non quiverit, indéque exiſtimaſſe alios doctos, ponè arcam alligatos in diluvio tanquam pediſſequas. Par huic obſervationi eſt *R. Iacobi* filii Idæ interpretatio *Pſal.* 22. *verſ.* 22. in Sanhedrin Hieroſolymitano conſignata, ubi narratur David paſcendo grege intentus fortè in Unicornem dormientem aſcendiſſe, quum corporis cornúque vaſtitate montis ſpecie deluſus eſſet. Interea dum excuſſo ſomno elevaretur Monoceros, territum Davidem feræ inſidentem, quem montem crediderat, votis ad Deum verſis templum ejus capacitatis longitudiniſque, quam cornu Monocerotis æquabat, centum videlicet cubitorum ſeriò voviſſe, ſi ex præſenti periculo eriperetur: quibus quum annuiſſet Dominus, in terrorem Monocerotis immiſſo Leone, auctum ex duplici monſtro Davidi metum tantum, ut novo voto duas preces incluſerit hoc ſuſpirio:

Salva

Salva me Domine ex ore Leonis, & à cornibus Unicornium eripe me. Quæ amœniorem lectorem tædio sublevabunt gratâ varietate seriis immixta. Ad pedes Monocerotis majus dubium devolvitur, quos ungulis bifidis descripserunt *Varthemanus*, *Cardanus*, *Albertus*, & *Munsterus*, solidos verò Elephantorum instar afferunt *Plinius*, *Solinus*, *Ælianus*. Sanè si arbitrium controversiæ ad *Aristotelem* deferamus, Unicornis omnis solidipes erit & indivisa ungula, quod tantum tutelæ per ungulas concesserit Natura, quantum cornibus dempsit. Hæc enim ejus sententia lib. 3. de Part. cap. 2. disertè expressa: *Solidipes potiùs quàm bisulcum esse Unicorne rectè videri potest. Ungula enim tam solida, quàm bisulca eandem naturam habet quam cornu, itaque eisdem simul & ungulam findi, & cornu congruum est. Fissio etiam ungulæ, & cornu ex defectu* (scil. defensionis) *naturæ evenit; itaque cùm exuperantiam ungulæ solidipedum natura dedisset, rectè dempsit supernè, fecitque*
Uni-

Unicorne. Quam Præceptoris mentem clariùs in Scholio capitis ita proponit *Michaël Ephesius* ex versione *Dominici Monthesauri* Veronensis: *Sicuti solidipedi unitas atque Unicornæ, ita bifido dualitas & bicornæ congruit: insuper quoniam fissio ex defectu materiæ convenit: quum enim natura haud materiâ abundans integrum veluti solidipedum agere non posset, bifidum ipsum fabrefecit*. Sed quid ad *Varthemani* experientiam dicemus? *Andreas Marinus* animalia Mechæ à *Varthemano* visa in multis quidem *Plinianæ* delineationi convenire, sed fissurâ pedum & cornuum longitudine planè diversum animalis genus ostendere, vel certè parùm sibi constare auctores summo historiæ detrimento existimat. Parùm ab hoc diversus *I. C. Scaliger* dum *Varthemani* Monocerotem *Aristoteli* & *Plinio* incognitum fuisse, sine dubio iis de causis, putat, eosque tantùm de Asino Indico loquutos. Ego horum accipio nihil, nec ullum in auctoribus contrarietatis sensum invenio. Veri

enim sunt *Plinius*, & *Ælianus*, nec falsus fuit *Varthemanus*, quum utroque pede visus sit Monoceros, huic bifido, illis solido. Novum id uni huic non est pedum formam ad locorum diversitatem variasse. De suibus, alioquin nostro cœlo bisculis, notat *Plinius* lib. 11. cap. 46. in Illyrico quibusdam locis solidas habere ungulas, quod excrementorum copiæ & naturæ necessitati adscribendum. Monocerotes verò Mechenses *Varthemani* solidis ungulis rectè privavit Natura, quia longiora cornua levem illum defectum compensarunt, qui ex Auctore levissimus, parùm enim, *un poco*, anteriori facie pedes divisos narrat. *Geographus* MS. Medicæus ungulas bifidas ex icone à se viso depingit.

Cauda vel aprina fertur vel suilla nullo contrarietatis periculo, quum in feritate sit discrimen utriusque, cujus etiam gradus in Monocerote quò minùs statuamus, obstat nihil. In Excerptis tamen *Solini*, qui suillæ caudæ

auctor,

auctor, antiquis ſcriptum erat, *caudis villoſis*, pro *cauda ſuilla*. Quam lectionem auctor commentus eſt ex depravata exemplarium ſcriptura, *caudas villa*, quam, *caudis villoſis*, putavit corrigendum, ut monet ad Solinum Cl. *Salmaſius*. At *Solinus* more ſuo, Plinianas hiſtorias levi vel tranſpoſitione vel immutatione ſuas facturus, pro apro affinem ſuem, pro mugitu gravi, horridum, in contextum ſubrogavit. Medicæus autem *Geographi* codex caudam Monocerotis Cervo ſimilem cum reliquo corpore repræſentat.

Jam cornu ipſum adeo decantatum colorum externorum ſpecie variantes peperit opiniones. Plurimæ tamen in nigriore conveniunt temperato, apud *Ælianum*, *Plinium*, & *Amatum Luſitanum*, qui ſubnigrum ex Luſitanorum relatione confirmat. Solus hic in diverſum abit *Solinus* cap. 51. de India, mirificum ſplendorem cornu aſſignans: *Cornu è media fronte ejus protenditur, ſplendore mirifico*. Qui cum nigrore adverſa

mixtura pugnat. Splendida enim non obſcura ſunt, ſed ad candorem decli nant vicinæ naturæ conditione. Ex quarum opinionum diſſidio *Andreas Marinus* occcaſionem captavit pro fabula Unicornu traducendi. Unde ſententiarum divortium aliâ copulâ junxit *Wolfgangus Franzius* cap. 11. hiſtor. animal. ſacræ, ſcilicet, foris nigrum, intus verò remoto cortice ſplendidum eniteſcere. Sed ſolius *Solini* auctoritate à majorum veſtigiis deflectere præter neceſſitatem arbitror; quum corrigendus ex melioribus ſit, ſi erravit, explicandus, ſi obſcuriori voce ſermonem involvit. Novitatis ſtudio à *Plinio* ſubinde diſceſſit vocum tantùm, non rerum diſparitate, ut Plinianam hiſtoriam proprio velo tegeret. Hinc ambigua ſubſtituit pro manifeſtis, pro veris incerta, & ut plurimum alia nomina iiſdem rebus indidit à *Plinio* differentia. Hoc artificio circa præſentem deſcriptionem cornu verſatus eſt, ut pro nigro ſplendidum ſignarit, non eo ſenſu aut

aut notionis flexu, quo nigrori opponitur aut tincturæ splendoris luminisque expertæ, sed ut rei excellentiam pressiùs exprimeret. Splendida enim ad dignitatem adhibebantur, Deo propria, & mortalibus communicata, qui ad majora nati generosum pectus humo erexere. Hinc translatâ ad alia quoque vocabuli licentiâ splendere dicebantur egregia quæque supra communem sortem elata, ut probatum à nobis Cap. 1. & seq. *De Luce Animantium*. Quo dignitatis gradu Unicornu habitum vel lippis innotuit. Ex quibus constat dum splendidum Cornu appellaret *Solinus* nigrum esse non negasse, quia & nigra splendere dicebantur; sive ratione excellentiæ, sive particularum lucis. Ita nigerrimum bituminis genus, quod Asphaltum Græci nuncupabant, à *Dioscoride* lib. 1. cap. 100. purpuræ in modum splendere pronunciatur, nec dissimili significatu atræ bili splendentem nigrorem contribuit *Galenus* in Comment. Aphorism. 23.

section. 4. Imò *Plinius* ipse Latini sermonis magnus conditor, ab ea libertate loquendi non abhorrens lib. 9. cap. 36. à vena purpuræ liquorem pretiosum nigrantis rosæ colore sublucentem imbibi scripsit. Nisi similitudine cornuum variorum deceptus sit *Solinus*, visoque fortè marino Unicornu, candidius ad eboris faciem fulgente, splendidum vocaverit, quod nigrum viderant antiqui, ob ætatem etiam albissimos dentes obfuscantem.

Longitudo pro ætate Unicornuum modò protenditur, modò contrahitur. Quod viderat *Albertus Magnus*, crassitie sesquidodrantis erat, longitudine decem pedum, *Plinii* cubitis duobus mensurabatur, *Varthemani* tribus, *Solini*, & *Isidori* ad quatuor pedes exstabat. Quæ sanè exiguo inter se intervallo discreta si mensurarum rationem ineamus. Cubitus enim vel communis erat vel lapidibus lignisque mensurandis propriùs. Ille longior sex palmorum à *Vitruvio* lib. 3. cap. 1. fertur,

sive

ſive duarum ſpithamarum, & omninò pedes duos æquat ſeu Dodrantem. Hic pede & ſemiſſe tantùm conſtabat proprio nomine λιθικȣ̃ & ξυλοκερατικȣ̃ ab *Herone* inſignitus: ad quem rariùs aliæ res menſurandæ Romanis præſertim, quibus ferè ignotus exigebantur. Pes duodecim uncias, quas pollices digitoſve vocabant, complebat, prout Romani pedis vera forma, quam ex baſi quadam in hortis Vaticanis exſtante delineavit *Petrus Ciacconius* in calce lib. de Nummis, *Io. Rhodii* planè conſonam, ad amuſſim oſtendit: quanquam majores pedes habuerint alii, qui tribus digitis quatuorve communem menſuram augebant, niſi eandem hanc menſuram arctioribus Unciis, in communi pede ſic ſatis largis, diſtinxerint. Hinc ſi longitudinem Cornu *Pliniani* & *Solini* ad hæc extenderimus, planè eandem comperiemus. *Plinius* enim cubitis duobus, communibus nempe, ſuum menſurabat, qui quatuor pedes, ſi duplicentur, efficiunt, ſecundùm verum

Solini computum, digitos verò quadraginta amplius octo. *Varthemanus* quem in mensurando applicaverit cubitum scire non possum nisi conjecturâ, quum & ipsi exacto esse non licuerit in iis quæ ex visu descripsit. Fingamus ξυλοκερατικοὺς cubitos elegisse, qui triplici mensurâ quatuor pedes cum semipede, digitos verò quatuor supra quinquagesimum, æquarent, à *Soliniano* Unicornu non nisi semipedis discrimine separari advertemus. Alter equuleo anniculo similis Monoceros, ut ætate, ita cornu magnitudine minor, quam palmorum quatuor observavit *Varthemannus* seu digitorum sexdecim. Quod *Albertus* se vidisse perhibet magnitudine omnia excedens, ad animal pertinere quod magnæ molis navem adæquet, judicarunt *Andreas Baccius* lib. 2. cap.ult. & *Io.Ionstonus* c.43 de Quadrup. quale etiam fuisse autumant illud, ex quo poculum *Cosmo* Hetruriæ Duci donaverat *Alvarez Mendoza*, à Norsinga Rege in India acceptum, cujus diameter

meter eò extendebatur, ut vix utraque manu capi poſſet. Unde ex alio Indiæ animali fuiſſe putat *Aldrovandus*, *Baccius* verò ex eo quod *Marcus Paulus* in Baſma repertum deſcribit. Malè tamen ex cornuum diverſa magnitudine diſtinguunt cornigera, quæ varia longitudine ſæpiùs luxuriant in eodem animatorum genere, ut in ſtupendæ magnitudinis cornu Cervinis ramis diffuſo ad pedes undecim in Ambiani Templo quod Ligeris alluit, vidimus; ſi modò naturâ potiùs quam arte conditum perſuaſerit credulitas. Parvorum quoque ſubinde grandiora cornua prodeunt eo pondere, ut ferendo impares etiam caput ægrè tollant. De Apris Indicis auctor *Plinius* lib. 8. cap. 52. dentium geminos flexus cubitales ex roſtro, totidem à fronte ceu vituli cornua exire, ut etiam longitudinem cornuum juſtam menſuram excedentem ex regionum mutatione metiri debeamus, ex ætate gravi, & liberaliori paſtu. Paucis id indicavit *Ariſtoteles* lib. 8. Hiſt. cap. 28.

In Ægypto aliqua majora, quàm in Græcia fiunt, ut boves, & oves. Cujus rei causam attribuunt cibo, qui aliis largè, aliis parcè sit, &c. Hincque adeò tanta Unicornuum nostrorum, quæ ex vero Monocerote creduntur, in magnitudine varietas, ut à veterum alienissima diceres. Quod ut pateat apertiùs, per singula excurrentes ad examen vocabimus quæ in Magnatum Pinacothecis pro veris asservantur.

CAP. XXVII.

Unicornua S. Dionysii Gallica examinantur. S. Marci Veneta. Hispanicum. Ultrajectense. Helvetorum. Danicum. Mercatorum Venetorum. Et Gedanensis Empirici.

OCcurrit fronte prima Gallicum Unicornu in templo S. Dionysio sacro prope Lutetias, quod inter prima notæ melioris reponit *Baccius* lib. 2. cap. ult. descriptionibus veterum *Æliani*, *Plinii*, & *Varthemani* proximum, quia

quia rudiori ſit forma, non politum, ad nigrorem vergens inſtar cervini, longum quinque vel ſex cubitos cum rectitudine revolutionibus ad extremum comitata. In eo ſanè veri Monocerotis longitudinem deſideramus, quæ apud antiquos tres cubitos vix exceſſit, & juſtum pondus. In aſſignanda tamen longitudine variant & hodierni ſcriptores, ut excuſandos putem antiquos inter ſe de exoticis diſcrepantes, quum quotidianis oculis viſa vix aſſequamur. *Ioannes Renodæus* lib. 3. de M. Med. cap. 21. longiſſimum eſſe & hominis proceritatem æquans tradit eâ fide quâ omnibus præſentibus patet: *Baccius* & *Marinus* ad ſex cubitos extendunt. *Abrahamus Golniz* in Itinere noviſſimo ad ſex & ſemis pedes metitur, *Bellonius* ſemiſſem complens ad ſeptimum auget. Varium quoque in eo pondus experti ſpectatores. *Cardano* viciniori contemplatori libras decem & ſeptem cum tertia parte, pendere viſum. *Golnizius* ad pondus viceſimum quintum

ascendit. *Bellonio* verò aliud visu persuasum, aliud libratâ manu: quamvis enim decem duntaxat & tres libras cum unciis quatuor pendeat, si quis tamen sublevet plusquam decem & octo librarum existimabit. Unde difficilem arbitror similium rerum exactam mensuram aut libram æstimare, quæ remotiora & sensum fallunt & intellectum. Reliquis conditionibus verum antiquorum Unicornu reddere existimatur, quanquam ab arte quoque in fascias quinque ordinatâ serie adornatum colligat *A. Marinus*, quia in vero Cornu similes ejus elegantiæ ductus operari nesciat Natura, fieríque possit ut ingeniosior artifex Cornu Monocerotis, cum lineis & tractu definito ab *Æliano* descriptum, artis mixturâ pressiùs exprimere voluerit. Mihi sanè aliis nominibus suspectum est accuratiùs inspicienti. Nam & color fusco clarior, & inæqualis extremitas quâ capiti inhæsit aliquam cum Marino borealíque dente affinitatem alit, quam arctior capacitas
auget

auget conficiendis poculis minus idonea. Cavum tamen eſt cornuum in morem, fateor. Sed quanquam induſtriâ artis id artificii, quicquid eſt, poſſet efficere, tamen naturalis eſt cavitas omnibus dentibus hujus generis, ut in dente Elephanti, Apri, Roſmari ſubinde videre eſt. Par de aliis judicium titulo Unicornuum ſolo ætatis raritatiſque teſtimonio gaudentibus, quæ paſſim Romæ, Argentinæ, Metis, Cracoviæ, Pragæ, & Dreſdæ obvia.

In cenſu verorum numerantur bina illa Veneta quæ ex theſauro D. Marci ad altare ejuſdem ſolenni pompâ feſtis diebus ſuſpenſa vidimus, inter pretioſa à *Franciſco Pona* Equite Veneto cautè habita cap. 15. non vera. Nam & *Andreas Marinus* Libro Venetiis apud Aldum 1566. edito, diverſa credit ab antiquorum Unicornibus, quia longiora ſint quàm ab antiquis deſcribuntur, nec ſtrias habeant Monocerotis *Æliani*, adeóque ſubtilia ſint, ut po-

cula inde nulla conficiantur. Nisi tamen color obstaret, ad purpureum potiùs quam nigrum deflectens, ut mihi quidem visum, nihil rationibus suis obtineret *Marinus. Baccius* enim lib. 2. cap. ult. vera putat, quamvis repolita, quia abraso cortice primo nigriori, striisque levatis, remanserint longiores quàm crassiores. Sanè *Alberti Magni* Unicornu sine spiris quoque erat & cochlearum ductibus, quos necessarios urget *Ælianus*. Nigrius maris esse, fœminæ candidius prodidit quidem *Leonicus Goldionus* in descriptione rariorum Urbis Venetæ rerum, sed non scio quo antiquorum testimonio sexus diversitatem ex colorum varietate deducat, ut etiam hoc paradoxo suspecta cornua reddiderit quæ in majus tollere scripto susceperat. Quod verò addit *Baccius* colore esse Cornu cervini politi & pallidi non nigri, meam auget suspicionem, ut vel majorum Orygum cornua credam, vel Borealis balenæ dentes. Hoc voluit *Parens* noster maturius nobis

bis fatorum invidiâ fubtractus cap. 2. n. 3. illud fimilium inter fe comparatio perfuafit, quæ non rarò eâ facie & magnitudine paffim vidi, præfertim in Mufæo *Catellani* Monfpelienfium Pharmacopæi percelebris. Sed de Cornuum horum Origine & Virtute obfcuriora funt indicia. Feruntur occupato Byzantio in Venetorum Rempublicam tranfcripta cum 12. pectoralibus fatellitum Imperatorianorum, quum æqualem partem focii prædæ Galli cepiffent, aliifque quæ ad annum 1202. refert *Francifcus Sanfovinus* lib. 2. de Venetorum urbe.

Magna hactenus de Unicornu illo jactabantur, quod in thefauro Hifpaniarum Regis affervatur, ex quo fruftulum Eminentiffimo Cardinali *Francifco Barberino* donavit *Philippus* IV. Verùm enimverò donarium illud Romæ iis ftriis, quamquam tenuioribus, eo candore, & eâ foliditate obfervavi, quâ & noftrum Septentrionale, & dentes Balænarum confpiciuntur. Perforatum

ratum tamen cornuum in morem, quod ab arte frustrà speraveris, quia naturalis ejusmodi dentibus est ex parte cavitas. Quàm alienus à vero Monocerote color sit candicans, suprà exposuimus.

Trajecti ad Rhenum aliud Unicornu in Æde basilica nobis monstrabatur, longitudine Parisiensi par, sufficienti amplitudine, unde singulis spectatoribus merum ebibendum propinat sacrorum custos, non sine molestia, ut expertus sum, ob insignem longitudinem, cui tollendo vix extensa manus sufficit. Gyri frequentiores ad extremum apicem circumducti, ubi tamen recto tractu obliterantur. Crustæ color cinericio similis, medullâ candidiore. In magno precio habetur, & pro vero venditatur, ut infinitam auri vim repetundarum damnata Colonia Agrippina, contra licitaretur. Minus aliud adjungitur per omnia, si magnitudinem excipias, prioris æmulum. Sed, si verum fateri licet, neque hæc

Mo-

Monocerotis exactam referunt notam, majora quippe sunt quàm pro merito, & candidiora quàm ab antiquis depicta veniunt. Dentes Balænarum Groenlandicarum fortè fortunâ per ostium Rheni, quondam circa arcem Britannicam patens, ex naufragio appulsos, illorum temporum meruisse famam Unicornis arbitratus sum, quibus ignotà Septentrionali bestià pro vero Unicornu censebantur quæcunque aliquâ similitudine novitas invexit. Veram esse meam conjecturam iteratà Unicornuum illorum inspectione edoctus sum. Insculptum enim vidi nomen Norvegorum Regis *Suerri*, literis Runicis ᛋᚢᛁᚠᚱᚱᛁ. Forsan ad Canonicos Ultrajectenses à Suerro missum cornu, cùm in Insula Ferogia exul sacris vacaret, sicut tradit *Snorro Sturlæson* in Historia Norvegiæ. Repugnare quidem cavitas videtur cornibus propria, non dentibus; Verumtamen dentibus quoque cavitatem esse naturalem, nuper monuimus ex Elephanto & Apro.
Et

Et tam naturalis eſt cavitas, ut eandem in Unicornu Groenlandici fœtu obſervaverim. Levis tamen ea eſt, & pro dente tenello ſatis ampla. Nolo ſerram controverſiæ ducere, an perpetua Monocerotem comitari debeat cavitas, quam negavit *Philes* de Anim. proprietatibus in Monocerotis hac deſcriptione:

Ὠθεῖ τὸ μακρὸν καὶ φθορέας πλῆρες κέρας.
τῶν ἀκαλῶν ἐκπεφυκὸς ὀφρύων,
Οὐ κοῖλόν ἐστιν, οὐδὲ κοῦφον ὡς κέρας.

Id eſt:

Longum tollit & noxium cornu,
Quod ad palpebras enatum,
Non cavum eſt, nec leve ut cornu.

Baccius quidem lib. 2. de Unicornu aliquid omnibus neceſſitatis imponit. Sed Rhinocerotis exemplo refutatur & Cervorum. Nam ſufficit vel ſuperficiaria cavitas, vel rarior corporis compages, ut nomen cornu mereantur.

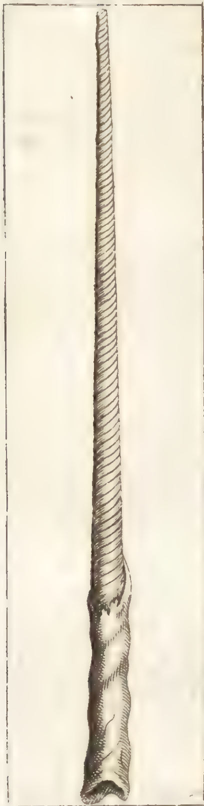
Ad Unicornium ſpuriorum ſeriem pertinet & Helvetorum illud ad oram fluvii Arulæ propè Brugiam 1520. inven-

ventum, celebris eo ævo famæ & precii, quod interiori facie album, flavescens exteriori, sine striis, duorum cubitorum longum, sed ut moschus odore præstans præsertim igni vicinum. Falsum, vel certè Boreale erat hoc Cornu eburneo simile, per varias marinorum fluctuum ablutiones lævius factum & glabrum, cui ulteriorem manum odoris suavitate imbutam ars addiderat. A mari Boreali huc appulit contrario aquarum lapsu ob gravitatem, quum continuæ utriusque sint aquæ, vel per occultos fluviorum lacuumque meatus, quibus mare in illis pervium Danubii experimento credunt non pauci, & lacu montium Euganeorum persuademur, qui ad radices collis cui Arquada, *Fr. Petrarchæ* domicilio nobilitata, incumbit, *la Solana* incolis dictus, ita diffunditur, ut Cephalos pisces, passeres, maris Adriatici alumnos proprios, eo sapore proferat quo exquisitæ Venetorum mensæ efferuntur. Par sit de aliis judicium quæ
non

non mangonum aſtutiâ pro veris ex Borea vendita fuerunt, qualia ſunt Antverpiana, Mantuanum, & Potentiſſimi Polonorum Regis. Hoc quamvis ad utrumque caput artificio fucatum ſit, pro marino tamen Boreali penitioribus rerum ſcrutatoribus habetur. De Mantuano tantò minus dubito, quantò baſis loculamento ſeu alveo mandibulæ inſerta manifeſtior in icone apud *Aldrovandum* exprimitur, quod nihilo ſecius pro verò Unicornu laudant *Baccius* lib. 2. cap. ult. *Pona* de Ven. cap. 15. Antverpianum ultra ſeptem pedes longum cum parte, judicio ejus, fronti inſerta *Io. Goropio Becano* ſuſpectum fuit, cum ob longitudinem inuſitatam Monoceroti, tum ob colorem ſubalbidum, ut cornu eſſe piſcis alicujus conjectura non fallax dictaverit ex Iſlandia aut vicina Septentrione adportatum. Nondum tamen ex communi errore eluctatum *Virum Doctiſſimum* apparet, quòd de cornu hujus ſitu adeò laboraverit ejus arbitrio ita capiti beſtiæ infixi,

fixi, ut radix inferiùs, extremum in altum velut in Cervis ſurſum ſpectet. Veritas & ſuſpicionum ſolutio ex alvei dentiſque marini nupera hiſtoria, quam ex Viri eximii *Olai Wormii* Muſæo ſuperiùs memorato huc reduxi, in ſolidum pendet.

Ad eandem propiùs quoque examinandum Unicornu magnitudine ſpectabile inter pretioſiſſima Sereniſſimi Danorum Regis caſtelli *Frederici Burgi* conſpicuum, longitudine ſeptem pedes Romanos excedens ſi partem alveo excipiamus incluſam, cujus menſuram pedis unius cum Unciis duabus deprehendi. Ambitus ſeptem minimum digitos complectitur æquali gyrorum flexu in acumen deſinens. Color ex candido mixtus & cinericio, quem per intervalla nigriores ſtriæ lineæque obſcuriores diſtinguunt, quantum ex figura ſuis coloribus expreſſâ conjicere potui, quam mihi ex arce Regia Vir facundiâ & eruditione inter primos ſæculi patriæque numerandus D. *Iacobus*

bus Matthias Arbusius transmisit: cui mecum debebit Lector iteratum Monocerotis Danici typum ex naturali magnitudine hic strictioribus lineis ductu artificis contractum, sed tamen justâ totius corporis mensurâ, quam hac tabella curiosis oculis subjeci judicio pressiori pensandam.

Aliud insignis magnitudinis Unicornu ex Germaniâ Veneti mercatores Anno Christi 1643. Venetiis me præsente, venum advexerunt, coloris splendore & varietate veri cornu speciem

ciem promittens, eoque magis, quòd abrasæ particulæ non dentium instar in ramenta quæ fricari possunt, concidant sed inde quisquiliarum squamæ eâdem planè visciditate & lentore resultent, quo secta quævis animalium cornua. Quibus indiciis Illustris. *Iulio Iustiniano* maximi Contareni digno pronepoti, ostensum fuit. Dentem tamen esse, vel alterius animalis cornu, promptum erit intelligere, illi simile, quod apud matrem fratriæ suæ describit *Boëthius à Boot*. In cujus fidem alia non accersam, quia hoc saxum antea volvi. Quid autem ad colorum varietatem & Cornuum lentorem? Verbo me absolvam. Color insititius fortassis, & lentor à pinguedine, quam cum cornubus participat cartilago dentibus piscium nonnullorum ad radicem adnata.

Coronidis loco de Unicornu, quod Gedanensis quidam, nomen *Eduardi Holwel* sibi adsciscens, Constantinopoli redux magno nudius tertius precio Venetiis venditabat, judicium meum interponam.

nam. Arbitror illud vel marinum esse dentem, vel Asini Indici cornu. Dentem color probat ad candorem vergens, solidior corporis compages, & interior medulla. Sed ex Moscoviæ thesauris naufraga frusta clamitat. Non iverim inficias pretiosiori olim loco huncc dentem ibidem fuisse, quum incognitus esset: Jam verò frequentiori Danorum commercio ex Groenlandia uberrior ejus proventus pretium imminuit, quod nostra tempestate experti mercatores testantur. Asininum cornu crederes, si vera de eo fama, quia Comitiali morbo feliciter succurrat, quod, qua fiat vi, infra dicemus. Scrupulum movet nova feri Monocerotis experientia, quam in suo decantat ipsus idem. Nempe carbonibus injecta segmenta gratis vaporibus & odoratis nares feriunt, vel si nudo sub alis corpore gestetur, suavissimum de se diffundit odorem nullo cornuum familiarem. Quod Unicornis experimentum quis admiserit sanæ mentis? & hoc enim fertur

fertur ab auctoribus odoris expers. Imò si odorem de se spargit, pro ebore fossili haberem, quod *Boëthius* lib. 2. cap. 242. ab odoris suavitate laudavit. Ut taceam facili fuco à diuturna odoratorum vicinia suavitatem adsciscì, quod Helvetico Unicornu contigisse mox notavimus. Nec odoratum esse debuit, quandoquidem non in manifestis sed ignotis nobis eventibus vis Alexipharmaca delitescat. Id in Unicornibus ad oculum videas, priùs venena temperare, quàm vel incalescant vel odoratos vapores diffundant. Experimenta tamen cornu hujus ostendere refugit Μυριάμφορος, qui solis ignotorum testimoniis, precariis forsan, in amplam chartam corrasis, apud me auctoritatem infelici merce emendicare togatus voluerat.

Omnia Unicornua percurrimus, quæ passim in Pinacothecis servantur & pro vero Monocerotis cornu habentur, cùm revera dentes sint balenæ Groenlandicæ. Collati enim hi dentes

cum cornibus quæ pro Monocerotis æſtimantur, tam ſimiles ſunt his quàm ovum ovo. Præter illa Cornua, quæ examinavimus, varia exinde nobis in patria occurrerunt, quæ dicta confirmant. Nam A. C. 1652. Groenlandicis ſuis navibus ad nos advehi curavit copiam horum dentium Nobiliſſimus Vir *Henricus Mullerus* Dn. de Draxholm, nunc Seren. Reg. Majeſt. Dan. Quæſtor & Conſiliarius, juſtæ longitudinis, quibus Muſæum Regium, & Academicum, ornantur. Sunt quæ tres ulnas noſtrates ſuperent, prorſus ſimiles illis quæ pro veri Monocerotis cornibus paſſim venditantur. Balenæ verò dentes ſunt, ſicut crania teſtantur, cui inhærent, & ipſius piſcis figura probat. *Nic. Tulpius* in Obſervationibus figuram quoque affert, ſed cranii ductus ſunt obſcuriores. Ex noſtro verò Unicornu cujus copiam laudatus *Mullerus* procuravit, varia conficiuntur vaſcula, uſibus quotidianis inſervientia, quæ facilè per ſtrias circulares noſcun-

ſcuntur. Imo Thronum ſeu ſolium Regale ex eo genere ſingulari artificio exſtrui curavit *Fridericus* III. Rex Daniæ Auguſtiſſimus, opere verè Regio, cui orbis univerſus par non habet. Rariſſimè enim tanta hujus cornu pretioſi eſt copia, quæ tot uſibus inſerviat. In Groenlandia abundat, ut ad jacula ſua adhibeant incolæ, cùm ferro deſtituantur. Olim in Europa inter pretioſiſſima habebatur, auro contra æſtimanda. Exinde enim Epiſcopi Roſchildenſis *Abſolonis Huid* Pedum confectum fuit, quod ex Sacrario Capituli Roſchildenſis tranſlatum, in Larario *Friderici* III. Regis curioſiſſimi hodiéque cuſtoditur. Omnia huc tendunt ut demonſtrem, Monocerotem quidem à veteribus deſcribi pro animali terreſtri, ſed cornua quæ hodie in Orbe conſpiciuntur, & pro Monocerotis venditantur, eſſe balenæ Groenlandicæ, *Narhval* dictæ, dentes, ſicut ſuprà à nobis dictum fuit fuſiùs.

CAP. XXVIII.

De Monocerotis ferocia. Varthemanus corrigitur. An Virginibus se submittat. Fortitudo Monocerotis & de ea Rabbinorum alucinatio.

FEroces Naturæ impetus vario experimentorum apparatu in Monocerote animadverterunt hactenus omnes, ut nec cicurari nec vivum capi audacter affirment *Ælianus*, *Plinius*, & *Solinus* ex antiquioribus, & ex posterioribus quotquot veriori calamo historiæ seriem duxerunt. Nescio tamen quâ mansuetudine innatum furorem temperent nonnulli, ex ingenii libertate potiùs quàm veritatis. Hujus antesignanus fertur *Ludovicus de Varthema*, cum Ulysse

Varios hominum mores qui vidit, & urbes.

Ejus enim interpres *Aldrovandus* libro de Quadrup. fol. ita ex Italico transtulit: *Sanè id animal ferum videtur, verùm*

rium ferocitatem nescio quâ comitate condirit. Quæ versio multis disputandi dedit occasionem, & ancipiti judicio de fide & veterum & *Varthemani* dubitandi, adeò ut *Iohannes Langius* magni nominis Medicus in Epistolis de Bubus Indiæ Unicornibus *Varthemani* observationem explicet, aliique diversorum locorum vario tractu feritatem mansuetudinemque in fera distinxerint. Induxit quoque *Parentem* nostrum τὸν μακαρίτην ut novam ex ætate juvenili conciliationem ingeniosè moliretur, idque verè si rem inspicias, sed præter *Varthemani* mentem, quam liberiori quàm par fuit circumscriptione ad Romanam consuetudinem flexit *Aldrovandus*, quum nusquam id apud *Varthemanum* compareat, succinctæ narrationi hæc addentem: *Veramente questo mostra di essere uno ferocissimo & dicerto animale.* Pro *dicerto*, Typothetæ vitio, omninò legendum *deserto*, quia ferocissimum animal & solas terras amans hac epigraphe depinxit, qua principes

Etruscæ elegantiæ aliàs usi sunt *Franciscus Petrarcha*, & *Dantes*; *ille* quidem:

In belle donne honeste, atti soavi
Sono un deserto, & fere aspre, & selvaggie.

Hic verò Infern. Cant. 26.

E con quella compagna
Picciola, dalla qual non fui deserto.

Nec aliter id vocis explicant *Franciscus Alunnus* in sylloge Petrarchiana, & *Academia Crusca* sermonis hujus arbitra, quam per feritatem solitudinemque, non comitatem, de qua etiam apud *Andream Baccium*, quem Latinè loquentem induxit *Aldrovandus*, altum silentium, nisi novâ asseveratione, antiquo loquendi more, dicta firmaverit *Varthema*. Facile tamen miteque animal alieni generis animalibus & fœminino sexui fertur. De illo *Philes* in Iambicis:

Πρὸς μὲν ἀλλόφυλα θηρείον γένη,
Ὁ θὴρ πρᾳοτηνὴς, ὡς ἐθὰς ποίμνη σκύλαξ.

Τὸ

Τὸ συγγενὲς δ᾽ ἢ καὶ κατὰ φύσιν φίλον,
Ἐναντίον μάλιστα καὶ δύσνουν κρίνει.

Quæ eodem metro verſuum ita expoſuit *Gregorius Berſmannus*,

Beſtiarum cæterarum erga genus
Comem ſe gerit, ceu gregi aſſuetus canis.
At non item cognationem amat ſuam,
Sed odit, infeſtiſſimamque judicat.

Virginum conſpectu quadam veneratione ſubſidere aliquibus perſuaſit credulitas poſterioris ſæculi auctoribus, quanquam Rhinoceroti id aſſignet *Gregorius* Papa cap. 39. Job. *Iſidorus* lib. 12. Orig. cap. 2. *Tanta eſt fortitudinis, ut nulla venantium virtute capiatur: ſed, ſicut aſſerunt qui naturas animalium ſcripſerunt, virgo puella præponitur, quæ venienti ſinum aperit; in quo ille omni ferocitate depoſita caput ponit, ſicque ſoporatus velut inermis capitur.* *Albertus Magnus* lib. 22. de Animal. *Dicunt quòd hoc animal adeò virgines puellas veneratur, quòd ipſis viſis manſueſcit, & aliquando juxta eas ſoporatur, & capitur, & ligatur.* *Natalis Comes* lib. 4. de Venatione eadem canit:

Virginis amplexum cupiit fera bellua (nam
sic
Fama refert) somnumque capit placidam-
que quietem
Virginis in gremio optatæ somnoque soluta
Funibus invenit sese vinclisque ligatam,
Seu natura dedit secreti semina amoris
Virginis, atque feræ est atrox innata cu-
pido;
Sive alia est ratio: tamen hac adducitur
arte.

Sed ratio eos fugit & veterum auctoritas, unde in varia tracti, modò de Monocerote, modò Rhinocerote confusis nominibus fabulantur. Meliùs omnino ad sui generis amorem refert *Gesnerus* ad exemplum ut arbitror *Philetis*, qui in Iambis de Animal. prop. de eo canit:

Πραΰνεται δὲ παρὰ τὴν θῆλυν μόνον,
Οἴστρου χαλινοῖς ἐκδαμάζων τὸν τῦφον
Ἕως τὸ ῥευστὸν τῆς γονῆς ἀφυβρίσῃ.

Mansuescit autem comparis torum am-
biens,

Fre-

Frenis furoris edomans ferociam,
Dum seminis desæviat lascivia.

Ingeniosius verò *Henricus Kornmannus* lib. de Jure Virgin. cap. 92. pro Hieroglyphico habet, Christumque eo significatum qui Mariæ Virginis pulcherrimæ virtute, sapientiâ, & pudicitiâ illectus in sinu uteri virginalis caput altissimæ Divinitatis humiliter inclinavit; quæ *Theophrasti Paracelsi* fuit expositio in Tractatu quem Azoth inscripsit seu de Ligno & Linea Vitæ, ubi Unicornu Christi typum, Mariæque pudicitiæ evidens signum, pio, præter solitum, sensu profert. Quid si Milesii sermonis hic agnoscamus vestigium, & alia ingeniorum mysteria? subinde enim novâ scribendi viâ vel personas fingebant, vel personarum actiones, vel utrumque, ut tectis nominibus vitia insectarentur, quod scriptionis genus duce *Apulejo*, *Achille Tatio*, & *Heliodoro* infinitos ævi nostri invenit asseclas, inter quos principes ingeniorum eminent *Ioannes Barclajus* Argenidis Euphor-

mionisque auctor, *Francion Parisiensis*, & *Io. Fr. Lauredanus* Nobilis Venetus illustrisque Dianœ conditor. Hoc tacito invectivæ stylo Samsonem Virorum fortissimum, ejusque victum illicito meretricis amore animum, atrociter perfodiebant, elegantissimo emblemate antiqui ab animali desumpto, cui primæ fortitudinis deferuntur partes.

Inter propria Monocerotis numerant quoque fortitudinem insignem auctoritate *Scripturæ*, & *Æliani*, cui cornu inexpugnabile fertur. Ratio ex materia peti debet, forma, & loco. Locus in fronte aptissimus propulsandæ injuriæ. Forma seu virtus in uno fortior, quæ in bicornibus dispersa. Cui materia durior & solidior subsidiarias operas mittit. Soli *Rabbini* antiqui in *Libro Zifri* huic adversabantur, quum in expositione *Deut*. 33, 17. Taurum fortem prædicant, sed cornua habere minus pulchra, ראם, Reem verò, seu Monocerotem cornubus præditum elegantioribus, sed minoris roboris, indéque

déque extremo Mosis voto utrumque conjunctum fuisse, tauri nempe fortitudinem, & Monocerotis pulchritudinem. Quæ ex ingenio illorum ficta sani habent nihil, si sanus ego: utrumque sanè de fortitudine & robore cornu interpretamur, in quo populos ventilabit usque ad terminos terræ, quod frustra à pulchritudine augurabatur Divinus.

CAP. XXIX.

Signa Cornu veri. De sudore multa. Venæ quibus data. Ebullitio. Ex canibus experimentum columbisque. Ex circulo. An Catholica inde medicina. Vera Unicornuum virtus.

VArias, sed suspectas plerasque Monoceroti virtutes invexit antiquitas; quas tamen in immensum auxerunt novatores majori decipiendi studio, quàm juvandi. Originem ingentis famæ ad adulationem, vetus in Republica omni malum, deduxit *A. Marinus*: quam omni studio conservan-

dam vel eo nomine urget *Baccius*, quòd Magnatum insidiatoribus ansa nocendi, suspicione tanti remedii, præscindatur. Nunquam tamen ab erectis mentibus impetrabit, ut culpam vitii alio vitio tegant. Sacra Principum Majestas justitiâ potiùs & innocentiâ se tutatur quàm vano insidiantium metu. Unde dubitem, num quidam superstitioni veriùs an credulitati adversam frontem opposuerint. Totius disputationis cardo duplici momento vertitur, num tantis, ut jactatur, viribus excedat Unicornu, & quibus illæ cognoscantur signis. Signa ex multiplici desumunt fonte agyrtæ, ex sudore præsente veneno, ebullitione in aqua, columbis vel canibus binis succum lethiferum pari pondere haurientibus, circulo per pulverem Unicornu descripto quem imposita nec Scorpius, nec aranea transgrediuntur. De his inter se litigant *Eruditi*, præsertim sudore & ebullitione, haud procul fabulis, quorum utrumque suos invenit defensores

simul

ſimul & oppugnatores. Illi ſociatur *Baccius*, his *Martinus* accedit, nomine ſimiles, ſed differentes mente, quos idcircò inter ſe eâ fidelitate & brevitate committemus, ut ad judicandi rationem exactior nobis cura exſurgat. In ſudorem naturalem præſente veneno reſolvi non poſſe Unicornu verè urget *Marinus*, quia animâ nec vegetativâ, nec ſenſitivâ præditum ſit, quanquam ſi preſſiùs loquamur, nec ad vegetantis primam animam confugere debuerit, quum nec plantæ verè ſudorem emittant, nec Mineralia. Non plantæ, quarum ſuccus exſtillare dicitur & manare, nunquam verè exſudare, quia vel vi inciſa plorant, vel ob tumentes ramos exprimunt. Prioris generis Balſamum eſt arbor, cujus ſuccum, non ſudorem, graphicè exprimit *Plinius* lib. 12. cap. 25. *Succus è plaga manat, quem Opobalſamum vocant, ſuavitatis eximiæ, ſed tenui guttâ, ploratu lanis parva colligitur in cornua.* Qui locus in mendo cubat, reſtituenduſque cum *Dalechampio*

tenuis guttæ ploratu, lanis p. c. 1. c. Certo autem artificis temperamento inciditur, non ſponte ſudoris inſtar, ſed, eodem *Plinio* & *Solino* teſte, vitro, lapide, oſſeiſve cultellis; quod confirmat *Tacitus* lib. 5. Hiſt. *Ut quiſque ramus intumuit, ſi vim ferri adhibeas, pavent venæ: fragmine lapidis, aut teſtâ aperiuntur.* Poſterioris ordinis ſunt arbores quotquot ſucco aliquo ſeu pice ſeu reſina manant. De quibus *Plinius* lib. 14. cap. 20. & illæ quæ in Calabria manna, gummi in morem, ſive ſponte, ſive inciſæ proferunt: de qua eſt vera *Gabrielis Fallopii* lib. de Medic. ſimplici purgat. cap. 37. conjectura, & *Io. Nardii* de Melle, quibus lucem dederat *Altimarus*, quum mannam diceret eſſe ſuccum arboris (Orni ſcilicet, vel Fraxini) benignitate aëris concretum, quanquam & in foliis Calabrinis ros cœleſtis colligitur Ciceris formâ & magnitudine, ſed id rarius. De metallis ſuperſtitio veterum prodidit & ſtatuis marmoreis, ligneiſque ſiniſtro inprimis.

mis omine sudasse. *Plutarchus* enim in Vita Alexandri, Orphei simulachrum quod in Libethris ex cupresso exstat sudorem emisisse tradidit. *Virgilius* quoque 1. Georg.

Et mœstum illachrymat templis ebur, æraque sudant.

Et in Cæsaris expeditione *Luc.* 1. Pharf.

— — — *Urbisque laborem*
Testatos sudore lares.

Quæ omnia malæ vel Dæmonum vel Sacerdotum arti adscripserim.

Quidquid horum sit, sudoris appellatione indigna omnia quæ in speciem halitus ab insito calore non soluta, vel violento motu ab interna vi confertim non erumpunt, ita exigente *Galeno* lib. 1. de Tuend. val. aliisque locis infinitis: ut quibus & venas & tenuius serum urinamque denegaverit ordo naturæ diversus, sudorem mittere non dicantur. Venæ quidem etiam plantis assignantur & mineralibus à *Plinio* l. d, lib. 13. sed coactâ vocis licentiâ ad similitudinem universi, quo modo venas

ma-

materiarum ſelectiores dicunt auctores, *Solinus* cap. 28. de Sale gentis Amantum: *Tanta ibi hujuſce venæ copia eſt, ut tecta faciant è ſalinis. Statius Papin.* Sylv. 1. lib. 3.

An picturata lucentia marmora vena
Mirer, an emiſſas per cuncta cubilia lymphas.

Quam venam *I. Caſperius Gevartius* Notis ad hanc ſylvam contra mentem *Ioh. Britannici*, de tubo rectè interpretatur. Eo enim tubo ad æſtivum calorem minuendum per ſingulos cubiculorum parietes more ſæculi delicati deducebant, de quo multa adeò leguntur in ſiniſtro latere lapidis antiqui *Panormi*, qualem etiam puto fuiſſe canalem plumbeum, curvitate cornu, in Rhodano præterfluente inventum, quem veſtibulum Curiæ *Arelati* in Provincia cum hac Inſcriptione exhibet:

S. VALERIVS SVRILLIO
C. CANTIVS.

Quamvis tubulos fictiles apud *Vitruvium*,

vium, *Plinium*, & *Varronem*, plumbeis præpositos non ignorem, & lapideos apertiùs Atestæ inter antiquæ urbis rudera cum *Io. Bapt. Zoia* Viro Consultissimo & patriæ antiquitatis callentissimo invenerim, Romæ tamen in thermis Diocletiani & Antonini plumbeorum, in aliis ædificiis minoribus fictilium exstant vestigia. Ex Aquilejæ ruderibus plumbei aquæductus duo nuper eruti, his characteribus, in ædibus *Sertorii Ursati* Nobilissimi Patavinorum Medici servantur:

AQ. DEMET. F.

Sed parum ille seu arborum seu aliorum sudor momenti insignibus Unicornuum æstimatoribus afferet, quum ille sponte suâ exstillat nullo externo movente, nullius, qui veneni rationem habeat, præsentiâ, vel incisurâ leni rorantium ramorum exprimatur. Difficultatem hanc ab interioris causæ defectu in mortui Monocerotis Cornu percipiens *Baccius*, leniori impetu sudorem

dorem aliquem in Cornu concedit, ſed ſecundariâ ratione & ex eventu, quemadmodum polita quæque vitra, ſpecula, marmora feruntur ſudorem mittere, externâ aëris humiditate vaporibuſque à cibo imbibitis. Idem enim cerasto apud *Petrum Aponum* in manubrium cultri efformato, & linguæ ſerpentum apud Magnates ſæpius uſu venire. Sed fruſtra velum obtendit illis quæ nullâ arte tegi poſſunt. Non enim hæc mentem primorum fabulæ auctorum aſſequuntur, qui Unicornu præſente veneno ita ab inſito principio alterari voluerunt, tanquam præſente hoſte, ut labore inſigni & velut in anguſtiis ſudorem exprimat, quo modo ſæpè ſæpiùs turbantur homines in ſudorem ſoluti, quotiens præſentem vel vident vel ſuſpicantur, quem naturali odio averſantur; quod & de jumentis poma geſtantibus teſtatur *Plinius*. Quæ gerris Siculis vaniora, quum viventium ſit proprius affectus hoſtem metuiſſe. Nihil tale in vite obſervant

hor-

hortulani, quæ brassicam quidem fugit solo racemi flexu, ipsaque brassica adversa cyclamine & origano arescit, non sudat; quercus quoque & olea tam pertinaci odio dissident, ut altera in alterius scrobe depactæ moriantur, *Plinio* narrante lib. 24. cap. 1. Plus sanè in Vegetabilibus, quàm cornubus, vitæ, majoraque discordiæ & concordiæ documenta, minus tamen, ut videtur, sudoris. Nec sudorem eo, quo *Baccius* interpretatur, sensu acceperim, tum quòd amoris potiùs quàm odii naturalis esset indicium, tum quòd pestilens foret sudor à veneni halitu excitatus. Enimverò quæ naturali odio dissident, tantùm abest invicem jungantur, ut quàm longissimè se fugiant, nec pestiferum humorem in Unicornu collectum ulla testatur auctoritas, ut taceam alia frigiditatis glabritieique ratione densari in speculis marmoribusque guttulas, quàm in Unicornu fieret, nec denso nimis nec lævi. Cerastes & lingua serpentum, ut dubia, malè dubiæ

rei

rei ſubvenient, quamvis à manus humidæ frequenti attritione vaporoſum quid in manubriis cultellorum quibuſcunque excipi novum hactenus non ſit. Unde hanc ſudoris experientiam cum *Marino* & *Cardinale Ponzetto* lib. 2. de Ven. cap. 4. planè inficiamur donec certiori fide probetur. Alio experimento quòd ſimile quid fieri concedat *Ponzettus*, in oſſe nempe aliquo in ſerpente nato ad præſentiam Napelli vel fellis Leopardi guttulis reſudantibus impleto, ut diverſum ſine cenſura rigidiori dimittimus, quum ſimilitudine quadam in objectam rem affinem ferantur effluvia corporum, non contrarietate repugnantem, quæ Monocerotem inter & venenum perhibetur. Jam ebullitionem in aqua factam pro fallaci ſigno veri Monocerotis eâ de cauſâ traducit *A. Marinus* & cum eo ſequaces, quia communis is ſit effectus reliquis ſiccitate aliquâ & corporis poroſi tenuitate conſpicuis, Bolo Armenæ, Terræ ſigillatæ, & calci. Quam pro-

propoſitionem certo temperamento concedit *Baccius*, ut Monoceroti ob ſingularem naturæ occultæ conditionem ſoli reſervetur ſine calcinatione in aquis efferri, quum reliqua non niſi combuſta ebulliant. Pro *Marino* autem ſtipulator ego, ſpondeo non hic tam calcinationis, quàm poroſitatis haberi rationem. Sicca enim tenuiùs extenſa dum variarum aquæ particularum admittunt impetum, bullæ excitantur ob incluſum aërem, quæ continuato tractu elatæ & depreſſæ aquam cum ſonitu movent, ceſſantque ſimul ac in locum aëre ante plenum aqua illabens ſucceſſerit. Hæc autem ebullitio ſiccitatis ſolius ratione excitata, communis pluribus, nihil occulti condit. Nam & Ceraſtis Cornua aquæ veneno infectæ injecta ebullire obſervantur, & foſſile Unicornu magno ſtrepitu aquam concitaſſe nuper, quum illud cum alio Judæi cujuſdam Unicornu vero, ut putabatur, conferrem, expertus ſum, ſimulque Melitenſem terram,

ram, quam ex D. Pauli ſubterraneo cubili extraxeram, denſius jam compactam, ubi lymphæ commiſiſſem, grato ſpectaculo inde ſurgentes bullas conſpiciebam, quà viam patulam aquæ mador fecerat. Quanquam negari non debet ea frequentiùs in aquis efferveſcere, quæ ignis vim fuere experta, utpote aridiorem ſubſtantiæ conditionem & poroſiorem indepta, humido, quo pori repleti, penitùs abſumpto. Cornua tamen, quotquot ſunt à calidioribus plerumque nigri ſucci fuliginibus elevata, ut atra bilis, evidenti ebullitione alternatim exſurgunt. Aliis experimentis veritatem explorantibus, binis columbis, vel totidem canibus, exhibito æquali pondere vel diverſo veneno & Alexipharmaco, ut puerilibus falſiſque indignatur *Marinus*, utramque enim morti concedere beſtiam, quamvis illa tardiùs quæ Unicornu aſſumpſerat; præterea Arſenicum aliaque animalibus gratiâ experiundi ingeſta, non eſſe venena, ſed

cor-

corrosiva, quibus antidota minùs convenienter opponuntur, quum unctuosa esse debeant & emplastica; *Mercurialis* Consult. 63. Arsenico Crystallino sorpto Pisanum illum non ab exhibito Unicornis pulvere, sed superveniente vomitu evasisse suspicatur. Quod & canibus evenire existimandum. Quibus nihil video à *Baccio* veritate forsan victo repositum. Vidisse se aliàs apud *Cardinalem Tridentinum* simile in columbis spectaculum serio affirmat lib. 3. à quo non abludit *Garziæ ab Horto* in canibus observatio lib. 1. de Arom. Histor. cap. 14. & *Philippi Hoechstetteri* Decade 5. Observ. Med. cas. 9. verùm utriusque diversum à Monocerote cornu fuisse oportet, vel eventum impatientes moræ postea infelicem ex primo confestim statu citiùs justo æstimasse. Feliciùs in porcellis succedere experimentum quàm canibus columbisve quidam credit, quòd canes statim evomant, columbæ verò faciliùs digerant. Sed nec infeliciter duriora etiam

etiam concoquunt porcelli. *Iordanus* lib. de Peste, quod apud Judæum, fidei secretum viderat, refert: *Iudæus me præsente Cornu Monocerotis describebat circulum quo infinita animalia venenata Scorpiones, serpentes, Araneas includebat: omnia velut attonita permanebant in medio, neque ullum versùs circularem lineam progredi audebat: extra circulum posita, quoquo-versùm liberè movebantur.* Auget historiam *Aldrovandus*, reptantes bestias cùm terminum transire non potuissent, umbrâ an virtute? enecatas esse. Non absimilia in Lexico Philosophico *Ioh. Henrici Alstedii* pag. 1906. de Monocerote scribuntur, quòd bonæ notæ scorpiones uni vasi inclusos necet. Memoriâ dignum *Fabricii Bartoleti*, Viri Maximi, censeo experimentum, quod Mantuæ apud eundem præsens observavit *Ioannes Veslingius*, summo præceptori famâ & eruditione par. Impositas quippe Monocerotis Mantuani Ducis frustulo tumentes veneno araneas, sine mora mortuas concidisse. Equidem recu-

recutiti allatam apud *Iordanum* observationem non magnopere moramur, tanquam superstitioni vicinam, &, si rem eloqui liceat, Diabolicam, quâ ex *Cabala* sua informantur ejus socii, ut venenatis animalibus terminum pro lubitu facilè definiverit. Circulo enim ductu Magico inprimis delectantur profanæ mentes, ut ex *Theophrasto Paracelso* apparet aliisque Sagarum confessionibus, quæ etiam ductis in orbem characteribus fortunas nominum & furta divinant. Quinimò suasu Dæmonum circularem orbem ingrediuntur ac pentagona clam Dei nomina continentia, quò tuti prorsus ab illorum violentia reddantur, & ut nato infanti securiùs consulant à Dæmone, fœminâ לילית illis dictâ, infestato, ter circulum in cubiculo puerili rhamno cum aliis Hebraicis characteribus signant, quibus Divina nomina exprimunt simul, & infantem muniunt ne præscriptos fines Dæmon transcendat, ut ex *Io. Laurentio Anania* colligo lib. 3.

de Natura Dæmonum. Itaque apud ſuperſtitioſos Romanos frequentes adeò arbitror in ſacrificiis, militia, & ubique circumitores fuiſſe, ut hinc originis ſuæ principia referrent. Ex *Lilith* לילית / Lucinam derivat *Iac. Phil. Tomaſinus* Præſul Doctiſſimus lib. de Donariis cap. 14. ad quam placandam hodierni Judæi parietibus cubiculi hæc verba ſuperſtitionis plena inſcribunt: *Adam, Chava, Chuz, Lilith*; hoc eſt, procul hinc eſto Lilith. Experimentum *Alſtedii* verum eſt, ſed ἀπροσδιόνυσον, quia ſcorpiones non cornu impoſitum necavit, ſed mutua laniena, quam ſine Monocerote aliâque re, cum voluptate apud Conſobrinum fratris loco colendum *D. Henricum Fuiren*, Naturalium rerum peritiſſimum, æſtate proximè exactâ ſæpiùs contemplati ſumus. Præterea ſcorpiones noſtros, præſertim Italicos, innocuos affirmat *Plinius*, quod vario eventu comprobatum teſtari poſſumus. Major Cl. Virorum *Bartoleti* & *Veſlingii* auctoritas, ut

ut aliquam contra venena vim credam, quæ aliis cornibus ex æquo competit, non obstante quòd Mantuanum Unicornu à classe verorum suprà excluserim. *Palmerius* enim simili concessione lib. 2. de Febr. Pest. cap. 18. non negandum censet illius vires contra venena valere posse, modò non adulterium & fraus accedat.

Unde ejus defectu Rhinocerotis cornu præscribunt, aut Cervinum, ut *Ioan. Renodæus* lib. 3. de Medic. Mat. cap. 21. de se testatur: *Cùm omnes ægroti æquè non valeant opibus, debet tantùm divitibus exhiberi Unicornu; aliis fortunæ tenuioris cornu Rhinocerotis, ut etiam Cervi præscribo, successu non minus felici.* Sed ea Unicornu potestas facilè ex concepta animo præmunitione invecta fuit, quum si cornu ipsum præsentes conspexissent, aliò forsan experimenti dexteritate deflexissent ejus patroni. Hic loci reticere non possum circulatoris istius Romani, qui in foro Navonæ circulari barbâ miracula jactat & ex-

perimentorum suorum stupendos effectus, ludibrium quod mihi auscultanti debuit. Quum enim de Rhinocerotis cornu multa, plura verò de Monocerote, quod domi servabat, sesquipedalia verba credulis spectatoribus expendentem rogassem, ut Monocerotis veritatem, adeò à se decantatam, aliquo experimento præsenti nobis firmaret, id nisi magno pretio acturum se serio pudore suffusus negavit. Profectò omnis ostentatio non caret suspicione mendacii, ut optimè *Symmachus* lib. 1. Epist. 1. Credite vati, longiùs à vero absunt superbiora de Unicornu promissa Agyrtarum & Medicorum, qui nova potiùs & miranda quàm utilia in usum deducere amant, quæ partim retulit in Opusculo suo *Pater*, partim sibilo digna ab *Andrea Marino* exploduntur. Quomodo enim ad vomendum perducerent, quum subtiliori principiorum mixturâ faciliùs dissipetur venenum, vel extinguatur potiùs, siquidem cum

luce,

luce, ut aliàs credebamus, naturæ commercium exerceat. Quomodo à spasmo? an illo qui ab evacuatione ortum trahit, an qui à repletione, an denique qui ab utroque? Hujus sanè ut contrariæ causæ, ita contraria erunt medicamenta, illa verò nondum auctores determinarunt. Α᾽δύνατον magis videtur ab omnibus morbis incolumem præstare posse: quippe bènè Regibus iliis, qui olim ex Unicornibus potabant, fuisset actum, si ad hæc tempora fatum cum imperio extendissent, ut simili sententiâ apud *Philostratum* jocatur *Apollonius*. Notandum tamen Unicornu Asinino istas à Veteribus deferri virtutes, teste *Æliano*, non Monoceroti vero, quæ quum confunderet *Marinus*, huic denegavit quod Onagro consensus cederat. Unde minus rationibus ejus faveo per vim ad Monocerotem tractis, quàm Onagro, de quo *Philes* perhibet ebrietati resistere, veneno, & sacro morbo. Per vomitum eo purgat modo, quo Emetica alia alexi-

pharmaca, Anagyros, Proſerpinaca, Caſtoreum, quæ cum vomitione venenis ſumptis reſiſtere fidem fecit *Plinius* diligentiſſimus Naturæ ſcrutator, lib. 27. cap. 4. & 12. lib. 32. cap. 3. Spaſmo ex repletione nervorum mederetur inſitâ exſiccandi facultate, quemadmodum aër calidus ſiccuſque, ſudaria, & aquæ thermales. Quod ſi conjunctum cornibus frigus obſtarret, in promptu ventriculi corporiſque nativus calor momento temporis leve frigus temperaturus adeſt; tametſi ignotiori natura ſpaſmo ex maligna qualitate vaporeque acri, ex Pelopis ſententia apud *Galenum* lib. 3. de Lociis c. 7. & *Saxoniam* Part. 1. Præl. cap. 115. excitato, rectiùs ad mentem veterum ſubveniſſe dixerim. Univerſalem hanc Alexipharmaci virtutem non Onagro, ſed Unicornu ſuo, ut credit, vero nuper Gedani revocavit *Euſtachius Holwel*, cujus mihi indicium fecit Vir Illuſtris *Daniel Blanckius*, ſpectatiſſimus Patavinæ Univerſitatis Prorector, ſucceſſor noſter.

noster. Quem alius sequitur Venetiis longo testimoniorum procinctu stipatus, qui Podagræ, lui Venereæ, Epilepsiæ, Apoplexiæ, Febri pestilentiali, venenis, Colicæ, Dysenteriæ, aliisque hoc solo cornu se oppositurum gloriatur, quo successu ipse viderit. Quæ tamen ad Unicornu, quod auro preciosius æstimat, veritatem conferunt nihil. Solâ quippe siccandi vi, adstringendi & refrigerandi singulis pro naturæ errantis diversitate occurritur, non aliâ ratione quàm ad hydropem cornu bubulum *Plinius Valerianus* lib. 3. c. 12. & ad Podagricos dolores ovilla cornua cremata *Hieronymus Gabucinius* Comm. de Pod. commendant, & cornu Cervinum febribus malignoque igni vulgò, Asininum denique comitiali morbo opponitur. Et hoc enim instituto cornu utrumque tam caprarum quàm cervorum ad candorem dentium contrahendasque molles prægnantesque gingivas approbavit *Galenus* lib. 11. de Simplic. facult. Tandem Catholicum

Alexipharmacum ex Unicornu eâ cautione & opinionis moderamine inficiatur *Baccius*, ut contra omnia non ex se valere credat, quatenus roboratum à se cor ad resistendum cunctis muniat. In quo non eum ratio, meo judicio, destituit, quum singulis venenis sua tantùm opponantur remedia. Quod novæ antidoti compositionis *Andromacho* dederat occasionem, teste *Galeno* lib. de Antid. & lib. 1. de Compend. sec. gen. cap. 3. quia naturæ discrepant diversitate virulenta quævis. Id viderat in Orig. *Isidorus* exemplo viperini veneni, & doctiori filo post *Angelum Baldum, Carolumque Panicellum* confectum ex Commentariis de Vipera cedro dignis *Marci Aurelii Severini* Viri profundi exspectamus. Hinc magnâ veri specie tot Antidota, quot Venenorum genera pronunciat *Marinus*, licet unius veneni plura subinde sint remedia. Nam viperinam pestem, ut hanc gratiâ exempli adducam, infringunt propria caro ex *Galeno* & Theriacæ

riacæ experientia, Cunilla pariter *Arist.* monitore de Adm. Audit. terra formicarum, hœdus, vel gallus, vel agnus recenter strangulatus cum eorundem pulmonibus calidis, corde vel jecore, vitis albæ sylvestris cinis apud *P. Vegetium* lib. 3. Veter. cap. 4. & 79. balsamum verum Orientale experimento *I. Veslingii* in Alpinum, & denique Achates Siculus.

Maneat igitur pro Asino Monocerote veterum auctoritas, quâ quum destituitur Unicornu verum, minus huic quàm illi tribuimus. Ne tamen exili aliquâ virtute privetur, jubet æquitas quæ cunctis cornibus aliquid ejus divisit, sive innatâ exsiccandi potestate, sive congenito balsamo, quo abundat. Caprarum cornu fugantur serpentes, testimonio *Plinii* lib. 28. cap. 10. Fugari eosdem nidore cornu cervini idem tradit cap. 9. ut alios cervorum cornu effectus silentio involvam. Quod de Bobus Asinisque Indicis quoque statuendum ex *Æliano*,

Philete & *Philostrato* liquet. In familia sua cornu quoddam servari ignotæ speciei prodidit *Philippus Hoechstetterus* Decad. 5. Observ. Cas. 9. deprædicatum à *Petro Paulo Hoechstettero* in Dysenteria Pestilentiali, ipsum verò se in malignis febribus aliisque certo salutis eventu vim hujus explorasse. Fatetur de Monocerote *Amatus Lusitanus* Enarrat. 52. in lib. 2. Diosc. Medicos Lusitanos, & alios qui interiora Indiæ penetrarunt, de ejusmodi animali nihil narrare, nisi quòd in maximo precio sit apud Indos adversus venena & febres pestilentiales. A quo experimento alieni non erant olim perpetuæ Venetorum Reipublicæ Sapientes, quum emptum Monocerotis frustulum in puteum armamentarii vastissimi conjicerent, ut populum publicis in eo ministeriis vacantem ab occultis malignorum insidiis munirent, aquamque sempiterno Alexipharmaco temperarent. Traditur hæc Patrum purpuratorum providentia communi incola-

colarum ore, quorum voces *Nicolaus Crassus* J. C. & Veneti fori delicium, ingenuè ad me detulit. Hincque adeò est, ut apud veteres non contemnendus mos inoleverit, quò se ad omnia tutos præstarent, cornua in frequentem usum pertrahere. Modò enim poculi erant vice, modò ornamenti, modò in Medicorum officinas veniebant, modò popinas. Quæ singula strictim attingam sequenti capite.

De Monocerotis Groenlandici viribus experientia nos docuit esse insigne Alexipharmacum, & in febribus malignis sudoriferum potens.

Collegii Hafniensis Medici & Professores Anno Christi 1636. die 3. Octobr. apud *Ioan. Woldenbergium* Pharmacopœum, de advectis tum ex Groenlandia ejusmodi cornibus seu dentibus balænæ, in columbis duabus & felium catulis experimentum fecerunt Hafniæ, exhibito Arsenico & sublimato, non planè sine ullo successu, ex fida re-

latione Magni Hafnienſium Medici D. *Olai Wormii.*

Ex ejuſdem *Wormii* pluteis accepimus Auguſtanorum Medicorum ſententiam de hoc Unicornu, quam huc transferendam duxi ex ejuſdem Exercit. XVIII. Controv. Med. 2. hac verborum formula:

Ex longinquis regionibus ad nos hoc cornu nobis judicandum propoſitum eſt, numquid eſſet Monocerotis cornu. Nos diligenti adhibitâ conſideratione eorum omnium quæ ad deſcriptionem legitimi cornu Monocerotis requiruntur, nimirum, ut ſit ex toto ſolidum, ſine ullo nodo aut fiſſura anfractuoſum, & ſpiris minuſculis quaſi lineamentis, decenter convolutum, inodorum, colore non abſimile ebori vetuſto, hoc eſt, ita pallidum, ut ſubflavi quid habeat; judicamus veriſſimum hoc eſſe Monocerotis, ſeu Unicornu cornu, & ad quod exigi examinariq́ue debeant omnia quæ ubique locorum ſunt, utpote ad integrum

grum & ex omni parte, nulloque artificio, nisi sola politura adulteratum, aut à genuina forma ac specie in aliam versum. Quin etiam visum est nobis, ad experientiam rerum Magistram, tanquam Κελτήελον descendere, num viribus & facultate id præstare possit, quod vero Monoceroti tribuitur. Cujus usus adversus venena, Alexipharmacum quiddam & præ aliis Bezoardicis omnibus, venena propulsandi potestatem ei inesse perhibetur. Dato igitur in præsentia nostra Arsenico cani, jam moribundo infusis hujus cornu ramentis revixit: Unde non dubitamus verum & legitimum esse Monocerotis cornu, utraque tamen extremitate mutilum, tam in basi quam in apice, quemadmodum sensui apparet, cujus ramenta uti dictum cani post Arsenicum exhibita, à veneno eum immunem reddiderunt. Cui rei testes oculati fuere Medici Collegæ Augustani qui subscripsere, quique arbitrantur, cùm res nobilis, rara sit & pretiosa,

non tam locorum omnium Medicorum judiciis, quàm quos talia inprimis decent, nobilium Magnificorum atque adeò Principum ulteriori experientiæ committenda, cum præsertim ea experientia firma sit, quæ non in uno, non semel, sed pluribus stabiliatur. Actum Augustæ Vindelicorum Anno Christi 1593. mense Martio; præsentibus Medicis *Georgio Laubio*, *Adolpho Occone*, *Io. Uld. Romlero*, *Io. Paul. Zangmeistero*, & *Ioh. Georg. Sigbardo* Pharmacopœo primario.

Frustum tantùm hujus Unicornu ad hos Medicos pervenit, unde non mirum, quòd solidum dixerint, quippe cavitas in radice crassa maximè apparet.

In Dysenteria, febribus malignis, variolis & nimia hæmorrhagia usum hujus cornu laudat *Hoechstetterus* Decad. V. Observ. Cas. 9. *Olaus Wormius* Exercit. XVIII. Controv. 2. in febre maligna Anno Christi 1652. Hafniæ grassante Unicornu ex Groenlandia tum allato usos quosdam fuisse novit, opti-

optimo cum ſucceſſu, convaleſcentibus ægris & ſebre profligatâ. Ipſeque *Wormius* ſcrupuli pondere quibuſdam ex ſua familia eodem morbo laborantibus exhibuit, ſudores elicuit copioſos cum levamine inſigni, quibus motus inter Alexiteria referendum duxit. Ex quo per Dn. *Mullerum* noſtrum ex Groenlandia Unicornu apud nos increbuit, copioſiuſque haberi cœpit, inter domeſtica familiariaque ſudorifera æſtimatum fuit, quo in febribus quibuſcunque, eryſipelate, aliiſque morbis ſudores provocantur. Unde in Pharmacopoliis noſtris proſtat crudum, raſpatum, Philoſophicè præparatum, ejuſdemque Magiſterium, ſpiritus, ſal volatile. Mediæ drachmæ pondere exhibemus in aqua quacunque pulverem ſubtilem. Graſſante Lugduni Batavorum 1655. peſtilentiâ *Albert. Kyperus* Medic. ibid. Profeſſor, qui fruſtum hujus dentis à me accepit, expertus eſt uſu hujus vel convaluiſſe illicò correptos, ſi principio exhibuiſſet, vel mitio-

mitiora ſymptomata induxiſſe & fatum prolongaſſe, de quo Epiſtolæ 53. & 81. *Centuriæ* II. legendæ. Hydropicam Matronam Nobiliſſimam, nihil aliis proficientibus, vidi ſudore profluxiſſe hujus dentis, & curatam. Noſtri amuleti loco utuntur, cereviſiæ incoquunt, vel ſuſpendunt in febribus & variolis puerorum. Et in gelatinam coquunt pro cordiali inſigni. Pellendis quoque menſibus & fœtui promovendo adhibetur. Summa: princeps eſt medicamentum quo utimur Hafniæ.

Cap. XXX.

Unicornuum uſus in poculis apud varias gentes. De Aureo cornu dubitatio. Marmor Præneſtinum. Cornea buccina. Evocari quid Juris Conſultis. Marino de his reſpondetur.

Cornea pocula bona in ſomniis judicat *Artemidorus* lib. 1. Oneir. cap. 68: διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ διὰ τὸ ἄθραυστον. *Tum ob antiquitatem, tum quòd infra-*

infracta sint. Ita enim *Ianus Cornarius* reddiderat, à *Nic. Rigaltio* alioquin non uno nomine suspectus. Ego ἀθραυστον non tam de ruptura interpretor poculorum, quàm de naturali venenis resistendi privilegio, quod ubique ostentat. Sed antiquitatem meritò jactat ab Indicis Regibus apud *Ælianum* & *Philetem* probatam. Græciæ quoque Heroës noverunt apud *Interpretem* Homeri Iliad. θ. ad hæc verba:

Οἶνόν τ' ἐγκεράασαι πιεῖν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι.

Quæ ita exponit: ἐγκεράσαι εἰς κέρας. πρὸ γὰρ τοῦ εὑρεθῆναι τὴν τῶν ποτηρίων χρῆσιν εἰς κέρας ἔπινον. *Ante inventum scilicet poculorum usum ex cornu bibebant.* Verùm cornua ad pocula maximè Septentrionis incolæ vocarunt. Testis *Plinius* lib. II. cap. 37: *Urorum cornibus barbari Septentrionales potant, urnasque binas capitis unius cornua implent.* Cujus apud *Saxonem Grammaticum* nostratem lib. 7. Histor. Danicæ exstat exemplum. De suis fatetur *Ol. Magnus* lib.

lib. 13. cap. 35. *Aliud genus vasorum deauratis labris, & pedibus, è gryphorum ungulis bonam liquoris quantitatem tenentibus, fabricatum.* Clarius cap. 38. vasa hæc ad cornua restrinxit: *Cornua vasa suprapofita, Finlandensium Aquilonarium opificia sunt.* Quæ cornua in sequentis capitis figura per bubula exprimit.

Videretur & primâ fronte Aureum nuper in Cimbria inventum cornu, veteribus Danorum Regibus poculi loco fuisse, nisi verus tubæ usus à *Cl. Wormio* firmis rationum momentis stabilitus contrarium persuaderet. Ancipitem me quidem fecerat *Plutarchus* Symp. 8. Quæst. 3. ut de tuba bellica dubitarem ob sonum auri insuetum. Ita enim ille: *De ipsis corporibus aurum, & lapis ob densitatem, exiles sonos & obscuros edunt, vocesque in iis celeriter exstinguuntur.* Sed ipsum me penitiùs auctoris mentem & veritatem introspiciens in viam reduxi. Non enim *Plutarcho* de Metallo in certam formam laminamque flexo, erat sermo, sed rudi & impolito. Aurum

rum quippe ad debitam temperamenti formam redactum, immissam vocem multiplicato flexu acutiorem reddit vel *Iuvenale* judice:

Si trulla inversa sonitum dedit aurea fundo.

Ob solidiorem substantiæ conditionem, quâ æris soliditatem antevertit, alioquin ad reddendos sonos aptissimi. Unde vox ærea apud *Homerum* pro intensa & distincta, pectusque æreum in signo Nabochodonosoris Græcorum Imperii incrementa signavisse prodidit *Theodoretus*, per orbem, litterarum beneficio, propagandà. Idem de Lapide sit judicium, quem singulari anfractu excavatum acutissimos sonos referre quotidiano in montosis locis itinere experimur.

Eandem ex cornibus bubulis bibendi consuetudinem etiam apud Britannos invaluisse testimoniis *Saxonis* lib. 3. & 5. *Cambdeni* in Histor. Anglica, & *Malmesburiensis* lib. 2. cap. 2. docuit Lib. 1. Fast. Danic. cap. 18. magnus

Do-

Doctor noster *Olaus Wormius*. Quo delectatos quoque Thraces *Xenophon* confirmat lib. 7. Exped. Cyri: *Mutuò se primùm salutarunt, deinde secundùm Thracicam legem cornua vini propinarunt. Idemque* de Paphlagonibus lib. 6. refert: *Cùm in grabbatis inter cœnandum discumberent ac biberent è poculis è Cornu factis.* Transiit demum ad Romanos barbarorum simias & novorum rituum amatores. De quo querela exstat *Ambrosii* lib. de Elia & Jejunio: *Per cornu etiam fluentia in fauces hominum vina decurrunt, & si quis respiraverit, commissum flagitium, soluta acies, loco motus habetur.* Per Cornu etiam nunc hospitalitatis liquor advenientibus in Collegiis quibusdam Angliæ veteri more servato propinatur.

Quo referenda hæc *P. Mauritii de Gregorio* Cameracensis Neapolitani in Abecedario Cas. conscientiæ ex bullis Pontificiis Zoophyta: *Pocula cornea ubi bibebant antiqui in magna reverentia, magis quàm calice, ad nostram confusionem dicit*

TRICLINIVM PATAVINVM.
in ædibus Rhamnusianis

dicit Canon, quòd tunc calices lignei & sacerdotes aurei; modò è contra.

Eum ritum ad oculum monſtrat conviva cum cornu ori admoto in Romanorum triclinio, quod olim ex ædibus Rhamnuſianis Patavii in Commentario ſuo de Arte Gymnaſtica depinxit *Hieronymus Mercurialis*, nos verò in Palatium Ateſtenſe Illuſtriſſimi Senatoris Veneti *Georgii Contareni* delatum non ita pridem ipſi vidimus. Illuſtriora Romæ ejus exſtant documenta pluribus marmoribus ſignata, præſertim in Bacchanalibus Veterum in palatio ſplendidiſſimo Cardinalis *Mazarini* olim à *Bentivoglio* in monte Quirinali exſtructo eleganter expreſſis. Cui ſimile aliud marmor apud lapicidam templi S. Andreæ Vallenſis, in quibus cornu Bacchus eminet. Rem clariùs ob oculos ponit opus illud antiquitatis venerandæ teſſulatum Præneſte, cujus mentio apud *Philandrum* in lib. 4. Vitruvii, nunc *Thadæi Barberini*, quod in veterum accubitus, cornu ſingularis

laris artificii, & navis, quam lusoriam credo, argumentum, procurante Equite *Cassiano à Puteo*, maximo literatorum patrono, hic spectatoribus exhibui.

Idemne censuit *Martialis* Lib. 12. Ep. 32. de Vacera.

Et cum lucerna, corneoque cratere
Matella curto rupta latere mejebat.

Unde aliquando matulas veterum ex cornu factas conjectabam. Quàm rectè Critici videant. A quo more non absunt nautæ Siculi, qui cornu bubulum, quod *l'osso* vocant, pro matula servant. *Idem* alibi lib. 14. Ep. 52. de Gutture corneo:

Gestavit modò fronte me juvencus.
Verum Rhinocerota me putabis.

Quippe bibituri elevato ad nares cornu poculo Rhinocerotes quadam imitatione exprimunt. Nec ejus moris ab urbe, ut fit, migrantis ignari fuerunt coloni, & agrestes, apud quos de Satyris canit Pan *Calphurnii* avena Eclog. 10.

Tum

Tum Satyri, laſciva cohors, ſibi pocula quiſque
Obvia corripuit. Quod ſors dedit, hoc capit uſus.
Cantharon hic retinet. Cornu bibit alter adunco,
Concavat ille manus, palmaſque in pocula vertit.

Ad quem locum, *Nemeſiano* contra fidem *MS. noſtri* adſcriptum, notavit *Robertus Titius*, per cornu buccinam exponendam, quia ſorte datum affirmat vates, illud ſcilicet quod familiare Satyris erat. Hocne buccina? equidem ignoro, nec veſtigia auctorum ulla video. In hortis Mediceis Romæ Montis Trinitatis exſtat inter alia Panis ſtatua corneam tubam evidenter inflantis. Et in Muſæo *Sertorii Urſati* Patavii Satyrus ære fictus ſedet, quem à dextris Cupido ambit incurvum cornu ori applicans, à ſiniſtris verò ſeu Venus ſeu Ceres repletam frugibus ſportam offerens; modò ejus quam monſtrat ſit antiquitatis. De Cæliæ venatione *Hier.*

Angerianus Neapolitanus Poëta non insulsus ita in Carminibus modulatur:

Dum custodit agros canis, & loca pervia cingunt
Fila plagæ, & flatu cornea plena sonant.

De buccina pastorum ad convocandum pecus *Columella* lib. 4. R. R: *Ad sonum buccinæ pecus septa repetere consuescat*; quam cornu fuisse ex hoc loco *Titius* videtur divinasse. Unde cornibus buccinare apud *Dionysium Halicarnassæum* lib. 2. ubi de differentia Patriciorum: *Quotiens patricii convocarentur à Regibus, præcones quemque suo ac paterno appellabant nomine: plebejos verò ministri quidam cornibus bubulis confertim buccinantes in concionem conciebant.* Elegantiori vocis notione *Evocari* populus in Jure dicitur *ff. Lib.* 1. *Tit.* 15. *leg.* 1. de Incendiis: *Erat autem familia publica circa portas & muros disposita, quæ inde si opus esset evocabatur.* Quod voce & cornu factum explicat *Glossa Accursii* marginalis, quibus illa familia vocabat homines ad extin-

tinguendum ignem. *Livius* lib. 1. *Patricios præcones suo & paterno nomine: plebejos verò ministri cornubus tubulis conciebant.* Ex quo lucem *Varro* accipit, qui l. 4. de L. L. ait: *Classicos à classe qui item cornu canunt, ut tum cùm classes comitiis ad comitatum vocant.* Nec mirum in buccinis incultis cornu prævaluisse, quum tibiæ Phrygiorum idem ipsum non abhorruerint pastoralibus fistulis cultiores. De quibus intelligendus *Ovidius* Metam. lib. 11.

— inflato Berecynthia tibia cornu.

Horatius quoque Carmin. Lib. 1. Ode 18.

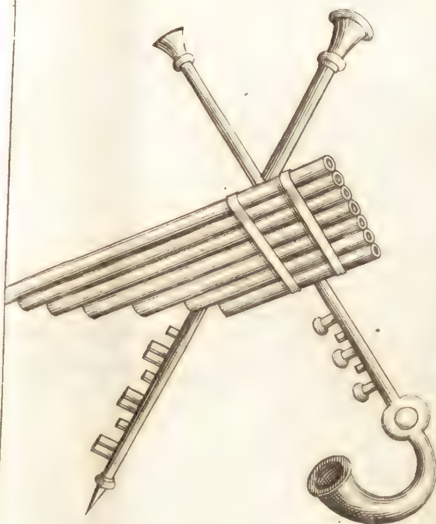
— — cum Berecynthio
Cornu tympana.

Et *Ovidius* Lib. 3. Metam.

—— —— —— ærane tantùm?
Æra repulsa valent? & adunco tibia cornu.

Idque ad soni gravitatem augendam institutum, ut ex *Athenæo* de Phrygio rhythmo, colligo: Βαρὺς γὰρ οὗτος παρ' ὃ καὶ τὸ κέρας αὐτῷ προσάπτουσι: *Gravis enim*

hic rhythmus, unde & cornu illi adaptant. Quanquam exinde cornu partem tibiæ, non totam fuiſſe, intelligam, ſecus ac *Polluci* placuit. Quod ex *Heſychio* quoque animadvertit Magnus *Salmaſius* ad cap. 5. *Solini*: Ἔχει γὰρ ὁ ἀριστερὸς προσκείμενον κέρας, *habet enim ſiniſtra tibia adpoſitum cornu.* De hoc cornu ſiniſtræ tibiæ, ut & aliis ad hoc forum ſpectantibus, nos plura dabimus, quamprimùm Tractatum noſtrum de *Tibiis Veterum* ex omni Antiquitate conſcriptum, ad publicam lucem adornaverimus; cujus ſpem publico brevi facimus. Interim juvabit hanc in rei illuſtrationem ex Monumentis Veterum à *Boiſſardo* collectis addidiſſe figuram. Quidquid horum ſit, buccina ex præſenti neceſſitate ad muſtum hauriendum abuti poterant laſcivi Satyri, tametſi buccinam familiarem non dederit ſors, ſed cornu forſan bubulum in ſylvis negligentiùs à paſtoribus benè potis abjectum. Huic poculorum uſui minùs favens *Andreas Marinus*, ex nudo labiorum tactu contra

tra venena virtutem percipi nullam ratiocinio concludit, quia non fit qualitatibus manifestis, nec occultis seu formâ specificâ. Non hâc, quia operatur caloris innati beneficio, qui nec calefacit nec coquit, is nisi rem sibi creditam amplectatur aliquo temporis intervallo. Neque putat venenum contraria poculi qualitate infici posse, sine caloris interventu, actionem inter venenum & poculum excitantis. Cui dubitationi facili responsione occurritur, si dicamus exiguo & momentaneo caloris accessu indigere venenum ob subtiliorem naturæ vim, quâ sine mora cor petit simul & inficit, ut viperarum scorpionumque morsibus experimur, quanquam nec in poculis mero Cerereque repletis caloris agentis virtus desit. Id si non placeat, ad Amuleta dicta confugiemus, quorum solo corporis tactu excitatur contra affectiones noxias robur. At hujus ratio nobis pro responso erit.

CAP.

CAP. XXXI.

Annuli cornei. Ungulus, & Ungula.

EOdem securitatis sanitatisque fine inter ornamenta manus cornu numerabat sæculum antiquum sine pompa superbum. Illud ornamenti genus ex *Pacuvio* apud *Festum* eruo: *Suspensum in lævo brachio ostendo ungulum.* Et: *Repugnanti ego porrò hunc vi detraxi ungulum.* Ungulum autem Oscorum linguâ anulum notare testis est *Festus.* Quo collineat & *Plinius* lib. 33. cap. 1. de anulis: *Græci à digitis appellavere, apud nos prisci ungulum vocabant, postea & Græci & nostri symbolum. Isidorus* quoque lib. 19. Orig. cap. 32: *Inter genera anulorum sunt ungulus, Samothracius, tinius.* Qui rationem appellationis inquirit verbis sequentibus: *Ungulus est gemmatus, vocatusque hoc nomine, quia sicut ungula carni: ita gemma anuli auro accingitur.* Arbitror ego, nisi fallit conjectura, ungulum dictum digiti illud

ornamentum, vel quòd rotundam cornuum figuram æmuletur, vel quòd rudi adhuc sæculo ungulas seu cornua anulorum vice induerint. Ungulam enim per Cornu expresserunt veteres. *Veget.* lib. 2. Veter. cap. 56. de Ungula: *Donec indurescat in cornu.* Et cap. 57. *Alternis diebus medicamentum renovabis donec cornu ungulam faciat.* Ubi malè utroque loco *MS. Sambuci* legit Corium, quum pro ungulæ adapertura & exungulatione jumenti medicinæ præscriptæ, non corio, quod hic frustra indurescit. De ungulis Boum lib. 3. cap. 4: *Pice liquidâ cum oleo vel axungia cornua ejus unguntur.* Expressiùs *M. Cato* de RR. cap. 72. *Boves ne pedes subterant, priusquam in viam quoquam ages, pice liquidâ cornua infima unguito.* Confirmat de unguibus conjecturam *Fr. Connanus* lib. 9. Comm. Jur. Civil. cap. 2: *Unguli*, id est, *annuli*, *quia extremis veluti unguibus aliquando gestantur.* Ungulam *Germanis* quoque cornu placet appellare, unguentumque Veterinario-

nariorum *Horn-Salbe* vocatur. *Calphurnius* Eclog. 6. de Cervo.

Et tornata brevi substringitur ungula cornu:
Ungula, quæ viridi sic exultavit in arvo.

Quia eadem, teste *Aristotele*, utriusque materia eademque virtus venenis resistendi, ut in ungula Alcis docet Magistra rerum experientia, qualia nempe in digitorum apicibus cordi ratione venarum vicinis, ex positione antiqua, desiderarunt meticulosi. Nec injuriâ, quum in aliis anulis vitæ necisque fuerit arbitrium. *Plinius* lib. 33. cap. 1. *Alii sub gemmis venena cludunt, sicut Demosthenes, annulosque mortis gratiâ habent.* Quo fine postea aurum induxerunt, gemmas cordi peculiari virtute accommodatas, & ipsum annu'arem digitum ungebant, à qua unctione ungulum dictum Vir excellens *Fortunius Liceius* lib. de Ann. ingeniosè putat: quanquam recentiorem unctionem credam antiquâ unguli appellatione. Ab hac suspicione veneni alieni Septentrionales nau-

tæ ob neceſſitatem potiùs anulis corneis vela antennis ſuſpendunt, quod ante me in erudito de Acia ſcripto Doctiſſimus *Io. Rhodius* obſervavit.

CAP. XXXII.

Corneæ Cucurbitulæ probantur. Infundibulum corneum. Rhytii forma. Cornu in ulceribus & vulneribus uſus. Clyſteres cornei. Pillula cornea, Syringa, Turunda.

CORnuum dignitatem pari utilitate junctam non ignorarunt Medici veteres quos inde inſtrumentorum ſuorum apparatum conſtituiſſe accepimus. De Cucurbitulis corneis *Oribaſius* lib. 7. Med. Collect. cap. 16. *Differentiæ cucurbitularum quæ ſumuntur à materia, tres ſunt, vitreæ, corneæ, æneæ.* *Albucaſis* lib. 3. Chir. cap. 2. *Ventoſæ fiunt ex cornibus, & ex ære & ex vitro.* Quarum in uſu diverſitas, tam ratione partis cui applicantur, quàm modi applicationis. Corneæ capiti inprimis conveniebant, narrante eodem *Sardiano*:

Cor-

Corneæ item in capite, ubi æneas avulsu difficiles fore cognosceremus: itemque in timidis, qui à flamma deterrentur. Plerumque eædem sine igne appositæ corpori, ut auctoritate gravissimorum Medicorum didici, in primis *Galeni* lib. 13. Method. cap. 6. ubi de iis agit quæ venenum attrahunt: *Quæ citra calefactionem vehementem trahunt, veluti & cucurbitulæ, & cava cornua quædam, quibus nonnulli cucurbitularum vice utuntur.* Consentit *Galeno Oribasius* lib. 7. Med. Collect. cap. 16. *Attractio cornearum citra ignem fit: siquidem in extremo perforata sunt, quumque adhibeantur absterſæ vehementer per foramen trahunt, statim verò foramen digito aut cerâ clauditur.* Circa hunc apponendi modum vix discrepat *Cornelius Celsus* lib. 2. cap. 11. *Cornea alterâ parte æquè patens, alterâ foramen habet exiguum. In æneam linamentum ardens conjicitur, ac sic os ejus corpori aptatur imprimiturque donec inhæreat. Cornea per se corpori imponitur, deinde ubi eâ parte, quâ exiguum foramen est, ore spiritus ad-*

ductus est, superque cera cavum id clausum est, æquè inhærescit. Quod si altera foraminis pars artificio sit clausa ut nostras cucurbitulas imitetur ampliori ventre, difficile videtur eo spiritu cuti impingere, nisi summâ accedente aëris inflati celeritate. Artificiosam tamen structuram invenit *Heron Alexandrinus* libro περὶ πνευμάτων Bibliothecæ Ducis Urbini Problemat. 56. ex editione *Federici Commandini* quâ auctior multò est *meus Codex MS.* quem eleganti manu exaratum ex Bibliotheca Illustrissimi *Antonii Grimani* Nobilium Wenetorum genere & virtute facilè primi, Patroni magni, possideo. Omne Cucurbitulæ novæ momentum in Diaphragmate seu transverso sepimento, & duobus smerismatibus in fundo uno, altero ad latus, totidem fistulis circumjectis consistit, quæ exigua utrimque foramina habeant, per quæ oris halitu extractus aër ex fundo ampliori, necessariò alterum ultra Diaphragma, fugâ vacui revocat, in cujus deinde locum

cum succedit tum caro, tum ei vicina materia. Cucurbitulæ Corneæ ut olim Græcis, notante *Guil. Stuckio* lib. 3. Antiquit. Convival. cap. 12. sic hodie Arabibus sunt in usu. De quo *Minadous* in Dissertationibus. Indis pariter, teste *Nicol. Tulpio* lib. 3. Observat. Medic. cap. 49. ad quos forsan ab Arabibus vicinis transiit. Nostro verò ævo Cucurbitarum cornearum usus desiit, nisi apud *Helvetos*; solo nomine apud *Italos* servato, qui cucurbitam, *un Cornetto* adhuc amant appellare. Successerunt vitreæ, partim quòd incalescant citiùs, si igne debeant admoveri, vel admissum aërem fideliùs servent, si inflentur, partim quòd transparentes visum admittant elevatæ cutis, vel sanguinis effusi judicem. Nonnulli fictiles præferunt, alii ligneas, inter quos *Aguilera Hispanus.* Soli Ægyptii antiqui moris servantissimi cum vitreis corneum genus adhuc usurpant eâdem oris attractione cuti affixum. Eligunt verò cornua taurorum parva perpolita

& perforata, quibus utraque extremitas meatu pervio constat, quod vidit & descripsit *Prosper Alpinus* lib. 2. de Medicina Ægyptiorum cap. 13. Cornu in usum suum pertrahebant quoque Veterinarii, pro instrumento quo velut cochleari in fauces Equorum liquores infunderent, variis locis à *Vegetio* pertractatum. Nam lib. 2. Mulomed. cap. 45. *Porri* (succi) *tres cyathos olei heminam miscebis, & per cornu faucibus infundes.* De mensura cornea cogitatio nulla, quæ istis tribus cyathis & hemina major est minimùm novem cyathis, ut minorem liquorum copiam majori mensurâ expendi præter rationem sit. Infundibili ejusdem meminisse debet lib 3. cap. 47. ubi de sanguine bubulo moderatè per cornu faucibus infundendo, scribit, quod per corneam curvitatem commodiùs fiet à manus arbitrio temperatam. Moderatè autem infundi non posset, si ad mensuram libræ injiceretur. Significantiori voce infusionis modum exprimit lib. 4. c. 8. *Hæc omnia*

ita

ita temperabis, ut per cornua defluant, & sextarios singulos jejunis animalibus per triduum dabis. Cap. 9. verò, ut defluant faciliùs, spissiora corrigit: *Si liquor spissior fuerit, tantùm passi addis, ut per cornu facile possit exire, diebus plurimis ex eo per os singulos sextarios tussientibus dabis.* Et eodem sensu lib. 3. cap. 70. scripserat: *Addito jure in quo fœnugræci decoxeris tepefactum per cornu plus quàm singulas heminas diebus singulis faucibus digeri: quòd si spissiorem videris potionem, tantum passi addis, ut possit per cornu exire.* In quorum nullo loco pro mensura librali accipi posse cornu, vel inde dubito, quòd sextarius libræ mensuram exæquarit, vel parum excesserit, heminaque seu Cotyla, sive, ut Attici vocarunt, Triblyum minus liquoris cœperit quàm libra seu sextarius, qui duas heminas implebat Romanis pariter & Atticis, quorum mensurandi rationem sequebantur Medici. Frustrà enim quod minus per ampliora digessisset faucibus Veterinarius. *Alibi* vice cornuum vas li-

ligneum adhibuit aqua faucibus infundenda, ut lib. 3. cap. 3. vel 1. testatur. Nonnunquam cap. seq. cannam vel perforatam fistulam inseruit, perque eam calidum oleum digessit. Magis verò ex necessitate quàm decore Vir ille sine ano & pene, excrementa ciborum statis vicibus ex ore per cornu, quod secum gestabat, evomuit, ut in *Historiis nostris Anatomicis* Rarioribus, notavimus. *Iacobus Hollerius* cap. 3. Comp. Med. per cornu ex auribus extrahit saniem. Et ex eodem cornu fabricatum infundibulum quo naribus ad capitis expurgationem insufflabant liquores, perhibet *Scribonius Largus* Composit. 7. *Per nares ergò purgatur iis rebus infusis per cornu, quod rhinenchutes vocatur.* Qui modus etiam nunc Mulomedicis Neapoli placet. Ejusdemque meminit Compositione 8. sequente: *Hæc in unum mixta, naribus per cornu infunduntur, vel pinnâ longiore nares interiùs perfricantur.* Et *P. Vegetius* lib. 2. Vet. cap 37. *Erucæ unciam unam cum*

lacte

lacte conteres & per cornu naribus infundes. Ad ſanguinis ſcilicet profluvium. Liquoribus enim infundendis aptum erat cornu ob curvitatem, de quibus accipiendus omnino *Scribonius*, quum ſuccos hederæ, betæ, cyclaminiſque, & mel, acetum, oleum vetus, aliaque liquida per cornu ſolum infuderit. Ficciora, ut pulveres, non per cornu, ſed rectum canalem exſufflabat *Theodorus Priſcianus* Medicus Antiquus lib. 1. cap. 11. Quem canalem paucis interpoſitis per cannulam exponit. Pennam vocat *Plinius Medicus* lib. 1. de Re Medica cap. 25. Et fiſtulam *Vegetius Mulomedicus* lib. 2. Veter. cap. 35. Nec non *Plinius* idem *Valerianus* cap. 26. A quâ forſan aliena non fuit fiſtula coquorum, quam Laganum percutiebant, hoc eſt, movebant apud *Apicium* lib. 3. Rei cul. Aliud vaſorum genus narratur cornui perſimile, ῥυτὸν dictum, & κέρας, inter potoria *Athenæo* lib. 11. laudatum, quod ad machinamentorum Medicorum ſeriem

riem per jocum trahit *Martialis* lib. 2. Epigr. 35.

Cùm sint crura tibi simulant quæ cornua Lunæ,
In rhytio poteras, Marce, lavare pedes.

Exteriùs enim inflexa crura habebat cornibus similia, quæ similis formæ balneum exigebant in Rhytio planè accommodatum. Nam cornu forma in veterum monumentis Rhytium effigiatum repperit Cl. *Salmasius* Comm. Solini, cujus iconem & nos hic exprimi curavimus. Alii apud *Martialem*, *in rhidio*, malunt legere, ut *Calderinus* in Scholiis antiquis, qui *rhidium* explicat de vase dimensionis Geometrico, ab angusto fundo in oris latitudinem exeunte, parùm ab usu nostro diverso. Alteram lectionem amplectitur *Hadrianus Iunius* post eundem *Calaterinum*; arbitraturque in rhio scripsisse Auctorem, ut alluderet ad promontorium Achivorum in falcis figuram interiùs curvatum: quem *rhium* vocabant, Dre-

Drepanum ſeu falcem lavandis pedibus idoneum. Cæterùm quidquid horum ſit, rectè pro Phœbo Marcus ſucceſſit in Epigrammate: quid enim Phœbi crura ad cornua Lunæ? Ad abſceſſus faucium gulæve diſrumpendos Corneum radiolum induxit *Abenſina* ob medium temperamentum inter neceſſariam duritiem & flexibilitatem. Ad inſtillandum ulceribus oleum *Galeno* probatur lib. 2. de Comp. gener. c. 5. *Macharionis emplaſtrum liquatum ex copioſiori oleo per foratum cornu infundendum eſt.* Quo loco non per cornu antiquos infudiſſe id quod requiritur, arbitratur *M. A. Severinus*; ſed corneæ fiſtulæ colligatum utriculum, qui utilem humorem continebat, compreſſiſſe, ſicque medicamentum immiſiſſe. Quanquam *Galeni* textum ambiguum de priori infuſionis modo, ut ſimpliciori, malim interpretari. Nec inutile in vulneribus cornu. *Andreas Alcaſar* lib. 3. de Vuln. Thor. cap. ult. & *Io. Fragoſus* in Gloſſ. de Vuln. ſcripto reliquere, percuſſum

quem-

quempiam in thorace & transfossum', ubi die undecimo nihil expurgasset saniei, medici præcepto fistulam Musicam corneam vehementiori spiritu perflasse: quâ unâ re vim puris è vulnere exiliisse, quod repetitum singulari levamento fuerit. Pro clysteribus injiciendis per intestinum rectum cornu laudat *Publius Vegetius* in Mulomedicina lib. 3. cap. 4. seu 1. de sanguisugis: *Quod si stomachum vel intestinum tenuerit, calido aceto per cornu infuso, necatur.* Licet in *MS. Sambuci* desint hæc cum præcedentibus, alibi tamen idem inculcat cap. 16. ubi clysteris antecessit mentio: *Digeres stercoris ovis libram, & in aceti & mulsæ sextario per cornu dabis.* Quod quidem cornu pro mensura hic non capiendum quum sextarius addatur. Huc alium locum volentem traho ex cap. 38. ejusdem libri, de Bulimo: *Quod si permanserit Bulimus, simile* (vel ut *Rhodius* noster corrigit, similæ) *heminam cum sextario vini infundes, & per cornu digeres.* Opponit enim huic

huic per cornu, ſtatim, per os digeſtionem. In rectum inteſtinum, quod fiſtulam habet, corneam glandem intrudit magnus *Hippocrates*, idque interprete *Vido Vidio* ut inflammatio, quæ ab acerrimis medicamentis imminet, declinetur. Quo forſan conſilio *M. A. Severinus* Neapolitanorum Chiron redivivus fonticulis excavatis primam pilulam corneam imponere conſuevit. Vel dolori mitigando. Cornu enim frigidius eſt & ſiccius, ut acres humores exſiccet partim & abſumat, partim temperet. Ad hæc corneâ fiſtulâ in veſicam immiſſâ urinæ impedimentum aliquando ſuſtuliſſe ſe, fidem facit *Hieronymus Fabricius* ab Aquapendente in Operat. Chirurg. Nec minori ſucceſſu *Durantes Scacchius* lib. de ſubſid. Med. cap. 10. Cornea turunda emplaſtro, Omphalocele impoſito, adjecta, vinculum adſtrinxit.

CAP. XXXIII.

Cornu liquidorum menſura. Quantum capiat ex Galeno deciditur. Lineæ Unciales. Ponderum diverſitas.

INſignis autem cornuum uſus in menſuris antiquorum Medicorum eluxit, quæ per cornua fiebant. Erantque ferè tantùm liquidorum menſuræ. De aridis enim ſolidiſque nulla apud auctores memoria, quorum pondus proprium. Olea per cornua utplurimùm dimenſa, mox ejuſdem generis liquores. *Vegetius* lib. 3. Veterinariæ Artis cap. 1. vel 4. *Aqua hyſſopi, in qua decoctum inſuſum, decoctumque, etiam propinatur ad cornu*, hoc eſt, ad corneam menſuram. *Cap.* 12. vel 15. de mullis pini: *Vini ſextario reſolutos dabis ad cornu. Cap.* 38. *Si ilion fecerit, per cornu digeres & reparabitur.* Digerendum autem erat vinum oleumque tepefactum. *Cap.* 42. *Omnia diligenter trita cum vino auſtero quatuor menſuras adjicies, & per dies ſingulos*

gulos

gulos dabis ad cornu. Cap. 65. ad Tuſſim: *Farinæ ſabæ frixæ ſextarios ij. infundes in paſſi ſextariis ij. & in mortario diutiſſimè conteres, piperis triti grana triginta, ſebi hircini libras ij. pariter admiſces & omnia tuſa & cribrata per os ad cornu per triduum dabis.* Diſertiùs menſuram intelligimus ex *Cap. 66. Facies potionem, ex qua Cornu dabis animalibus diebus ſeptem.* Quantum autem capacitate ſua exceperit adeò decantatum cornu, operæ pretium erit inquirere. *Horatius* librarum duarum menſuram ſtatuit lib. 2. Satyr. 2.

Ac niſi mutatum, parcit deſundere vinum: &
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales alioſque dierum
Feſtos albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.

Non tamen ea vulgata erat menſura, ſed ſordidi Avieni, quem Satyrico ſtilo per-

perstringens, notat in rancidi olei largitione adeò liberalem fuisse, ut mensurâ largiori fictâ etiam festis Nataliciis emetiretur in acetario oleum amicis, vetusque acetum. Interpres vetus *Acron* per sextarios cornua hæc explicat: *Sunt enim in venalibus cornua, quæ olei habent quantitatem, sextarii mensura.* Quod auctoritate vetustiorum caret; caperet enim cornu Uncias mensurales viginti, quanquam errore communi *Acronem* sextario 12. Uncias pro 12. Cyathis assignasse putem, ut fecerant *Calderinus* & *Beroaldus*, adeóque à Libra non aberrasse longiùs. Judicem igitur magis in mensuris exercitatum prensemus *Galenum*, cui cornu libram capit mensurâ, non pondere. Quam rem rotundis verbis lib. 1. De Comp. Med. per genera cap. 13. edisserit: *Nuncupatur à Romanis æquivocè ponderalis libra* (λιτριαῖος σταθμὸς) *corporum solidorum, & mensuralis libra liquidorum. Quæ ut multum totâ urbe ex materia cornea constat.* Libra autem Uncias duodecim æqua-

bat, quas justis lineis in mensura illa cornea distinguebant, ut exponit *Galenus* idem ejusdem argumenti Libro Tertio: *Est autem apud Romanos mensura, quâ oleum metiuntur, intersecta lineis quibusdam, quæ totam in duodecim partes dividunt: atque integra illa mensura libra ab illis dicitur, duodecima verò ejus pars Uncia.* Et libro primo cap. 17. *Hoc pharmacum olei modicum habet, ceu ad Metallicorum proportionem, si quis heminam statuat valere unciis novem Romanis, quæ in cornibus consuetis libralibus descriptæ sunt.* Lineæ istæ Unciales in exteriori lamina cornea exsculptæ, non interiori, ut alibi tuberculis Metallicis in nostris mensuris fieri assolet, quia, notante *G. Agricola* lib. 1. in cornibus non facilè intrinsecus notari potuerint lineæ, forsan, ut conjicio, ob cornuum angustiam vel quòd lineis profundis excederet debita mensura. At quamvis ad libræ mensuram exegerint cornu, libram tamen pondere minimè adæquasse oleo repletum vas, propriâ experientiâ observa-

ſervavit *Galenus* lib. 6. de Med. Comp. cap. 8. *Ego ſanè olei libram Romæ vocatam, quam per diſſecta cornua metiuntur, ponderavi, diſcere cupiens quantum gravitatis pondus contineret : inveni duodecim olei menſurales decem unciis ponderum æquales.* Ad quod menſuræ ponderiſque diſcrimen digitum intendit lib. 5. cap. 6. *Heras centum octaginta denarios poſuit, in pondus non menſuram oleum reducens, tanquam hemina denarios ſexaginta pendente.* Nam Attica novem Italicas uncias conficit; pendent enim novem Italicæ unciæ, quas in cornibus inſectis metiuntur ſeptem uncias ponderales & ſemiſſem; quæ ſexaginta denarii fiunt. Nec mirum diverſum menſurâ & pondere eſſe oleum majus ampliuſque ſpatium minori gravitate complectens ob inſitam aëreæ ſubſtantiæ levitatem. Unde ingenioſâ conjecturâ *Petrus Ciacconius* lib. de Menſuris Cornu menſuram principio Libram dictam ſuſpicatur, quòd vino plena libram penderet, atque ejus duodecima

pars Uncia eadem ratione pondus olei excederet.

CAP. XXXIV.

Cornea vasa pro medicamentis. Fritilli cornei & tela. Cornu in hospitiis. Amaltheæ cornu. Cornu Cereale, & unguentarium. Χρυσοκέρας. *An Cornu in tabernaculis?*

EXtra mensurandi ordinem excipiendis liquoribus destinabatur cornu, non Medicis solùm, sed popinis sacerdotibusque. De remediis Stomachicis præcipit *Galenus* lib. 8. cap. 2. de Comp. Med. per Loc. in corneo vase reponenda esse. In cornua quoque balsamicum liquorem collectum tradit *Plinius* l. 12. c. 15. *Sed tenuis guttæ ploratu, lanis parva colligitur in cornua.* Ea nomine κόγχης veniunt *Theophrasto*, & *Plinio* dicuntur alibi conchæ, quæ quina cochlearia implent mystra duo, chemas totidem cum semisse, si concham minorem sumas; major enim, teste *Cleopatra* inter libros *Galeni*, eandem servat mensuram quam Oxybaphon seu Acc-

Acetarium, quod conchas tres minores capit, cochlearia 15. seu sesquicyathum. Ex cornu porrò ludi constabant. *Scholiastes* enim *Iuvenalis* ad Satyr. 14. *Fritillus pyxis cornea.* Quod clarius *Alius*: *Apud Antiquos in cornu mittebant tesseras, moventesque fundebant.* Cujus vicem apud nonnullos ævi nostri implent ligneæ pyxides, in quibus aleæ sors vertitur. Tela cornea apud Ægyptios describit *P. Ægineta* lib. 6. cap. 88. *Ipsa vero tela aut ferrea sunt, aut ærea, aut stannea, aut plumbea, aut cornea, aut vitrea, aut ossea, &c.* Tot enim differentiæ potissimum apud Ægyptios reperiuntur. Quod libens animadverti, quia aliis gentibus familiare genus hoc armorum ex aliorum eruditis commentariis constat. Ex Lapponia sagittas habuit in Musæo *Wormius* cornubus acutis armatas, & ex Groenlandia similiter Academicum Musæum monstrat. Usum in hospitiis publicis veluti penuario loculamento præbuisse cornu, ex celebri Amaltheæ cornu multorum

fabulis obfuſcato primus obſervo: quod ad veritatem hiſtoriæ certæ reducturus *Palæphatus* περὶ ἀπίστων ἱστοριῶν apud me *MS.* non obſcurè indicavit, qui ipſe audiri meretur cap. 45. De Cornu Amaltheæ: Ἡ δὲ ἀλήθεια οὕτως. Ἡρακλῆς ἀποδημῶν κατὰ Βοιωτίαν μετὰ Ἰολάου τοῦ ἀδελφιδοῦ, καταλύει ἐν Θεσπεσίαις ἔν τινι πανδοκείῳ ἐν ᾧ ἦν τις γυνὴ καλουμένη Ἀμάλθεια, ὡραία καὶ καλή. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἡδόμενος αὐτῇ, πλείονα χρόνον ἐξενίζετο. Ἰόλαος δὲ βαρέως φέρων ἐπινοεῖ τὴν ἐμπολὴν τῆς Ἀμαλθείας, ἐν κέρατι κειμένην, ἀνελέσθαι. ἐξ ἧς ἐμπολῆς, εἴ τι ἤθελεν, ὠνεῖτο τῷ Ἡρακλεῖ. ἔλεγον οὖν οἱ συνέκδημοι, Ἡρακλῆς τὸ κέρας ἔχει τῆς Ἀμαλθείας ἐξ ἧς ὠνεῖτο ὅσα βούλοιτο ἐπ' αὐτοῦ. Quæ Romanis ita reddidi: *Hercules ex Bœotia cum Iolao ex fratre nepote profectus in Theſpeſian appellit ad quoddam diverſorium, in quo mulier erat Amalthea nomine venuſta & proba, cui Hercules placens diutius ſe hoſpitem præbuit. Iolaus verò id gravius ferens in animum induxit merces* (ſeu pecuniam, ſeu potiùs ut ex hoſpi-

tii

tii conditione conjicio, commeatum domesticum) *Amalthea in cornu positas* (accumulatas vertit *Philippus Phasmianus* Bononiensis) *furto legere, ex quo mercator, quidquid vellet Herculi divendebat. Dixerunt igitur via comites, Hercules cornu habuit Amalthea unde emit quidquid ex eo voluit. Ex hoc fabula hac propagata est.* Hæc ille. Itaque sive merces illæ numerata pecunia fuerint, sive cibi, sive oleum, quod mihi magis placet, inter vasa domestica cornu habuisse locum intelligimus, idque vel sanitatis gratiâ, vel ob fascini metum. Cui mori affines sunt opiliones nostri & rustici, qui sive in ædibus sive itinere cornu bovinum sævo vel aliis necessariis instructum circumferunt. Et Romæ Messanæque frequens in pergulis consuetudo cornibus suspensis collectos nummos colligere. Idem apud Septentrionales quoque olim in usu fuisse ex Historia Ursæ Regis Sueciæ Uxoris enarrat *Edda* seu Mythologia Islandica, edita nuper Hafniæ à *Petro Resenio*

Amplissimo Urbis Præside. Hanc enim filio suo Hrolsoni, ut offensas remitteret, cornu auro plenum dedisse. Aliorum de Cornu Amaltheæ narrationes hic de industria omitto, siquidem Lectori Cornu Aureum *Wormii* nostri accuratissimum sufficit. Unum tamen addo, Cornu Amaltheæ aliquibus in *Athenæo* lib. 12. locum esse in nemore amœnissimum, egregiæ multitudinis, aquisque irriguum, juxta Hipponium, quod condiderat Gelo. Hipponium autem in Calabria est, quam à *Vellejo* Valentiam, nunc *Monteleone* vocari *Hier. Marafioti* lib. 2. Antiq. Calabr. cap. 17. tradit. Quam quidem urbem prætereuntes nos ob loci delicias, fructuum abundantiam, & gratum strepentium aquarum murmur, mirari desivimus Cornu Amaltheæ nuncupatam. Quippe cornu vario Cerealium apparatu repletum, annonæ copiam in veterum nummis designat apud *Ant. Augustinum*, *Fulvium Ursinum*, *Sebast. Erizzum*, *Æneam Vicum*,

cum, *Franciſcum Angelonum*, alioſque quorum ſtudium circa nummos occupatur. Ex qua ubertate felicitatem ſæculi in Galbæ, Trajani, Decii, Antonini Pii, & Honorii nummis præferunt Cornucopiæ, Providentiam Deorum in Balbini, Pacem in Vitellionis, Veſpaſiani, & Titi, Concordiam in aliquot Galbæ, Veſpaſianique, Fortunam denique obſequentem & liberalitatem in duplici numiſmate Antonini. Etiam divitias felicitati junctas, in ære ſignato Cæſaris, Auguſti, & aliorum, quorum felici tempore, ut canit *Lyricus* in Carm. Sæculari,

—— Apparet beata pleno
Copia cornu.

Imò jure merito Cereri appinguntur, genioque populi Romani in Diocletiani nummo qui apud me eſt, quia eo fertilitatis ſpectaculo Autumnus frugibus turgens introducitur apud *Horatium* lib. 1. Epiſt. 12.

—— —— Aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

Ovidium quoque lib. 9. Metamorph.

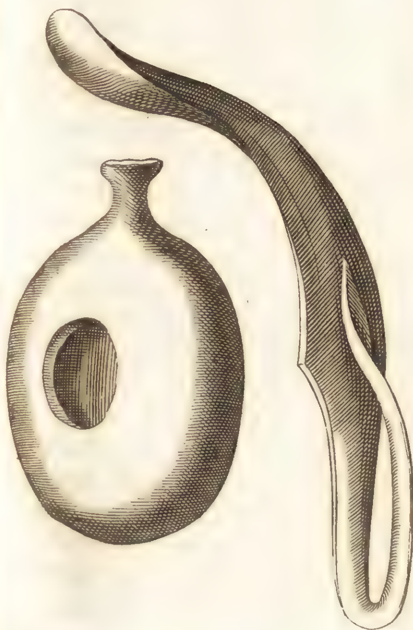
—— *Totúmque tulit prædivite cornu*
Autumnum ——

Denique ne alios advocem, *Calphurnius* Eclog. 10.

Interea pueri florescit pube juventa,
Flaváq; maturo tumuerunt tempora cornu.

In sacris Hebræorum oleo destinatum cornu ad unguendos Reges Domini unctos, modò vasculi formâ, modò propriâ. Vasculi speciem gerebat illud ex quo *Samuel* primum Regem consecrabat, unde sine cornu mentione vasculi appellationem meruit 1 *Sam.* 10. *v.* 1. *Tulit autem Samuel vasculum olei, & effudit super caput ejus.* Lenticulam interpretatur *B. Hieronymus* in vulgata versione à similitudine leguminis, nominis & figuræ ejusdem, de quo *Dioscorides* lib. 18. cap. 22. *Cælius Apicius* lib. 5. de Re culin. cap. 2. Quam lenticulam ex Apul. optime describit *L. Pignorius* de servis Commentario, addito accurato Schemate (cujus Apographon hic quoque damus) illius lenticulæ, quæ apud

Io.

10. *Rhodium* verum eruditionis Pignorianæ hæredem nunc exſtat Cornu autem in Davidis conſecratione adhibitum 1 *Sam.* 16. 1. ex mandato Jehovæ: *Imple cornu tuum oleo, & veni, ut mittam te ad Iſai, Bethlehemiten.* Quod adveniente Davide exſequutus eſt Propheta v. 13. *Tulit ergò Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus.* Ex quâ vaſculorum differentia utriuſque præviderunt fatum *Hebræorum Doctores*, Saulis quidem brevi terminaturum, quia vas figulinum explicant, Davidis verò perennaturum ob cornei vaſculi conſtantiam. Quo pertrahunt iidem Davidis hymnum *Pſal.* 91. 11. *Et exaltabitur, ſicut Unicornis cornu meum, & ſenectus mea in miſericordia uberi.* Eumque ad mentem Hebreæ originis ita vertunt: *Et ſenectus mea cum oleo recenti.* De cornu quoque interpretantur, oleoque quo à Samuele unctus erat. Senectus imperii ſui notavit extenſionem ad ſeriem poſteritatis ejuſdem familiæ, quam ideo exaltatam oleo recenti dicunt,

cunt, quòd duraturum ſit oleum ad filios quo ipſe inunctus fuerat, nec aliâ unctione opus fore. Quod quidem ex Talmudicorum conjecturis dependet, quibus filii Regum nunquam ungebantur, niſi aliquo exorto diſſidio, ut inter Salomonem & Adoniam 1 *Reg.* 2. Ad ejuſdem dominii perpetuitatem referunt quoque cornu Annæ Matris Samuelis, quod in Deo exaltatum prædicatur 1 *Sam.* 2. 1. Ubi curioſius quæſtionem moventes *Talmudici in* 1. *Megila*, quare non dixerit Anna, exaltatum eſt vaſculum meum? ipſi reſpondent, Davidi Salomonique cornu unctis prolongatam eſſe imperii ſucceſſionem, Saule verò & Jehu vaſculo unctis cum vita regnum deſiiſſe. Unde cornu familiæ ſtabilitatem ex mente Annæ non malè interpretabimur, niſi fortaſſe ad filii Sacerdotium animum converterit præſagum puerpera. Cornu hanc explicationem à Rabinis ut arbitror hauſit *Cardinalis Hugo* in loci hac enarratione: *Saul inunctus fuit oleo*

lenticulæ fictilis, *in signum quòd Regnum suum cito frangendum erat. David autem inungitur oleo cornu, quia regnum ejus duraturum erat in æternum.* Quam cornuum perpetuitatem ad Ducale Venetorum cornu applicat *Petrus Romerus Hispanus* cap. 18. De Venetia æviterna, ut æternum imperii fluxum Urbi augustissimæ auguretur. Captabant id omen Magni Moscoviæ Duces, quando pro Imperii sui sceptro Unicornu elegerunt, quod occupatâ nuperis Poloniæ bellis Moscà Urbe strenuo Viro *Alexandro Sborosky* in prædam cum media Coronæ parte cessit. Cujus relationis testem advoco *Iosephum de Aromatarius* Medicæ Artis & omnis literaturæ peritià notissimum, qui id Venetiis oculis usurpavit. In cornubus alioquin oleum ferebatur, sed accensum, Lucernarum vice, apud Romanos Græcosque in familiarem usum tractum. Testis *Plautus* in Amph. Act. 1. Sc. 1.

Vulcanum in cornu conclusum geris.

Et *Plinius* lib. 11. cap. 37. *Apud nos in lami-*

laminas secta transluuent, atque etiam lumen inclusum latius fundunt. Probateq; *Lucretius* lib. 2.

Præterea lumen per cornum transit;

Cujus vice vesicam quibusdam fuisse canit *Martialis* lib. 14. Epig. 62.

Cornea si non sum, nunquid sum fuscior? aut me

Vesicam contra qui venit esse putat?

Ammianus Marcellinus lib. 22. majoris lucernæ meminit ad Byzantinum promontorium expositæ: *Constantinopolis, veteribus Byzantium, Atticorum colonia, & promontorium Ceras, prælucentem navibus vehens constructam celsius turrim, quapropter Pharos appellatur.* Rectiùs in rem nostram corrigit *Cl. Salmasius: quapropter Ceratos appellatur*, à cornu per quod lampades lucebant, à quo χρυσοκέρας *Solino*, aureum cornu *Plinio* à rutilante flamma veniebat promontorium, à quibus facibus etiam aurea laterna *Martiali* dicta lib. 14. Ep. 61.

Dum laterna viæ clausis feror aurea flammis,

Et

Et tuta eſt gremio parva lucerna meo.

Cui comparari poſſunt lucernæ maritimæ in Patria noſtra navigantium ſaluti accenſæ, & illæ quæ in promontoriis Neapolitano, Liguſtico, Meſſanenſi, & Genuenſi conſpiciuntur. Ab *Olympiodoro* in Meteorolog. per λαμπτῆρες cum Byzantinis delineatur: Ὥσπερ οἱ λαμπτῆρες τουτέστι τὰ διαφανῆ κέρατα ἐν οἷς ἐντίθενται αἱ λαμπάδες νύκτωρ. *Sicut pharus ſeu candelabrum, hoc eſt, pellucida cornua, quibus imponuntur lampades nocte.* Quales in Populoniæ littore defuiſſe male habet in Itinerario ſuo *Rutilium Numatianum* Poëtam elegantem & naturali facilitate fluentem, Lib. 1.

Non illic poſitas extollit in æthera moles,
Lumine nocturno conſpicienda Pharos.

Dubius hæreo an eadem in tabernaculo Moſaico cornua lucernarum partes ſuppleverint? Ignorare ſanè eſt neceſſe, quia aſſequi non potuit *Fortunatus Schacchius* in egregio illo Elæochriſmatωn opere.

CAP. XXXV.

Cornu Cervini præstantia, & usus, modusque præparandi.

INter potiora Unicornuum succedanea Cornu Cervinum, Ebur, & Unicornu fossile, quorum tanta cunctis innotuit virtus, ut vero Monoceroti non solum exæquarit, verùm longè prætulerit magnum mortalium juvamentum, quod veritate rerum potiùs quàm verborum ampullis expenditur. Primas dignitatis partes Cervino damus cornu notæ virtutis & efficaciæ, de quo quidquid dixeris, minus erit, ut frustrà Monoceroti Veterum aliquid tribuamus quod haberi non potest, detrahamusque illi quod præsens utilitati servit magis quàm ostentationi. Sed eo plerunque vitio laboramus ut absentia laudemus, & remotiora adoremus, quæ à nostris finibus Natura removit. Nescio sane, juxta nescientem *Tacitum*, quo fuco externa se adornant, & plerum-

rumque notis Patriæ beatiora videntur. Mortalis animi hæc eſt infelicitas, an magnitudo, nota ſpernere & quadam æternitatis ſpecie extra ſe diffundi. Feramus; interim hanc curioſitatis culpam, ſed ſine publico detrimento, cui domeſtica Natura feliciùs providerat. Summa autem Cervini ramuſculi laus in morbis elucefcit omnibus, aliquâ peſtilentiæ mixturâ famoſis, cui ſingulari principiorum temperie adverſa fronte opponitur. In cujus fidem plura addere ſuperſedebo, magis notæ quàm Martis lucus. Pro ſe loquantur experti *Crato* 4. Epiſt. 28. *Iordanus* de Peſtis Phænom. Tr. 13. cap. 9. *Baccius* extremo de Monoc. *Horatius Augenius* lib. 3. de Peſte cap. 23. *Renodæus* lib. 3. de M. M. cap. 21. *Horſtius* Tractat. de Medic. aliique quorum numerus iniri nequit, ut antiquiores taceam. Unum tamen reticere non poſſum ſerpentibus fugandis in vivariis olim Cervini cornu fuiſſe neceſſitatem. En *M. Varronis* teſtimonium lib. 3. de R. R. cap. 9. de gallis

gallis pullis: *Circum caveas eorum incendendum cornum cervinum, ne quæ serpens accedat: quarum bestiarum ex odore solent interire.* In quo forsan legendum, ne quà serpens accedat. *Varronis* autem reliqua, de odore, primâ fronte obscura, alio *Columellæ* loco illustrantur lib. 8. de R. R. cap. 5. *Cavendum ne à serpentibus adflentur, quarum odor tam pestilens est, ut interimat universos; id vitatur sæpiùs incenso cornu cervino, vel galbano, vel muliebri capillo: quorum omnium ferè nidoribus prædicta pestis submovetur.* Caussam hujus medicamenti tradit *Plinius* ex usu per nares attractorum serpentum, lib. 8. cap. 32. *Vestigant cavernas, nariumque spiritu extrahunt renitentes. Ideo singulare abigendis serpentibus, odor adusto cervino cornu.* Nec minor expellendis lumbricis utilitas, si vel scriptuli unius pondere exhibeatur, quia putredine insigni malignitatis participes vermes non aliis facilius cedunt quàm tota natura contrariis. Comitialem quoque affectionem à vaporibus noxiis Pestiferis-

ferisque ortam percurare eâdem potestate fertur qua Monoceros verus, cujus apud *Plinium* indicia habemus lib. 8. cap. 32. *Accensis utrislibet, odore serpentes fugantur, & comitiales morbi deprehenduntur.* Devenit & ad tormina doloris colici discutienda pulvis Cornu Cervini à nonnullis Practicorum filiis inter secretiora Medicamenta pressus, sive quòd manifestâ siccitate agat, sive occultâ, ut Lupi stercus in pulverem comminutum & Galberita. Nam aliquando luis Epidemicæ noxam induit Colica apud *Paulum Æginetam* lib. 3. cap. 43. Ejus pulveris secreti meminit *Galenus* lib. 9. de Comp. Med. per loca cap. 4. n. 2. in Colicis: *Cineris cornu cervi teneri usti heminam, piperis albi, myrrhæ, utriusque drach. 2. ex tritis cochlearium unum exhibeto.* Quem ex *Scribonio* transscripsit in compendium, qui tamen Composit. 122. parciori mensurâ ex cornibus teneris sumit cochlearia tria cumulata, satis ampla, quæ nec cyathum nisi tribus partibus
æquant,

æquant, quorum cyathorum ſex heminam complent à *Galeno* poſitam. Eadem forſan eſt cauſa quare fœcunditatem mulieri inducat apud *Albertum* & *Weiberum* lib. 5. Secret. vel enim nimiam humiditatem abſumit, vel ſemini adverſas qualitates tollit. At verò ſumma in utroque affectu peſtilentiali febre, & colico dolore, adhibenda cautio, ne juvandi ſpem majori noxâ ſubruat. Perſpiratio enim & alvi obſequium neceſſaria, in febribus putridis illa, hoc in utroque quibus tamen Cornu cervi adverſatur liberiorem corporis ventilationem inhibens; unde eo temperamento ad ejus uſum accedendum, ut vel ſudorem moventia vel ventrem, neceſſariâ copulâ miſceantur: vel certè ſine Vulcani opera præparetur, ut in noſtris fit Officinis, modumque deſcribit *Ioſephus Donzellus* amicus noſter in Antidotario Neapolitano. Nec inelegans eſt hæc ratio, quæ *Io. Zwelfero* Viro peritiſſimo arridet: Conficiendum inſtru-

rarò pro Unicornu dentes ferarum ſupponantur quos ejuſdem virtutis umbra obduxit. Cornu quoque appellare amat *Martialis* lib. 1. Epig. 37.

Dentata ſibi videtur Ægle,
Emtis oſſibus Indicoque cornu.

Magna equidem Eboris omni ævo veneratio frequenti nobilioris naturæ & Monoceroti paris præconio excitata. Inter pretioſiſſima auro contra æſtimanda venit *Lyrico* lib. 1. Od. 31.

Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum.

Ex quo ſimulacra Deorum immortalium effigiata, teſte *Plinio* lib. 12. cap. 1. *Ex arbore & ſimulachra numinum fuere, nondum pretio excogitato beluarum cadaveri, antequam ut à Diis nato jure luxuriæ eodem ebore numinum ora ſpectarentur, & menſarum pedes.* Idem antea dixerat lib. 8. cap. 10. breviori commate: *Dentibus ingens precium & Deorum ſimulachris laudatiſſima ex iis materia.* Libros ebore vel ornatos vel circumdatos eadem

dem religionis veneratione ex antiquo lapide patet, qui in angulo Fori Brutorum Regii hac Epigraphe cernitur.

.. PELBEM AEREAM CORINTHEAM. ITEM. IN. TEMPLO APOLLINIS MAIORIS PVGILLARES. MEMBRANACIOS. OPERCVLIS. EBOREIS. PVXIDEM... OREAM TABVLAS. PICTAS. XVIIII.

Ubi optimè supplet ebOREAM PVXIDEM *Georgius Gualtherus* in Antiquis Siciliæ Tabulis. Currus etiam quo Babyloniorum Rex vehitur ex ebore totus, rhedæ Græcorum simillimus, apud *Adrianum Rhetorem* Decl. 4. ab *Allatio* editum; qualem & *Spartianus* in Heliogabalo notavit, non absimilem illi, de quo *Tibullus* lib. 1. Eleg. 7.

At te victrices Lauros, Messala, gerentem
Portabat nitidis currus eburnus equis.

Q Et

Et *Ovidius* Epist. 1.

Hunc Venus in cœlum curru vexisset eburno.

Magnificentiæ enim symbolum olim habitum ebur, ut exinde sceptra confecta apud *Iuvenalem* Satyr. 10. & effigies Germanici, notante *Tacito* An. 2. eburnea quoque fuit: imò splendidioribus pro fibula usurpatum ex *Io. Baptista Mantuano* advertit in Acia *Io. Rhodius* Musarum amor. In quam rem digna *Scylacis* in Periplo Carthaginis adversio, quem nuper paternæ virtutis æmulus *Isaacus Vossius Ger.* fil. notis illustravit; is Æthiopes memorat pro ornatu eburneis phialis uti, mulieres verò armillis eburneis, & equos eburno ornari.

Quæ causa antiquos Legislatores impulit, ut lege pretiosi eboris profusionem inhiberent, modumque, ut auro, statuerent. Huc enim spectant Legis verba apud *Tullium* lib. 2. de Leg. *Ne quis agrum consecrato: auri, argenti, eboris sacrandi modus esto.* Quæ profectò plu-

plurimis sudorem movère sine necessitate se legemque torquentibus. Indicat enim parciori manu consecrandam Diis rem humanis usibus necessariam, nec planè damnat ebur, ut Deorum majestate inferius, sed modum sacrandi temperat, quod minimè assequutus est *Cicero* in hac L. explicatione: *Aurum autem & argentum in urbibus & privatim & in fanis invidiosa res est. Tum ebur ex inani corpore extractum haud satis castum Deo donum.* Quare minùs castum? an quia ex inani corpore depromptum? Talia sanè sunt & alia quæ mortalis conditionis Diis suis offerebant. Quanquam verius videatur non omne ebur damnasse, sed illud ex inani corpore extractum sive loculamentis dentium vacuis. Quæ lucem fœnerabuntur à verbis *Plinii*, quæ talia in distinctione dentium exstant lib. 8. cap. 3. *Deciduos casu aliquo vel senectâ defodiunt: hoc solum ebur est, cætero, & in his quoque qua corpus intexit, vilitas ossea.* Hincque adeò est quòd rari etiam veteribus sint nobiliores den-

tes, quia defossi facilè deperduntur, & injuriâ pullulæ terræ obliterantur, ut condonandum sit *Leonardo Fuchsio* qui l. de Med. Compos. nullibi (parcant Latini manes) verum Ebur reperiri crediderat, à *Garcia ab Horto* lib. 1. cap. 14. eo nomine vapulans. Neque frequentior, ut apparet, illis qui dentis defectu ossibus Elephantum pari successu utuntur, quæ cremata spodii vice in Electuario de succo Ros. Nicolai subroganda censet perspicacissimus *Ludovicus Septalius* lib. 9. Cautione 109. ut rosas virtute æquet, quas ut vocant, incompletas rubras pro spodio in compositionibus Arabum substituit *Abensina* lib. 3. tr. 2. *Ingrassias* cap. de Succed. & *Marcus Antonius Alaymus* Lib. de Succedaneis.

CAP.

CAP. XXXVII.

Unicornu fossile non esse gemmam. In Italia reperiri. Materia ejus sit-ne lapis. Petrificatorum sylloge. Vitrum, Caro, & Lignum fossile. Unicornu hujus examen & Virtus.

CLassem hanc demum claudat Cornu fossile insigne & figurâ spectabile, in quo Unicornuum vicarias vices admiramur. Cornu appellatione insignitur ad figuræ aliqualis similitudinem, eo jure quo Cornu Ammonis duritiei saxeæ moles apud veteres laudabatur ab arietini cornus effigie, ut etiam depingitur à *Ferrante Imperato* lib. 24. & *Anshelmo Boëtio à Boot* lib. 2. cap. 246. nec ita pridem anguis in spiram convoluti specie in *Musæo Wormiano* videbatur. In quo tamen cornu, ut obiter id addam, erravit *Plinius* dum inter gemmas Æthiopicas his referret verbis lib. 37. cap. 10. *Hammonis cornu inter sacratissimas Æthiopiæ gemmas, au-*

reo colore, arietini cornus effigiem reddens præmittitur prædivina somnia repræsentare. Vel enim lapidem non vidit, vel oculos aliqua nubecula fascinavit. Varias in magnitudine & figura cornuum Ammonis differentias lib. 4. Histor-Baln. Bollensis proposuit *Ioh. Bauhinus* magni *Casp. Bauhini* frater, qui legi meretur. Nos verò arietinis cornibus simillima complura ipsi ex colle Messanensi cum *Petro Castello* summo loci Doctore, eruimus eâ parte quâ altius hortus publicus assurgit. Sed ad cornu nostrum fossile reversus *Garciam ab Horto* magis miror, quàm ille *Andream Lacunam*, quod lib. 1. cap. 14. nihil magis à veritate alienum dicat quàm fossile & minerale ebur inveniri. Quid enim obstat difficultatis quò minùs fide dignis scriptoribus assentiamur. *Lacuna* à *Plinio* forsan hauserat lib. 26. cap. 18. cujus hæc verba: *Theophrastus auctor est, & ebur fossile candido & nigro colore inveniri, & ossa è terra nasci, invenirique lapides osseos.* Post hunc notat *Carolus Clusius*

sius ad *Garciam* sibi laminulas quasdam Eboris fossilis nativum æmulantis, sed crustâ quâdam candidissimâ inducti à *Rassio* suo, omnium naturæ miraculorum diligentissimo observatore, donatas esse, intellexisse pariter in Italia erui hoc ebur & magno in usu istic esse adversus virulentorum animalium morsus. Erui tamen in Italia non persuasit Viro Clarissimo *Philippo Hoechstettero* Augustano Medico, quin Decad. 5. Med. Observ. Cas. 9. in Scholio, mercatorum aut diligentiâ aut astu, non naturæ artificio, id fieri crediderit. Sed plus impetraturam confido continuam temporum experientiam *Clusio* posteriorem, quàm inanes conjecturas. Dari enim ebur seu Cornu fossile testatur in Musæo Naturalium rerum *Ferrantes Imperatus* lib. 25. & *Franciscus* ejus Filius Discurs. 1. eruique crassitudine brachii, longitudine multorum passuum, & Antidotum venenorum vulgò æstimari. Quod ipsi ibidem oculis usurpavimus. Cui acclamat

mat plurimorum Doctorum chorus, interque eos Apollo *Olaus Wormius*, in cujus Pinacotheca in certam rei fidem plura cornu hujus visuntur frustula, unum quidem colore candido friabile, molle, odore gratissimo, validè adstringens medulla cornu Cervini faciem exhibens; alterum verò Ebur ustum fuisse videtur, nigricante exteriore cortice, quam priùs duriori substantiâ, ita tamen ut cultello facilè radi possit, leve, adstringens, non adeò, ut prius friabile, colore verò & candore in gilvum tendente; quibus tertium accedit fuscum, ligni alicujus portionem figurâ exprimens, odore non minus grato adstringendique validâ naturâ præditum, quod etiam ad veras cornu fossilis species refert laudatus *Wormius*. Frustula non exigua hujus Eboris in Aldrovandino Musæo Bononiæ monstravit *Barth. Ambrosinus* loco, & authore, quem sequitur dignissimus, & in Publica Pisarum Technicotheca ferè totum cornu ejusdem gene-

generis conſpicitur. Sed omnem planè dubitationis anſam præſcindit operoſum illud Unicornu foſſile annis retrò-euntibus Romæ erutum, quod apud Naturæ & antiquitatis Dictatorem *Caſſianum Puteum* ſervatur, cujus benignitate etiam ad me non vulgaris portio ejus tranſivit. Similis formæ Ebur nuperis annis prope Panormum è montibus præſente *Io. Domin. Proſimo* erutum, & in Calabria, de quo an verum Unicornu fuerit *Cl. Tomaſini* amicus dubitat. De materia præſenti ambigi non poteſt, quia ſaxea forma in oculos incurrit, unde *Iulius Scaliger* Exercit. 137. n. 1. Ebur foſſile nihil quàm lapidem pronunciat, cornu ſubindè imitatur, & os calcinatum in cruſtas rotundas diviſum invicem ſe amplexantes, quæ cortice exteriore teguntur flaveſcente vel obſcuriore, medullâ verò interiori albâ conſtant, & friabili, inſigni adſtringendi robore firmata. Verùm de prima generatione dubitatio non levis animos verſat, num

cornu vel dentes fuerint in lapideam duritiem compacti ætatis moræque ambitu, an ex prima lapidum mole in certam tantùm dentis cornuve figuram effecti à Natura. Utrique simul sanè sua sit ratio si alterutrum nolis. Nam novum dentibus animalium non est in saxum densari, quum id pluribus usu venisse observatio quotidiana manifestet. In Musæo servamus dentem Rosmari petrificatum, & alium in terra Islandia calcinatum. Infantem Agendici Senonum utero 28. annorum spatio gestatum in lapidem versum descripsit *Thuanus* lib. 17. Hist. Gallicæ, & nos eadem facie integrum Venetiis vidimus apud *Gilibertum* aurifabrum qui eum è Gallia magno pretio paravit jam in Regis Daniæ Technicotheca visendum. Vir alius in lapideam substantiam conversus Romæ in palatio Ludovisiorum ostenditur, cujus argumentum ipsa ossa præbent & costæ suam adhuc formam servantes. De Lydiæ metallurgis refert *Aristoteles* de admir.

mir. Audit. suffocatis intercluso spiritu obstructis ostiis, post longi temporis intervallum in lapides conversos cum vasis, amphoris & liquore in iis contento fuisse extractos. Cui Metamorphosi similem narrat Historia Bavarica, ut apud *Parentem* nostrum de Mixt. cap. 6. & *Sennertum* lib. de Cons. & Diss. videre est, & uxori Lothi Sodomis egrediunti idem contigisse sacræ paginæ tradiderunt, quod per insitum salem procurasse edicti vindicem *B. Augustinus* divinavit. Idem sæculo nostro in Barbaria propè Tripolim evenit, ubi certo iræ divinæ argumento civitas quædam non ignobilis subitaneâ mutatione in saxeam duritiem conversa, ex qua puerum pertrificatum ad Card. *Richelieu* quidam detulit, lignumque ex eadem urbe petrificatum in Musæo *Io. Fr. Habelæ* Ordinis Hierosolymitani Vicecancellarii Melitæ conspeximus. Idem brutorum fatum in partes eorum grassatur, quæ occupat. Conchyliorum crustatorumque infi-

nita genera ex montibus Vicentinis effodiuntur in lapidis duritiem firmata, quorum egregiam supellectilem apud *Io. Dominicum Salam*, Gymnasii Patavini Theoricum summum, & nostrum in Praxi ducem, heu quondam, videre licuit. Idemque in Siculo Calabroque itinere frequentiùs invenimus. Quò spectant serpentum integra gyrataque corpora, quà linguas, quà oculos, dorsumque Melitæ in petram conversa. De quibus in mea de *Glossopetris Dissertatione* sententiam tuli. *Osualdus Crollius* Præfat. Lib. de Signaturis, in Moravia tribus leucis Brunnâ non longè à territorio Abbatis Obrovicensis, sub altissima rupe, duorum inusitatæ magnitudinis animalium ossa, unà cum duobus junioribus, effossa, observavit in lapidem temporis spiramento longiori mutata. Viderunt in dentibus ossibusque idem *Plinius* & *Gesnerus*, nec aliud magis in Musæo *Aldrovandi* Bononiensi & Magni Ducis Florentino Pisanoque frequentia admirandum.

Cor-

Cornu Cervinum ſaxeum ramoſum nodoſumque in Muſæo *F. Calceolarii* Veronæ inter reliqua Naturæ miracula delineavit eorundem deſcriptor *Federicus Cerutus* Sect. 3. planè ad *Boëtii* mentem, quæ etiam arboribus in eo favet, quòd cum animalibus in pari diſcrimine vocentur. Ligna enim arboreſve complures eandem aleam ſubiiſſe *Ferrantes Imperatus* lib. 24. Nat. Hiſt. demonſtrat, nobiſque & in patria, & exteris locis non ſemel obvium fuit. Duobus autem modis in lapidem concreſcunt, ſi credimus auctoribus, vel violentiâ ignis, quæ, dum principia liqueſecit in novam formam unat, vel aquæ glutino, quibus terreſtris craſſiorque materia tribuitur. Ignem enim terram in lateres excoquere, & aquæ frigus excludendo ſubtiliora reliquum arctiùs conſtringere. Sed remotiores hæ cauſæ, propinquæ rationem vix ſuſtinent, quam aſſequutos ſe putarunt Spagyrici ſale ſuo communi concretionis opifice. Verùm preſſiùs ad verita-

tem C. *Bartholinus*, Pater ſempiterno deſiderio lugendus L. de Corp. Perſ. mixtis Inan. cap. 10. ſuccum lapideſcentem materiam proximam ſtatuit, in quo ſit ſpiritus lapidificus efficiens lapidum ſali plerumque conjunctus, hancque ut in corpore humano, ita magno Mundi opificio calculorum concretionis cauſam exiſtimo, quæ & in terrarum ſecreta ſe abdit, & in aquis deliteſcit & per aëra vagatur vel calore vel frigore excitata; Calore quidem in calidioribus terræ cavernis, frigore vero in aquis manifeſta & cryptis profundioribus Siciliæ, collium *Vicentinorum* & munimentorum *Aurelienſium*, unde aquam in calculos denſatam per guttas collegi. Hac igitur veluti calculoſâ aurâ afflati mortales eorumque partes, eboris foſſilis ſpeciem poſſunt præferre & abditos dentes, oſſa vel cornua animalium ſeu clade ſeu peſtilentiâ catervatim Diti adnumeratorum in lapideam ſubſtantiam immutare. Poteſt quoque artificioſa Natura ex

ſolius

ſolius terræ mixtura ſaxeæque molis vario flexu modò dentes modò cornua non minùs felici ſucceſſu moliri quàm aliorum formas tentaverat. Aliàs enim apud *Agricolam* lib. 1. & 2. de Foſſil. alioſque Achatem variis formis inſtruxit, modò palumbi, modò catuli, modò ſerpentis, modò piſcis, & Eislebianum lapidem jam in Gallum efformavit, mox Salamandram; Florentinumque variis urbium, ſilvarum, montiumque emblematis ordinavit. De quibus quia pleniori pennâ ſcripſerunt alii, *Plinius*, *Geſnerus*, *Albertus*, *Scaliger*, *Cardanus*, *Cæſalpinus*, *Boëthius*, *Calceolarius*, *&* *Baſilius Beslerus*, ne actum agam, plura non addo. Nonnunquam in vitri ſpeciem terram compingit caloris ope, tantæ denſitatis, ut ferri loco pro ſecuri ſit Americanis. Hoc Vitrum foſſile vocat *Imperatus* lib. 25. extremo, ex terra erui ſolitum. Cujus fruſtulum dono *Ioſephi Donzelli* Neapolitani Podalirii, poſſideo. Et, quod admirationem transgreditur, car-

nis

nis similem ideam subinde fossilia nanciscuntur, ut ex *Libavio* constat. Novo ligni spectaculo ex terreâ lapidi mixtâ materie sæculum nostrum illustravit nuper Natura duabus retrò messibus, Aquaspartæ in Umbria, ubi lignum fossile inventum cedro Mauritanico simile, venis in longitudinem extensis, non in altitudinem, quia radice caret, cortice interdum fragili, aliquando durissimâ & asperâ, partim ligneâ, partim cretaceâ, sed medullâ duriore. Mirum variantis naturæ miraculum cum stupore apud unicum ejus inter mortales authorem *Cassianum Puteum* vidi, & in rei fidem dono singulari aliquam ejusdem ligni partem, rudem partim, partim tornatam, servo. Resinam lignorum instar sudat candidam, Mastichi similem, vel thuri; Metallique filamenta quædam habet & capillamenta, ut numen Metallophyti impetraverit à *Francisco Stelluto*, qui totam ejus historiam Etrusco idiomate cum depicto ligno typis Romæ vulgavit,

gavit, ubi & terram foſſilis hujus materiam inde exploravit, quòd gleba ei adhærens humida poſt aliquot menſes tota evaſerit lignea, à calore, ut arbitror, temperato, quem modica oleoſaque humiditas in ſicciorem lapidem vetat indureſcere. In Iſlandia lignum ſimile foſſile eruitur. At Cornu foſſile corpus Minerale quodammodo referre ſive origine, ſive mixturâ ex medulla ejus & universâ ſubſtantiæ conditione ad oculum deprehendimus. Etenim vena quædam per medium tranſit corpus, cava & Mineralis, Metallicæ duritiei, ſplendore & forma, cui adnata ea terra videtur, quæ eam circulari ambitu complectitur. Habet præterea candidior pars per totum ſubſtantiæ tractum diſperſas ſcintillantes quaſdam guttulas, velut gemmulas, certo Mineralis naturæ indicio. Unde vel mixta erit principiorum temperatura, vel ſingulari terræ id quidquid eſt, adſcribendum alibi à *Plinio* notatæ lib. 35. cap. 13. quam in Cornu noſtro foſſili

eò

eò libentiùs agnoſcimus, quòd ad margam cretamque proximiori viciniâ appropinquantem optimè perſpexerit *Auctor* noſter cum *Geſnero* & *Boëthio*. Eoſque confirmat Cornu hujus probata virtus cum Margis & terra ſigillata adeò decantatis paria faciens, ſive ad cordis robur augendum veniat, ſive pro aliarum affectionum, ſalutari medicamento adhibeatur. Nos curioſitate ducti ad intimius Hermetis examen vario apparatu Unicornu hoc operâ *Ioh. Zwelferi* Chymici exercitatiſſimi vocavimus, & ab humore, quod non parvâ copiâ remanſit, in retorta, ut vocant, repurgatum habuimus, pulveris formâ non injucundum, quamvis de adſtringendi vi parùm remiſerit. Mox ejuſdem per acetum tentavimus ſolutionem, acriorem ſanè & coloris obſcuritate aliquid immutatum. Tandem diſſolutione aceti deſtillati, & præcipitatione ſpiritu Vitrioli magiſterium elegans candore inſigni & nitore confecimus, ut præ crudo Unicornu viribus adau-

adauctum & agendi celeritate non dubitemus. Sed Mineralis hujus Cornu quibus de causis dubiam reddiderit virtutem *Philippus Hoechstetterus* celebris famâ & doctrinâ Vir, divinare non possum, qui Decad. 5. Observ. Medic. cap. 9. in hanc invectivam gratis prorupit: *Fabulantur de maxima hujus spodii energia, ac si cordis spiritus purificaret, corroboraret, animi deliquio prodesset, malignitati resisteret, & planè eas obtineret vires quas attribuunt cornu Monocerotis: de quibus quid sentiam nolo dicere, ne excitem fautores.* Ego verò aliter judicare non possum, quàm tantum Virum Spodium, de quo est sermo, vel non vidisse, vel nullum ejus fecisse periculum, quod ad sidera usque extollit *Oswaldus Crollius* in Præfatione, Monocerotis cornu hoc encomio comparans: *Deus nobis largitus est variis in locis, cum Unicornu verum propter raritatem in magno precio sit, alterum ἀντιβαλλόμενον quod Minerale vocant, & interdum è stagnis effoditur, aut è montibus, sicut aliquando in Moravia (ossa gran-*

grandiora unà cum duobus junioribus) effossa sunt, quæ absque dubio tempore diluvii aquarum impetu perierunt in illa solitudine: quorum ossium & mirabilium dentium nonnullas reliquias aliquot menses post ex improviso illuc locorum veniens, & admonitus ejus rei, effodi curavi, & in usu Medico eandem ferè in ipsis deprehendi efficaciam, quæ Monocerotis cornu attribui potest. Vires easdem auget *Petrus Potarius* Chymicus Bononiensis magni nominis & experientiæ lib. 2. Pharmac. Spagyric. cap. 4. præsertim in venenis edomandis, laxitate ventriculi, intestinorum & alvi compescendâ, jecore roborando. Quas neque siluit *Boëthius* cap. 42. lib. 2. Nec sanè video quâ fronte denegetur huic quod Cornu Cervino conceditur, quum utriusque eadem siccitas, princeps tot virium argumentum. Pater sanè, qui magnam ætatis partem inter experimenta consumpsit, vix aliud feliciori successu in cordis affectionibus, Comitiali morbo, vermibus enecandis, ad fluxus varios sistendos, lachry-

mas

mas cohibendas, cicatricem ſine morſu inducendam, fatebatur ſe exploraſſe. Cui quidem ex uſu rerum magiſtro ſit auctoritas, ex vita publico bono tranſacta veneratio, ex ingenuitate fides, quam quiſque volet nomini ob veritatem largiatur, quiſque verò nolit ob invidiam, rerum non ficto ponderi det, ut quod alienis non tuemur exemplis inter exempla numeretur.

Expliciti nobis uſque ad ſua cornua Libri

FINIS.

AU-

AUCTORES

IN

Observationibus Nominati.

Carol.

Catul-

Joan.

Fran-

I N D E X
RERUM, & VERBORUM NOTABILIUM.

A.

B.

Bibli-

I. Jan-

Cornu

Ra-

Un-

Z.

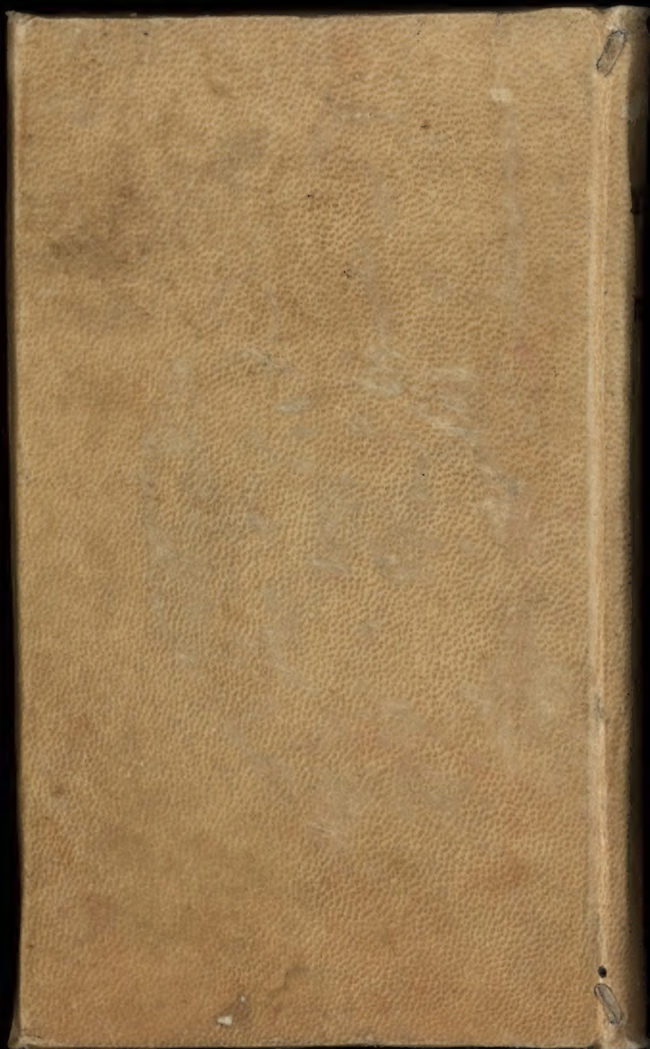

Luc. Goldschmidt.

MTS.

1981

BARTHOLINI
DE
UNICORNU